

KATHOLIEKE UNIVERSITEIT LEUVEN

FACULTEIT PSYCHOLOGIE EN
PEDAGOGISCHE WETENSCHAPPEN

Onderzoekscentrum Onderwijseffectiviteit en -evaluatie

**KENMERKEN VAN DE SCHOOL- EN KLASPRAKTIJK DIE
BIJDRAGEN TOT DE ONGEKWALIFICEERDE
UITSTROOM VAN JONGEREN UIT HET SECUNDAIR
ONDERWIJS: EEN KWALITATIEVE ANALYSE**

Masterproef aangeboden tot
het verkrijgen van de graad
van Master of science in de
Pedagogische Wetenschappen
Door

Gytha Burman

promotor: prof. dr. Jan Van
Damme

copromotor: prof. dr. Karin
Hannes

m.m.v: Carl Lamote

KATHOLIEKE UNIVERSITEIT LEUVEN

FACULTEIT PSYCHOLOGIE EN
PEDAGOGISCHE WETENSCHAPPEN

Onderzoekscentrum Onderwijseffectiviteit en -evaluatie

**KENMERKEN VAN DE SCHOOL- EN KLASPRAKTIJK DIE
BIJDRAGEN TOT DE ONGEKWALIFICEERDE
UITSTROOM VAN JONGEREN UIT HET SECUNDAIR
ONDERWIJS: EEN KWALITATIEVE ANALYSE**

Masterproef aangeboden tot
het verkrijgen van de graad
van Master of science in de
Pedagogische Wetenschappen
Door

Gytha Burman

promotor: prof. dr. Jan Van
Damme

copromotor: prof. dr. Karin
Hannes

m.m.v: Carl Lamote

2012

Gytha, Burman, Kenmerken van de school- en klaspraktijk die bijdragen tot de ongekwalificeerde uitstroom van jongeren uit het secundair onderwijs. Een kwalitatieve analyse.

Masterproef aangeboden tot het verkrijgen van de graad van: Master of Science in de Pedagogische Wetenschappen

Examenperiode: september 2012

Promotor: prof. dr. J. Van Damme

Copromotor: prof. dr. K. Hannes

Begeleider: Carl Lamote

Achtergrond

Hoewel er in de literatuur consensus is dat zowel individuele als institutionele factoren een rol spelen bij vroegtijdig schoolverlaten, is er tot nu toe weinig onderzoek gevoerd naar de bijdrage van kenmerken van de school- en klaspraktijk.

In dit thesisonderzoek wordt nagegaan welke kenmerken van de school- en klaspraktijk een rol spelen bij het vroegtijdig schoolverlaten van jongeren en wat scholen kunnen ondernemen om vroegtijdig schoolverlaten te voorkomen.

De doelen van het onderzoek zijn (1) een bijdrage leveren aan de conceptualisering van kenmerken van de school- en klaspraktijk die bijdragen tot de ongekwalificeerde uitstroom, en (2) aanvullend bij het bestaande onderzoek aan het licht brengen welke factoren mogelijk een rol kunnen spelen in het terugdringen van het aantal vroegtijdige schoolverlaters met het oog op het formuleren van beleidsaanbevelingen, zowel op het niveau van preventie als interventie.

Methodologie

Er werd een kwalitatieve studie uitgevoerd waarin data verzameld werden aan de hand van diepte-interviews met acht vroegtijdige schoolverlaters. De data werden door middel van een constant comparative analysis geanalyseerd in functie van het creëren van een theoretisch kader gegrond in de data.

Resultaten

Er werd een theoretisch model gecreëerd waarin vier categorieën van kenmerken van de school- en klaspraktijk met elkaar in verband gebracht worden: (1) inspraak en participatiemogelijkheden, (2) relatie met medeleerlingen, (3) relatie met leerkrachten en (4) academische aansluiting.

Conclusie

Gezien de meervoudige bepaaldheid van vroegtijdig schoolverlaten is het noodzakelijk dat er aandacht wordt besteed aan kenmerken van de school- en klaspraktijk bij de ontwikkeling van een beleid ter preventie van vroegtijdig schoolverlaten. Dit beleid dient zich te richten op het aanbieden van positieve ervaringen binnen de vier hoger genoemde categorieën ten einde het proces van zich opeenstapelende negatieve schoolervaringen te doorbreken.

Woord van dank

Bij het schrijven van dit dankwoord keer ik in gedachte terug naar Salamanca. Daar was ik het eerste semester van de master op Erasmus met een medestudente Pedagogische Wetenschappen. Zij moedigde me aan om een eigen onderwerp voor de masterproef in te dienen, 'want als je twee jaar op iets moet werken kan het maar beter iets zijn wat je interesseert!' Dankjewel Lotte voor deze geweldige tip.

De zoektocht naar een promotor met wiens ondersteuning ik me kon verdiepen in het onderwerp van mijn keuze was niet meteen een succes, maar tot mijn geluk toonde prof. dr. Van Damme zich geïnteresseerd. Ik wil hem daar dan ook hartelijk voor bedanken.

Daarnaast richt ik een groot woord van dank aan prof. dr. Hannes voor haar aanmoediging om ambitieus te denken, voor haar altijd onmiddellijke en uitgebreide feedback en om mee de idee van een kwalitatieve analyse te verdedigen op een onderzoekscentrum dat zich vooral gespecialiseerd heeft in kwantitatief onderzoek.

Voor de dagelijkse begeleiding van mijn masterproef kon ik rekenen op de steun en interesse van Carl Lamote. Bedankt daarvoor.

Uiteraard was deze masterproef niet mogelijk geweest zonder de jongeren die bereid waren hun verhaal te doen en me de toestemming gaven om het publiek te maken. Ik wil hen er dan ook uitgebreid voor danken, alsook de tussenpersonen die hun medewerking verleenden om in contact te komen met de jongeren en de organisaties die hun lokalen ter beschikking stelden voor de interviews.

Tot slot bedank ik heel graag ook nog mijn familie en vrienden die me de voorbije twee jaar gesteund hebben. Bedankt voor jullie geduld wanneer ik het mijne verloor of wanneer ik te lang niets van mij liet weten.

Toelichting aanpak en eigen inbreng

Het onderwerp van deze masterproef vloeit voort vanuit mijn interesse voor jongeren aan de rand van de samenleving. Wetende dat velen onder hen de school vroegtijdig verlaten (hebben) en vanuit een ongemak over het feit dat dit fenomeen in mijn bacheloropleiding Sociale- en Arbeidspedagogiek nauwelijks aan bod was gekomen, diende ik in september 2010 een voorstel voor vrij thesisonderwerp in bij prof. dr. Jan Van Damme aan het Centrum voor onderwijseffectiviteit en -evaluatie.

Prof. dr. Van Damme stemde in met het onderwerp en stelde Carl Lamote voor als dagelijkse begeleider. Van Carl Lamote kreeg ik enkele 'basisartikels' die de start van mijn onderzoek vormden.

Het eerste jaar van de masteropleiding en ook nog een deel van het tweede jaar werden in beslag genomen met het lezen van artikels en het zoeken van een focus voor mijn onderzoek. In mei 2011 wees prof. Van Damme me erop dat ik nog steeds geen duidelijke onderzoeksvraag geformuleerd had. Eens ik hiervan werk had gemaakt, bleek dat de onderzoekers van het Centrum voor onderwijseffectiviteit en -evaluatie onvoldoende vertrouwd waren met het opzetten van een kwalitatief onderzoek zoals ik voor ogen had.

Hierop nam ik contact op met prof. dr. Karin Hannes met de vraag of zij het copromotorschap van mijn thesis op zich wilde nemen, ter ondersteuning van het opzetten van een onderzoek in de kwalitatief-hermeneutische traditie. Zij ging hiermee akkoord en stelde een grounded theory - onderzoek voor 'om eens iets ambitieuzer te proberen dan de vele case studies die thesisstudenten indienen'.

Ik was zelf verantwoordelijk voor het zoeken van respondenten, het verzamelen van de data (diepte-interviews) en de verwerking ervan. Met mijn methodologische resp. inhoudelijke vragen kon ik steeds terecht bij prof. dr. Hannes en Carl Lamote. Prof. dr. Van Damme behield de eindverantwoordelijkheid en begeleidde me in de laatste meet naar de thesisdeadline.

Inhoudsopgave

Woord van dank	i
Toelichting aanpak en eigen inbreng	ii
Inhoudsopgave	iii
Lijst met tabellen	v
Lijst met figuren	vi
Algemene inleiding	1
Abstract	3
Inleiding	3
<i>Probleemstelling</i>	3
<i>Literatuurstudie</i>	5
<i>Doelstelling</i>	7
<i>Onderzoeksvragen</i>	8
Methode	8
<i>Onderzoeksmethode</i>	8
<i>Setting en onderzoeksgroep</i>	8
<i>Gekozen instrumenten/technieken</i>	9
<i>Dataverwerking</i>	10
Resultaten	11
<i>Categorie 1: Inspraak en participatiemogelijkheden</i>	13
<i>Categorie 2: Relatie met medeleerlingen</i>	15
<i>Categorie 3: Relatie met leerkrachten</i>	16
<i>Categorie 4: Academische aansluiting</i>	18
<i>Samenvatting</i>	20
Discussie en conclusie	21

<i>Limitaties</i>	24
<i>Aanbevelingen</i>	24
Dankwoord	24
Referentielijst	25
Slotreflectie	29
Bijlagen	I
<i>Bijlage 1: Overzichtsmatrix</i>	<i>I</i>
<i>Bijlage 2: Uitleg van de interviewer & Geïnformeerde toestemming</i>	<i>XX</i>
<i>Bijlage 3: Getranscribeerde interviews</i>	<i>XXII</i>
<i>Bijlage 4: Voorbeeld van een reflectie</i>	<i>CXCIII</i>
<i>Bijlage 5: Vragenlijst schoolloopbaan</i>	<i>CC</i>
<i>Bijlage 6: Voorbeeld van de open codering</i>	<i>CCII</i>
<i>Bijlage 7: Resultaat van de open codering</i>	<i>CCXVII</i>
<i>Bijlage 8: Voorbeeld van de axiale codering</i>	<i>CCXXI</i>
<i>Bijlage 9: Voorbeeld van de constant vergelijkende methode (1)</i>	<i>CCXXIII</i>
<i>Bijlage 10: Voorbeeld van de constant vergelijkende methode (2) en van het zich ontwikkelend pijlschema (selectieve codering)</i>	<i>CCXXIII</i>

Lijst met tabellen

Tabel 1: Overzicht van organisaties	9
Tabel 2: Codeerschema (Kelle, 2005) overgenomen van Mortelmasn (2010)	10
Tabel 3: Kenmerken van de schoolloopbaan van de respondenten	12
Tabel 4: Legende bij de figuren	13

Lijst met figuren

Figuur 1: Gebrek aan inspraak en participatiemogelijkheden	14
Figuur 2: Relatie met medeleerlingen	16
Figuur 3: Relatie met leerkrachten	17
Figuur 4: Academische aansluiting	19
Figuur 5: Samenvatting	20

Algemene inleiding

Deze masterproef is in artikelvorm geschreven met oog op een publicatie in het tijdschrift *Impuls, Tijdschrift voor Onderwijsbegeleiding*. Op haar website¹ profileert *Impuls* zich als een tijdschrift dat 'het onderwijslandschap vanuit verschillende hoeken belicht'. Voordat u het artikel leest, geloof ik dat het van belang is dat u op de hoogte bent van mijn 'hoek'. Daarom zal ik kort mijn achtergrond en vooropleiding schetsen.

Als dochter uit een gemengd huwelijk heb ik van jongs af aan een culturele gevoeligheid en relativiseringsvermogen ontwikkeld. Ik besef heel goed dat de wijze waarop wij naar problemen in de samenleving of in het onderwijs kijken geen 'natuurlijke', maar wel een aangeleerde of aangenomen kijk is. Dit besef blijft groeien naarmate ik de wereld verder verken.

Aan de basis van mijn keuze om Pedagogische Wetenschappen te gaan studeren lag de droom om later in de ontwikkelingssamenwerking te gaan werken. Tijdens de opleiding ben ik echter van gedacht veranderd, omdat ik ingezien heb dat er ook in ons eigen land nog veel samengewerkt kan worden om de ontwikkeling van bepaalde groepen te bevorderen. In de bachelor was het voor mij dan ook een logische keuze om de afstudeerrichting Sociale en Arbeidspedagogiek te volgen. Maar gezien het binnen deze afstudeerrichting niet mogelijk was om stage te lopen in een voorziening van de Bijzondere Jeugdzorg ben ik in de master overgeschakeld naar de afstudeerrichting Orthopedagogiek.

Binnen de orthopedagogiek worden problemen gekaderd als afstemmingsproblemen: nl. een aanbod dat niet afgestemd is op de vraag van een persoon, een gezin, een bevolkingsgroep. Hoewel ook dit maar een kader is, biedt het in mijn ogen een interessant perspectief om naar het probleem van vroegtijdig schoolverlaten te kijken. Vroegtijdig schoolverlaten als een afstemmingsprobleem neemt de schuld weg van 'de jongere' of 'de school' en biedt de kans om op zoek te gaan naar 'wat is nodig opdat er een betere afstemming kan zijn tussen de jongere en de school?'. Gezien de afstemming (in dit vereenvoudigd model – we houden bijvoorbeeld de ouders van de jongeren buiten beschouwing) tussen twee partijen plaats vindt, kunnen we ons twee vragen stellen. De eerste is de vraag wat scholen vragen of verwachten van jongeren: wat is er nodig opdat jongeren beter afgestemd zijn op wat de school van hen vraagt of verwacht? De tweede vraag is de vraag wat jongeren vragen of verwachten van de school: wat is er nodig opdat de school beter afgestemd is op wat de jongeren van hen vragen of verwachten? In mijn onderzoek wordt het antwoord gezocht op deze tweede vraag.

¹ Uitgeverij Acco. (2012). *Impuls, Tijdschrift voor Onderwijsbegeleiding*. Retrieved August 8, 2012, from <http://www.acco.be/uitgeverij/nl/tijdschriften/impuls>

Kenmerken van de schoolpraktijk die bijdragen tot de ongekwalificeerde uitstroom van jongeren uit het secundair onderwijs: een kwalitatieve analyse

Abstract

Hoewel er in de literatuur consensus is dat zowel individuele als institutionele factoren een rol spelen bij vroegtijdig schoolverlaten, is er tot nu toe weinig onderzoek gevoerd naar de bijdrage van kenmerken van de school- en klaspraktijk. Het doel van deze studie is om een bijdrage te leveren aan de conceptualisering van de kenmerken van de school- en klaspraktijk die bijdragen tot de ongekwalificeerde uitstroom in de Vlaamse onderwijscontext. Hiertoe werd een kwalitatieve studie uitgevoerd waarin data verzameld werden aan de hand van diepte-interviews met acht vroegtijdige schoolverlaters. De data werden door middel van een constant comparative analysis geanalyseerd in functie van het creëren van een theoretisch kader gegrond in de data. In het theoretisch model werden vier categorieën van kenmerken van de school- en klaspraktijk met elkaar in verband gebracht: (1) inspraak en participatiemogelijkheden, (2) relatie met medeleerlingen, (3) relatie met leerkrachten en (4) academische aansluiting. Als conclusie kan gesteld worden dat een beleid ter preventie van vroegtijdig schoolverlaten zich dient te richten op het aanbieden van positieve ervaringen binnen de vier genoemde categorieën ten einde het proces van zich opeenstapelende negatieve schoolervaringen te doorbreken.

Inleiding

Probleemstelling

In 2009 bedroeg de ongekwalificeerde uitstroom² uit het secundair onderwijs zo'n 13,4% (Van Landeghem & Van Damme, 2011). Deze jongeren verlieten het onderwijs zonder het zesde jaar van het voltijds secundair onderwijs beëindigd te hebben, zonder een kwalificatie van het buitengewoon secundair onderwijs opleidingsvorm 3 of 4 behaald te hebben, en zonder alsnog een getuigschrift te halen in het deeltijds beroepssecundair onderwijs of in de Syntra-leertijd. De nadelige gevolgen van schoolverlaten zijn gekend. Eerst en vooral zijn er een aantal *arbeidsmarktgerelateerde gevolgen*: jongeren zonder diploma vinden minder snel een job en hebben een minder goede positie op de arbeidsmarkt (Lamote & Van Damme, 2011). Daarnaast zijn aan vroegtijdig schoolverlaten

² Ter afwisseling zullen in dit artikel de begrippen 'vroegtijdig schoolverlaten', 'schoolverlaten', 'de school zonder kwalificatie verlaten', 'schooluitval' en 'dropout' door elkaar gebruikt worden. Om de individuen die uitvallen te benoemen, zullen de begrippen 'vroegtijdig schoolverlater', 'schoolverlater', 'uitvaller' en 'dropout' als synoniemen gebruikt worden. De groep van alle uitvallers zal worden omschreven als 'de ongekwalificeerde uitstroom'.

maatschappelijke kosten verbonden: directe kosten, in termen van uitkeringen en niet gerealiseerde productiviteit, maar ook indirecte kosten wanneer de maatschappelijke achterstand bijvoorbeeld onttaardt in criminaliteit (Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid, 2009; Rumberger, 2001). Tot slot spreekt de Nederlandse Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR, 2009) ook over *morele kosten*. Meer bepaald vraagt ze zich af welke implicaties vroegtijdig schoolverlaten heeft op waarden zoals 'erbij horen' en 'toekomstperspectief' die jongeren ontwikkelen. Dit geldt in het bijzonder voor de groep maatschappelijk kwetsbare jongeren. Dit zijn jongeren die het risico lopen om vooral, en telkens opnieuw, de negatieve aspecten te ondergaan van de maatschappelijke instellingen waarmee zij in contact komen en om minder gebruik te maken van het positieve aanbod (Vettenburg, 1989). De uitval van deze jongeren impliceert dat zij niet hebben kunnen ervaren dat de deelname aan maatschappelijke instituties belonend kan zijn (Wehlage & Rutter, 1986). Een land waarin jonge mensen de boodschap krijgen dat het mogelijk is om een maatschappelijke institutie zoals de school te verlaten, zet de deur open voor verdere terugtrekking uit andere instituties. In het ergste geval groeien die jongeren uit van schooluitvallers tot maatschappelijke uitvallers (WRR, 2009).

Om de ongekwalificeerde uitstroom en de nadelige maatschappelijke gevolgen die ermee gepaard gaan in te dijken is een degelijke onderkenning van het probleem noodzakelijk. Hoewel het wetenschappelijk onderzoek naar schoolverlaten al vrij veel duidelijkheid heeft gebracht over de omvang en gevolgen van schooluitval, is er veel minder zicht op de *redenen* of oorzakelijke factoren die er zijn voor schoolverlaten. In de literatuur wordt benadrukt dat het niet zo eenvoudig is om de oorzaken voor dropout te benoemen. Vroegtijdig schoolverlaten is het eindpunt van een erg complex, langdurig en meervoudig bepaald *proces* (Rumberger, 2001) waarbij de jongere zich in toenemende mate uit de school terugtrekt (Finn, 1989; Rumberger, 2001; Christle, Jolivette, & Nelson, 2007; WRR, 2009; Europese Commissie, 2010; Lamote et al., 2012). Het is niet meer dan een volgende gebeurtenis in een reeks gebeurtenissen die reeds jaren ervoor begonnen zijn (Finn, 1989). In het langdurig cumulatief proces spelen zowel individuele als institutionele factoren een rol. Rumberger en Lim (2008) voerden een meta-analyse uit naar de verschillende factoren. Zij onderscheiden vier categorieën van *individuele of leerlinggebonden kenmerken* die leiden tot vroegtijdig schoolverlaten: (1) schoolprestaties zoals dalende schoolresultaten, maar ook het veranderen van school en zittenblijven, (2) gedragingen die uitingen zijn van de verlanging in betrokkenheid van leerlingen zoals spijbelen, en andere gedragingen, (3) attitudes zoals verwachtingen van leerlingen t.a.v. de eigen schoolloopbaan en (4) demografische achtergrondkenmerken zoals geslacht en etniciteit. Onder *institutionele factoren* worden de kenmerken van de familie, school of bredere omgeving van leerlingen verstaan die de individuele kenmerken beïnvloeden (Rumberger & Lim, 2008).

Ons onderzoek richt zich op de *schoolkenmerken* als onderdeel van de institutionele factoren die bijdragen tot dropout. In vergelijking met onderzoek dat zicht toespitst op individuele leerlingkenmerken is er nog maar weinig onderzoek gevoerd naar de rol van de school bij ongekwalificeerde uitstroom (Lamote & Van Damme, 2011). Wehlage & Rutter waarschuwden in 1986 reeds dat wanneer het onderzoek naar dropout zich blijft focussen op de relatief vaste kenmerken van leerlingen dit tot gevolg kan hebben dat er voorbijgegaan wordt aan wat scholen zelf kunnen ondernemen om vroegtijdig schoolverlaten tegen te gaan. Nochtans hebben verschillende scholen

een verschillende impact op dropout: de scholen die vroegtijdig schoolverlaters in een latere fase in hun schoolloopbaan doorlopen, hebben een grotere impact op leerlingen dan scholen die zij eerder doorlopen. (Lamote et al., 2012). Dit inzicht is in het bijzonder van belang voor leerlingen die verschillende keren van school veranderen voordat zij uitvallen.

In de meta-analyse uitgevoerd door Rumberger en Lim (2008) worden vier schoolkenmerken onderscheiden die bijdragen tot vroegtijdig schoolverlaten. Samen verklaren zij ongeveer 20 procent van de variantie in uitvalcijfers (Rumberger, 2005; in Rumberger & Lim, 2008). Een eerste factor betreft de samenstelling van het leerlingenpubliek zoals de gemiddelde sociaal-economische status (SES) of het leerlingenpercentage dat tot een etnische minderheid behoort. Ten tweede spelen kenmerken van de schoolstructuur zoals de locatie, grootte en het type (publiek of privaat) een rol. Ten derde hebben hulpbronnen ('resources') zoals de verhouding tussen het aantal leerlingen en leerkrachten een invloed op de effectiviteit van scholen. De drie reeds genoemde factoren kunnen samen beschouwd worden als de 'input' van een school (Hanushek, 1986). Hoewel deze inputfactoren veel aandacht krijgen in het onderzoek naar schooleffectiviteit gelooft men dat een andere, vierde schoolfactor de sleutel is tot het verbeteren van schoolprestaties en verminderen van vroegtijdig schoolverlaten: de schoolpraktijken³ of processen die zich op school afspelen (Rumberger & Lim, 2008; Rumberger, 2001). Scholen kunnen immers weinig veranderen aan de inputfactoren, maar zij hebben wel controle over de wijze waarop zij er in de school en in de klas mee om gaan en aan de slag gaan (Rumberger, 1995). In ons onderzoek richten we daarom specifiek de aandacht op de *kenmerken van de school- en klaspraktijk* die bijdragen tot dropout.

Literatuurstudie

Om zicht te krijgen op welke schoolkenmerken bijdragen tot dropout en om onze onderzoeksvragen te specificeren voerden we tussen oktober 2010 en april 2012 een literatuuronderzoek uit. Contacten met een inhoudelijk expert binnen het domein leverde een aantal 'basisartikels' op die het vertrekpunt van de literatuurverkenning vormden. Vervolgens zochten we in de LIBISnet-catalogus, LIRIAS en Primo Central met de zoektermen 'schoolrelated characteristics dropout', 'schoolfactoren dropout', 'schoolgerelateerde factoren dropout', 'schoolgerelateerde factoren vroegtijdig schoolverlaten', enz. Aangezien deze zoektocht slechts een beperkt aantal artikels opleverde, werden vooral via de referentielijsten van reeds gelezen relevante artikels nieuwe artikels gezocht. Verder werd ook via Google en Google Scholar gezocht naar wetenschappelijke artikels die refereerden naar de basisartikels en andere gevonden artikels. Hierbij zochten we zowel naar kwantitatieve als kwalitatieve studies.

Het resultaat van het literatuuronderzoek naar schoolfactoren die bijdragen tot dropout is gebundeld in een *overzichtsmatrix* (zie Bijlage 1). Hierbij is een onderscheid gemaakt tussen de resultaten van onderzoeken in een internationale (deel 1) en de Vlaamse context (deel 2), aangezien schoolfactoren in andere landen niet

³ In het Engels benoemd als 'school (policies and) practices'.

noodzakelijk ook van toepassing zijn in de Vlaamse onderwijscontext. Bovendien biedt de tweedeling de mogelijkheid om de resultaten uit Vlaams onderzoek te vergelijken met die uit internationale studies.

Uit het literatuuronderzoek van internationale studies bleek dat er vijf categorieën van schoolfactoren kunnen onderscheiden worden. De eerste categorie zijn de *inputkenmerken* en omvatten de eerste drie van de vier schoolkenmerken zoals door Rumberger en Lim (2008) omschreven: de samenstelling van het leerlingenpubliek, de schoolstructuur en de hulpbronnen. Aangezien in een aantal artikels ook individuele leerlingkenmerken beschouwd worden als inputkenmerken, hebben we in deze categorie zowel school- als individuele kenmerken opgenomen. De tweede categorie betreft het *academisch klimaat* op school en bevat de schoolprestaties en -kenmerken die van de school en klas een intellectueel prikkelende studie- en werkomgeving maken. De derde categorie bevat de factoren van het *sociaal klimaat* op school met betrekking op de sfeer en de sociale relaties tussen leerkrachten en leerlingen of tussen leerlingen onderling. In de vierde categorie getiteld *regels/discipline/participatie* zijn de factoren opgenomen in verband met de regels die op school gelden, met de discipline die er heerst (mate waarin de regels nageleefd worden) en met de leerlingparticipatie (mate waarin leerlingen inspraak hebben in het opstellen van de regels en in het schoolgebeuren in het algemeen). In een aantal onderzoeken worden de tweede, derde en vierde categorie samengenomen en benoemd als schoolklimaat. Deze overkoepelende term lijkt weliswaar een correcte benaming voor de schoolfactoren die zich op school- en klasniveau afspelen, maar geeft niet echt een goed beeld over wat er nu precies toe bijdraagt dat jongeren uitvallen. De vijfde categorie ten slotte bevat de kenmerken met betrekking tot de *begeleiding en remediërende ondersteuning* die leerlingen ervaren tijdens (overgangsmomenten in) hun schoolloopbaan. De tweede t.e.m. vijfde categorie zijn een specificering van wat Rumberger en Lim (2008) 'schoolpraktijken en -processen' noemen en wat we in ons onderzoek omschrijven als 'kenmerken van de school- en klaspraktijk'.

In wat volgt geven we een kort overzicht van de inzichten uit het onderzoek uitgevoerd in de Vlaamse onderwijscontext en vergelijken we die met de inzichten uit internationaal onderzoek. In Vlaanderen voert het Centrum voor onderwijseffectiviteit en -evaluatie onderzoek naar de ongekwalificeerde uitstroom in samenwerking met het Steunpunt Studie- en Schoolloopbanen. Door de indicatoren van de ongekwalificeerde uitstroom uit het leerplichtonderwijs in kaart te brengen tracht men een beeld te krijgen van de omvang en evolutie van het vroegtijdig schoolverlaten in Vlaanderen (Van Landeghem & Van Damme, 2011). Aan dit soort onderzoek zijn een aantal beperkingen verbonden. Ten eerste is het gevoerde onderzoek bijna uitsluitend kwantitatief van aard. De resultaten hiervan zijn mogelijk niet representatief voor de beleefde ervaringen van schoolverlaters (Jimerson et al., 2000) binnen een bepaalde schoolcontext (Kearney, 2007; in Wilkins, 2008). Ten tweede worden er in het onderzoek van het Steunpunt Studie- en Schoolloopbanen geen indicatoren opgenomen m.b.t. kenmerken van de school- en klaspraktijk waardoor men aan de hand van dit soort onderzoek geen uitspraak kan doen over welke van deze kenmerken bijdragen tot de ongekwalificeerde uitstroom. In het verleden heeft het Centrum voor onderwijseffectiviteit en -evaluatie wel een longitudinaal onderzoek gevoerd waarin klas- en schoolkenmerken opgenomen waren: het LOSO (Longitudinaal Onderzoek Secundair Onderwijs) – onderzoek. Dit onderzoek bestond uit een globale analyse van een ruime steekproef van Vlaamse scholen met

als doel de studieloopbanen van leerlingen in het secundair onderwijs in kaart te brengen en te verklaren (Van Landeghem, Bervoets, & Van Damme, 2005). Aan de hand van dit onderzoek kan weliswaar nagegaan worden welke factoren een statistische samenhang vertonen met vroegtijdig schoolverlaten, maar er kan geen oorzakelijk verband vastgesteld worden. Een andere beperking van het LOSO-onderzoek is dat men op basis van het observationeel onderzoek alleen maar kan vinden wat spontaan aanwezig is. Indien de Vlaamse scholen weinig avontuurlijk of origineel zijn in hun aanpak van vroegtijdig schoolverlaten zal het onderzoek slechts weinig informatie aan het licht brengen over de schoolfactoren die bijdragen tot dropout (Van Landeghem, Bervoets, & Van Damme, 2005). De enige schoolfactor uit het LOSO-onderzoek die samenhang vertoonde met vroegtijdig schoolverlaten was de sociaaleconomische compositie van de school (Van Landeghem, Bervoets, & Van Damme, 2005). Dit is een inputfactor, en geen kenmerk van de school- of klaspraktijk (cf. supra). Op basis van de verzamelde gegevens uit het LOSO-onderzoek onderzochten Creten, Van de Velde, Van Damme en Verhaest (2004) welke oorzaken en motieven vroegtijdig schoolverlaters die voor de leeftijd van 18 jaar uitgevallen zijn, benoemen voor hun schoolverlaten. Kenmerken van de school- en klaspraktijk die door hen aangehaald worden zijn enerzijds de tegenvallende, oninteressante inhoud van de actuele opleiding en anderzijds de moeilijkheidsgraad van de gevolgde opleiding, beide kenmerken van het academisch klimaat.

In vergelijking met internationaal onderzoek worden er in Vlaams onderzoek veel *minder verschillende factoren* van vroegtijdig schoolverlaten genoemd. De factoren komen ook uit minder verschillende categorieën. Naast de reeds genoemde factoren uit de categorieën 'inputkenmerken' en 'academisch klimaat' werd in recent onderzoek (Lamote et al., 2012) ook de samenhang aangetoond tussen leerkracht - leerling - relaties (onderdeel van de categorie 'sociaal klimaat') en vroegtijdig schoolverlaten. Uit de categorieën 'regels/discipline/participatie' en 'begeleiding & remediërende ondersteuning' daarentegen zijn in de Vlaamse context nog geen factoren naar boven gekomen. Er zijn twee mogelijke verklaringen voor de verschillen wat betreft de resultaten uit internationaal en Vlaams onderzoek. Vooreerst is het mogelijk dat de Vlaamse context nog niet of met onvoldoende diepgang is onderzocht. Een andere mogelijkheid is dat kenmerken van de school- en klaspraktijk contextspecifiek zijn en dat de internationale factoren daarom niet van toepassing zijn op de Vlaamse context.

Doelstelling

We stellen ons tot doel om zicht te krijgen op de kenmerken van de school- en klaspraktijk die bijdragen tot de ongekwalificeerde uitstroom van leerlingen in Vlaanderen. Deze kenmerken kunnen omschreven worden als de 'push'-factoren op school- en klasniveau die leerlingen het gevoel geven door de school afgestoten of 'weggeduwd' (Creten et al., 2004) te worden. Door in kaart te brengen welke pushfactoren jongeren in het onderwijs ervaren en hoe die met elkaar samenhangen, willen we *bijdragen aan de theorievorming* rond vroegtijdig schoolverlaten, in functie van het creëren van een aantal hypothesen die dan in verder onderzoek getoetst kunnen worden. Naast een aanvulling op het bestaande onderwijs-effectiviteitsonderzoek zal ons onderzoek ook van nut zijn voor beleidsactoren die beslissingen moeten nemen over de aanpak van vroegtijdig schoolverlaten. Volgens Creten et al. (2004) gaat het onderzoek naar de invloed van schoolfactoren op

vroegtijdig schoolverlaten voor een groot deel over de vraag in hoeverre dat wat de school te bieden heeft, overeenstemt met de *behoefte van de leerling*. Het in kaart brengen van deze behoeften kan actoren uit het onderwijsbeleid en de onderwijspraktijk helpen om een betere *afstemming* te verkrijgen tussen de school en leerlingen.

Onderzoeksvragen

Hoewel uit internationaal onderzoek blijkt dat verschillende schoolfactoren een rol spelen in het vroegtijdig schoolverlaten van jongeren, is er in de Vlaamse onderwijscontext tot nu toe weinig gericht onderzoek naar gevoerd. Ons onderzoek zal trachten deze leemte te dichten door een antwoord te zoeken op de volgende vragen: (1) welke schoolfactoren dragen bij tot de ongekwalificeerde uitstroom van jongeren, en (2) wat kunnen scholen ondernemen om vroegtijdig schoolverlaten te voorkomen.

Methode

Onderzoeksmethode

Als verkenning van de empirische werkelijkheid kozen we voor een *kwantitatief onderzoek* volgens de basisprincipes van de *grounded theory benadering* (Strauss & Corbin, 1998). Binnen deze onderzoeksmethode wordt er niet vertrokken vanuit een bestaande theorie, maar construeert men een theorie of verklaringsmodel vanuit de verzamelde data. De dataverwerking vindt plaats in drie fasen: open, axiale en selectieve codering (Strauss & Corbin, 1998). Tijdens de *open codering* worden codes toegekend aan relevante interviewfragmenten. In de fase van *axiale codering* worden de losse codes vervolgens aan elkaar gerelateerd en samengevoegd tot betekenisvolle categorieën. Tot slot worden deze met elkaar verbonden in een theoretisch kader in de fase van *selectieve codering*. Om het theoretisch kader te toetsen kan hierop een nieuwe ronde van dataverzameling volgen. De grounded theory benadering wordt dus gekenmerkt door een cyclisch verloop van dataverzameling en -verwerking.

Setting en onderzoeksgroep

Als vroegtijdig schoolverlater worden de personen beschouwd die vier maanden of langer niet naar school zijn gegaan en die geen studiegetuigschrift hebben behaald van het zesde jaar voltijds secundair onderwijs, geen kwalificatiegetuigschrift van het deeltijds beroepsonderwijs noch een getuigschrift van de Syntra-leertijd (Van Landeghem & Van Damme, 2011). Minderjarige leerlingen voor wie de leerplicht nog geldt worden als vroegtijdig schoolverlater beschouwd wanneer ze een langdurig persoonlijk ontwikkelingstraject (POT) volgen.

Om in contact te komen met vroegtijdig schoolverlaters is een *opportunistische steekproef* (Patton, 2002) getrokken. Tussen mei en september 2011 werden zeventien organisaties aangeschreven die geselecteerd werden op basis van hun geografische ligging, werking en profilering. Meer bepaald schreven we organisaties

aan in de provincie Antwerpen die jongeren zonder startkwalificatie of kwetsbare jongeren tot hun doelgroep rekenen met de vraag of ze ons in contact konden brengen met vroegtijdig schoolverlaters.

Van de organisaties die antwoordden (n=11) kon de meerderheid (n=7) ons niet verder helpen, omdat ze geen tijd hadden of omdat er geen schoolverlaters in de werking waren. Van de andere vier organisaties zijn de voornaamste kenmerken in Tabel 1 weergegeven.

Tabel 1

Overzicht van organisaties

Organisatie	Context	Doelgroep	Werking	Aantal interviews
1	G	Jongeren tussen 12 en 25 jaar die in armoede leven.	Jongeren verenigen en met hen reflecteren over onderwerpen die hen aanbelangen, om van hieruit in dialoog te gaan met relevante actoren uit de samenleving en het beleid.	1
2	G	Volwassenen met een onvoltooide schoolloopbaan in het secundair onderwijs (SO).	Kennisoverdracht, maar ook werken aan emancipatie van de doelgroep (zelfstandigheid, kritische zin, enz.)	1
3	G	Kinderen, tieners en jongeren van diverse culturele achtergronden of origines die moeite hebben om aan te sluiten bij het reguliere vrijetijdsaanbod.	Aanbod van verschillende vrijetijdsactiviteiten tijdens het schooljaar en in de vakanties.	3
4	G	Jongeren uit het deeltijds onderwijs die moeilijkheden ervaren op persoonlijk, emotioneel en sociaal vlak waardoor school lopen of gaan werken niet meer mogelijk is.	Werken aan de persoonlijke ontwikkeling van de jongeren en aan hun schooltraject (mogelijk maken dat ze terug naar school kunnen gaan).	1

Noot. G = grootstedelijk

Wegens een gebrek aan respons en aangezien de organisaties slechts een beperkt aantal dropouts konden aanbrenge, vroegen we in januari 2012 ook aan een individuele leerkracht of hij ons in contact kon brengen met schoolverlaters. Dit resulteerde in nog twee extra interviews wat het totaal aantal interviews op acht bracht.

Gekozen instrumenten/technieken

De data werden verzameld aan de hand van diepte-interviews. Ieder interview begon met een uitleg van de interviewer m.b.t. het doel van het onderzoek en met het invullen van een *geïnformeerde toestemming* waarmee de respondent te kennen gaf dat hij op de hoogte was gesteld van zijn rol en rechten in het onderzoek (zie Bijlage 2). Gezien er tot nu toe weinig onderzoek is gevoerd naar kenmerken van de school- en klaspraktijk die bijdragen

tot de ongekwalficeerde uitstroom van jongeren in Vlaanderen is er gekozen om *open ongestructureerde interviews* uit te voeren. Deze laten meer dan semi-gestructureerde interviews toe dat er nieuwe elementen naar boven komen. Aan iedere respondent werden de twee onderzoeksvragen gesteld, gevolgd door niet-sturende bijvragen (Lichtman, 2010). De bijvragen werden gesteld op basis van wat de respondent verteld had (Rubin & Rubin, 1995) zodat die de onderwerpen in zijn eigen woorden ter sprake kon brengen en de aspecten kon benadrukken die hij zelf belangrijk vond (Cambré & Waeye, 2005). Alle interviews werden getranscribeerd en zijn terug te vinden in Bijlage 3. Na ieder interview schreef de interviewer haar gedachten en reflecties weer in het onderzoeksgedagteboek (Kelchtermans, 1994). Bijlage 4 bevat een voorbeeld van zo'n reflectie.

Het eerste interview werd beschouwd als een piloot interview en leidde tot een reflectie over de impact van de interviewer op het interview. Omdat de interviewer merkte dat de vragenlijst die peilde naar kenmerken van de schoolloopbaan (zie Bijlage 5) moeilijk was en veel inspanning van de respondenten vereiste, werd er besloten dat de interviewer haar in de volgende interviews zelf zou invullen of aan de respondenten zou vragen of ze haar liever liet invullen door de interviewer. Met betrekking tot het interview zelf nam de interviewer zich voor om in de verdere interviews ervoor op te letten dat zij de ruimte zou laten aan de respondenten om in eerste instantie de onderwerpen ter sprake te brengen die zij zelf relevant vonden en om pas daarna andere onderwerpen uit de literatuur of eerdere interviews te bevragen. Hiertoe werden in de volgende interviews steekkaarten achter de hand gehouden met onderwerpen⁴ afkomstig uit de literatuurstudie. Verder kwam de interviewer ook tot het bewustzijn dat haar parafraserende opmerkingen en spontane meelevens met wat de respondenten vertelden een bevestigend effect hadden. Ze besloot beter te waken over het neutrale karakter van haar inbreng.

Dataverwerking

In de fase van open codering werden met behulp van het verwerkingsprogramma NVivo codes toegekend aan relevante interviewfragmenten. Hierbij maakten we gebruik van het zesdelig richtinggevend codeerschema van Kelle (2005) dat een uitbreiding is van het codeerschema van Strauss en Corbin (1998) (zie Tabel 2). Bijlage 6 toont een voorbeeld van de open codering.

Tabel 2

Codeerschema (Kelle, 2005) overgenomen van Mortelmans (2010)

Groep	Omschrijving
Fenomenen	Hierover gaat het onderzoek.
Causale condities	Deze leiden tot de fenomenen.
Context	De context waarin de fenomenen zich voordoen.
Conditie	De condities leiden tot het voorkomen van de fenomenen.
Acties en interacties	De acties en interacties worden gebruikt om om te gaan met de fenomenen.
Gevolgen	De gevolgen zijn de resultaten van de acties en interacties.

⁴ De onderwerpen waren: 'leerstof', 'slagen/falen', 'schoolregels', leerkrachten', 'klasgenootjes', 'vrienden', 'overleg schoolthuis', 'lessen', 'school sfeer', 'studie keuze' en 'diploma'. De steekkaarten werden op willekeurige wijze aan de respondenten aangeboden.

Als resultaat van de open codering beschikten we over een heel uitgebreide set codes die voortkwamen uit de data (zie Bijlage 7). Vervolgens werd nagegaan binnen welke theoretische categorie uit de overzichtsmatrix (zie Bijlage 1) iedere code geplaatst kon worden. De afkortingen van de categorieën zijn in Bijlage 7 vóór iedere code opgenomen. De codes werden genummerd en per categorie gegroepeerd. Bijlage 8 bevat de categorie 'sociaal klimaat' als voorbeeld. Naast het oplijsten van de codes per categorie werden ook de onderlinge verbanden aangeduid die vanuit het empirisch materiaal naar voor kwamen.

In de volgende fase werden de codes uit de verschillende categorieën samengebracht in een zich steeds verder ontwikkelend conceptueel pijlschema (Mortelmans, 2010). Exemplarisch zijn in Bijlage 10 een aantal van deze schema's opgenomen. Deze werden ook ter commentaar voorgelegd aan mede-onderzoekers en daarna herwerkt.

Zowel tijdens de open als tijdens de axiale en selectieve codering werd een *constant vergelijkende methode* gehanteerd. Er vond een voortdurend aftoetsen plaats tussen de (voorlopige) bevindingen en het 'rijke materiaal' uit de data. Deze wisselwerking tussen inductie (nl. het afleiden van concepten uit de data) en deductie (nl. het opstellen van hypothesen omtrent de relaties tussen concepten) beschouwen Strauss en Corbin (1998) als de kern van de grounded theory benadering. In Bijlagen 9 en 10 zijn een aantal voorbeelden van de constant vergelijkende methode uitgewerkt.

Tot slot werd opnieuw contact opgenomen met de respondenten. Er werd hen de vraag gesteld of ze feedback wilden geven op de ontwikkelde theorie. Slechts twee van de acht respondenten waren hiertoe bereid⁵. Aan hen werd de ontwikkelde theorie voorgelegd met de vraag of de theorie overeenkwam met hun ervaringen en of er nog elementen ontbraken. De respondenten gaven aan dat ze akkoord gingen met de theorie, maar dat ze verder niets meer aan te vullen hadden. Het voorleggen van de theorie aan de respondenten leidde dus niet tot een verdere verdieping ervan.

Resultaten

Er werden acht vroegtijdig schoolverlaters geïnterviewd. In Tabel 3 zijn de kenmerken van de schoolloopbaan van de respondenten opgelijst.

⁵ De andere zes respondenten hebben niet gereageerd op onze e-mails of sms-berichten.

Tabel 3

Kenmerken van de schoolloopbaan van de respondenten

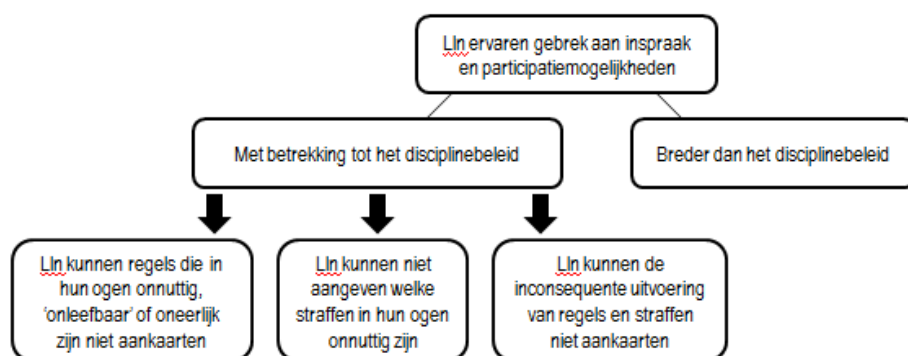
Interview nummer	Fictieve naam	Geslacht: man (M) of vrouw (V)	Leeftijd op moment van dropout	Leeftijd op moment van interview	Hoogst behaalde kwalificatie	Aantal keer blijven zitten in basisonderwijs	Aantal keer blijven zitten in secundair onderwijs. Te lezen als: 'blijven zitten na ...'	Aantal keren van school veranderd in SO
1	Silke	V	18	20	2 ^{de} graad BSO	2x	1x na 4 ^{de} jaar BSO	3x
2	Sien	V	17	18	2 ^{de} graad KSO	1x	1x na 5 ^{de} jaar KSO	1x
3	Ahmet	M	16	18	1 ^{ste} graad BSO	0x	0x	3x
4	Kerem	M	18	18	1 ^{ste} graad BSO	1x	2x na 3 ^{de} jaar BSO	2x
5	Mehmed	M	17	20	1 ^{ste} graad BSO	0x	1x na 4 ^{de} jaar BSO	2x
6	Thomas	M	17	17	1 ^{ste} graad BSO	1x	*	4x
7	Seb	M	18	22	*	0x	0x	2x
8	Ben	M	18	20	2 ^{de} graad TSO	*	*	8x

Noot. * = kenmerk van de schoolloopbaan dat de respondenten zich niet meer konden herinneren.

Uit de analyse van de data kwamen vier categorieën van factoren naar voor die betrekking hebben op de school- en klaspraktijk: (1) de inspraak en participatiemogelijkheden, (2) relatie met medeleerlingen, (3) relatie met leerkrachten en (4) academische aansluiting. In wat volgt schetsen we de factoren die door de respondenten genoemd zijn als bijdragend aan hun vroegtijdig schoolverlaten. Daarnaast duiden we ook welke factoren de respondenten als potentieel belangrijk zien voor het voorkomen van schooluitval.

Categorie 1: Inspraak en participatiemogelijkheden

Leerlingen geven aan dat ze een gebrek aan inspraak en participatiemogelijkheden ervaren. Ze hebben het gevoel dat ze *niet gehoord* worden. Er is geen ruimte 'om eens iets te zeggen, om een discussie aan te gaan zonder dat die wordt afgewimpeld'. Dit heeft vooral gevolgen voor hun perceptie van het *disciplinebeleid*: de regels en afspraken die op school gelden, en de mate waarin ze nageleefd worden (zie Figuur 1). Tabel 4 bevat een legende bij de figuren.

Figuur 1. Gebrek aan inspraak en participatiemogelijkheden.

Tabel 4

Legende bij de figuren

Symbol of afkorting	Betekenis
 (schuine lijn)	Deze lijn geeft een onderverdeling aan. De onderliggende vakken zijn factoren die tot de hogerliggende categorie horen.
 (horizontale lijn)	Deze lijn geeft een (niet-causaal) verband weer.
	Deze pijl geeft aan dat er een gevolg is tussen twee vakken.
	Deze pijl geeft aan dat de factor links van de pijl een risico- of protectieve factor is voor de factor rechts van de pijl.
Lkn	Leerkrachten
Lln	Leerlingen

Aangezien leerlingen geen inspraak hebben, kunnen ze ten eerste de *regels* die in hun ogen *onnuttig*, *'onleefbaar'* of *oneerlijk* zijn niet aankaarten. Een leerling mocht op school bijvoorbeeld niet praten over drugs, terwijl dat een belangrijk onderdeel was van zijn leefwereld en 'van iedere jeugd'. Een andere geeft aan de regel

dat je 's middags niet buiten de school mag gaan niet leefbaar is, aangezien het 'basisdingen zijn om 's middags efkes buiten te kunnen zijn, te kunnen rondhangen en doen'. Een pijnpunt voor sommigen is ook dat leerkrachten meer mogen dan de leerlingen. Ze vinden het bijvoorbeeld niet eerlijk dat leerkrachten in het zicht van de leerlingen mogen roken terwijl er voor de leerlingen een rookverbod geldt.

Aan de leerlingen wordt geen mogelijkheid geboden om deze regels die zij als onnuttig, 'onleefbaar' of oneerlijk beschouwen, aan te kaarten op de leerlingenraad. Sommige leerlingen wilden weliswaar deelnemen aan de leerlingenraad, maar kregen de kans niet. Een leerling vertelt bijvoorbeeld dat hij 'niet geschikt' werd geacht voor de leerlingenraad omdat hij 'krapuul' was, 'te plat' en 'zonder respect praatte'.

Het zijn meestal de ijverige mannen dat erin zitten, maar wat doen die in een school? Die zorgen voor nieuwe netjes in de voetbalvelden, maar voor de rest? Niks. (Ben)

Het nut niet inzien van sommige regels en ze toch moeten toepassen geeft de leerlingen het gevoel dat ze niet serieus genomen worden. Daarom vragen ze om 'volwassener behandeld' te worden en medeverantwoordelijkheid in het opstellen van de regels. Ze stellen bijvoorbeeld voor om een 'beloningssysteem' in te voeren waarbij leerlingen meezeggenschap hebben over de regels waaraan ze zich moeten houden.

Ten tweede leidt het gebrek aan inspraak ertoe dat leerlingen niet kunnen aangeven welke *straffen* in hun ogen *onnuttig* zijn. De respondenten geven verschillende voorbeelden van wat zij als onnuttige straffen percipiëren. Ze geven bijvoorbeeld aan dat een week schorsing geen straf maar een beloning is, omdat je dan een week niet naar school moet komen. Daarnaast klagen ze aan dat de straffen 'niet verbonden staan' met de overtreding.

Als jij rookt tijdens de speeltijd moet jij woensdagnamiddag blijven, dat is (...) niet logisch. (Ben)

Ook begrijpen ze het nut niet van buiten gestuurd te worden uit de les.

Allez, ik vlieg naar het secretariaat, ik mag daar gewoon een uur, twee uur gaan zitten, gewoon zitten he. (...) [Daarna komt iemand tegen mij zeggen:] 'Blijft jij toch nog maar een uurke zitten.' Ik zeg 'oké, dan ga ik naar huis, dit gaat erover'. Ik ben gewoon naar huis gegaan. Wat moet ik dan komen doen op school? Een hele tijd in de gang zitten? (Thomas)

Leerlingen vragen om meer effectieve straffen. Het niet inzien van enig nut van de straffen die leerlingen op school ondergaan, kan zich bij herhaaldelijk voorkomen uitbreiden tot de overtuiging dat school in het algemeen geen nut heeft.

Ik wist van m'n eigen 'als ik naar school ga, zet die mij sowieso voor de deur' dus waarom zou ik naar school gaan? (Mehmed)

Naast een gebrek aan inspraak wat betreft het opstellen van de regels en straffen, geven de leerlingen ten derde ook aan dat ze de *inconsequente uitvoering* ervan niet kunnen aankaarten. Regels verschillen van leerkracht tot leerkracht en kunnen opeens veranderen wanneer er een nieuwe directeur is. Gemaakte afspraken of beloftes worden door de school zelf niet altijd consequent nagevolgd.

Toen ik [in Mol] vast zat hebben die [mensen van op school] tegen mij gezegd 'gij moogt terugkomen'. Dus dat was geen probleem. Die wisten dat ik 18 ging worden, alles. Toen ik ben vrijgekomen zeggen die ineens 'nee, gij kunt niet meer komen, gij moet eerst gaan POT [persoonlijk ontwikkelingstraject] doen'. Die zeggen tegen mij 'na POT moogt gij terugkomen'. Ik heb POT gedaan, dan ik ben naar [ronde]tafelgesprek gegaan met CLB en mijn vader en mijn moeder en de leerlingbegeleider van daar [van POT]. Da's de eerste keer die heeft tegen mij gezegd 'ge kunt niet terugkomen, want ge zijt 18. Gij moeilijk met leerlingen van 16 jaar, 15 jaar in de klas zitten. Dus we gaan voor u avondschool ofzo zoeken.' (Ahmet)

Wat de straffen betreft vragen leerlingen een consequente en directe toepassing van de straffen zodat 'iedereen gelijk voor de wet' wordt behandeld. Sommigen hebben ervaren dat leerkrachten en directie al naargelang het hen beter uitkomt een straf uitspreken of weer intrekken.

Ik heb rammel gehad van een paar Marokkanen. Die ouders zijn naar 't school moeten komen. Met dat die ouders naar school zijn gekomen (...), die kreeg normaal een tuchtprocedure programma die gast, (...) dus wat doet die? Heel die familie staat er! Hup, tuchtprogramma is weg! (Thomas)

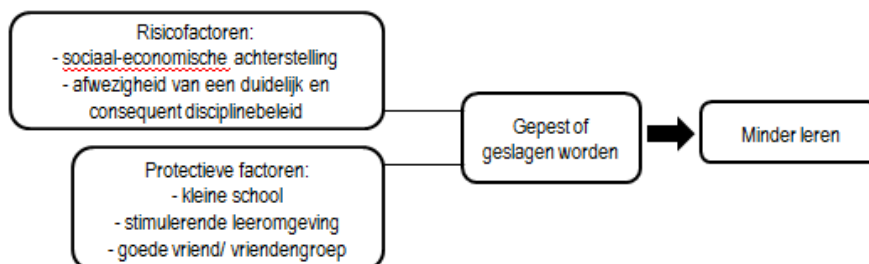
Anderen hebben ervaren dat ze de regels konden overtreden met medeweten van de leerkrachten zonder dat daar een gevolg aan werd gegeven.

Als ze mij buiten zetten dan ging ik gewoon in een andere klas meezitten. (Seb)

Tot slot valt op te merken dat de vraag van leerlingen om gehoord te worden breder reikt dan het disciplinebeleid. Hoewel het gebrek aan inspraak weliswaar vooral ter sprake komt met betrekking tot het disciplinebeleid vragen ze ook om 'ruimte te maken voor leerlingen die dingen willen organiseren en doen'. Scholen moeten daar niet alleen open voor staan en ideeën verwachten van leerlingen, maar ook initiatief nemen zodat de leerlingen ideeën brengen, want 'een leerling is ook een leerling: als hij niks móet doen, dan zal hij niks doen'. Leerlingen vragen met andere woorden dat scholen leerlingen aanmoedigen om zich te laten horen.

Categorie 2: Relatie met medeleerlingen

Deze categorie komt zelden voor in de interviews afgenomen van jongeren die een goede relatie hadden met hun klasgenoten. Verschillende andere respondenten daarentegen brachten ter sprake dat zij *gepest of geslagen* werden op school. Figuur 2 toont een overzicht van de verschillende factoren die in verband gebracht worden met het onderhouden van een slechte relatie met medeleerlingen.

Figuur 2. Relatie met medeleerlingen.

Door de leerlingen worden *twee risicofactoren* onderscheiden die de kans op pesten op school doen toenemen. Ten eerste kan sociaal-economische achterstelling gezien worden als een risicofactor voor leerlingen die in een school terecht komen met een hogere gemiddelde sociaal-economische status. Een meisje dat in kansarmoede leeft, vertelt bijvoorbeeld het volgende over hoe het voor haar was om in een nieuwe school in een rijkere gemeente terecht te komen.

Ik zat dan ook in een klas met zo van die meisjes van 'ik ben het hier'. Allemaal met de chicste kleren en altijd maar stoefen over vanalles en nog wat. Dus ja, wat doe je, je zet je automatisch al in een hoekje omdat je merkt, je weet dat en je beseft dat van 'ik hoor hier niet thuis'. (Silke)

Een tweede risicofactor is de afwezigheid van een duidelijk en consequent disciplinebeleid (zie categorie 1): leerlingen ervaren dat het pestgedrag onbestraft of onopgemerkt blijft, waardoor het pestgedrag in stand gehouden wordt.

[Wanneer] ik over dat pestgedrag iemand ging aanspreken dat daar eigenlijk geen respons op kwam (...) Ik ben er vaak tussengekomen als er een of andere kleine werd ineengeslagen door een van het zesde, zo in het midden van de referer ofzo. Ik zeg van 'komaan, hier staan leerkrachten en die doen daar niks aan en ik moet die uiteen trekken'. Alleja, dat is toch niet oké. (Sien)

Naast de risicofactoren komen er in de data ook *drie protectieve factoren* aan bod die de kans om gepest te worden verkleinen. Om te beginnen speelt de grootte van de school een rol, want in een kleine school 'kan je meer dingen doen in verband met pesten en daarmee bezig zijn'. Een tweede protectieve factor is de aanwezigheid van een stimulerende leeromgeving (zie verder categorie 4) zodat pesters zich niet gaan vervelen, want 'de mensen die zichzelf vervelen op school gaan beginnen zo de mensen te zoeken om te pesten'. Tot slot kan een goede vriend op school of het deel uitmaken van een vriendengroep ook een protectieve factor zijn tegen pesten.

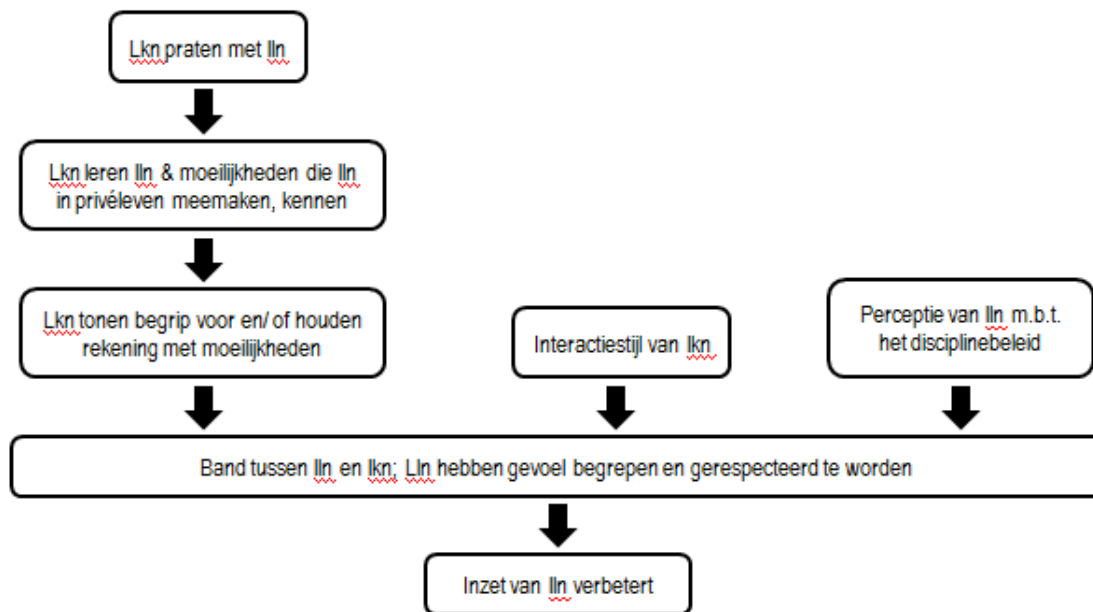
Ik had één goede vriendin die ik had leren kennen (...) dusja dat was wel een redelijk grote steun voor mij, dat ik haar had leren kennen. (...) Omdat ik dan wist van ik heb toch iemand naast mij. Niet dat zij het altijd voor mij moest opnemen ofzo, maar dan voel je je sowieso wat beter en wat sterker. (Silke)

Leerlingen die het slachtoffer zijn van pesterijen op school hebben als gevolg hiervan minder leermogelijkheden, omdat ze meer bezig zijn met 'overleven' dan met leren.

[Ik heb niks geleerd in het middelbaar] omdat ik veel rammel heb gehad. (...) Ik hield mij meer bezig met het feit, ja, ik was er een próói he! (Thomas)

Categorie 3: Relatie met leerkrachten

Bij alle respondenten speelde de slechte relatie met een of meerdere leerkrachten een rol bij hun schoolverlaten. De leerling - leerkracht - relatie wordt door drie factoren beïnvloed (zie Figuur 3).

Figuur 3. Relatie met leerkrachten.

Ten eerste geven de respondenten aan dat leerkrachten te weinig met hen *praten*. Dit praten moet niet verstaan worden als ‘maar wat praten over stoeme dingen: wat ge gedaan hebt in het weekend enzo’ waardoor leerlingen het gevoel krijgen dat ze op school alleen maar praten en niets bijleren. Het is geen doelloos tijdverdrif, maar heeft integendeel tot duidelijk doel dat leerkrachten de leerlingen leren kennen en kunnen begrijpen. Wanneer leerkrachten praten met hun leerlingen tonen leerkrachten interesse voor hun leerlingen en geven ze blijk van hun intentie om de leerlingen te leren kennen. Hoe meer lessen leerlingen les krijgen van eenzelfde leerkracht, hoe groter de kans is dat hij de leerlingen leert kennen, aangezien er dan meer tijd voor is.

[In het BSO] had ge eigenlijk altijd dezelfde leerkracht. En dat gaf ook wel een goede invloed op uw les. Ik vond dat veel beter, wat die leerkracht leert u ook na een tijd kennen. (...) Ik kan mij inbeelden in een ASO dat dat moeilijk is aangezien dat ge allemaal verschillende vakken en richtingen hebt. (Seb)

Daarnaast leidt het praten ertoe dat de leerkrachten de moeilijkheden die de leerlingen thuis of in hun privéleven meemaken, leren kennen. Als gevolg hiervan kunnen ze er begrip voor tonen en/of rekening mee houden. Hierdoor kan een ‘sociale band’ opgebouwd worden tussen leerlingen en leerkrachten.

Ik had daar ook een goede band met de leerkrachten enzo. De meeste leerkrachten waren ook wel een beetje op de hoogte van de problemen daarbuiten dat ik nog had en wisten ook wel welke thema’s voor mij moeilijk lagen en welke niet. (Silke)

Wanneer een leerkracht erin slaagt een band op te bouwen met de leerlingen, geeft dit de leerlingen het gevoel dat ze begrepen en gerespecteerd worden. Ze ervaren dat de leerkracht ‘om hen geeft’ en gaan respect terugtonen door te doen wat de leerkracht vraagt.

Die leerkracht was kei goed tegen mij. En wat die mij vroeg, deed ik. (Kerem)

De respondenten geven aan dat ook wanneer leerlingen aanvankelijk geen respect tonen voor hun leerkrachten, ze dit na een tijd wel zullen doen wanneer de leerkrachten hen op een begrip- of respectvolle wijze blijven benaderen.

De meeste jongeren zijn zo: die doen graaf, doen grote mond tegen de leerkrachten. Als die zien dat de leerkracht respect toont, dan gaan die zeggen 'kijk, wij tonen geen respect, maar die blijft voor ons respect tonen, dus wij gaan respect tonen'. (Mehmed)

Daarnaast gaan ze 'geruster vragen stellen' wanneer ze een band met hun leerkrachten hebben. Een goede leerling - leerkracht - relatie beïnvloedt zo op positieve wijze de inzet en schoolresultaten van leerlingen.

Naast het interactiekenmerk 'praten met leerlingen' beïnvloedt ook de *interactiestijl* van leerkrachten de leerkracht - leerling - relatie. Deze tweede factor houdt in dat leerlingen makkelijker een band aangaan met leerkrachten die de les 'plezant' maken of persoonlijke aandacht tonen. Factoren die het aangaan van een band verhinderen, zijn stress bij de leerkracht en/of opmerkingen die door de leerlingen als aanvallend worden ervaren.

Voor heel de klas zegt die dat die mij beu is, snapt ge? In een klassituatie zou 't ge dat eigenlijk niet moeten zeggen over een leerling 'ik ben u beu', want (...) dat vind ik een beetje een belediging voor mij eigenlijk. (Kerem)

De derde factor die mee bepaalt of er een band ontstaat tussen leerlingen en leerkrachten is de perceptie van leerlingen met betrekking tot het *disciplinebeleid* (zie categorie 1). De overtuiging van leerlingen dat de volwassenen op school niet het beste met hen voor hebben, wordt gevoeld door hun ervaring dat leerlingen als kleine kinderen behandeld worden en dat ze niet gehoord worden.

Die [leerlingenbegeleiding] die geloven u toch nooit. Die geloven altijd de leerkracht. (...) die vertrouwen ons niet! (Kerem)

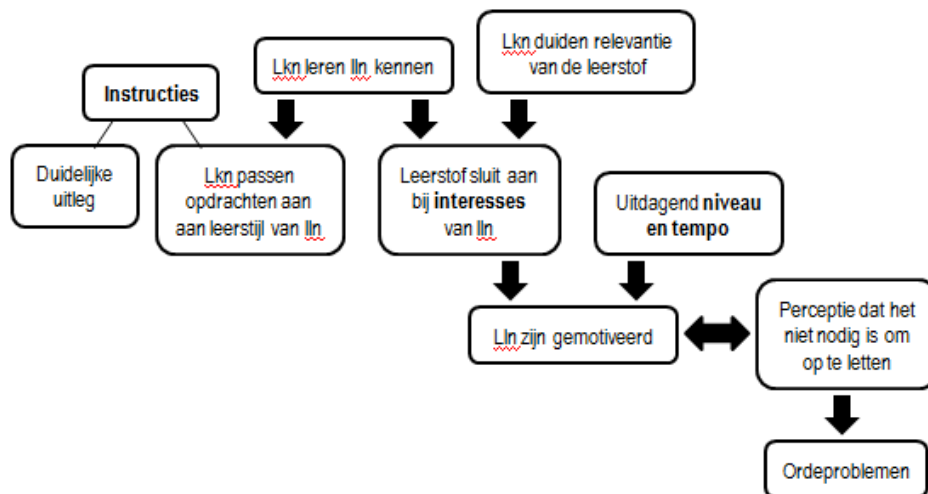
Daarnaast heeft het feit dat de overtreding van een regel niet consequent tot een bestraffing leidt, maar afhankelijk is van leerkracht tot leerkracht gevolgen voor de leerling - leerkracht - relatie.

Bij die moogt ge wel spelen en bij die moogt ge de GSM wel gebruiken in de klas, bij die andere niet. (...) [Dan vind ik] dat ik liever altijd bij die leerkracht ben dan bij die andere. (Ahmet)

De negatieve perceptie van leerlingen met betrekking tot het disciplinebeleid verhindert dus niet alleen dat er een band aangegaan wordt met de leerkrachten, maar ze staat ook een positieve relatie met andere leden van het schoolpersoneel in de weg.

Categorie 4: Academische aansluiting

Academische aansluiting betreft de afstemming van de instructie en leerstof op de leerstijl van de leerlingen, op hun interesses, niveau en tempo. Figuur 4 bevat de schematische afbeelding van deze categorie.

Figuur 4. Academische aansluiting.

Ten eerste is het van belang dat de *instructies* (de uitleg en opdrachten) van leerkrachten duidelijk zijn en aangepast aan de leerlingen. De uitleg van bepaalde leerkrachten wordt door sommige leerlingen gepercipieerd als 'heel saai, eentonig', terwijl een goede uitleg zich kenmerkt door 'de snelheid, hoe dat ze [de leerkrachten] het zeggen, dus de intonatie dat ze erin brengen en gewoon de illustraties dat ze erbij geven. Dus dat je kan zien waar je eigenlijk mee bezig bent.' De opdrachten zelf dienen aangepast te zijn aan de leerstijl van leerlingen. 'Ge hebt verschillende typen leerlingen die ge anders moet behandelen.' Een leerling die 'nooit kan stilzitten' en 'altijd aan het babbelen is' vraagt bijvoorbeeld een andere aanpak dan 'een nerd aan wie ge niet moet gaan uitleggen hoe dat de voetbal gisteren was'. Opdat leerkrachten hun instructie kunnen laten aansluiten de leerstijl van de leerlingen, is het noodzakelijk dat ze de leerlingen en hun leerstijl eerst leren kennen.

[De beste manier om met mij en mijn ADHD om te gaan was] mij vanvoor zetten. De leerkrachten zeiden 'kom, als ge het toch wilt uitleggen, kom dan maar vanvoor staan' en dan moest ik zo mee uitleggen. [Dat was vooral in school X], omdat ze mij daar ook leerden kennen. Die leerden mij kennen, die hadden zoiets van 'we moeten er iets op vinden' en die hebben er ook iets op gevonden. (Seb)

Ten tweede zijn leerlingen meer gemotiveerd om te leren wanneer de leerstof aansluit bij hun *interesses*. Leerkrachten kunnen dit bevorderen door met hun leerlingen te praten en zo hun interesses te leren kennen, maar ook door de relevantie van de leerstof duidelijk te maken, nl. door 'lessen te maken met iets wat je nog mee kan hebben in het leven'. Wanneer leerlingen de relevantie van de leerstof niet inzien, werkt dit demotiverend. Dit is nog meer het geval wanneer ze niet terecht kunnen in de studierichting van hun keuze.

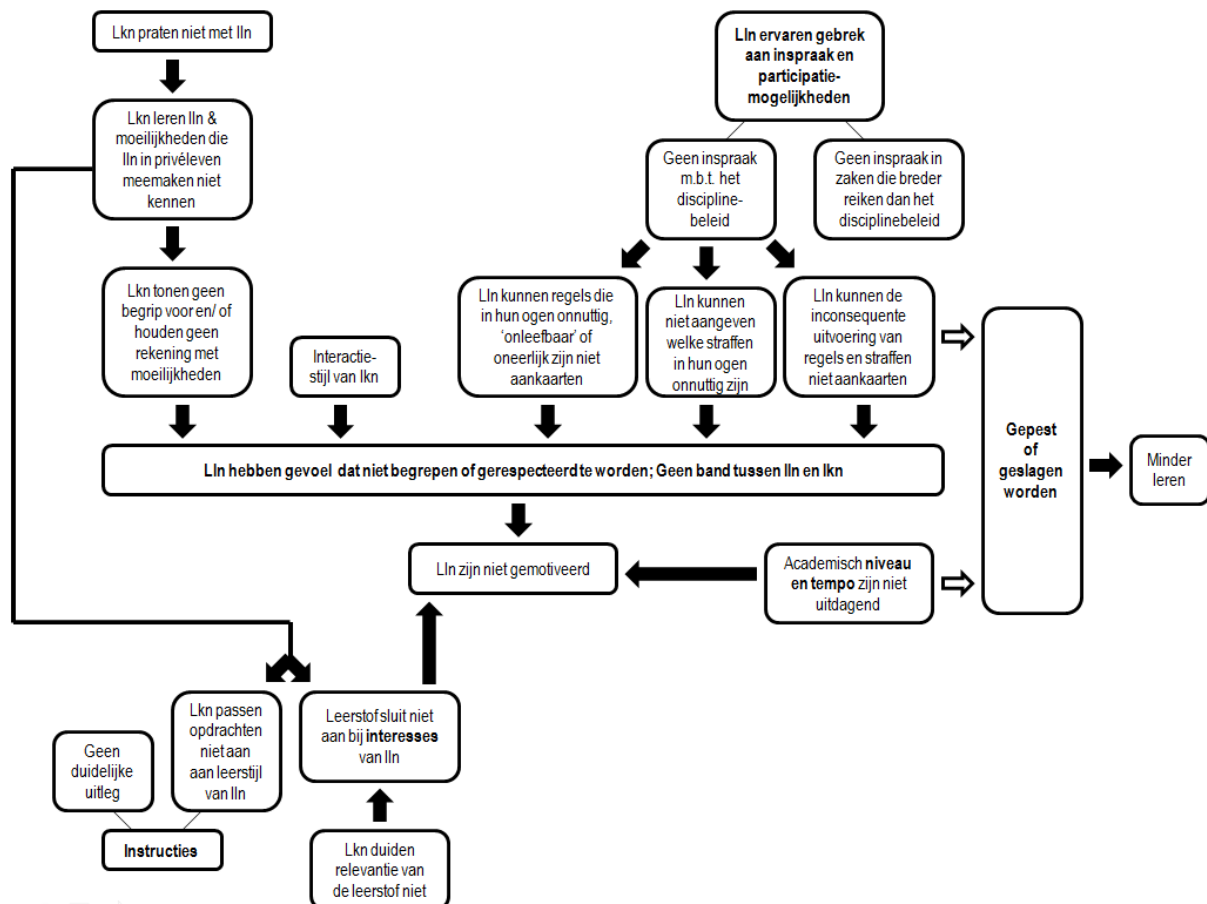
Die directeur heeft mij zelf ingeschreven in de klas. In een vak [studierichting]. Ik heb zelf niet mogen kiezen! Dat was gewoon zo 'ja, terug naar school, ja zet u maar in onderhoud'. Zo dat is beslist, klaar!. Niet 'welke vakken wilt gij terug volgen of...'. (Ahmet)

Tot slot geven leerlingen die vanuit een ASO- of TSO-richting overgeschakeld zijn naar het BSO aan dat het *niveau en tempo* te laag zijn. De leerstof is voor hen niet uitdagend waardoor zij zich gaan vervelen. Ze hebben het gevoel dat ze niet moeten opletten, 'zetten het kot op stellen' of worden letterlijk 'schoolmoe' en vallen in

slaap. Hierbij spelen ook een aantal individuele leerlingkenmerken een rol. De perceptie van leerlingen dat het niet nodig is om op te letten, leidt tot ordeproblemen in de klas. Door het gebrek van orde kunnen niet alleen de onruststokers zelf, maar ook hun medeleerlingen niet opletten en bijleren.

Samenvatting

Wanneer de verschillende categorieën met elkaar in verband gebracht worden, krijgen we het overzicht in Figuur 5.

Figuur 5. Samenvatting.

Zoals opgebouwd in de categorieën 'relatie met leerkrachten' en 'inspraak en participatiemogelijkheden' komt de relatie of band tussen leerkrachten en leerlingen als een centrale factor naar voor. Door leerlingen wordt aangegeven dat wanneer zij een slecht band hebben met bepaalde leerkrachten, zij minder gemotiveerd zijn om bijvoorbeeld vragen te stellen en zich in te zetten. De mate waarin leerlingen gemotiveerd zijn om zich op academisch vlak in te spannen lijkt dus afhankelijk van de mate waarin zij willen tegemoet komen aan wat de leerkrachten van hen vragen of verwachten. Daarnaast blijkt uit de data dat de motivatie van leerlingen ook afhankelijk is van in hoeverre de aangeboden leerstof aansluit bij de interesses, het niveau en het tempo van de leerlingen. Opdat de leerstof aansluit bij de interesses van leerlingen, maar ook bij hun leerstijl geven leerlingen aan dat het van belang is dat leerkrachten hen leren kennen.

Overeenkomstig met wat in de categorie 'relatie met medeleerlingen' reeds beschreven werd, kunnen een inconsequente bestraffing van pestgedrag en te eenvoudige of trage lessen waardoor leerlingen zich vervelen ertoe leiden dat leerlingen hun medeleerlingen gaan pesten.

Discussie en conclusie

In wat volgt geven we eerst aan welke inzichten uit ons onderzoek overeenkomen met voorgaande studies. Om beter aan te sluiten bij deze studies zullen we de categorieën in een andere volgorde bespreken dan in het resultaatendeel. Vervolgens gaan we dieper in op de bevindingen uit ons onderzoek die nieuw zijn in vergelijking met het bestaande internationaal en Vlaams onderzoek. Daaropvolgend bespreken we een aantal beleidsaanbevelingen die vanuit ons onderzoek gemaakt kunnen worden. Tot slot worden de beperkingen van ons onderzoek behandeld.

Naar aanleiding van de vraag welke schoolfactoren bijdragen tot het vroegtijdig schoolverlaten van jongeren in Vlaanderen is een exploratief kwalitatief onderzoek opgezet. De resultaten van het onderzoek zijn in vier categorieën onder te verdelen: (1) inspraak en participatiemogelijkheden, (2) relaties met medeleerlingen, (3) relaties met leerkrachten, en (4) academische aansluiting. Het samenspel van factoren en categorieën kan gezien worden als een concretisering van wat Rumberger (2001) omschrijft als het complex, meervoudig bepaald en cumulatief proces dat voorafgaat aan dropout. Op verschillende domeinen stapelen leerlingen negatieve ervaringen op die hen beïnvloeden in hun afweging om verder te gaan met school of niet.

De onderzoeksbevindingen m.b.t. de leerlingen - leerkracht - relatie sluiten aan bij het *sociaal-kapitaal model* dat in de literatuur genoemd wordt als verklaringsmodel voor dropout. Volgens dit model vermindert de kans op dropout naarmate het schools sociaal kapitaal van een leerling toeneemt (Coleman, 1988; Lee & Burkham, 2003). Een positieve relatie tussen leerkrachten en leerlingen vermindert de kans op vroegtijdig schoolverlaten met de helft (Croninger & Lee, 2001) en is dus een protectieve factor om ongekwalificeerde uitstroom te voorkomen. De Nederlandse Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) spreekt over *verbondenheid* om dropout van overbelaste of maatschappelijk kwetsbare jongeren tegen te gaan. Scholen kunnen jongeren aan zich 'binden' door warmte, belangstelling en waardering te tonen (WRR, 2009). Het belang van persoonlijke aandacht en betrouwbare interpersoonlijke relaties is ook in ander internationaal onderzoek aangetoond (Drewry, 2010; Brown & Rodriguez, 2009; Oberon, 2008; Lessard et al., 2007; Conclusion Advies en Management, 2006; Lee & Burkham, 2003; Croninger & Lee, 2001; Wehlage, 1986). Ook in recent Vlaams onderzoek (Lamote et al., 2012) is aangetoond dat de ongekwalificeerde uitstroom kleiner is in scholen met positieve leerkracht - leerling - relaties. In ons onderzoek hebben we de school- en klaspraktijken in kaart gebracht die hiervoor een verklaring kunnen bieden. Een bijzonder belang wordt gehecht aan de inspanning van leerkrachten om de leerlingen te leren kennen en op de hoogte te zijn van de problemen die leerlingen in hun privéleven meemaken. Dit geeft leerlingen het gevoel dat ze door de leerkrachten begrepen en gerespecteerd worden wat tot gevolg heeft dat leerlingen zich beter voor school gaan inzetten.

Een andere voorwaarde voor een positieve leerkracht - leerling - relatie die in ons onderzoek naar voor kwam, is de ervaring van leerlingen dat het disciplinebeleid eerlijk is en consequent toegepast wordt. Hiertoe is het van belang dat leerlingen inspraak hebben in het disciplinebeleid. Het verband tussen de gepercipieerde *eerlijkheid* van het disciplinebeleid en vroegtijdig schoolverlaten is aangetoond in eerder internationaal onderzoek (Rumberger, 1995; Wehlage & Rutter, 1986; WRR, 2009). Ook in een onderzoek naar de schoolfactoren die een invloed uitoefenen op hardnekkig spijbelen worden de gepercipieerde eerlijkheid van het disciplinesysteem en de bereidheid van het schoolpersoneel om te luisteren wanneer een leerling een regel niet wil volgen, genoemd als beïnvloedende factoren (Wilkins, 2008). Naast eerlijk moet het disciplinebeleid ook *consequent toegepast* worden. Volgens de WRR (2009) hebben leerlingen naast verbondenheid immers ook nood aan *structuur*. Ze hebben behoefte aan heldere regels en grenzen, aan regelmaat en voorspelbaarheid (WRR, 2009). Dit maakt van de school een veilige setting. In scholen waar duidelijkheid is over de verwachtingen t.a.v. het gedrag van de leerlingen vallen minder leerlingen vroegtijdig uit dan in scholen waar daar minder duidelijkheid over is (Christle, Jolivet, & Nelson, 2006). In Vlaanderen is tot nu toe geen onderzoek gevoerd naar de rol die het disciplinesysteem speelt bij vroegtijdig schoolverlaten. Wel toonde Van Houtte (2002) het verband aan tussen het belang dat stafleden hechten aan orde en discipline en het falen van leerlingen in het secundair onderwijs. Hoewel het falen van leerlingen geen vroegtijdig schoolverlaten impliceert, is het aangetoonde verband toch relevant omdat falen voor leerlingen die het risico lopen op vroegtijdig schoolverlaten een zoveelste negatieve schoolervaring is die de betrokkenheid op school doet dalen (Finn, 1989). Het lijkt ons van belang om de invloed van het disciplinebeleid op het vroegtijdig schoolverlaten van jongeren in Vlaanderen gemedieerd door de leerkracht - leerling - relatie verder te onderzoeken. Eerder kwalitatief onderzoek toonde reeds aan dat het disciplinebeleid (structuur) en de leerkracht - leerling - relatie (verbondenheid) met elkaar verbonden zijn (WRR, 2009). Wanneer op school weinig aandacht wordt besteed aan het disciplinebeleid en leerlingen bijvoorbeeld ongemerkt kunnen spijbelen, geeft dit hen het gevoel dat er niemand op school om hen geeft (Brown & Rodriguez, 2009; Conclusion Advies & Management, 2006).

Niet alleen bracht ons onderzoek aan het licht welke factoren tot een goede leerkracht - leerling - relatie (verbondenheid) leiden, maar ook wat de doorwerking is van positieve leerkracht - leerling - relaties en hoe zij een protectieve factor vormen tegen dropout. Een positieve leerkracht - leerling - relatie bevordert *academische inspanning* en academische aansluiting. In ons onderzoek geven leerlingen aan dat wanneer zij het gevoel hebben dat leerkrachten om hen geven en hen vertrouwen, dit tot gevolg heeft dat zij gaan doen wat leerkrachten vragen. Hierdoor kunnen leerlingen positieve ervaringen opbouwen wat betreft schoolresultaten en ook de band met leerkrachten verbeteren. Een positieve relatie met leerkrachten motiveert leerlingen dus om zich voor school in te zetten. Dit kan verbonden worden met de bevindingen van Croninger en Lee (2001) dat de leerlingen die het meeste risico lopen om uit te vallen het meeste voordeel halen uit positieve leerkracht - leerling - relaties. Een onderzoek van Van Houtte (2002) m.b.t. de Vlaamse onderwijscontext toonde aan dat er in scholen waar leerlingen vertrouwd worden door leerkrachten en directieleden meer belang wordt gehecht aan academische doelstellingen. Hogere verwachtingen van leerkrachten leiden tot betere prestaties bij leerlingen (Rosenthal &

Jacobson, 1968). Ook uit internationaal onderzoek (WRR, 2009; Christle, Jolivette, & Nelson, 2006; Wehlage, 1986) blijkt dat hoge, maar realistische verwachtingen van leerkrachten leerlingen beschermen tegen dropout.

Verder blijkt uit ons onderzoek ook dat het praten van leerkrachten met hun leerlingen niet alleen positief is voor de leerkracht - leerling - relatie, maar ook de *academische aansluiting* bevordert van de leerstof bij leerlingen hun interesses, leerstijl en niveau. Dit sluit aan bij bevindingen uit internationaal onderzoek (Banks, Byrne, McCoy, & Smyth, 2010; Brown & Rodriguez, 2009; Lessard et al., 2007; Finn, 1989). Creten et al. (2004) onderscheiden in Vlaams onderzoek naar vroegtijdige schoolverlaters uit het beroepsonderwijs vijf factoren die de uitstroombeslissing beïnvloeden. Van deze vijf factoren kunnen er twee verbonden worden met academisch aansluiting: 'inhoud van de opleiding' en 'zwaarte van de opleiding'. De hoogste samenhang is vastgesteld tussen 'inhoud van de opleiding' en 'schoolmoeheid'. Een gebrek aan aansluiting in de huidige opleiding kan er ook toe leiden dat een andere opleiding aantrekkelijker wordt. De aantrekkingskracht van een andere opleiding heeft samen met de aantrekkingskracht van de arbeidsmarkt de sterkste impact op de beslissing van jongeren om het voltijds beroepssecundair onderwijs te verlaten (Creten et al., 2004).

Naast de relaties tussen leerkrachten en leerlingen zijn ook de *relaties met medeleerlingen* van belang. Uit ons onderzoek komt vooral de factor 'gepest of geslagen worden' naar voor. In internationaal kwantitatief onderzoek is het verband tussen *pesten* en vroegtijdig schoolverlaten reeds aangetoond (Townsend, Flisher, Chikobvu, Lombard, & King, 2008; Alike, 2012). In een kwalitatief Nederlands onderzoek van Oberon (2008) vraagt men zich af of pesten geen onderschatte factor is. Ze stellen vast dat een behoorlijk deel van de (bijna) voortijdig schoolverlaters in het verleden gepest is (Oberon, 2008). Dit wordt in verband gebracht met de kwetsbaarheid van leerlingen die hen ontvankelijk maakt om gepest te worden. In de beleving van deze leerlingen werd daar door de school weinig aan gedaan (Oberon, 2008). Ook in ons onderzoek wordt de afwezigheid van een consequente bestraffing van pestgedrag gezien als een factor die het risico op pesten verhoogt, wat indirect de kans op vroegtijdig schoolverlaten zou kunnen vergroten.

Hoewel ons onderzoek op veel vlakken bevestigt wat er in de literatuur reeds aangetoond is m.b.t. vroegtijdig schoolverlaten, heeft het toch ook een aantal *nieuwe inzichten* voortgebracht. Voor de eerste maal is binnen de Vlaamse onderwijscontext gebleken dat het gebrek aan inspraak- en participatiemogelijkheden op school deel uitmaakt van het complexe en cumulatief proces dat voorafgaat aan vroegtijdig schoolverlaten. Leerlingen hebben het gevoel dat zij op school niet gehoord worden – ondanks decretaal vastgelegde participatiestructuren zoals de schoolraad. Zij vinden of krijgen hier geen toegang toe. Daardoor kunnen zij niet aankaarten wat er in hun ogen misloopt met betrekking tot het discipline- en algemeen beleid dat op school gevoerd wordt. Het gevoel niet gehoord te worden heeft implicaties voor de relaties die leerlingen onderhouden met hun medeleerlingen en met de leerkrachten. Een tweede nieuwe bevinding is dat gepest of geslagen worden op school bij een aantal leerlingen bijgedragen heeft tot hun vroegtijdig schoolverlaten. Ten derde biedt ons onderzoek meer inzicht in de wijze waarop negatieve relaties tussen leerkrachten en leerlingen van invloed kunnen zijn op vroegtijdig schoolverlaten. De oorsprong van de negatieve relaties is meervoudig bepaald door zowel persoonsgebonden

leerkrachtenkenmerken als kenmerken van de school- en klaspraktijk. Daarnaast werken de negatieve leerkracht - leerling - relaties door op verschillende domeinen van het academische schoolklimaat. *Verder onderzoek* ter toetsing van de beschreven potentiële verbanden is evenwel noodzakelijk.

Limitaties

Hoewel het onderzoek opgezet is volgens de grounded theory benadering, hebben we omwille van praktische redenen niet alle principes kunnen houden. Gezien de moeilijkheden die we ondervonden om in contact te komen met vroegtijdige schoolverlaters hebben we een opportunistische in plaats van *theoretische steekproef* genomen zoals gangbaar is in de grounded theory benadering. Een tweede beperking is dat het *circulair proces van dataverzameling en -verwerking* niet werd gerespecteerd. Pas na de afname van het laatste interview is er met de analyse begonnen. Hierdoor was het niet mogelijk om de categorieën en factoren die uit de analyse naar boven kwamen verder te bevragen en toetsen. Ten derde is het *saturatiepunt* niet bereikt waardoor het denkbaar is dat niet alle (verbanden tussen) factoren die bijdragen aan vroegtijdig schoolverlaten aan het licht zijn gebracht. Tot slot hebben we slechts aan twee van de acht respondenten de resultaten van onze analyse kunnen voorleggen om na te gaan of deze overeenkomen met hun ervaringen (*member checking*).

Aanbevelingen

Ondanks de beperkingen van ons onderzoek kunnen er toch een aantal aanbevelingen gemaakt worden voor beleidsactoren op Vlaams en schoolniveau. Ten eerste vragen leerlingen dat leerkrachten en het ander schoolpersoneel met hen *in gesprek gaan* opdat zij de leerlingen leren kennen. Dit is niet vanzelfsprekend bij leerlingen die regelmatig van school of van studierichting veranderen. Zij vragen expliciet om gehoord te worden. Horen naar leerlingen impliceert een erkenning bieden voor wat de leerlingen te vertellen hebben. Een tweede aanbeveling is dan ook om leerlingen die de school vroegtijdig verlaten hebben of die dit van plan zijn te *erkennen* als jongeren die reeds een heel proces doorlopen hebben waarbij zij op verschillende schooldomeinen negatieve ervaringen opgestapeld hebben en waardoor zij zich steeds verder uit de school teruggetrokken hebben. Erkenning bieden kunnen leerkrachten en ander schoolpersoneel tot slot door rekening te houden met de (moeilijkheden in het privéleven van) leerlingen, en dit zowel op sociaal als op academisch gebied.

Dankwoord

Graag richten we een woord van dank aan prof. dr. Jan Van Damme, prof. dr. Hannes en Carl Lamote voor hun hulpvolle bijdragen aan dit artikel. Daarnaast bedanken we de respondenten die hun ervaringen met ons hebben gedeeld en ons toestonden deze publiek te maken.

Referentielijst

- Alika, H. I. (2012). Bullying as a correlate of dropout from school among adolescents in Delta State: implication for counselling. *Education, 132* (3), 523 – 531.
- Banks, J., Byrne, D., McRoy, S., & Smyth., E. (2010). School experiences and learning progress among LCA participants. In *Engaging young people? Student experiences of the leaving certificate applied programme* (pp. 58 – 88). Dublin: The economic and social research institute.
- Brown, T.M., & Rodríguez, L.F. (2009). School and the co-construction of dropout. *International Journal of Qualitative Studies in Education, 22* (2), 221-242.
- Cambré, W., & Waege, H. (2005). Een samenleving onderzocht: Methoden van sociaal-wetenschappelijk onderzoek. Antwerpen: Uitgeverij De Boeck nv.
- Christle, C.A., Jolivet, K., & Nelson, C.M. (2007). School characteristics related to high school dropout rates. *Remedial and Special Education, 28* (6), 325-339.
- Coleman, J.S. (1988). Social capital in the creation of human capital. *American Journal of Sociology, 94*, 95-120.
- Conclusion Advies en Management. (2006). *Voortijdig schoolverlaten: hoe houd je ze erbij?* Retrieved August 8, 2012, from www.regieopjeugd.nl/cms/includes/loadFile.aspx?fileID=9
- Creten, H., Van de Velde, V., Van Damme, J., & Verhaest, D. (2004). De transitie van het initieel beroepsonderwijs naar de arbeidsmarkt met speciale aandacht voor de ongekwalificeerde uitstroom. Leuven: HIVA.
- Croninger, R.G., & Lee, V.E. (2001). Social capital and dropping out of high school: Benefits to at-risk students of teachers' support and guidance. *Teachers College Record, 103* (4), 548-581.
- Drewry, J. A., Burge, P. L., & Driscoll, L. G. (2010). A tripartite perspective of social capital and its access by high school dropouts. *Education and Urban Society, 42* (5), 499-521.
- Europese Commissie. (2010). *Reducing early school leaving*. Accompanying document to the 'Proposal for a Council recommendation on policies to reduce early school leaving'. Commission staff working paper. Brussels.
- Finn, J.D. (1989). Withdrawing from school. *Review of Educational Research, 59* (2), 117-142.

- Jimerson, S.R., Egeland, B., Sroufe, L.A., & Carlson, B. (2000). A prospective longitudinal study of high school dropouts: Examining multiple predictors across development. *Journal of School Psychology, 38*(6), 525-549.
- Hanushek, E.A. (1986). The economics of schooling: Production and efficiency in public schools. *Journal of Economic Literature, 24*, 1141-1177.
- Kelchtermans, G. (1994). Onderzoeksopzet en methodologische verantwoording. In G. Kelchtermans (Red.), *De professionele ontwikkeling van leerkrachten basisonderwijs vanuit het biografisch perspectief* (pp. 112-160). Leuven: Universitaire Pers Leuven.
- Kelle, U. (2005). "Emergence" vs. "forcing" of empirical data? A crucial problem of "grounded theory" reconsidered. *Forum: Qualitative Social Research, 6* (2).
- Lamote, C., & Van Damme, J. (2011). Ongekwalificeerde uitstroom in Vlaanderen. In: P. Mahieu (Ed.), *School en samenleving*. Mechelen: Plantyn.
- Lamote, C., Van Damme, J., Van den Noortgate, W., Speybroeck, S., Boonen, T., & de Bilde, J. (2012). Dropout in secondary education: an application of a multilevel discrete-time hazard model accounting for school changes. *Quality & Quantity. International Journal of Methodology*. Advanced online publication. <http://rd.springer.com/article/10.1007/s11135-012-9662-y>
- Lee, V.E., & Burkham, D.T. (2003). Dropping out of high school: The role of school organization and structure. *American Educational Research Journal, 37*, 3-31.
- Lessard, A., Butler-Kisber, L., Fortine, L., Marcotte, D., Potvin, P., & Royer, E. (2008). Shades of disengagement: high school dropouts speak out. *Social Psychology of Education, 11*, 25-42.
- Lichtman, M. (2010) Learning about others through interviewing. In: M. Lichtman. *Qualitative research in education. A user's guide* (2nd edition). London: SAGE Publications.
- Mortelmans, D. (2011). *Kwalitatieve analyse met Nvivo*. Leuven: Acco.
- Oberon. (2008). De belevingswereld van voortijdig schoolverlaters. Een onderzoeksrapportage. Utrecht: Oberon.
- Patton, M.Q. (2002). Designing qualitative studies. In: M.Q. Patton. *Qualitative research & evaluation methods* (3rd edition). London: Sage Publications.
- Rosenthal, R. & Jacobson, L. (1968). Pygmalion in the classroom. *The urban review, 3* (1), 16-20.
- Rubin, H.J., & Rubin, I.S. (1995). *Qualitative interviewing. The art of hearing data*. London: Sage Publications.

- Rumberger, R.W. (1995). Dropping out of middle school: A multilevel analysis of students and schools. *American Educational Research Journal*, 32 (3), 583-625.
- Rumberger, R.W. (2001). *Why students drop out of school and what can be done*. Paper presented at Dropouts in America: how severe is the problem? What do we know about intervention and prevention? Harvard University, January 13, 2001.
- Rumberger, R.W., & Lim, S.A. (2008). *Why students drop out of school: A review of 25 years of research*. California Dropout Research Project Report #15.
- Strauss, A., & Corbin, J. (1998). *Basics of qualitative research. Techniques and procedures of developing grounded theory* (2nd edition). London: Sage Publications.
- Townsend, L., Flisher, A., Chikobvu, P., Lombard, C., & King, G. (2008). The relationship between bullying behaviours and high school dropout in Cape Town, South Africa. *South African Journal of Psychology*, 38 (1), 21-32.
- Van Landeghem, G., Bervoets, K., & Van Damme, J. (2005). *Op zoek naar schoolkenmerken die de ongekwalificeerde uitstroom beïnvloeden* (LOA-rapport nr. 32). Leuven: Steunpunt 'Loopbanen doorheen Onderwijs naar Arbeidsmarkt', Cel voor Analyse van Onderwijsloopbanen.
- Van Landeghem, G., & Van Damme, J. (2011). Vroege schoolverlaters in Vlaanderen. Evaluatie van de ongekwalificeerde uitstroom tot 2008. Samenvatting SLL/OD1/2011.37. Leuven: Steunpunt 'Studie en Schoolloopbanen'.
- Vettenburg, N. (1989). De rol van de school in de delinquentieontwikkeling bij jongeren. *Tijdschrift voor sociologie*, 3-4, 615-642.
- Wehlage, G. G. (1986). At-risk students and the need for high school reform. *Education*, 107, 18-28.
- Wehlage, G. G., & Rutter, R. A. (1986). Dropping out: how much do schools contribute to the problem? *Teachers College Record*, 87, 374-392.
- Wilkins, J. (2008). School characteristics that influence school attendance: Experiences of students in a school avoidance program. *The High School Journal*, 91 (3), 12-24.
- Van Houtte, M. (2002). Zo de school, zo de slaagkansen? Academische cultuur als verklaring voor schoolverschillen in falen van leerlingen in het secundair onderwijs. Proefschrift voorgelegd tot het behalen van de graad van doctor in de sociologie.

Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid. (2009). *Vertrouwen in de school. Over de uitval van 'overbelaste' jongeren*. Amsterdam: Amsterdam University Press.

Slotreflectie

En wat als ik het nu helemaal opnieuw mocht doen? Wat als ik een nieuwe masterproef mocht schrijven? Deze vraag bekruipt me wanneer ik de laatste hand leg aan mijn masterproef. Ik neem even de tijd om ze te beantwoorden.

Vooreerst – moge dat duidelijk zijn – zou ik zonder twifelen opnieuw hetzelfde onderwerp kiezen. Vroegtijdig schoolverlaten en wat ondernomen kan worden ter preventie ervan is een onderwerp dat me blijft interesseren. Maar deze keer zou ik niet bijna een jaar moeten zoeken naar een wetenschappelijk omschreven invalshoek van wat mijn gevoel me al lang probeerde duidelijk maken. Wetende wat ik nu weet zou ik het buikgevoel 'hoe de school er zelf mee voor zorgt dat leerlingen uitvallen' veel sneller kunnen omschrijven als 'kenmerken van de school- en klaspraktijk' en er ook veel gerichtere literatuur over kunnen opzoeken.

De kans is groot dat ik opnieuw voor een grounded theory – design zou kiezen. Ik hou wel van het actieaspect en van de relatieve vrijheid in deze benadering. Maar ik zou het niet opnieuw alleen doen. Ik heb het erg gemist om tijdens de uitwerking van de in de data gefundeerde theorie te kunnen overleggen met een partner die even hard ingewerkt was in de data als ikzelf. Ik geloof dat de theorie meer diepgang en nuancering had kunnen krijgen wanneer ik had kunnen samenwerken met een thesispartner. Daarnaast was het ook een grote meerwaarde geweest voor de betrouwbaarheid van het onderzoek.

Het gebrek aan diepgang dat ik zelf ervaar m.b.t. de theorie lijkt me niet zo verrassend gezien ik in mijn ogen eigenlijk maar een eerste stap binnen een grounded theory design heb gedaan. Een logische volgende stap zou zijn om de (nieuwe) gevonden verbanden verder te toetsen in interviews met nieuwe – en zo mogelijk ook aan meer van de oude – respondenten. Hiertoe had ik graag nog een semester verder gewerkt aan mijn masterproef, maar gezien dit door zo ongeveer ie-de-reen afgeraden werd, heb ik die idee toch maar laten vallen.

Hoewel ik mijn onderzoek als onafgewerkt beschouw, ben ik toch best trots op wat ik gerealiseerd heb. Ik ben er trots op dat ik een onderzoek heb kunnen voeren naar een onderwerp dat mij interesseert en dat ik daarbij behoorlijk wat zelfstandigheid heb getoond. Daarnaast vind ik het ook knap van mijzelf dat ik zo hard voor mijn masterproef heb kunnen werken zonder dat ik daarvoor veel offers heb moeten brengen op persoonlijk vlak. Tot slot geef ik mijzelf veel punten voor toegenomen methodologische inzichten.

Laten we duidelijk zijn: aan mij zal geen groot wetenschapper verloren gaan. Ik wring liever tegen dan mezelf in te passen in het keurslijf van validiteit en betrouwbaarheid. Ik stel liever dingen in vraag dan er de antwoorden op te zoeken. Ik verkies overvallen te worden door verwondering boven het harde werken om de verwondering te bereiken. Toch heb ik in mijn ogen de voorbije twee jaar – veel meer als in alle methodologische vakken uit de bachelor samen – een zicht gekregen op wat wetenschappelijk onderzoek inhoudt. Veel van wat ik geleerd heb vloeide voort uit *trial and error* – door dingen te doen en achteraf te beseffen dat ik het beter anders had

aangepakt. Mijn persoonlijke heilige Drievuldigheid voor moest ik ooit een nieuwe masterproef schrijven, is dan ook: (1) bepaal zo snel mogelijk welk onderzoeksdesign aansluit bij de onderzoeksvraag, (2) lees een boek m.b.t. het onderzoeksdesign, en (3) hou vanaf dag één een onderzoekslogboek bij in een schrift met vaste bladen. Met deze wijze raad aan mezelf sluit ik af.

Bijlagen

Bijlage 1: Overzichtsmatrix

Literatuuroverzicht: Schoolfactoren die bijdragen tot de ongekwalificeerde uitstroom van jongeren uit het secundair onderwijs

Dit literatuuroverzicht bestaat uit twee delen.

Deel 1: Internationaal OZ*⁶ + Conclusies

Deel 2: Vlaams OZ + Conclusies

De kwalitatieve onderzoeken en resultaten uit kwalitatief onderzoek staan *cursief*.

De school- en klasgerelateerde factoren zijn in vijf categorieën onderverdeeld.

1) Input (IN). Deze categorie bevat kenmerken m.b.t. de samenstelling van het leerlingenpubliek, de schoolstructuur en de hulpbronnen (*resources*) van een school. Aangezien in een aantal artikels ook individuele leerlingkenmerken beschouwd worden als inputkenmerken, hebben we in deze categorie zowel school- als individuele kenmerken opgenomen

2) Academisch klimaat (AK). Deze categorie bevat schoolprestaties en -kenmerken die van de school en klas een intellectueel prikkelende studie- en werkomgeving maken.

3) Sociaal klimaat (SK). Deze categorie bevat kenmerken die van invloed zijn op de sfeer en onderlinge relaties op school.

4) Regels/Disciplinesysteem/Participatie (RDP). Deze categorie bevat kenmerken die te maken hebben met het navolgen van regels en de inspraak die leerlingen hebben in het opstellen ervan.

5) Begeleiding & Remediërende ondersteuning (BRO). Deze categorie omvat begeleiding en ondersteuning die leerlingen enerzijds ontvangen tijdens hun schoolloopbaan (zowel bij socio-emotionele problemen als remediërend) en anderzijds bij overgangsmomenten in hun schoolloopbaan.

⁶ Afkortingen zijn aangeduid met een * en worden onderaan de matrix geëxpliciteerd.

Deel 1: Internationaal OZ

Artikel	Design	Setting	Techniek voor datacollectie	Aantal respondenten	Populatie/sample	Resultaten: Schoolfactoren die bijdragen tot dropout
Wehlage & Rutter (1986) Dropping out: how much do schools contribute to the problem?	Longitudinaal surveyOZ	Publieke en private scholen in de VS	Gebruik gemaakt van <i>High School and Beyond (HS&B)</i> data set die beschikbaar is gesteld door het <i>National Center for Education Statistics</i> De HS&B is een vervolgoZ op de <i>National Longitudinal Study of the High School Class van 1972 (NLS-72)</i>	Meer dan 30 000	Participanten van 1015 scholen die in 1980 in het 4 ^{de} jaar SO zaten (<i>sophomore students</i>)	2) AK: Verwachte te behalen graad (<i>expected school attainment</i>) 3) SK: Lkn* niet bijzonder geïnteresseerd in lln* 4) RDP: Disciplinesysteem gepercipieerd als ineffectief of oneerlijk 4) RDP: Aanwezigheid van veel gespijbel (<i>wide-spread truancy</i>)
Finn (1989) Withdrawal from school	Literatuur OZ					2) AK: school slaagt er niet in een adequate instructieomgeving te scheppen 3) SK: school slaagt er niet in een adequate emotionele omgeving te scheppen, isolatie, vervreemding 4) RDP: lln participeren weinig in de school en klasactiviteiten
Finn & Voelkl (1993) School characteristics related to student engagement	Longitudinaal surveyOZ	Publieke scholen in de VS	Gebruik gemaakt van data verzameld in de NELS:88*		6488 lln uit het 2 ^{de} jaar SO (<i>eighth grade</i>) die voldoen aan 1 of meer van drie risicokenmerken uit de literatuur (schoolgrootte; etnische achtergrond van lln en lkn; disciplinesysteem)	1) lN: schoolgrootte, meer lln van minderheidsgroepen 3) SK: Lln-lk-relatie

Rumberger (1995) Dropping out of middle school: A multilevel analysis of students and schools	Longitudinal survey OZ	VS	Gebruik gemaakt van data verzameld in de NELS:88		981 scholen	1) IN: Achtergrond van IIn en IIn-kenmerken - SES van IIn - IIn uit eenoudergezin - zittenblijven - van school veranderd - gevoel van zelfcontrole (<i>locus of control</i>) - participatie aan georganiseerde activiteiten buiten school 1) IN: concentratie van IIn van etnische minderheden in de school 1) IN: schoolgrootte 1) IN: IIn-ratio 2) AK: hoeveelheid huiswerk dat IIn maken 2) AK: schoolresultaten 2) AK: verwachtingen t.a.v. de eigen schoolloopbaan 2) AK: academische druk vanuit de school naar de IIn toe 3) SK: goede IIn die om de IIn geven 3) SK: gevoel graag gezien te worden door medeIIn 4) RDP: afwezigheden 4) RDP: wangedrag 4) RDP: participatie aan extracurriculum schoolactiviteiten 4) RDP: perceptie van een eerlijk disciplinebeleid
Rumberger (2001) Why students dropt out of school and what can be done	Literatuur OZ					1) IN: IIn-ratio, grootte, locatie, publiek/privaat, IIn samenstelling 2) AK: kwaliteit van IIn gepercipieerd door IIn, AK, IIn die vervolgcursussen volgen 3) SK: SK 4) RDP: aanwezigheidsgraad, perceptie van IIn van een eerlijk disciplinebeleid

<p>Croninger & Lee (2001) Social capital and dropping out of high school: Benefits to at-risk students of teachers' support and guidance.</p>	<p>Longitudinaal surveyOZ</p>	<p>Publieke en private scholen in de VS</p>	<p>Gebruik gemaakt van data verzameld in de NELS:88</p>		<p>10 979 lln</p>	<p>3) SK: vertrouwen van lln in lkn 5) BRO: informele begeleiding van lkn</p>
<p>Lee & Burkham (2003) Dropping out of high school: the role of school organization and structure</p>	<p>Longitudinaal surveyOZ</p>	<p>Publieke en private scholen in de VS in stedelijke en voorstedelijke gebieden</p>	<p>Gebruik gemaakt van de <i>High School Effectiveness Study</i>, een supplementaire studie van de NELS:88</p>		<p>3840 lln van 190 scholen</p>	<p>1) IN: schoolgrootte 1) IN: Academische organisatie: welke lessen en studierichtingen er aangeboden worden 2) AK: Academische organisatie: het curriculum dat aangeboden wordt 3) SK: Positieve relaties tussen lkn en lln</p> <p>! Opm: Gemiddelde SES van lln heeft geen direct effect op dropout na controle voor een aantal schoolkenmerken zoals schoolgrootte, academisch klimaat & relatie met lkn.</p>

<p>Luyten, Bosker, Dekkers, & Derks (2003) Dropout in the lower tracks of secondary education: Predictor variables and variation among schools.</p>	<p>Lonigitudinaal surveyOZ</p>	<p>Ned</p>	<p>Gebruik gemaakt van de data van VOCL '89*</p> <p>Daarnaast zijn er ook vragenlijsten ingevuld door de directie en leerkrachten</p>		<p>4448 lln uit beroepsrichtingen (Lager beroepsonderwijs en Individueel beroepsonderwijs) in 133 scholen (= ongeveer 26 % van de VOCL '89 - sample)</p>	<p>2) AK: Percentage lln in de school dat verder studeert na het behalen van een diploma SO</p>
<p>Christle, Jolivette, & Nelson (2006) School characteristics related to high school dropout rates.</p>	<p>Fase 1: Correlatie-analyse</p> <p>Fase 2: MANOVA + ANOVA</p> <p>Fase 3: Kwalitatieve case studies</p>	<p>Kentucky, VS</p>	<p>Fase 1 & 2: Gebruik gemaakt van data van het <i>Kentucky Department of Education</i> en van het <i>Kentucky Center for School Safety</i></p> <p>Fase 3: <i>Vragenlijsten ingevuld door de administratie, interviews van lkn en directie, observaties</i></p>		<p>Fase1: 196 scholen Fase 2: van de 196 scholen zijn de 40 met de extreemste uitvalpercentages gekozen (20 met de laagste en 20 met de hoogste uitvalpercentages)</p> <p>Fase 3: 4 scholen van de groep van 20 met lage uitvalpercentages en 4 scholen van de groep van 20 met hoge uitvalpercentages</p>	<p>1) IN: SES 1) IN: Etnische achtergrond 1) IN: <i>gemiddelde lkn-lln ratio in de klas</i></p> <p>2) AK: Academische prestaties 2) AK: lln- percentage dat is blijven zitten in een vorig jaar 2) AK: <i>verwachtingen van lkn en administratie mbt academische prestaties</i> 2) AK: <i>lkn maken gebruik van meer of minder instructiestrategieën</i></p> <p>3) SK: SK 3) SK: <i>betrokkenheid van de familie</i> 3) SK: <i>kledingwijze van de lkn (casual of deftig)</i> 3) SK: <i>mate waarin lln glimlachen</i> 3) SK: <i>vijandige interacties tussen lln</i> 3) SK: <i>autoritair gedrag van lkn</i> 3) SK: <i>verbale aanmoediging en prijzen door lkn</i> 3) SK: <i>lkn-lln interacties in de klas</i></p>

						<p>3) SK: <i>algemene gemoedsgesteldheid</i></p> <p>4) RDP: <i>Aanwezigheidspercentage</i></p> <p>4) RDP: <i>LIn- percentage dat van school weggestuurd wordt (suspension rate)</i></p> <p>4) RDP: <i>LIn-percentage dat het schoolreglement niet respecteert (Board of Education violation rate)</i></p> <p>4) RDP: <i>duidelijk verwachtingen inzake het gedrag van lIn</i></p> <p>4) RDP: <i>Indicatie dat dropout een probleem van de school is</i></p>
<p>Conclusio n Advies en Manageme nt (2006) Voortijdig school verlaten: hoe houd je ze erbij?</p>	Case studie	Ned	Interviews	33	<p><i>Atypische selectie Jongeren gezocht en benaderd op een aantal specifieke vindplaatsen: een welzijnsinstelling met een specifieke aanpak door jongerenwerkers voor hangjongeren, een jeugdzorginstelling, de Regionale Meld- en Coördinatiefunctie, leerplichtambtenare n en het Centrum voor Werk en Inkomen.</i></p>	<p>2) AK: <i>Opleidingsniveau is te laag.</i></p> <p>2) AK: <i>Attitude/motivatie: er is niemand die laat blijken dat het belangrijk is om je diploma te halen.</i></p> <p>3) SK: <i>Positieve aandacht van de leerkracht, zowel op het vlak van de persoonlijke begeleiding als in het leerproces</i></p> <p>3) SK: <i>Slechte sfeer op school: lIn voelen zich niet op gemak, voelen zich geïntimideerd, komen in aanraking met criminaliteit of geweld, of discriminatie door docenten of medeleerlingen.</i></p> <p>4) RDP: <i>Controle voor spijbelen is slecht en de correcties zwak. De lIn beoordelen dit als negatief, als onvoldoende aandacht voor hun persoonlijke ontwikkeling.</i></p> <p>5) BRO: <i>De begeleiding bij het zoeken naar een werkplek aansluitend op hun opleiding faalt.</i></p>

<p>Lessard et al. (2008) <i>Shades of disengagement: high school dropouts speak out</i></p>	<p>Case studie</p>	<p>Quebec, Canada</p>	<p>Semigestructureerde interviews</p>	<p>80</p>	<p>92 Frans-Canadese Kaukasiërs die deelnamen aan een bredere longitudinale studie (met 808 participanten)</p>	<p>2) AK: <i>Ik zie de waarde van school niet</i> 2) AK: <i>de inspanningen van ik leiden niet tot het gewenste resultaat (accomplishment)</i> 2) AK: <i>Ik zijn niet in staat om hun schooltraject (educational journey) te verbinden met hun toekomst</i></p> <p>3) SK: <i>onzichtbare aanwezigheid: verlegen zijn, geen aandacht willen trekken</i> 3) SK: <i>onzichtbare aanwezigheid: 'niet tellen', aan- of afwezigheid op school werd niet gemerkt</i> 3) SK: <i>Ik hebben gevoel dat ik hen erkennen, om hen geven, hen waarderen</i> 3) SK: <i>attitudes en reacties van ik, verwerping door ik</i> 3) SK: <i>attitudes en reacties van klasgenoten (peers), verwerping door peers</i></p> <p>4) RDP: <i>spijbelen, lessen missen</i></p> <p>5) BRO: <i>al op jonge leeftijd extra ondersteuning krijgen op school</i> 5) BRO: <i>regelmatig van school veranderen om de nodige ondersteuning te kunnen krijgen</i></p>
<p>Stearns, Moller, Blau, & Potochnick (2007) The relationship between grade retention and school</p>	<p>Longitudinaal surveyOZ</p>	<p>VS</p>	<p>Gebruik gemaakt van de data van NELS:88</p>	<p>(Niet in artikel)</p>	<p>(Niet in artikel)</p>	<p>1) IN: Zittenblijven</p>

dropout.						
Traag & Van der Velden (2008) Early school-leaving in the Netherlands. The role of student-, family- and school factors for early school-leaving in lower secondary education	Longitudinaal surveyOZ	Ned	Gebruik gemaakt van de data van VOCL '89	19 254	LIn uit 381 scholen die in 1989-1990 in het eerste jaar SO zaten	1) IN: LIn van minderheidsgroepen vallen minder (!) uit 1) IN: Aangeboden onderwijsvormen 2) AK: AK
Herweijer (2008) Gestruikeld voor de start: de school verlaten zonder startkwalificatie.	Literatuur-OZ	Ned				1) IN: Samenstelling lIn-publiek - concentratie allochtone lIn (niet gecontroleerd voor SES en aanvangsniveau) - lIn uit 1-oudergezinnen - lIn uit de lage inkomensgroepen - cognitief aanvangsniveau 1) IN: Administratieve beslissingen - schoolgrootte (als groter, minder kans op uitval!) - steden, verstedelijkt leefmilieu

<p>Rumberger & Lim (2008) Why students drop out of school: A review of 25 years of research</p>	<p>Meta-analyse</p>					<p>1) IN: Samenstelling IIn-publiek</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gemiddelde SES - Percentage risico-IIn (slechte punten, spijbelen, zich niet aan de regels houden of geschorst) - Percentage IIn dat van school veranderd is - Percentage IIn dat niet van kerngezin is <p>1) IN: Administratieve beslissingen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Klasgrootte - Aangeboden opleidingsvorm (algemeen vs. beroeps) - Geen eenduidige effecten van <ul style="list-style-type: none"> - structurele kenmerken (locatie, grootte, publiek/privaat) - middelen (<i>resources</i>) (gemiddelde uitgaven per IIn, Ikn-loon, aantal IIn per Ikn, percentage Ikn met hoger diploma) <p>2) AK: aantal uren huiswerk</p> <p>3) SK: positieve Ikn-IIn-relaties</p> <p>4) RDP: aanwezigheden (<i>attendance rate</i>), IIn houden zich aan de regels, IIn voelen zich veilig op school</p>
<p>Oberon (2008) De belevingswereld van voortijdig schoolverlaters (VSV'ers)</p>	<p>Case studie</p>	<p>Nederland (Utrecht, Woerden, Nijmegen, Veendam en Hoogerzand)</p>	<p>Interviews</p> <p>Focusgroep: de tien factoren die resulteerden uit de interviews zijn voorgelegd aan elf experts afkomstig uit het beleid, de onderwijspraktijk en het beleidsonderzoek</p>	<p>18 VSV'ers en 15 'vergelijkbare' niet VSV'ers</p>	<p>Stap 1: Onderverdeling in situaties waarin voortijdig schoolverlaten voorkomt op basis van (empirisch) literatuuronderzoek.</p> <p>Stap 2: Selectie van gemeenten en scholen</p> <p>Stap 3: Selectie van jongeren. De</p>	<p>3) SK: 'Hechting': Persoonlijke aandacht en betrokkenheid vanuit de school. 'Gekend' worden & een adequate zorgstructuur. ↔ Gebrekkige spijbelbeleid van hun school. Het bleek erg gemakkelijk om te verdwijnen: "Niemand merkte het".</p> <p>3) SK: Pestproblematiek: Naar de beleving van de jongeren werd daar door de school weinig aan gedaan: het werd niet opgemerkt of de gepeste leerling werd in een andere klas gezet. In het gevoerde onderzoek betrof het telkens jongeren in een problematische thuissituatie. Onveiligheid thuis lijkt zich voort te zetten in onveiligheid op school, vooral vanwege gevoelens van "machteloosheid en onzekerheid" bij de jongeren. Het maakt hen kwetsbaar voor pesten.</p> <p>5) BRO: Tijdig handelen, ook op de risicomomenten (de overgang tussen scholen of tussen onderwijs en overige voorzieningen). Overgangsbegeleiding.</p>

					<i>deelnemende gemeenten en scholen hebben o.b.v. een bepaald aantal criteria een VSV en een niet-VSV (die in vergelijkbare situatie heft gezeten maar niet uitgevallen is) geselecteerd.</i>	
Groen (2008) <i>Voortijdig schoolverlaten en Antilliaanse jongeren in Rotterdam.</i>	<i>Case studie</i>	<i>Rotterdam (Ned)</i>	<i>Semigestructureerde diepte-interviews</i>	<i>23</i>	<i>Antilliaanse schoolverlaters</i>	<i>2) AK: Onderwijs sluit niet aan bij interesses, niveau en mogelijkheden van de jongeren 2) AK: Jongeren vinden van jongs af aan geen aansluiting bij het onderwijssysteem (omwille van de taal) 3) SK: sfeer op school, grote afstand ervaren tot de docenten, docenten worden niet altijd als stimulerend ervaren, gevoel dat docenten primair aanwezig zijn voor het controleren van hun gedrag in plaats van het geven van onderwijs en ondersteuning 5) BRO: Weinig ondersteuning ervaren in het zoeken naar een stageplaats</i>
WRR (2009) <i>Vertrouwen in de school. Over de uitval van 'overbelaste' jongeren</i> <i>Overbelaste lln zijn lln die gebukt gaan onder een</i>	<i>A) Kwalitatief veld OZ B) Verdiepende literatuurstudies</i>	<i>Ned</i>	<i>A) Open interviews interviews in etnografische traditie + enkele interviews met meer gestructureerd karakter binnen 3 specifieke scholen</i>	<i>Ruim 100 interviews waarbij meer dan 160 personen (geen vroegtijdige schoolverlaters) betrokken</i>	<i>Gezocht naar respondenten bij wie men een "relevant verhaal" vermoedde: gezocht naar scholen waarvan bekend is dat ze een moeilijke lln-populatie hebben en die met overgave de</i>	<i>1) IN: Concentratie van 'overbelaste' leerlingen 2) AK: Heldere leereisen 2) AK: Lln aansporen om zo hard mogelijk te werken en het beste van zichzelf te geven. Gezonde leerdruk: eisen hoog maar haalbaar. 2) AK: Kwaliteit van de leerkrachten: professionaliteit 3) SK: Kwaliteit van de leerkrachten: betrokkenheid 3) SK: Verbondenheid = 'erbij horen' = warmte, belangstelling & waardering 3) SK: Verbindingen tussen school en ouders/buurt 3) SK: Zorg en aandacht hangen niet af van een individuele leerkracht of</i>

<p>opeenstapeling van problemen, uiteenlopend van beperkte vaardigheden en geragproblemen tot gebroken gezinnen, chronische armoede en werkloosheid, schulden, verslaving, criminaliteit in de directe omgeving, etc.</p>				<p>waren</p>	<p>handschoen oppakken om deze jongeren toch binnenboord te houden. Om onbedoelde eenzijdigheid in de informatie te voorkomen is er wel gestreefd naar een spreiding van de interviews naar schooltype, schoolgrootte, regio & mate waarin respondenten rechtstreeks met IIn in contact komen..</p>	<p>van een toevallig goede samenwerking, maar zijn verankerd in de structuur van de school zelf. 3) SK: Leraren vertrouwen en steunen elkaar + vullen elkaar aan. Samenwerking tussen Ikn. 4) RDP: Structuur = orde, heldere regels & grenzen → veilig voelen, rust 4) RDP: Houden aan regels. 'Afspraak = afspraak.' Regelmaat & voorspelbaarheid. 4) RDP: School geeft goede voorbeeld: leraren houden zich aan afspraken. 5) BRO: Leraren geven niet snel op, maar rekenen tot hun verantwoordelijkheid ook moeilijke IIn naar de eindstreep te brengen. Als het niet lukt: toch proberen ipv laten gaan.</p>
<p>Archambault, Janosz, Morizot, & Pagani (2009) Adolescent behavioral, affective, and cognitive engagement in school: relationship to dropout.</p>	<p>Longitudinal surveyOZ</p>	<p>Quebec, Canada</p>	<p>Vragenlijsten ingevuld door IIn Gedurende 3 opeenvolgende jaren in het SO rapporteren IIn over hun gedragsmatige, emotionele en cognitieve betrokkenheid tot school</p>	<p>13 330</p>	<p>13 330 IIn van 69 scholen met een lage gemiddelde SES</p>	<p>2) AK: Betrokkenheid (<i>engagement</i>)</p>

<p>Brown & Rodriguez (2009) School and the co-construction of dropout</p>	<p>Case studie</p> <p>Deze studie heft zich als een afzonderlijk onderzoek ontwikkeld naast twee lopende onderzoeken.</p>	<p>VS</p>	<p>Per adolescent: 3 semigestructureerde diepte-interviews en ten minste 4 observaties ('schaduw' om zicht te krijgen op hun dagelijkse activiteiten op school)</p>	<p>2</p>	<p>2 Latino adolescenten. Zij hadden zelf contact gezocht met de onderzoekers die in hun school een studie bezig waren (2 ≠ studies op 2 ≠ scholen)</p>	<p>2) AK: 'intellectuele castratie': 'niets leren', niet uitgedaagd worden, geen gepercipieerde relevantie van de leerstof, 'het is saai'</p> <p>2) AK: intellectuele vervreemding</p> <p>2) AK: gevoel dat men in een te moeilijke klas geplaatst is</p> <p>3) SK: sociale vervreemding</p> <p>3) SK: Anonimiteit of isolatie van lln</p> <p>3) SK: lln vgl schoolcultuur met straatcultuur: als je verbonden bent of contacten hebt met de autoriteitsfiguren op school, is het minder waarschijnlijk dat je gestraft wordt.</p> <p>3) SK: aanwezigheid van politie op school (bv. wanneer er wordt gevochten haalt de school er de politie bij ipv het onder elkaar op te lossen) → gevoel dat school crimineel maakt van lln</p> <p>3) SK: gevoel van veel vooroordelen en discriminatie. Deze zijn aanwezig op coverte wijze → moeilijker om aan te kaarten dat unfair behandeld worden. → zelfwaardering daalt</p> <p>3) SK: hulpeloos gevoel bij proberen geaccepteerd te worden op school</p> <p>3) SK: gevaar op escalaties wanneer ll probeert op te komen voor zichzelf</p> <p>4) RDP: gevoel van weinig te zeggen, omwille van positie van slechtpresterende ll (lack of insitutional power) → gevoel van machteloosheid</p> <p>4) RDP: niemand op school vroeg waarom men spijbelde → perceptie dat niemand op school geeft om (worry about) lln</p> <p>4) RDP: het disciplinebeleid is ineffectief omdat het ongewenst gedrag van lln (bv. spijbelen) eerder beloont dan hun spijbelen en te laat komen te corrigeren. (bv. lln worden een paar dagen geschorst = leuk!)</p> <p>5) BRO: gevoel van te weinig ondersteuning, dat men niet de hulp krijgt die nodig is, dat men pas hulp krijgt als al in problemen zit</p>
--	---	-----------	---	----------	---	---

<p>Drewry, Burge, & Driscoll (2010) <i>A tripartite perspective of social capital and its access by high school dropouts</i></p>	<p><i>Fenomenologische case studie</i></p>	<p><i>Een staat in het zuid-oosten van de VS</i></p>	<p><i>Semigestructureerde interviews</i> <i>Daarnaast ook field notes en het raadplegen van documenten om triangulatie te verzekeren.</i></p>	<p>5</p>	<p><i>Alle respondenten waren afkomstig van een stedelijke high school. 39 van 200 lln voldeden aan de criteria. Zij werden willekeurig in een lijst gezet en gebeld. 5 waren bereid deel te nemen aan het OZ.</i></p>	<p>3) SK: <i>Relatie met lkn en lln-begeleiders (school counselors and intervention specialist)</i></p>
<p>CONCLUSIES</p>	<p>De meerderheid van het kwantitatief onderzoek is longitudinaal surveyonderzoek. De kwalitatieve studies zijn allemaal case studies.</p>		<p>De meerderheid van het kwantitatief onderzoek is gebaseerd op bestaande databanken (schoolkenmerken vormen maar een onderdeel van de gebruikte vragenlijsten).</p>			<p>De schoolfactoren zijn in 5 groepen onder te verdelen.</p>

Deel 2: Vlaams OZ

Tekst	Design	Setting	Techniek voor datacollectie	# respondenten	Populatie/sample	Resultaten: Schoolfactoren die bijdragen tot dropout
<p>Creten, Van de Velde, Van Damme, & Verhaest (2004) De transitie van het initieel beroepsonderwijs naar de arbeidsmarkt met speciale aandacht voor de onderwijsverlators.</p>	<p>Longitudinaal surveyOZ + <i>Kwalitatief</i></p>	Vlaanderen	<p>Gebruik gemaakt van de LOSO*- en SONAR*-gegevensbanken <i>Aangevuld met face to face interviews van maximum 1 uur</i></p>		<p>Vroege uitstromers = jongeren die het voltijds onderwijs verlaten hebben voor de leeftijd van 18 jaar</p>	<p>1) IN: Kenmerken van de schoolloopbaan van de jongeren (zittenblijven, cascade, uitstroomleeftijd en –positie, laatst behaalde attest) 1) IN: Geslacht 1) IN: Voertaal thuis 1) IN: Sociale achtergrond van jongeren 2) AK: Schoolmoeheid, demotivatie 2) AK: Tegenvallende, oninteressante inhoud van de actuele opleiding 2) AK: Zwaarte, moeilijkheidsgraad van de opleiding</p>
<p>Van Landeghem, Bervoets, & Van Damme (2005) Op zoek</p>	<p>Longitudinaal surveyOZ</p>	Vlaanderen	<p>Maakt gebruik van de LOSO-databank</p> <p>Opm. Alleen gekeken naar schoolkenmerken die geconstrueerd werden op basis van leerkrachtvragenlijsten.</p>			<p>1) Gemiddelde SES van de leerlingen van de school</p>

naar schoolkenmerken die de ongekwalificeerde uitstroom beïnvloeden						
Lamote & Van Damme (2011a) Iedereen gekwalificeerd? Een samenvatting van de kenmerken, oorzaken, gevolgen en aanpak van ongekwalificeerd uitstromen vanuit een Vlaams en Europees kader.	LiteratuurOZ					1) IN: cognitief aanvangsniveau (IIn-samenstelling) 1) IN: zittenblijven 1) IN: veranderen van onderwijsvorm 3) SK: betrokkenheid
Lamote & Van Damme (2011b)	LiteratuurOZ					1) IN: Schoolgrootte 1) IN: Samenstelling II-publiek (gemiddelde SES)

Ongekwali- ceerde uitstroom in Vlaanderen						
Lamote, Van Damme, Van den Noortgate, Speybroec k, Boonen, & de Bilde (2012). Dropout in secondary education: an application of a multilevel discrete- hazard model accounting for school changes.	Longitudinaal surveyOZ	Vlaande ren	Maakt gebruik van de LOSO- databank			1) IN: IIn-kenmerken: - zittenblijven - eerder behaalde resultaten - geslacht - SES 3) SK: relatie tussen Ikn en IIn

CONCLUSIES	Het OZ naar school- en klasgerelateerde factoren in Vlaanderen wordt gevoerd aan de hand van surveyOZ en literatuurOZ.		Het OZ naar school- en klasgerelateerde factoren in Vlaanderen wordt gevoerd door gebruik te maken van de LOSO- en SONAR-databanken. Creten et al. (2004) wijzen op een beperking van deze databanken, nl. ze bevatten geen gegevens over motieven om voltijds SO te verlaten voor de leeftijd van 18 jaar			In Vlaams OZ worden maar drie van de vijf categorieën uit internationaal OZ genoemd. Er is geen Vlaams onderzoek dat aantoonde dat gebrek aan regels/discipline/participatie (categorie 4) en gebrek aan begeleiding/mediërende ondersteuning (categorie 5) bijdragen tot schoolverlaten.
-------------------	--	--	--	--	--	---

Afkorting	Verklaring
Lkn	Leerkrachten
Lln	Leerlingen
LOSO	Longitudinaal Onderzoek Secundair Onderwijs (LOSO). Vlaams surveyonderzoek dat in 1989 werd gestart op initiatief van de Minister van Onderwijs en waarin sinds september 1990 een generatie leerlingen (n=6411) werd gevolgd tijdens hun loopbaan doorheen het secundair onderwijs. De bedoeling van het project was de studieloopbanen van leerlingen uit het secundair onderwijs te beschrijven en te verklaren om zo de impact van verschillende beleidsmaatregelen te evalueren. Zowel de leerlingen als hun ouders en leerkrachten en directie zijn bevestigd.
OZ	Onderzoek
NELS:88	National Education Longitudinal Study of 1988. Amerikaans surveyonderzoek waarbij 15 875 leerlingen bevestigd zijn die in 1988 in het tweede middelbaar zaten. De groep is herbevestigd in 1990, 1992, 1994 en in 2000. De leerlingen kregen vragenlijsten over onderwerpen zoals schoolervaringen, ondersteuning m.b.t. school, aspiraties m.b.t. school en werk, etc.
SONAR	Studie van de overgang van onderwijs naar arbeidsmarkt (SONAR). Vlaams surveyonderzoek waarbij de vervolgloopbaan van jongeren in kaart werd gebracht. Jongeren die geboren werden in 1976 werden bevestigd op 23-, 26- en 29-jarige leeftijd. Jongeren geboren in 1978 werden bevestigd op 23- en 26-jarige leeftijd. Jongen geboren in 1980 werden bevestigd op 23-jarige leeftijd.
VOCL '89	Voortgezet Onderwijs Cohort Leerlingen (VOCL) '89. Nederlands surveyonderzoek naar de schoolloopbaan van 19 254 leerlingen die in het schooljaar 1989-1990 voor het eerst naar het secundair onderwijs gingen. Het betreft een representatieve longitudinale steekproef in 381 Nederlands scholen waarbij de scholen voor vijf opeenvolgende jaren informatie verleend hebben over de schoolloopbaan van de leerlingen.

Referentielijst

- Archambault, I., Janosz, M., Morizot, J., & Pagani, L. (2009). Adolescent behavioral, affective, and cognitive engagement in school: Relationship to dropout. *Journal of School Health, 79*, 408-415.
- Brown, T.M., & Rodríguez, L.F. (2009). School and the co-construction of dropout. *International Journal of Qualitative Studies in Education, 22* (2), 221-242.
- Christle, C.A., Jolivet, K., & Nelson, C.M. (2007). School characteristics related to high school dropout rates. *Remedial and Special Education, 28* (6), 325-339.
- Conclusion Advies en Management. (2006). *Voortijdig schoolverlaten: hoe houd je ze erbij?* Retrieved August 8, 2012, from www.regieopjeugd.nl/cms/includes/loadFile.aspx?fileID=9
- Creten, H., Van de Velde, V., Van Damme, J., & Verhaest, D. (2004). *De transitie van het initieel beroepsonderwijs naar de arbeidsmarkt met speciale aandacht voor de ongekwalificeerde uitstroom*. Leuven: HIVA.
- Croninger, R.G., & Lee, V.E. (2001). Social capital and dropping out of high school: Benefits to at-risk students of teachers' support and guidance. *Teachers College Record, 103* (4), 548-581.
- Drewry, J. A., Burge, P. L., & Driscoll, L. G. (2010). A tripartite perspective of social capital and its access by high school dropouts. *Education and Urban Society, 42* (5), 499-521.
- Finn, J.D. (1989). Withdrawing from school. *Review of Educational Research, 59* (2), 117-142.
- Finn, J.D., & Voelkl, K.E. (1993). School characteristics related to student engagement. *Journal of Negro Education, 62* (3), 249-268.
- Groen, B.L.M. (2010). Voortijdig schoolverlaten & Antilliaanse jongeren in Rotterdam. Niet-gepubliceerde licentiaatsverhandeling, Erasmus Universiteit Rotterdam, Faculteit der Sociale Wetenschappen.
- Herweijer, L. (2008). *Gestruikeld voor de start. De school verlaten zonder startkwalificatie* (SCP-publicatie 2008/10). Den Haag: SCP.
- Lamote, C., & Van Damme, J. (2011a) *Iedereen gekwalificeerd? Een samenvatting van de kenmerken, oorzaken, gevolgen en aanpak van ongekwalificeerd uitstromen vanuit een Vlaams en Europees kader*. Rapport naar aanleiding van intern seminarie van het Ministerie van Onderwijs en Vorming.
- Lamote, C., & Van Damme, J. (2011b). Ongekwalificeerde uitstroom in Vlaanderen. In: P. Mahieu (Ed.), *School en samenleving*. Mechelen: Plantyn.

- Lamote, C., Van Damme, J., Van den Noortgate, W., Speybroeck, S., Boonen, T., & de Bilde, J. (2012). Dropout in secondary education: an application of a multilevel discrete-time hazard model accounting for school changes. *Quality & Quantity. International Journal of Methodology*. Advanced online publication.
<http://rd.springer.com/article/10.1007/s11135-012-9662-y>
- Lee, V.E., & Burkham, D.T. (2003). Dropping out of high school: The role of school organization and structure. *American Educational Research Journal*, 37, 3-31.
- Lessard, A., Butler-Kisber, L., Fortine, L., Marcotte, D., Potvin, P., & Royer, E. (2008). Shades of disengagement: high school dropouts speak out. *Social Psychology of Education*, 11, 25-42.
- Oberon. (2008). *De belevingswereld van voortijdig schoolverlaters. Een onderzoeksrapportage*. Utrecht: Oberon.
- Rumberger, R.W. (1995). Dropping out of middle school: A multilevel analysis of students and schools. *American Educational Research Journal*, 32 (3), 583-625.
- Rumberger, R.W. (2001). *Why students drop out of school and what can be done*. Paper presented at Dropouts in America: how severe is the problem? What do we know about intervention and prevention? Harvard University, January 13, 2001.
- Rumberger, R.W., & Lim, S.A. (2008). *Why students drop out of school: A review of 25 years of research*. California Dropout Research Project Report #15.
- Stearns, E., Moller, S., Blau, J., & Potochnick, S. (2007). Staying back and dropping out: The relationship between grade retention and school dropout. *Sociology of Education*, 80 (July), 210-240.
- Traag, T., & Van der Velden, R.K.W. (2008). Early school leaving in the Netherlands. The role of student-, family- and school factors for early school-leaving in lower secondary education. Maastricht: Research Centre for Education and the Labour Market.
- Van Landeghem, G., Bervoets, K., & Van Damme, J. (2005). *Op zoek naar schoolkenmerken die de ongekwalificeerde uitstroom beïnvloeden* (LOA-rapport nr. 32). Leuven: Steunpunt 'Loopbanen doorheen Onderwijs naar Arbeidsmarkt', Cel voor Analyse van Onderwijsloopbanen.
- Wehlage, G. G., & Rutter, R. A. (1986). Dropping out: how much do schools contribute to the problem? *Teachers College Record*, 87, 374-392.
- Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid. (2009). *Vertrouwen in de school. Over de uitval van 'overbelaste' jongeren*. Amsterdam: Amsterdam University Press.

Bijlage 2: Uitleg van de interviewer & Geïnformeerde toestemming

Inleidend tekstje voor de interviews

(Traag praten!)

Dag ...

Mijn naam is Gytha, of je mag ook Gytha zeggen als dat gemakkelijker is. Ik studeer Pedagogische Wetenschappen aan de universiteit van Leuven. Ik interesseer me dus heel erg voor de opvoeding van kinderen en jongeren zowel in hun familie en vrije tijd als op school. Op dit moment ben ik bezig met een onderzoek waarin ik te weten wil komen waarom jongeren stoppen met school (middelbare school) zonder eerst hun diploma te behalen. Klopt het dat jij zo iemand bent?

Ik wil je al heel hard bedanken om daarover met mij te willen praten. Ik ben zelf wel naar school geweest, maar ik heb mijn middelbare school helemaal uit gedaan. Ik weet helemaal niets over hoe het is om met school te stoppen, waarom jij dat hebt gedaan en hoe je je toen voelde. Ik heb jouw hulp dus echt nodig om te kunnen begrijpen waarom jongeren hun school niet afmaken.

Het interview dat ik met jou wil voeren zal één tot anderhalf uur duren. Tijdens het interview wil ik zo veel mogelijk te weten komen welke schoolgerelateerde ervaringen ertoe bijgedragen hebben dat jij met school gestopt bent. Waarschijnlijk hebben er ook andere dingen meegespeeld buiten de school: je mag die zeker vertellen, want ik wil ze graag ook weten, maar ik zal er minder over doorvragen. Vind je dat goed?

Voordat we beginnen, zullen we eerst een formulier invullen. Als je akkoord bent met wat er staat en geen vragen meer hebt, kan je het handtekenen. Ik zal het ook handtekenen zodat je er zeker van kan zijn dat alles wat je me vertelt vertrouwelijk blijft. Zullen we het samen overlopen?

(Invullen van document Geïnformeerde toestemming)

Ik zou het heel leuk vinden als jij mij heel veel vertelt over alles wat een rol gespeeld heeft in je beslissing om met school te stoppen. Praat maar zo veel als je wil, hoe meer hoe liever! Af en toe zal ik iets op mijn blad opschrijven, daar moet je je niets van aantrekken. Het is een geheugensteuntje voor mij zodat ik niets vergeet te vragen. Ik wil graag dat je zo veel mogelijk vertelt, over alles wat er in je opkomt. Kan je dat proberen?

Goed, dan kunnen we beginnen. Vertel eens, wat heb je meegemaakt op school of daarbuiten dat ertoe geleid heeft dat je met school gestopt bent?

Gytha Burman
Studente Pedagogische Wetenschappen
K.U.Leuven

Geïnformeerde toestemming

Je gaat deelnemen aan een onderzoek over vroegtijdig schoolverlaten. Vroegtijdig schoolverlaten is het stoppen met de middelbare school zonder een diploma of getuigschrift behaald te hebben.

Doel van het onderzoek: Ik wil graag te weten komen welke schoolgerelateerde ervaringen van jongeren een rol spelen bij hun beslissing de school te verlaten.

Procedure en duur: Je gaat deelnemen aan een interview. Het interview zal ongeveer anderhalf uur duren. Daarnaast zal je gevraagd worden een vragenlijst over je schoolloopbaan in te vullen. Op elk moment mag je me verduidelijking of hulp vragen.

Als je toestemt, zal het interview opgenomen worden. Hiervan zal ik gebruik maken om het interview uit te schrijven. Je naam en/of andere informatie waardoor men te weten kan komen wie jij bent, zal **niet** uitgeschreven worden. Aan het einde van het onderzoek zal ik de geluidstapes vernietigen.

Je deelname is volledig vrijwillig. Je mag op elk moment beslissen om te stoppen of om een vraag niet te beantwoorden.

Als je niet begrijpt wat er op dit blad staat of wat je gevraagd wordt te doen, mag je altijd om meer uitleg vragen. Vragen stellen mag op elk moment voor, tijdens of na het interview. Mijn e-mailadres is gytha.burman@student.kuleuven.be.

Ik, (naam) _____ heb alle informatie op deze pagina gelezen en heb de mogelijkheid gekregen om mijn bezorgdheden en vragen te uiten. Ik begrijp het onderzoek en de rol die ik daarin speel, en ben geïnformeerd over mogelijke risico's of ongemakken.

Ik geef mijn toestemming om het interview op te nemen. Ja/Nee

	Deelnemer	Interviewer
Naam:		Gytha Burman
Handtekening:		
Datum:		

Dit document wordt twee maal ingevuld: een exemplaar is voor de deelnemer, het ander exemplaar voor de interviewer.

Bijlage 3: Getranscribeerde interviews

Interview 01: Silke

Datum: 5 juli 2011

Aanwezigen tijdens het interview:

- Interviewee: Silke (S). Ik ben met haar in contact gekomen via een organisatie die het opneemt voor jongeren die in kansarmoede leven.
 - Interviewer: Gytha (G)
-

(Ik begin op te nemen terwijl we het document "Vragenlijst schoolloopbaan" aan het invullen zijn.)

S: De studierichting... hout.

G: Dus van het vijfde ineens...

S: ... naar het eerste beroeps.

G: Dus ge hebt uw vijfde leerjaar ook niet moeten overdoen dan.

S: Nee, omdat dat geen nut ging hebben, omdat ik sowieso terug gebuisd ging zijn, vooral met mijn Frans enzo. En 60 ging ik niet aankunnen.

(Verder invullen document.) Het eerste jaar had ik een A-attest. Mijn tweede jaar: naam van de *school A*, BSO, tweede, Kantoor-Verkoop,...

G: De hokjes zijn wat te klein.

S: Ja, inderdaad.

G: Ik had dat niet gedacht dat daar nog zo veel keuze in was. [Silke en ook Vera uit het eerste interview hebben in de eerste graad van het middelbaar studierichtingen gedaan waarbij ze kunnen kennismaken met een breed aanbod van verschillende studierichtingen.]

S: Ja, dat was toen he. Hoe het nu zit weet ik ook niet meer.

G: Maar ik vind het wel goed dat... je weet vaak niet wat je wil doen en dan kan je nog zien van dit ligt mij beter...

S: Ja, inderdaad. Mijn derde middelbaar [derde jaar in het middelbaar] was in *School B*, BSO, derde jaar, en dat was gewoon Opvoeding-verzorging. En daar had ik ook een A-attest.

G: Dus hier [toen je naar het derde middelbaar ging] moest je ook van school veranderen omdat dat alleen de middenschool was. [Silke had mij dat in het begin van het interview, tijdens het "informele kennismakingsbabbeltje" al verteld.]

S: Ja, dat was alleen de middenschool, eerste en tweede middelbaar, en dan ben ik dus... Na het derde jaar heb ik mijn vierde jaar daar ook gedaan. Nee, wacht... Nu moet ik denken. Nee, mijn derde jaar heb ik daar gedaan... Ja, mijn vierde jaar heb ik daar gedaan... Heb ik daar 1 of 2 jaar gezeten? Nee, da's juist, dat was na school C (Silke doorkrapt iets op het blad). Ik ga het hieronder schrijven.

G: Ja, ja.

S: *School C*. Dat was ook BSO, maar wel een Katholieke school. Het hoeveelste middelbaar? Het vierde. Voeding-verzorging. En daar had ik geloof ik een B.

G: Ben je dan iets anders gaan leren?

S: Nee, ik heb dan mijn vierde jaar in *school C* gedaan, ik had daar een B-attest geloof ik dat het was, maar dat was een Katholieke school, dat niveau was te hoog voor mij, en dan ben ik na mijn vierde jaar terug naar *school B* gegaan en dan heb ik daar mijn vierde jaar opnieuw gedaan.

G: Ahja. Dus dan mag je dat hier bij vijfde jaar schrijven. Dat is het aantal jaar dat je in het middelbaar zat. En dan mag je hier bij vier dit schrappen.

S: Ahja.

G: Dus dan mag je hier *school B* schrijven...

S: Ahja.

School B, dan wat was het nu weeral? Ahja BSO. Dan het vierde, dat was ook Voeding-verzorging. Dan had ik wel een A-attest. En dan mijn vijfde jaar, daar ben ik begonnen maar dat heb ik niet afgemaakt, want dan ben ik gestopt.

G: Je mag dat nog invullen.

S: Dus mijn vijfde jaar dat ben ik begonnen ook in *school B*. BSO. Vijfde. Voeding-verzorging. [Attest,] dat kan ik niet invullen he.

G: Nee, dat mag je zo laten.

S: Want ik ben in mijn vijfde jaar... Alléja, in mijn vijfde middelbaar werd ik 18, want ik verjaar in november. Ik ben dan gestopt in november, maar dan ben ik nog van *school B* uit naar het deeltijds gegaan en dan heb ik daar nog eigenlijk tot februari deeltijds onderwijs gedaan. En daarna ben ik volledig gestopt.

G: Ahja. En deeltijds, dan moet je stage doen enzo.

S: Ja, ja. Dat was de bedoeling. Maarja, ik vond ook geen plaats waar je stage ofzo kon doen en dan dat ook ja opnieuw gepest worden enzo.

G: Ook in het deeltijds?

S: Ja, en dan heb ik ook gewoon volledig opgegeven omdat dat niet meer haalbaar was.

G: Oké, goed. Ja, ik wil je zo weinig mogelijk woorden in je mond leggen dus je mag gewoon vertellen wat je wil. Ik heb wel een paar keer gehoord van dat pesten, misschien kan je daar iets over vertellen? Of als je liever met iets anders begint... het is echt gewoon goed zoals jij alle zegt. Ik zal af en toe iets opschrijven van daar moet ik sebiet nog iets meer over vragen...

S: Ja ja ja, tuurlijk... Ja, eigenlijk de pesterijen zijn begonnen in mijn... in het eerste en tweede middelbaar. In de lagere school was dat ook al wel, maar minder. In de lagere school was dat niet zo hevig en alles. Omdat ja in de middenschool dan, in mijn eerste en tweede middelbaar, vooral in mijn tweede, zaten ook een paar jongens, echt zo een groepje zoals ge meestal hebt en die waren mij continu aan het pesten en aan het doen. Maar ik moet wel zeggen, in die school, dat hebben ze daar ook wel goed aangepakt, want als er iets was of als er gepest werd, dat werd direct aangepakt. En de personen die iets fout hadden gedaan kregen wel ook altijd een sanctie of een straf. Dus dat was op zich wel goed. Dat was ook een van mijn beste scholen waar ik ooit heb gezeten. Ja, de middenschool en de lagere school zijn de twee beste scholen waar ik ooit heb gezeten. En in de middenschool was dat vooral ook, ik had daar ook wel een goede band met de leerkrachten enzo. De meeste leerkrachten waren ook wel een beetje op de hoogte van de problemen daarbuiten dat ik

nog had en wisten ook wel welke thema's voor mij moeilijk lagen en welke niet. Want met de ouderavond ook, dat was rond de periode van Allerheiligen Allerzielen, bij de les Nederlands gingen wij inderdaad een bundeltje krijgen van het thema van de dood enzo. Dan had mijn mama gevraagd aan de leerkracht of wij eventueel op voorhand al zo'n bundeltje konden meerkrijgen om eens in te kijken om te zien of er eventueel dingen gingen instaan waar wij het moeilijk mee zouden kunnen krijgen, tijdens de les ofzo. Dus we hebben dat dan bekeken, we hebben dat mogen bekijken en het liedje van Clouseau stond daarin van Afscheid van een vriend. Dat is een liedje dat ze bij mijn peter indertijd op de begrafenis hebben gespeeld, dus ik had dat gezegd tegen die leerkracht. Ja, dat liedje ligt wel moeilijk. Dat was dan zo'n opdracht van ge moet daar zo veel keer naar luisteren en ondertussen dingen proberen in te vullen. Dus die leerkracht had gezegd van "ja oké dat is goed dat ik dat weet, dan hou ik daar rekening mee en als ze het moeilijk krijgt dan mag je gewoon de klas uit lopen, dan weet ik genoeg" enzo, dus daar werd echt wel rekening mee gehouden en dat was ook wel tof. En dus ja, op een gegeven moment was het zo ver. De les was bezig, dat liedje speelt, en op den duur als je dat zo een paar keer hoort dan krijg je het sowieso moeilijk, maar alléja, ik was ook te koppig om de klas uit te gaan, omdat ik dat liedje op zich zelf ook wel graag hoor. En dat groepje van die jongens die begonnen te lachen en een beetje belachelijk te doen enzo. En in een keer had die leerkracht die muziek stopgezet en die begon keihard te roepen in het midden van de klas "Ja, en ge moet zo belachelijk niet doen en ge weet niet waarom dat dat is, en jullie kunnen nu naar de directeur en dit en dat" en die zijn dus effectief naar de directeur moeten gaan en die hebben dan een zware straf enzo gekregen. Dus dat was ook wel het leuke daaraan, aan dat te zien dat daar zo werd mee omgegaan.

G: Gerespecteerd.

S: Ja, inderdaad. En ik vind dat dat overal zo zou moeten zijn, zowel van leerlingen als van leerkrachten uit.

G: Denk je dan ook dat in die school de leerlingen de leerkrachten meer respecteerden?

S: Ja, sowieso wel. Want het was ook het minste als er een probleem was... Alléja, als de leerkracht zei ik ga de directeur erbij halen dan werd dat ook gedaan. Dat was niet van nu een verwittiging... alléja, ze zeiden dat gewoonlijk wel 1 maximum 2 keer, maar dan bleef het dan ook bij. En daar stonden ze ook echt wel op hun strepen. En daar werd direct iets aan gedaan, ook al was de directeur er op dat moment zelf niet in school. Dan was dat wel iemand van het secretariaat die die uit de klas kwam halen en die moest dan wachten tot de directeur terug was. En de directeur moest dan altijd besluiten wat de straf of sanctie ging zijn van die persoon.

G: Dat was daar wel duidelijk beter dan...

S: Ja inderdaad. Ja van die school uit ben ik naar *school B* gegaan. Dat ging daar wel goe, op het eerste zicht waren dat ook wel toffe leerkrachten, sommige wat minder dan andere. Maar daar is eigenlijk de moeilijkste periode begonnen voor mij. Eerst en vooral was dat een hele aanpassing, in het eerste en tweede middelbaar was dat nog zo'n beetje... kinderachtig bij wijze van spreken.

G: Dat was een kleiner schooltje waarschijnlijk, je middenschool.

S: Ja ja. Ja dat zijn maar maximum twee jaar en maar drie of vier richtingen. Alléja twee of drie richtingen ofzo, dat is echt enorm klein. Ja en ik denk dat dat op zich ook wel beter is omdat dat inderdaad meer dingen te kunnen doen in verband met pesten, en daarmee bezig te zijn. Want ja als je een school hebt van 1000 leerlingen dan is dat sowieso al moeilijker. Ook als je dat dan beziet, nu is het nog allemaal veranderd he, ik bedoel, ik ben nu wel van school maar er komen er ook altijd maar leerlingen bij... Ik denk dat dat wel blijft verder gaan, dat pesten enzo.

G: Ja, het is niet omdat jij daar weg zijt dat het pesten gedaan is.

S: Nee voila, 't is dat. En ik denk dat dat ook van de scholen zelf afhangt ze. In verband met pesten, je hoort dat wel vaak dat de scholen daarmee bezig zijn enzo, maar ja, wat is "daarmee bezig zijn"? Ik bedoel, als je daar eens een uurtje op een hele week mee bezig bent in de klas, oké beter iets dan niets, maar ik wil maar bedoelen, als dat dan een school is van 1000 leerlingen, dan gaat 1 uurke of 1 dag niet veel nut hebben om daaraan bezig te zijn.

G: En wat denk je dan dat echt een goeie aanpak is voor pesten?

S: (Denkt na.) Awel dat is echt moeilijk om daarop te antwoorden, want pesten heb je ook in verschillende vormen. Ge kunt pesten op puur – alléja hoe moet ik dat zeggen – puur met woorden, maar je kan ook pesten met daden. En daar zit wel een enorm groot verschil in, want in *school B* werd ik wel enorm hard gepest, maar dat was vooral met woorden van "ja en jij zijt dik en jij draagt een bril en jij hebt geen merkkleren" en dit en dat. Oké, dat was mijn ding, maar ge hebt dan ook leerlingen die gepest worden dat er op den duur op beginnen te kloppen bij wijze van spreken, maar dat was bij mij niet het geval. Bij mij was dat, ik stak me altijd weg en in een hoekje wegkruipen en ja...

G: Niet in staat om je te verdedigen eigenlijk.

S: Ja, inderdaad. En wat was dan het resultaat? Als ik 's avonds thuis kwam dat ik dat dan thuis begon uit te werken op mijn mama of op mijn broer. Dus ja, dat is dan ook weer niet het goede, maar alléja ik denk dat dat enorm moeilijk is om dat volledig te kunnen laten verdwijnen, dat pesten. Maar ik denk dat er sowieso wel mogelijkheden zijn om het alleszins te verbeteren. En alléja, dat is ook hetgeen ik zelf hoop dat gaat gebeuren in de toekomst toe.

G: Ja, ik verschiet... Allé als ik dan hoor van u en gisteren en ook als ik dan met andere mensen babbel dat dat echt wel een grote rol precies speelt, pesten, maar ik had daar daarvoor nog niet echt van gehoord, voordat ik met mensen begon te babbelen. Eigenlijk is dat iets dat scholen als ze duidelijke regels hebben echt iets aan kunnen doen. En dat is dan zo stoem dat ze daar niets aan doen.

S: Ja, 't is dat. En daarom, bij mijzelf in mijn derde jaar viel dat nog wel mee. Ik werd ook wel al vrij hard gepest enzo, maar niet om te zeggen dat dat mij echt gekraakt heeft. Gepest worden is nooit niet leuk. Je hebt dan wel eens momenten dat je zoiets hebt van "kruip allemaal den boom in", het interesseert mij niet meer, ik ben dat hier beu.

G: Had je dan nog een paar goede vrienden met wie je wél nog kon optrekken?

S: Ja, toch wel. Ik had één goede vriendin die ik had leren kennen daarvoor toen in de middenschool, S., en ja ze dachten ook altijd dat wij zusters waren. Alléja, wij hadden ook alletwee blond haar, alletwee redelijk groot, dusja dat was wel een redelijk grote steun voor mij, dat ik haar had leren kennen in het tweede middelbaar was dat en dat zij dan mee naar *school B* is gegaan met mij.

G: Dat was wel leuk voor u.

S: Ja inderdaad, omdat ik dan wist van ik heb toch iemand naast mij. Niet dat zij het altijd voor mij moest opnemen ofzo, maar dan voel je je sowieso wat beter en wat sterker.

G: "Het is niet iedereen..."

S: Nee voila. Dus op den duur zaten wij daar inderdaad met een vriendengroepje, dat was dan ikke, S., K., Y., T. enzo... Dusja, op den duur zaten wij daar toch wel met tien mensen. Ik ga niet zeggen dat wij daar elke speeltijd met tien bij elkaar zaten, maar er waren er toch altijd vier of vijf die altijd bij mekaar zaten dus dat was dan wel leuk om dat te ervaren. En ik

had daar in die school ook wel goed contact met de vertrouwensleerkracht van het CLB enzo. Maar er waren even goed een paar leerkrachten bij die echt lieten merken dat ze u niet konden hebben. Hoe dat dat komt, ik weet dat niet, maar dat is in elk geval niet plezant.

G: Ja. Dus toen in het derde viel het eigenlijk nog mee.

Ik vraag mij ook af, wat ik juist aan het schrijven was, misschien komt dat omdat je dat groepje nog had. Je zegt "ik ben niet gekraakt", je had dat groepje nog, je wist dat er nog anderen waren.

S: Ja sowieso, dat doet er veel aan. En ook gewoon het feit dat ik dan geregeld gesprekken ging doen met de leerkracht van het CLB, wat mij ook wel heeft geholpen om daar dan door te geraken enzo.

G: En die bemoedigde je altijd...

S: Ja ja, 't is dat.

En ook als wij groepsworkjes hadden. Ik en S. zaten in dezelfde klas, de rest van dat groepje eigenlijk niet, die zaten zowat meer verspreid, maar ik en S. zaten in dezelfde klas dus dat was ook altijd wel leuk als we een groepswork hadden deed ik dat meestal met haar of met de K. want K. zat ook wel in onze klas. Maar ja, in het begin was dat altijd ik met haar. Waarom? Omdat je komt daar in een klas, ze beginnen u daar al van in het begin van de eerste dag raar te bezien en te pesten, dus dan ga je niet zomaar aan de eerste de beste vragen "Hey zeg, wil jij dat met mij niet doen?". Maar op den duur is dat wel gegroeid. En wat ik ook wel heb ondervonden is als we iets moesten meebrengen van materiaal om te knutselen ofzo, of als we iets moesten meebrengen van snoep iets te maken, dan stonden ze altijd wel allemaal bij mij van "oh hebt gij nog over?". Dan heb ik ook zoiets van ik ben nooit goed genoeg en als ik dan iets bij heb ben ik wel goed genoeg. Dan heb ik op den duur ook gezegd van weet je doe het allemaal maar zelf als ik alleen maar daarvoor goed ben. Ik bedoel ik ben geen stuk vuil ofzo, of geen slaaf...

G: Geen voorraadpot

S: Voila, 't is dat. Alléja, maar uiteindelijk... dat is dan wel goed gekomen in dat jaar. Zeker weten.

G: En waarom was je dan veranderd naar het vierde?

S: Omdat... mede door dat pesten, en ook omdat er een paar leerkrachten waren die lieten merken dat ze me niet konden hebben of een pik op me hadden op mij. De reden waarom, dat weet ik niet, maar dat was inderdaad zo en ik zag dat dan ook niet meer zitten om daar te blijven. Dus dat was dan aan de andere kant ook wel moeilijk, want ja ik moest dan terug en nieuwe school gaan zoeken. Je moet dat vriendengroepje dan achterlaten, wat op zich ook al niet gemakkelijk is omdat dat de enigsten zijn die je eigenlijk kan vertrouwen en die je daar hebt. Maar ik heb uiteindelijk dat besluit genomen. Dan ben ik naar *school C* gegaan. Dat was een katholieke school, in een wat chiquere buurt. De moment dat ik daar binnenkwam... Maar dat was dan ook echt een megagrote school, ik had daar echt zoiets van "what the ... is dat hier". In *school B*, dat was ook wel een vrij klein schooltje, maar dan kom je daar in *school C* en dat was echt...

G: Waarom was je naar daar gegaan?

S: Omdat dat de enigste school was die ik had gevonden waar ik nog terecht kon.

G: In voeding-verzorging?

S: Ja ja. Dus dan heb ik mij daar laten inschrijven. En daar heb ik op zich wel een heel leuk jaar gehad. Leuk en wel zwaar. Wat de leerkrachten... dat was dan weer het tegenovergestelde. De leerkrachten waren daar allemaal heel goed en

begripvol enzo. Als er daar een probleem was kon je dat altijd met de directeur gaan bespreken. Maar daar was dan weer het probleem dat ik ook gepest werd maar dan echt al met daden.

G: Heel gemeen.

S: Ja, want... in het begin zo niet, maar ik zat dan ook in een klas met zo van die meisjes van "ik ben het hier". Allemaal met de chicste kleren en altijd maar stoefen over vanalles en nog wat. Dus ja, wat doe je, je zet je automatisch al in een hoekje omdat je merkt, je weet dat en je beseft dat van "ik hoor hier niet thuis". Je voelde dat ook echt. Dus ik was dan wel blij dat ik dan zo'n goed contact had met de leerkrachten daar. Maar op een gegeven moment stond ik op de speelplaats. Ik had zo'n witte trui aan met een kap. En dan had er iemand van mijn klasgenoten niet beter gevonden dan gewoon een klokhuis van een appel daar in te gooien. Oké, dat is niet leuk, maar ik ga ook niet zeggen dat dat het ergste is, want dat is het ook niet. Maar inderdaad, als je daar op een speelplaats staat en je weet dat er een stuk of 300 leerlingen zitten die daar allemaal op zitten te zien dan is dat inderdaad niet leuk. En dan een tijd later, dat was zo in de helft van het schooljaar of wat meer tegen het einde, ik weet het niet, bij de les PAV Project Algemene Vakken was dat. Wij moesten iets doen op de computer. Ik had zo een gewone zwarte broek aan, maar die was iets te groot. Ik had mij op die stoel gezet voor op de computer, maar blijkbaar was die vanachter een beetje naar beneden gezakt. Maar ja, weet je, als je zit, je voelt dat niet altijd. En dan hadden ze niet beter gevonden om daar in de klas met de GSM foto's van te trekken zonder dat ik dat wist, omdat je dus blijkbaar een stuk van mijn poep zag. En dan hadden ze die op de bus aan andere mensen laten tonen. Dat was op een vrijdag. Ik ben dan maandag op school gekomen. Wij hadden maandag 's morgens de eerste twee uur tekenen. Ik zat dan al slechtgezind in die klas en de leerkracht ging altijd rond om te zien of onze opdracht lukte, en die zag dat aan mij dat er iets was, dat ik er met de tranen in mijn ogen zo'n beetje zat en er echt niet bij was. Die komt zo naast mij en zegt "Ja Silke, is er iets" en dit en dat, en ik zeg "nee, nee, nee". We zaten ook in een cirkel rond die tafel dus het minste dat je er iets van zegt, iedereen hoort dat dan. Uiteindelijk heeft zij mij apart geroepen en dan heb ik dat gezegd tegen haar, want er was een meisje van het vijfde of zesde jaar 's maandags 's morgens komen zeggen op de speelplaats dat er foto's waren getrokken en dat ze die op de bus aan iedereen hadden laten tonen. Dus ik was wel blij dat er dan toch één iemand was die mij dat is komen zeggen. En daar heb ik nadien ook wel goed mee overweg gekunnen en mee bevriend geweest. Ik heb dan uiteindelijk moeten zeggen aan die leerkracht PO. Die zei tegen mij "ga jij anders zien of die van het CLB er al zijn, dan zal ik hier in de klas al een gesprek doen. Als die van het CLB er nog niet zijn, dan wacht je maar efkes in de gang". Ik zeg "ahja, dat is goed", ik had ook geen andere keuze. Dus ik ga kloppen bij die van het CLB. Die waren er nog niet. En ik stond dan in de gang, ik was daar zo efkes blijven staan en die leerkracht was dan een gesprek aan het aangaan, maar ik kon dat echt niet laten om daar in die gang te blijven staan. Ik ben dan terug binnen gekomen en ik ben daar gewoon terug gaan zitten. Ze waren dan bezig over het een of ander. En in één keer was ik zo kwaad geworden en ik zei dat tegen hun. Ik was beginnen roepen en schreeuwen "Ja en vinden jullie dat normaal dat jullie foto's liggen te trekken van mijn poep en dat jullie die op de bus aan andere mensen gaan laten zien?" Weet je, ik was toen echt in alle staten en die hadden dat niet verwacht dat ik dat zou weten. Dan is daar wel veel rond gedaan geweest, maar dat was voor mij toen de druppel dat de emmer heeft doen laten overlopen. Dat was voor mij de grootste... alléja de doorbraak om te zeggen van "oké, nu is het genoeg". Dan ben ik dus terug naar *school B* gegaan om daar mijn vierde jaar opnieuw te doen. Dat ging dan wel beter, want er waren er heel veel weg van die er ervoor zaten, van die pestkoppen enzo. Dus dat was dan ook wel goed. Maar ja het probleem bleef, daar waren twee of drie leerkrachten die mij niet echt konden hebben. Ik was altijd wel met alles in orde, en ik zorgde daar ook wel voor. Dan was dat ook wel tof, want in het vierde zat ik terug met S. samen in de klas, dat was dan wel heel leuk. Je hebt elkaar een heel schooljaar bijna niet gezien of gehoord en dan zo terug samen in de klas, dan is dat wel leuk en veel te

vertellen. Mijn vierde jaar in *school B* dat was dan een vrij goed jaar. En ja, dat is het zowat denk ik. Dan was het mijn vierde [vijfde] jaar...

G: Dan werd je 18.

S: Ik ben dan inderdaad in mijn vijfde jaar voeding-verzorging in school B begonnen. Ik ben dan overgeschakeld naar het deeltijds, ook om het feit van, wij kregen in het vijfde jaar moesten wij stage gaan doen. Maar wij moesten dan ook altijd stageverslagen maken. De leerkracht had ons gezegd van "jullie zijn verplicht om jullie stageverslagen op de computer te maken". Vanaf oktober ofzo waren wij verplicht om dat op de computer te maken. Dus ik had gewacht tot de les gedaan was en totdat ik alleen nog in de klas was met die leerkracht en ik zei tegen haar "mevrouw, mag ik eens iets vragen". Ik zeg tegen haar "zou ik eventueel mijn verslagen niet gewoon mogen blijven schrijven, want ik heb thuis geen computer en dat is onmogelijk voor mij om naar een internetcafé te gaan om dat daar te gaan doen." Ik zeg "of kan ik desnoods niet op woensdagnamiddag hier in school blijven om dat dan te doen?" En die zei tegen mij van "nee, ge moet dat maar op de computer doen, en dat is uw probleem" en dit en dat. Alléja, weet je...

G: Heeft die dat zo gezegd?

S: Ja, die heeft dat zo gezegd van "Ja nee, dat gaat niet en je moet je plan maar trekken." Dus ja dan had ik ook zoiets van het interesseert mij niet, ik ga het gewoon schrijven, maar ik heb dan zoiets van die leerkracht mag blij zijn dat ik zelf naar haar ga om dat te zeggen en om dat te vragen of er geen oplossing of een mogelijkheid is, en dan doet die nog zo. Dan heb ik zoiets van ja...

G: Je hebt zelf oplossingen voorgesteld, en dan doet die zo precies van wat kom jij hier nu doen.

S: Ja voila, 't is dat. En alléja, dat komt dan wel hard over.

G: En kon je dat aan niemand anders vragen? Aan het secretariaat gaan vragen of je op de computer mocht ofzo?

S: Ja, ik had dat daar nadien ook wel gaan vragen, maar die deden daar eigenlijk allemaal moeilijk over.

G: En was jij dan de enigste op heel die school die geen computer had? Was er niemand anders die hetzelfde probleem had?

S: Nee, dat scheelt toch niet veel, ik was bijna de enigste. Op zich is dat dan wel erg om zo'n antwoord te krijgen, want je wil dan nog moeite doen om toch te kunnen doen wat de leerkracht je vraagt. Ze zeiden tegen mij "ja, dan moet je maar bij familie of vrienden gaan". Ja sorry, maar mijn familie woont [in verre gemeentes]. Weet je, als ik al iedere keer naar daar moet... Die mensen hebben zelf ook hun werk en hun huishouden enzo. Die hebben zelf ook kinderen die hun schoolwerk...

G: Dat is eigenlijk helemaal geen moeite om als er nabewaking is ofzo de computerklas open te zetten...

S: Ja 't is dat. Dus alléja, dat was echt wel een heel *dinge* en dan ben ik in november...

G: En hebben ze je dan gebuisd omdat die verslagen met de hand geschreven waren?

S: Eum, dat weet ik niet. In september is het schooljaar begonnen en in november met heel dat gedoe enzo ben ik dan willen stoppen. Dan hebben eerst die van het CLB en mijn thuisbegeleidster enzo samen een gesprek gedaan om mij toch te laten doordoen met school. Dan hadden ze dat voorgesteld om deeltijds te gaan doen. En ik had zoiets van ja oké, waarom niet. Dan heb ik inderdaad een tijdje deeltijds gedaan. Daar heb ik van november tot februari 2008 gezeten. Maar dan bleek dat daar een paar van die kerels van in mijn tweede middelbaar zaten.

G: Die zaten daar ook!

S: Ja, die zaten daar ook. Dus ja, wat was het resultaat, dat die al direct vanaf de eerste dag opnieuw begonnen en heel die zever. Ik had daar echt geen zin in, want die periode zat ik zelf ook zwaar in een depressie. Dus ja, dat kwam er dan ook nog eens bij. En dan was dat helemaal te moeilijk om dat te kunnen volhouden. Dat was ook de *dinge*, hoe ik leefde, dat was gewoon niet meer haalbaar. Ik woonde toen op die moment alleen, samen met een ex-vriend van mij. Ik stond dan 's morgens op, ik deed daar alles thuis. Allé alles, ik bedoel, ik dekte de tafel en legde zelfs die zijn propere kleren enzo klaar. Dan vertrokken wij tesamen: hij naar zijn werk en ik naar mijn school. Maar dan kwam ik 's avonds thuis van school, dan was dat rap rap de douche in, andere kleren aandoen, dan nog tot 11 uur of 12 uur 's avonds gaan werken in de pitazaak, en dan kwam ik thuis, maar hij was dan te lui om te koken of het een of ander, want hij was te moe van het werken enzo. Maarja, als je dan om 12u 's avonds thuis komt en je moet dan nog beginnen met stageverslagen maken of toetsen leren of andere taken... Dat was op den duur te veel.

G: Is dat voor iedereen dat dat zo zwaar is? Iedereen die in het deeltijds zit? Of was het bij u zo zwaar omdat je nog extra geld moest verdienen?

S: Ja, omdat ik in die periode samenwoonde met mijn ex nu. Dat was gewoon, hij ging wel werken en wij hadden wel een studioke, maar ja, als ge met twee zijt en er is er maar een die gaat werken, dan is dat inderdaad niet voldoende om echt...

G: En van je deeltijds... Normaal heb je dan toch maar 2 dagen les ofzo? En de andere dagen kan je...

S: Ja ja, maar ik had geen, ik vond geen plaats.

G: Die andere dagen was je overdag thuis.

S: Ja ja. Dan was ik overdag thuis, maar ja, ik zat wel moeite te doen om een plaats te vinden maar dat lukte mij dan niet. En er was toen ook een leerkracht van in het deeltijds die vlakaf tegen mij zei "Ja, moest gij zo naar mij komen, in verband met uw haar..." Ja mijn haar is een tijd blond geweest, maar dat moest toen eigenlijk terug gekleurd worden, want dat was helemaal aan het uitgroeien en die zei tegen mij "dat is niet moeilijk dat ze u niet willen aanvaarden voor een stageplaats, want moest gij nu bij mij komen voor te werken..." ze zei "ik zou u sowieso al niet aanvaarden willen voor uw haar, en dit en dat, en gij zijt niet hygiënisch, en bla bla bla". Alléja, echt zo, en weet je, dan heb ik gezegd van zo is het genoeg, ik ben het beu... en dan ben ik volledig gestopt.

G: Omdat die dat gezegd had? Of gewoon...

S: Nee, gewoon die pesterijen... Ik zat dat zelf in een zware depressie, en ook dat alleen wonen er nog eens bij, dat was gewoon te zwaar. Ik kon dat niet meer blijven combineren. Ik was echt kapot.

G: En ge dacht, ik ga nu gewoon werken...

S: Ja, inderdaad. Ik had zoiets van, weet je, ik wil gaan werken en ik zal wel zien wat er gebeurt. Maar ja, uiteindelijk is er niet veel van gekomen.

G: Ik vroeg mij ook af, het feit dat je zo goed met S. optrok, heeft je dat wat tegengehouden om met school te stoppen? Of hoe ging dat: jij was gestopt en S. bleef dan op school? Of hoe ging dat?

S: Goh nee... dat is op zich wel moeilijk geweest want sindsdien, wij hebben nog wel contact, maar dat is echt zo eens heel af en toe. Zij heeft ondertussen ook zelf al een kindje rondlopen enzo, dus... Maar mijn vijfde jaar, wanneer ik ben gestopt, dan was zij blijven zitten in het vierde, dus dan moest zij haar vierde jaar over doen. Dan ben ik naar het vijfde gegaan en is

zij in het vierde blijven zitten. Dus dan zaten wij niet meer in dezelfde klas. Op zich was dat wel spijtig, maar langs de andere kant, je bent dan zelf ook al ouder, slimmer enzo, dus uiteindelijk maar tijdens de speeltijden enzo zaten wij nog veel bij elkaar en dat was dan wel leuk.

G: Je zei dat je ouder en slimmer was, heb je dat echt zo gemerkt dat je wat ouder was als je klasgenootjes? Omdat je zo was blijven zitten in het kleuter en in het lager?

S: Nee, dat nu niet, maar ik wil gewoon bedoelen dat sowieso, als je in het eerste of tweede middelbaar zit, dat is sowieso anders dan tegenover dat je in het vierde of vijfde middelbaar zit. En ik wil daarmee bedoelen, ik was zelf wat veranderd, ik was wel ietske sterker want ik durfde al wat meer mijn mond open te doen als er iets was, maar het was niet zo dat ik mij helemaal kon verdedigen. Maar ik merkte dat wel dat dat stukje voor stukje iets toch wel verbeterd was, en dan met terug naar het deeltijds te gaan, terug diezelfde kerels als van vroeger en terug heel dat gedoe, ja dan is eigenlijk al de rest terug mee boven gekomen van ervoor. En dan ben ik gewoon dichtgeklapt en geblokkeerd en dat was voor mij den druppel.

G: Ja, ik vind het al heel interessant wat je verteld hebt... (Silke lacht.) Ik ben eventjes aan het kijken... Over je leerkrachten... Ik heb gemerkt dat het van school tot school erg kon verschillen. Heb je het gevoel dat ze respect voor je hadden of... En hoe merkte je dat dan als ze respect voor je hadden of niet?

S: Dat was gewoon zoals ik had gezegd. In de middenschool en in school B daar waren sowieso wel leerkrachten die echt wel begripvol waren en respect hadden. Sowieso. Dat hang... dat hangt niet van school tot school af, dat is gewoon nog de persoon zelf die die lessen geeft. Ik denk soms ook – dat is mijn mening – ik denk soms ook dat leerkrachten soms te weinig op de hoogte zijn van de achtergrond of de thuissituatie van de leerlingen. Alléja, zoals bv. in *school B*, daar was een leerkracht en die was ook wel van de kanten van een rijkere gemeente en had dan ook zo'n beetje iets van ik ben het hier, snap je, en dan denk ik in m'n eigen, misschien zou het niet slecht zijn... Ik zeg ook niet dat leerkrachten in een keer heel het verleden van hun leerlingen moeten weten, maar de leerkrachten misschien wel wat meer ermee zouden moeten bezig zijn om inderdaad, als ze leerlingen hebben die het thuis wat moeilijker hebben op verschillende gebieden, dat leerkrachten er dan ook wel voor open staan om die leerlingen en die ouders te begrijpen en daar ook een klein stukje mee in te ondersteunen door dan mee samen oplossingen te zoeken zodat die leerling wel zijn taken op de juiste en goede manier kan doen enzo. Ik denk dat dat soms een groot probleem is, dat leerkrachten niet goed weten met wat... niet met wat dat ze bezig zijn, maar...

G: Met wie

S: Ja, en dat ze zelf misschien ook niet... Alléja, dat kan goed zijn dat ze zelf die ervaring ook niet hebben, want niet iedereen gaat diezelfde ervaring hebben en dat verwacht ik ook niet. Maar op zich denk ik dat het gewoon goed zou zijn dat de leerkrachten eens 1 of 2 keer op een jaar zo eens daar zelf mee bezig zijn en daar ook voor – ja, opleiding kan je dat niet noemen – maar...

G: Dat ze eens meekomen naar een organisatie die zich inzet voor kansarme jongeren bijvoorbeeld

S: Ja, voila. Of zo van die dingen dat leerkrachten ook wel een ander *dinge* krijgen, van ah ja er zit meer achter dan dat wij soms denken of weten.

G: En denk je dat leerkrachten dat vaak niet doen?

S: Ik denk dat soms niet... Ik zeg het, dat hangt gewoon van persoon tot persoon af. Want ik heb echt schatten van leerkrachten gehad. Als ik nu in de kleuterschool of in de lagere school binnen kom, die zeggen daar allemaal een

goedendag, die vliegen er bij wijze van spreken rond mijn nek. “Hoe is't? En hoe is't met de mama? Hoe is't met de broers enzo?” Alléja, dat is dan ook wel leuk om dat te ervaren. Maar inderdaad er zijn ook wel leerkrachten bij die doen of ze u niet zien staan of die doen van “Ahja het zijde gij maar, ik loop gewoon door”.

G: Dat is wel jammer...

Ja, en vind je ook dat dat een goede leerkracht is die duidelijk zegt van dit zijn de regels? Of vind je dat die daar soms wel uitzonderingen op moeten kunnen maken?

S: Goh, ik denk sowieso dat dat wel nodig is van echt wel op uw strepen te kunnen staan. Maar een uitzondering maken, dat gebeurt altijd wel eens. Dat is ook zo moeilijk om daar een onderscheid in te maken, want op welk ding kan je een uitzondering maken en op wat niet? Dat is echt moeilijk om daar nu zo op te antwoorden.

G: Ja, omdat je zei dat bij dat pesten dat je dat wel heel goed vond dat die zeiden van “iedereen die pest de krijgt een straf, die wordt bij de directeur geroepen en die gaat dan zeggen van dat is je straf”.

S: Ja, op zich vind ik dat wel een goed systeem, want uiteindelijk... Als dat 1 keer gebeurt, als die 1 keer gestraft worden, dat had geen zin. Maar na 5, 6, 7 keer dan werden die dat zelf ook wel beu.

G: En hoe werden die dan gestraft? Moesten die dan nablijven?

S: Ja nee, dat is zelfs geweest dat die geschorst werden voor een bepaald aantal dagen en dan moesten die in het secretariaat naast de bureau van de directeur was een klein kotje, dan moesten die daarin en dan kregen die van de directeur taken of dan moesten die gewoon straf schrijven ofzo. Maar dat merkte je dan wel dat die op den duur terug wat rustiger werden. Ik ga niet zeggen voor een langere periode, maar dat had zeker en vast wel een invloed.

G: Ik vroeg mij ook af, zijn er op school leuke dingen geweest die jij hebt meegedaan? Bv. projecten die er zijn geweest of dat er zo een hobby verbonden was aan de school dat je hebt meegedaan... Iets dat je had van dat je niet alleen op school was tijdens de schooluren, maar ook buiten de schooluren. Een schoolfeest ofzo organiseren...

S: Goh dat was eigenlijk vooral in de lagere school dat ik dat had, dan was dat wel geregeld dat er rommelmarkt werd gedaan. Zo van die dingen. Maar daarbuiten, zoals in de middenschool en in *school B* enzo, in de middenschool deden ze pannenkoekenverkoop en dat was dan juist tijdens de periode van de Ramadan dus dan waren er sowieso al niet veel leerlingen op school en dan stonden wij daar in de keuken allemaal pannenkoeken te bakken en dan maakten wij daar pakskes van zes pannenkoeken en die verkochten wij dan voor een euro. Dus zo van die dingen wel altijd, van dingen verkopen, dat heb ik wel altijd meegedaan. Ik was ook altijd degene die het meeste had verkocht. Hoe dat dat komt dat weet ik niet. Dat was al van in de lagere school, al vanaf in het eerste leerjaar van de lagere school, want dat was wel grappig, in het begin in de lagere school als je zo in het eerste leerjaar dan krijg je eerst maar vijf lotjes mee. Dus ik kom daarmee naar huis, ik ga daarmee naar huis en kom 's anderendaags in school “mevrouw heb jij nog lotjes want die van mij zijn allemaal verkocht”. Allé dan had ik er tien mee. 's Anderendaags terug naar school, terug verkocht. Maar op den duur, alléja dat bleef dan zo maar opbouwen, dan gaven die er twintig mee, dan gaven die er vijftig mee, en dan hadden die er mij eens honderd meegegeven. Serjeus die hadden mij er honderd meegegeven. Maar ik had dan vroeger zo'n roze barbiezakje waar ik dan al dat geld in stak van die lotjes. En ikke, ik kom zo 's morgens zo kei blij terug in school met mijn barbiezak, zo ken je dat, met al dat geld in zo naar die leraarskamer en al die leerkrachten die zaten al te zien naar ons en ik zo “Juf, ze zijn allemaal verkocht.” Echt die hun mond viel open, dus alléja weet ge dat is dan wel leuk.

G: Dat is wel een talent eigenlijk dat je zo kan verkopen!

S: Ja en dat was ook, wij kennen ook heel veel mensen. Onze familie is al heel groot, mijn broer die indertijd voetbalde, mijn mama doet dan [iets met bakken], ik zat dan op de korfbal, mijn nonkel vroeg dat dan ook op de voetbal enzo, waar dat mijn broers naar school gingen werd dat gevraagd, op de turnkring dat ik deed werd dat ook gevraagd, dus ja dat was direct een hele hoop mensen dat je kent. En ook, ik woon in appartementsblokken, dan ga je dat daar ook aan de burens enzo vragen...

G: En die kopen dat dan allemaal?

S: Ja, niet allemaal, sowieso niet, maar er waren er inderdaad al veel bij die dat altijd wel deden en dat dan wel leuk vonden.

G: En dat was ook nog in het middelbaar, dat je zo lotjes verkocht?

S: Ja in het in het middelbaar... in de middenschool waren dat weer pannenkoeken, en in *school B* was dat – nu moet ik denken – ahja dat was rond Pasen, dan was dat vanalles die taskes enzo, alléja allemaal paasstukkes. Daar zaten dan paaseieren bij of marsepein of dingen voor Sinterklaas. Dan kwam mijn moeder zo iedere keer met een caddy naar school en dan konden we het nog niet allemaal meenemen.

G: (Gelach) En ge vond dat wel leuk precies, wat ge hier allemaal over vertelt...

S: Ja, dat is sowieso wel leuk he, weet ge, gewoon omdat dat zo onnozel is. Ik bedoel, mijn mama komt daar dan met een caddy aan in 't school, zit dat allemaal mee te nemen, ja amai, kon die 's anderendaags of twee dagen later nog eens terugkomen om de rest te komen halen. Dan is dat toch wel grappig.

G: En apprecieerden je klasgenootjes je dan, dat je zo veel verkocht voor hun klas?

S: Iedereen kwam altijd aan mijn vragen of ik niet voor hun wou verkopen! Want in de lagere school werden er altijd zo grafieken gemaakt, van welke klas dat het hoogste stond. En vooral in de lagere school was dat erg, dan kwam iedereen dat echt aan mij vragen "Ja, wilt gij geen lotjes voor mij verkopen, wilt gij geen lotjes voor mij verkopen?". En ikke zo "Zeg nee, jullie moeten dat maar zelf doen". "Ja, maar hoe kunt gij, hoe doet gij dat zo veel lotjes verkopen?" "Ja, moeite doen he en veel mensen kennen he!" Ahja, wat moet ge daar anders tegen zeggen? Dat waren dan wel weer van die leuke dingen, of zoals met carnaval, alléja zo rond carnaval ofzo, dat was wel weer leuk om te doen he.

G: Dat was verkleeden?

S: Ja, dat was nu wel niet verplicht, maar ik had ook niet echt iets om mij te verkleeden, maar ik ging meestal gewoon ofwel in mijn pyjama en sloffen naar school, oftewel pakte ik gewoon zo'n grote zwarte vuilzak. Dan knipte mijn mama daar gaten in en dan trok ik dat over mij.

G: Dan waart ge ook verkleed.

S: Voila!

G: Dus het was soms ook nog wel leuk op school.

S: Ja ja, soms wel.

G: Een andere vraag is of de richting die je hebt gekozen, of je die zelf hebt gekozen, of je daar echt achter stond, van ahja "ik wil voeding en verzorging doen, ik wil daar mijn job van maken"... of hoe komt het eigenlijk dat je daar beland was?

S: Ja, dat is eigenlijk al van kleins af aan. Van kleins af aan ook al met kinderen bezig geweest. En sindsdien van, zelfs toen ik nog in de lagere school was, dan gebeurde dat dat... Nee, in de middenschool was dat. De vriendin van mijn mama moest 's morgens altijd keivroeg vertrekken naar haar werk enzo, maar die had een kleine van een jaar of anderhalf jaar, maakt nu

niet uit, die moest 's morgens naar de kribbe. Dan stond ik 's morgens altijd rond half vijf ofzo op, als het niet vroeger was, mij douchen, eten, mijn boekentas klaarmaken enzo, en dan vertrok ik naar haar thuis. Dan was dat die kleine wakker maken, die wassen, die een boke ofzoiets geven, dan naar de kribbe doen, dan naar huis mijn boekentas ophalen en dan zo naar school.

G: Amai, zot. En hoe oud was je toen, toen je daarmee begon?

S: Goh, hoe oud was ik toen toen ik dat heb gedaan. Ja ik zat toen in het eerste middelbaar ofzo zeker, dusja...

G: Amai, dat is wel veel verantwoordelijkheid.

S: Ja, inderdaad. Maar ervoor, werkte ik ook altijd op een Sociaal Centrum. Mijn mama zat daar vroeger dan altijd in de koffiempoel, en in de vakanties op maandag gingen de kinderen altijd mee. Maar als ik er dan bij was, erover had je dan een klein speeltuintje, en als er dan kinderen bijwaren die dan nog wat klein waren enzo, dan vroegen die ouders altijd aan mij "Ja, kunt gij met hun naar de speeltuin gaan hierover?". Alléja, dus dat is toch ook wel een teken dat die mensen mij wel vertrouwden, want uiteindelijk, als kleinen drol, zelf van een jaar of twaalf, dan zit ge daar met die kinderen van zeven, acht jaar. Dus alléja, dat gaat ge ook niet zomaar doen he. Dus ja, dat zit er al van kleins af aan in en ik heb dat nu nog altijd. Alléja, ik zou eigenlijk het liefst van al met gehandicapte kinderen werken. Dat zou ik nog het liefste van al doen.

G: Maar moet je daar een diploma voor halen, of hoe gaat dat?

S: Eum, sowieso wel. Alléja, je hebt daar normaalgezien sowieso een diploma voor nodig. Maar ik heb nu ondertussen al wel, via de interim enzo, al een paar vacatures gekregen, in de zin van, vooral persoonlijk assistent, inderdaad voor een zwaar gehandicapt kindje of voor een vrouw die zware MES heeft en in haar rolstoel zit enzo. Alléja, nu beginnen er zulke dingen wel binnen te komen...

G: Is dat een volwaardig loon? Als persoonlijk assistent?

S: Dat weet ik niet van buiten, want ik heb het zelf nog nooit gedaan als werk. Dat is nu sinds kort dat ik daar wel aanbiedingen voor heb gekregen...

G: Je hebt dat nog niet gedaan.

S: Nee, ik heb dat nog niet gedaan, als persoonlijk assistent zelf. Maar ik heb wel toen ik in *school C* zat, dan zijn wij eens met de klas een dag vrijwilligerswerk gaan doen in een school van buitengewoon onderwijs die een sportdag gingen doen. Maar er zaten dus ook enorm veel kinderen bij... Alléja, ge hebt er bij die niks meer zelf konden, ge had er bij die in een rolstoel zaten maar nog wel zelfstandig konden eten of drinken, ge had er bij die zelf nog wel vrijwel alles konden, maar toch ja... Dan zijn wij daar gaan helpen een dag. Op het einde stonden wij klaar om te vertrekken. Er was zo 1 jongen van een jaar of zes, zeven, en die zat ook in een rolstoel. En die kwam zo echt iedereen om te beurt een knuffel geven. En dat was echt zo schattig. Maar de moment dat die mij vastpakte, ik kreeg gewoon de tranen in mijn ogen, gewoon van het besef van wij als mens wij kunnen alles zelf doen, wij hebben geen hulp nodig bij het eten, bij het wassen ofzo. En zun wel, en gewoon bij het kleinste ding eerst ziet ge een glimlach op hun gezicht. En dat is hetgeen mij enorm heeft geraakt, en sindsdien is dat bij mij van "ik wil dat doen". Dat heeft mij op een of andere manier zo veel voldoening gegeven. Weet je, dat kinneke heeft ons misschien 1 dag gezien en dan toch zo blij, en ge voelt dat ook gewoon, die vriendschap. Want dat was ook tijdens die dag, ik was continu bezig. Maar er waren er ook een paar leerlingen bij die daar rookte, ja ik zelf ook, maar die andere leerlingen staken hunzelf altijd weg achter een hoekje, want die zagen dat helemaal niet zitten en dit en dat. En ik was zo echt continu bezig, en op een gegeven moment komt die leerkracht naar mij en die zegt "Zeg Silke, nu gaat gij tien

minuten zitten en jij gaat eerst een sigaretje roken voor jij verder doet." Ik zeg "waarom?" "Ja, jij hebt al genoeg gedaan en dit en dat." Alléja, die was echt wel heel content over mij, en sindsdien is dat echt zo van "ik wil dat doen". Dus we zien wel of het daarvan komt he.

G: Oh zalig. En had je dan geen spijt toen je gestopt was met school dat...

(De maatschappelijk werkster komt binnen om te vertellen dat ze bijna naar het park vertrekken en om te vragen of we nog veel tijd nodig hebben.)

MW: We gaan bijna vertrekken naar het park, zijn jullie bijna gedaan of hebben jullie nog meer tijd nodig?

S: Ik moet nog eten!

MW: Ja, ik wil wel sandwichkes smeren als ge wilt.

S: Ja, ça va, maar wat is er van beleg?

MW: Hesp, paté, kaas,...

S: Is er kipcurry?

MW: Nee.

S: Pak dan maar kaas.

MW: Kaas? Alleen kaas?

S: Ja

MW: Oké.

S: Merci!

(Maatschappelijk werkster vertrekt, ze zegt dat we nog wel eventjes tijd hebben.)

G: Ik wou nog vragen, had je er geen spijt van... alléja, wist je niet toen je ging stoppen van "ja, dan kan ik daar niet direct in gaan werken"?

S: Ja, ik wist dat sowieso wel, ik wist dat sowieso wel.

G: Dat heeft je niet tegengehouden ofzo?

S: Nee, eigenlijk niet.

G: "Ik ga toch proberen vol te houden, want dan kan ik later die job doen."

S: Ja inderdaad. In het begin had ik zoiets van "volhouden, want ik wil mijn diploma behalen". Zo heb ik dat ook gezegd tegen mijn vertrouwensleerkracht. Maar uiteindelijk is dat gewoon niet doorgegaan, omdat ik zodanig ook onder de stress zat en dan die depressie erbovenop. Ik zeg het, dat was gewoon te zwaar voor mij, want anders had ik misschien wel blijven doorzetten om dat doel te bereiken. Maar ik ben mij er ook wel bewust van... Oké ik heb mijn diploma niet, maar ik weet ook wel, er zijn nog andere mogelijkheden om eventueel aan een soort diploma of getuigschrift daarvoor te geraken dat ik dat wel zou kunnen doen.

G: Ja, ik vraag mij dat af omdat je zo heel hard hebt laten merken... allé, je lijkt me heel enthousiast, maar je hebt daar ook echt wel een diploma voor nodig om zo met mensen te mogen werken... Ik heb nog iemand gesproken, die wou echt heel

graag in een crèche staan, ze zei “ik zou niets liever doen, maar ik weet dat ik daarvoor moet bijstuderen”. Die was nu aan het werken en zei “ik heb gewoon geen tijd meer om bij te studeren”. Allé, ik vraag mij dat dan af, als je weet dat je dat heel graag wil doen... of dat dat toch niet je schooltijd kan rekken...

S: Ik denk dat niet. Ik denk dat dat ook een beetje van persoon tot persoon afhangt. Maar als je echt continu gepest wordt, je zit dan in een depressie enzo, dan is dat gewoon onhaalbaar. Ja voila, dan sta je daar zo niet bij stil. Dan denk je in de eerste plaats puur aan uweigen en aan uw gezondheid. Want dat is echt... op den duur, ik liep echt rond als een zombie. Ik kon niet meer wakker blijven, ik was altijd slechtgezind enzo...

G: Ja, da's echt geen leven.

S: Da's echt geen doen enzo. En zeker niet voor op zo'n leeftijd. Ze zeggen dat he “18 jaar, ge zijt in de fleur van uw leven”. Dat moet een van de tofste periodes zijn in uw leven, maar dat was bij mij eigenlijk totaal niet zo. En ik vind dat ook niet spijtig ze, ik bedoel, langs de andere kant, ik ben blij dat ik dat allemaal heb doorstaan en dat ik die keuzes heb gemaakt. Maar ik ben mij daar ook wel bewust van, moest ik later ooit zelf kinderen hebben en die zouden daarmee afkomen naar mij van “ja, ik zou willen stoppen met school”, dan zou ik toch wel proberen enorm, alléja, proberen er goed en deftig met hun over te praten om te zeggen van “oké, ik heb die fout ook gemaakt, maar waar sta ik nu?” Ik bedoel, je moet zo lang sukkelen en doen vooraleer dat ge werk kunt vinden of vooraleer ge recht hebt op een uitkering enzo, dus allé, ik ben mij daar wel bewust van voor moest ik ooit zelf kinderen hebben, dat ik echt wel zou proberen om te blijven verder doen.

G: Nog effe heel kort. Uw slechte punten – allé, slechte punten – je hebt 1 keer slechte punten gehad hier [toen Silke is blijven zitten in *school C*], maar dat heeft nooit een rol gespeeld met stoppen met school... Of heb ik dat fout?

S: Nee, eigenlijk niet, want ik zeg het, mijn jaren gingen altijd wel goed en mijn punten waren op zich meestal wel vrij goed, behalve mijn Frans want dat was een ramp voor mij, mijn Frans. Maar ik heb dat gehad bij Frans, ik heb van vrijdagavond tot zondagavond aan het studeren geweest voor mijn examen van Frans en ik had juistkes 51. Dus langs ene kant, ik was blij dat ik erdoor was, maar langs de andere kant was ik wel een beetje teleurgesteld dat het zo juist met 1 puntje was. Omdat je hebt dan drie dagen vollenbak gestudeerd en dan zo juistkes 51... Ik ga nu ook niet zeggen dat ik direct 70 of 80 had verwacht, maar ik had dan toch gehoopt van dan minstens 55 ofzo te halen. Maarja, ik was er wel door, dus ja goe.

G: Goe, ik heb ongeveer alles kunnen vragen. Allé, er was nog 1 vraag maar ik denk dat dat wel al... of je ondersteuning en begeleiding hebt gehad. Je hebt vooral die vertrouwensleerkracht gehad, je hebt gezegd dat vee leerkrachten ook echt goed was, je kon bij hen terecht bij pesten enzo...

S: Ja, zeker weten.

G: Ja, dan heb ik hier alles ongeveer overlopen. Is er nog iets dat ge zou willen zeggen?

S: Nee.

G: Dan wil ik nog een beetje reclame maken (lachen). Ik ben zelf moni bij Kazou en ze zoeken altijd nog mensen die mee op vakantie willen met de JOMBA's... [etc.]

Interview 02: Sien

Datum: 27 november 2011

Aanwezigen tijdens het interview:

- Interviewee: Sien (S). Ik ben met haar in contact gekomen via het tweedekansonderwijs.
 - Interviewer: Gytha (G)
-

S: Bij mij was dat eigenlijk een angststoornis dat ik gekregen heb op school.

G: Hoe oud was je toen?

S: Ik was toen nog 17. En op school waren ze er helemaal niet ondersteunend over. Ze zeiden dat ze dat begrepen, maar eigenlijk werd daar helemaal geen rekening mee gehouden. Als ik vaak afwezig was kreeg ik in de les zo boertige opmerkingen van leerkrachten die eigenlijk lachten om het feit dat ik zo vaak afwezig was, dat ik zagezegd aan het brossen was. Als ik dat dan meldde aan de directie dan zeiden ze dat ik daar gewoon volwassen over moest doen, dus negeren. En dan ben ik hulp gaan zoeken bij een psychiater enzo. En dan dacht ik dat dat wel beter ging gaan. Maar dat duurde efkens natuurlijk voor dat begon te beteren. En op school ging dat altijd dan slechter en slechter. Ze deden er zelf niks aan. Ze wouden mij naar het CLB sturen, maar met het CLB had ik eigenlijk behoorlijk slechte ervaringen, ook omdat die mij eigenlijk nooit echt geholpen hadden, ook niet... Ik heb ook autisme, daarvoor ben ik ook al bij zo'n begeleider geweest van het CLB, maar die deden eigenlijk niks echt doelgericht, dat was altijd een babbeltje gaan doen eno en plannetjes opstellen maar daar kwam nooit iets van. Dus dat CLB dat heb ik toen dan geweigerd, ik zeg van dat heeft de vorige keer ook niks geholpen, ik heb geen zin weer in heel zo'n procedure waar toch niks van komt. En dan uiteindelijk, dat is eigenlijk behoorlijk snel gegaan, dan hebben ze mij gewoon, ja, dan hebben ze mijn moeder eigenlijk gewoon zelfs een mail gestuurd, een e-mail gestuurd van ja uw dochter is uitgeschreven. Dus alleja...

G: En 'uw dochter is uitgeschreven', waarom hebben ze die mail gestuurd?

S: Ja, gewoon omdat ik te weinig aanwezig was in de lessen om zagezegd mijn eindtermen nog te kunnen halen. Wat ik vond, ja technisch gezien zullen ze dat zo moeten doen neem ik aan, maar ik vond dat ik nog kon volgen, ik kon nog gerust inhalen als ik wou, maar ja daar hielden ze absoluut geen rekening mee. Dus dat was gewoon zonder waarschuwing 'ja ge zijt uitgeschreven'. En dan stond ik daar.

G: En wat verwachtten ze daarna, dat je een andere school ging zoeken?

Refl: Hier had ik moeten doorvragen op 'dan stond ik daar': hoe voelde zich toen?

S: Ik denk dat ze van mij verwachtten dat ik eerst mijn leven terug wat meer op orde kreeg en daarna in september terug opnieuw begon. Of dat ik een andere school ging zoeken om het opnieuw te proberen. En dat heb ik dan ook gedaan, dat was dan het tweedekansonderwijs.

G: Omdat je toen al 18 was.

S: Ja, dat was toen. Dat was december al en toen in februari, dat semester.

G: Dus eigenlijk heb je niet zo lang thuis geweest.

S: Nee, helemaal niet. Daarom ook dat dat de eerste keer in het tweedekansonderwijs zo heel hard geflopt is.

G: Ah serieus?

S: Ja, da's daar ook mis gegaan, helaas.

G: En je zegt op school, daar werd geen rekening mee gehouden. Dat heb ik opgeschreven. Ik schrijf soms dingen op. Dat is niet omdat dat belangrijk is en andere dingen niet, maar dat zijn dingen waar ik nog op wil doorvragen. Er werd geen rekening mee gehouden, de leerkrachten lachten ermee. Kan je mij nog preciezer zeggen hoe ze dat deden?

S: Ja. Bijvoorbeeld er was zo'n leerkracht van geschiedenis en ik kwam in de les en ze zei dat er een toets was of zoiets. Ik zeg van 'ja, maar ik wist van niks. Ik ben drie weken afwezig geweest en dit is de eerste dag dat ik terug op school ben.' Ze zegt 'ja, da's niet mijn probleem'. Ik zeg 'ja, mag ik die dan tenminste morgen doen?' En ze zegt van 'ja, en als je dan weer drie weken thuis zit voor te brossen?' Ik zeg 'Ik zit niet thuis voor te brossen, ik ben wel degelijk ziek en ik heb wel degelijk last van iets, en dat zijn uw zaken niet.' En dan zei ze 'ja, meisje dat interesseert mij allemaal niet. Wat mij interesseert is dat ge naar mijn les komt' en dit en dat. Ik denk van 'ja maar ik heb daar met de directie enzo over gepraat'. Ik zeg 'ga daar dan bij horen als je er zo'n probleem mee hebt'. En ja, dat kon haar echt niet schelen. Ze lachte er zelfs gewoon mee. Ze zei 'voor mij kan het niks schelen als gij naar mijn les gaat of niet. Ik doe dees voor m'n eigen'. Ik zeg 'ja ja'.

G: En hoe voelde je je toen? Want je had die angststoornis en dat kwam er dan nog bij op school dat ze ermee lachtten, alle, leerkrachten toch. Wat deed dat met u? Kan je me vertellen hoe je je voelde in die periode?

S: Als ik op die moment die opmerkingen kreeg in de les dan reageerde ik altijd heel agressief. Da's voor mij iets wat echt niet door de beugel kon, vooral met die leerkracht, al heel dikwijls het ding van uitgelachen, met mijn autisme enzo. Dus daar reageerde ik altijd heel fel op en dan voelde ik mij achteraf verschrikkelijk want alleja, ge zit al elke dag met die angsten en dat is zo vermoeiend van elke keer daartegen moeten vechten eigenlijk. En dan heb je nog zo'n hoop mensen die dat niet begrijpen en die lachen, en dat demotiveert u om moeite te doen om terug buiten te komen, weet je? Dan heb je zoiets van 'laat het maar, ik blijf wel binnen. Als de wereld toch zo is.'

G: En je reageerde agressief. Kan je daar voorbeelden van geven? Wat je dan deed?

S: Ja. Gewoon heel fel reageren in mijn woorden eigenlijk als ik antwoordde op de leerkrachten. Dan zei ik direct zo iets, zo'n heel korte reactie van 'dat zijn uw zaken niet' en 'hebt ge problemen met mij, ga dan maar naar de directeur'. En als die dan begonnen van 'hey, een beetje kalmer' ofzo dan begon ik gewoon van 'ge moet tegen mij niet zagen gij'. En als die ambetant begonnen te doen dan riep ik gewoon weet ik veel terug ofzo of dan liep ik naar buiten. Alleja, ik was gewoon te kwaad op die moment om nog een beetje beschaafd te blijven.

G: En dan voelde je je verschrikkelijk omdat je daartegen geroepen had?

S: Nee, dat was eigenlijk... Ik voelde mij op een manier in mijn recht, maar langs de andere kant had ik zoiets van 'dit had zo niet moeten zijn, dit had zo niet moeten lopen. Het had anders kunnen zijn, maar daar heb je zelf voor gezorgd dat dat was. Dus da's wel spijtig.'

G: En waren er ook leerkrachten die er wel begrip voor hadden?

S: Dat wel ja. Ik had een leerkracht van Nederlands die ik al... ja, ik zat er al ongeveer vijf jaar op die school, dus die kende ik al heel lang. En dat is zo precies een tweede mama voor iedereen. Zo'n moederkloek, echt een toffe. En die begreep dat supergoe, die praatte daar ook met mij over. Die zei dat ook 'als ge na de les met mij wilt babbelen, doe dat maar.' Maar dat was ook iemand die mij alles liet doen. Als ik bijvoorbeeld met mijn autisme ofzo teveel last kreeg van laweit in de klas, dan zette ik gewoon mijn koptelefoon op en begon in naar mijn i-pod te luisteren. Die vond dat helemaal niet erg. Dan liet die mij doen. En als andere mensen dat deden was dat van 'komaan, doe die koptelefoon eens af!'. Dus ja, die gaf echt wel om mij.

En die probeerde ook wel om in te gaan tegen die andere leerkrachten, maar het probleem was dat zij daar nogal weinig autoriteit had. En ja dat werd nogal rap de kiem in gesmoord haar klein opstandje. Dus ja da's wel spijtig. Die leerkracht geschiedenis was daar zo al een ancienke, die was er al heel heel lang.

G: En die leerkracht Nederlands, heb je die verteld dat je ging stoppen?

S: Ja nee, want op die moment wist ik dat niet. Dat was toen nog in die KSO-school waar ze mij hebben uitgeschreven, dus, alle, ik wist zelfs niet dat ik er ging uitvliegen. En zij heeft mij toen ook nog laten weten dat ze dat echt wel raar vond dat dat zo gegaan was.

G: Zij heeft achteraf nog met u contact opgenomen?

S: Ja, op facebook had ze zo nog iets laten weten, dat ze dat raar vond dat dat zo gelopen was. En dan hield ze nog regelmatig contact met mij om te vragen hoe het nu ging, of het nu beter ging enzo. Maar dat was ook de enige leerkracht die dat deed.

G: Waar ik nu over nadenk... Eigenlijk ben jij niet gestopt met school. Eigenlijk heeft school u buiten gezet.

S: Ja, natuurlijk. Eigenlijk wel.

G: En op dat moment was je emotioneel niet in staat om een nieuwe school te gaan zoeken.

S: Nee, ik was echt... echt een wrak eigenlijk. Ik zat elke dag te bibberen van angst. Hartkloppingen om die klink nog maar vast te pakken. Ik was superbang. En alleja... dat gevoel is gewoon immens, dat nagelt u echt aan de grond. En als je dan niet naar school kan, letterlijk, gewoon omdat uw lichaam dat niet toelaat, en je wordt dan zo buiten gegooid... Je staat daar als minderjarige... Ik ben iemand met een groot verantwoordelijkheidsgevoel. Ik weet dat ik een diploma moet hebben. En voor mij, het eerste gevoel was zo 'shit! Ik lig hier buiten! En mijne diploma, waar moet ik nu heen, wat moet ik nu doen?' En ja, die hebben mij ook helemaal geen advies gegeven van 'je kan dit nu doen of dat nu doen of naar die instanties gaan'. Die hebben mij gewoon aan de deur gezet en dat was het.

G: En apart van school, heeft het lang geduurd tussen de tijd dat je je angststoornis kreeg (dat die begon op te komen) en dat je hulp bent gaan zoeken? Heb je daar veel tijd over laten gaan?

S: Ik denk dat dat wel efkes geduurd heeft. Vooral omdat ik in het begin eigenlijk gewoon dacht dat ik ja, geen ziekte ofzo had, maar dat ik gewoon heel vaak ziek was. Ik dacht effectief gewoon in het begin nog dat ik ziek was. Maar na een tijd begin je ook wel te merken dat dat alleen gebeurt, dat je je alleen ziek voelt als je naar buiten moet, dan begon het wel op te vallen. En ik denk dat het ongeveer twee maand maximum, zelfs geen twee maand denk ik, pak een maand en half maximum, maximum twee maand dat ik naar mijn psychiater ben geweest. Omdat mijn vriend ook zei 'het gaat gewoon niet meer op deze manier. Ik kan er zelf niet meer tegen om u zo te zien zitten. Ga nu gewoon naar een psychiater en doe er iets aan.'

G: En je hebt zelf hulp gezocht. Het school heeft daar niet in bijgedragen ofzo?

S: Nee ik heb dat zelfs niks meer van gehoord! Ik heb daar niks meer van gehoord. Dus die hulp heb ik zelf moeten zoeken.

G: Maar je bent hulp gaan zoeken nadat je op school bent buiten gezet?

S: Ja, want op school zelf, ik ben buiten gegooid voordat ik besepte wat ik had.

G: Je bleef gewoon heel veel thuis. En je kon ook eigenlijk geen reden geven aan school van 'dit is er' omdat je op dat moment nog niet wist dat je een angststoornis had.

S: 't Is dat. Ik kon op dat moment niet aangeven. Als ze mij vroegen 'wat was er' dan zei ik van 'ja ik voelde mij gewoon echt ziek'. Ik kon gewoon echt niet buiten, het lukte niet. En die begrepen dat niet. Die zeiden van 'ja slaap dan wat langer'. Ge kent dat die typische opmerkingen. Ik zeg 'ja maar ik slaap genoeg. Ik kan gewoon niet naar buiten. Ik weet niet wat er met mij is, maar ik geraak niet naar buiten.' En niemand heeft zo aan de alarmbel getrokken ofzo. Je zou toch denken dat volwassenen daar misschien iets van herkennen, dat dat een angststoornis kan zijn ofzo, maar nee.

G: Het enige wat de school eigenlijk deed, is dat ze wouden doorsturen naar het CLB.

S: Ja, dat wouden ze doen. Maar ik zeg het, ik was daar al geweest en ik had daar heel slechte ervaringen mee. Ik was daar al een paar keer geweest in de jaren daarvoor, voor mijn persoonlijke problemen, en daar had ik gewoon gezegd van 'weet je, dit hoeft echt niet meer voor mij'.

G: En wat waren die slechte ervaringen dan precies?

S: Met het CLB? Ja gewoon... Bijvoorbeeld, die mensen, ik kreeg altijd gewoon iemand toegewezen terwijl ze wisten dat voor mij dat ik nood heb aan een vertrouwenspersoon dat ik al ken of dat ik minstens toch een paar keer al gezien heb. En dan gooien ze gewoon iemand mijne kant op en dan moest ik daar efkes heel mijn levensverhaal gaan vertellen. En er zaten er dan sommige van die psychologen bij die het op mijn ouders begonnen steken dat ik zo deed. En dan hadden ze mij uiteindelijk zo'n... dat heeft een specifieke naam, zo'n begeleider voor autisme op school effectief...

G: Een tutor?

S: Ik weet het niet meer eigenlijk, wat het was.

G: Een coach?

S: Ja, het was zoiets alleszins. Het was een soort van coach eigenlijk. Dus dat had ik iemand aangewezen gekregen.

G: Dat was iemand van het CLB zelf?

S: Dat was iemand van het CLB denk ik, ja. Daar kon ik, alleja, daar kwam ik wel goed mee overweg. Dat was in het begin wel goed. Maar het probleem was dat die zo elke les, alle, elke keer dat ik daar henne ging, zo stapjes opschreef over hoe we dat gingen aanpakken, maar die deed eigenlijk niks specifiek met mij, daarover. Alle, die stapjes stonden wel op papier, maar hij hielp mij niet met die uit te voeren en hij controleerde nooit of die uitgevoerd werden.

G: En maakte een schoon plan, maar dat plan werd niet, alle, gij moest het plan uitvoeren. Hij hielp u niet om dat plan te doen.

S: Nee, terwijl hij wist dat ik, alle, door mijn autisme, dat ik echt last heb om gewoon zo'n plannetje op te volgen zonder enige hulp.

G: En dan, waren er nog andere slechte ervaringen op het CLB?

S: Eum niet echt. Vooral het punt dat ze me iedere keer andere mensen gaven maar. Ja, te verwarrend, en te veel mensen dat de verkeerde conclusies trokken over mijn thuissituatie. Als ik zei dat ik vaak ruzie had met mijn moeder, dan was dat direct van 'o het ligt bij mijn moeder'. Dan werd ik kwaad, want mijn moeder heeft daar niks aan misdaan. Dat is helemaal

niet de reden van. En dan heb ik zoiets van 'als je zo gaat beginnen over mijn moeder in plaats van mij te helpen, dan hoeft het niet meer, alleja.'

G: Je had het gevoel dat ze je moeder vals beschuldigden.

S: Ja. Ik had daar gewoon geen nood aan. Ik had zoiets van 'ik kom hier om geholpen te worden en niet om te luisteren hoe mijn moeder wordt beschuldigd van iets wat echt op niks slaagt eigenlijk'.

G: En begonnen ze iedere keer over je moeder? Of waren ze soms ook wel bezig van 'dit zou jij anders kunnen doen'.

S: Soms zeiden ze wel, dan gaven ze tips van wat ik kon doen. Maar dat waren dan zo van die typische tips die helemaal niet gingen op die moment. Dat ze van mij zoiets verwachtten dat ik al had gezegd waar ik juist problemen mee had.

G: Kan je een voorbeeld geven?

S: Ja, bijvoorbeeld als ze dan zeiden toen met die angststoornis. Toen ik zei 'ja ik geraak gewoon letterlijk mijn deur niet uit' dan zeiden ze 'ja, maar je moet dat zo opbouwen. Je moet eerst zo uw deur een paar keer open doen en terug dicht doen. En een keer in de gang gaan staan en terug binnen komen.' En ik had zoiets van 'ja, en ik durf mijn klink nog niet eens vast te pakken! Hoe ga ik dan zo in de gang gaan staan...'. Alle, dat was voor mij onmenselijk om te denken dat dat voor mij ging lukken.

G: En, wacht he. Hoe heeft die psychiater dat dan aangepakt? Geeft die niet dezelfde soort tips?

S: Dat wel, maar de psychiater heeft mij ook medicatie gegeven. Hij is begonnen met lichtere medicatie dan Xanax, maar helaas, van die medicatie kreeg ik andere fysieke bijwerkingen, daar moesten we dan mee stoppen. En dan heeft hij mij uiteindelijk Xanax gegeven. En dat pak ik nu nog altijd. En dat heeft echt enorm geholpen. Dat was in het begin echt zot hoe dat... dat deed echt wel zijn werk dus... Ik ben daar wel blij om. En die volgde mij ook zo op. Ik had het gevoel bij die mens, omdat die heeft ook een vriend van mijn vader en mijn schoonzuster heeft die daar ook afgeholpen, die hadden ook alletwee zo'n angststoornis, die durfden gewoon niet meer buiten te komen alletwee. Die had die daar ook afgeholpen door medicatie voor te schrijven en tips te geven over hoe je dat best kan doen enzo. En daarmee had ik daar meer vertrouwen in en was ik meer gemotiveerd. 'Die kan het oplossen, die weet hoe het moet.'

G: Je zegt dat je daar meer vertrouwen in haS: meer dan in het CLB bedoel je?

S: Ja, absoluut. Ja het CLB in mijn ogen waren die zo onwetend als iets om het zo te zeggen.

G: Hebben die ooit iets gezegd van de mogelijkheid tot medicatie?

S: Nee eigenlijk. Die hebben daar nooit van gesproken.

G: Terug over school. Je hebt gezegd van de leerkrachten die lachten daarmee, de directie negeerde het... ? Ben je bij de directie soms gaan aankloppen?

S: Ja, vaak eigenlijk, bij de directeur. Ja, ik was daar al heel dikwijls geweest en ik kwam daar ook heel goed mee overeen. Ja, ik zat in muziek en dat was ook zo'n beetje de coördinator, alle, de dirigent enzo, dus hij was heel erg verbonden met onze afdeling. Dus ik kwam daar heel goed mee overeen. Dan ging ik daar vaak mee babbelen als het echt niet meer ging, als leerkrachten erover gingen ofzo, of als ik weer zo'n opmerking had gehad ofzo. In het begin hielp die er altijd mee. Dan zei hij 'weet je, ga gewoon eens met die leerkracht praten en zeg tegen die leerkracht weet je dit gaat er een beetje over, je bent over mijn grens gegaan, en ik zou daar graag tenminste een sorry voor hebben'. Maar na een tijd is die school ook zelf heel hard veranderd. Dat was in het begin zo'n vrije school, je kon daar gaan en staan waar je wou. En na een tijd is dat

precies beginnen veranderen in een ASO-school in plaats van een kunstschool. Ja, dat was precies zo onder de druk van de regering dat de directeur zo meer en meer is gebogen naar iets wat verre van trok op de *KSO-school* zoals ik die kende. En alle, ja, regels leken ook zo veel meer op een ASO-school. En het leek ook of de directeur zelf meer werd gelijk op zo'n typische ASO-school. Zo iemand dat eerder iets heeft van 'kom, doe eens een keer niet zo flauw. Alleja, maak dat je in de les zijt.' In plaats van te zeggen 'oei, ge hebt een probleem, we gaan dat aanpakken'.

G: Zo ging dat in *je KSO-school*, alle, zoals jij die kende.

S: Ja, als ik naar de directeur ging vroeger zei die 'oei'. Die kwam direct uit zijn luie stoel, direct met mij mee naar de bureau, direct mij helpen met wat dan ook. En dan nadien, ja na een paar jaar...

G: En wanneer was die verandering ongeveer?

S: Ik denk dat ik er ongeveer drie jaar zat en dat dat dan is beginnen veranderen. Dat was met dat ze er nieuwe richtingen in waren beginnen steken en een zevende jaar enzo. Dat was dan al allemaal zo... pff (zucht). Ik had het gevoel dat de directeur te veel hooi op zijn vork had genomen, voor heel de school.

G: En hoe oud was je toen?

S: Heel goeie vraag (lacht).

G: Of in welk jaar...? Ben je in het eerste middelbaar in *je KSO-school* begonnen of in het derde?

S: Dat was in het derde.

G: Dus in uw derde jaar, dat was in het vijfde dan. Dat dat veranderd is.

S: Ja, dat was in het vijfde, want toen zat ik in muziek. Ja, ik heb een jaar woord gedaan, alle, drama. Dat beviel mij niet echt. Dan ben ik naar muziek gegaan in het vierde middelbaar en dan heb ik verder gedaan in muziek en dan heb ik gedubbeld in het vijfde nog eens.

G: En je zegt je voelde heel fel dat verschil, want eerst kon je bij de directeur gaan en die luisterde naar u en die probeerde u te helpen, en dan was dat veranderd.

S: Ja, zelfs... Ik zeg het, dat lijkt nu misschien dat dat aan mij ligt, maar zelfs die leerlingen leken op den duur anders. Ik had een hele boel leerlingen achter mij die iets hadden van 'komaan jongens, deze school trekt op niks niet meer'. Ik heb op mijn facebook een tijd geleden nog eens gezien. Ik denk dat er een stuk of 30, 40 leerlingen dat ik kende van op die school het zijn afgetrapt omdat ze het zelf niet meer kunnen vinden hoe dat het daar veranderde, dat die een andere school zijn gaan zoeken of zelfs gestopt zijn met school gewoon. Dus dat is daar echt verschrikkelijk slecht geworden.

G: Omdat die school aan het veranderen was.

S: Ja.

G: En kan je mij nog meer vertellen over hoe dat dat was hoe dat veranderde?

S: Bijvoorbeeld, bij ons in muziek, dat was heel vrij. Wij mochten tijdens de middagpauze, alle, "mochten", wij deden dat gewoon en daar werd niks op gezegd, wij gingen dan gewoon zo in klassen gaan zitten en wat piano te spelen of wat zitten te jammen op drumstellen. En zo die twee jaar later begon dat zo ineens te veranderen. Dan ineens zo begonnen we daar commentaar op te krijgen. Dan mocht dat niet meer. Dan werd daar zo meer aandacht ineens besteed aan onze algemene vakken. Dan zeiden ze van 'weet je, als je voor je algemene vakken niet slaagt dan slaag je helemaal niet' en 'je moet niet

denken dat muziek alles is'. Terwijl ze daarvoor zeiden dat muziek **wel** alles was. En wij vonden dat ook. Weet je wij waren muzikanten en voor ons was muziek alles. Dat was verwarrend voor ons. Wij mochten ons niet meer uitleven in onze passie.

G: En waren er ook leerkrachten die dat merkten die verandering, die daar iets van zeiden?

S: Ja, vooral die leerkracht Nederlands, die moederkloek dat ik zei. Die was echt... Ja die zei zelf van 'dit kan niet meer', maar ja die kon daar ook niets aan doen he. Ja er waren wel leerkrachten die dat duidelijk lieten merken dat ze dat zelf ook niet meer apprecieerden op den duur. Die zeiden er wel iets van, maar als ik dan vroeg van 'hoe is het geweest bij de directeur' dan antwoordden die van 'ja, hetzelfde'. Dan zei de directeur gewoon dat dat buiten zijn *dinge* was, dat dat het ministerie van onderwijs hun *dinge* was, dat hij daar niks aan kon doen, dat hij gewoon moest volgen.

G: Heb je dat ook zelf gevraagd aan de directeur? Of gezegd van 'ik vind dat het hier veel veranderd is'.

S: Nee eigenlijk. Tegen de tijd dat ik zin had om hem dat te gaan zeggen had ik die angststoornis, dan zat ik al eigenlijk thuis.

G: Dus de directeur kon eigenlijk weinig begrip opbrengen omdat hij in heel dat nieuw systeem zat dat misschien ook niet zijn keuze was, dat hem was opgelegd om dat te doen.

S: Ja dat was eigenlijk exact... Hij had het eigenlijk te druk met de school te hervormen naar hoe het ministerie van onderwijs het wou. Ja, hij had het te druk daarmee in plaats van voor zijn leerlingen te kunnen zorgen.

G: En daarvoor had je nooit dat gevoel, dat hij te weinig tijd had om voor zijn leerlingen te zorgen.

S: Nee. Die kwam zelfs dikwijls tijdens de lessen gewoon binnenvallen om goeiendag te zeggen. Dat was echt een supertoffe mens. Iedereen merkte dat keihard dat die veranderd was tegen het einde. Niemand moest die nog. Da's op die school precies een vloek ofzo. De vorige directeur is ook zo geëindigd. Dat was ook een keitoffe mens en uiteindelijk zat die met een fles whisky in zijn kantoor.

G: En niemand moest die nog, dus geen leerlingen en ook geen leerkrachten.

S: Nee, die leerkrachten begonnen op den duur ook zoiets te hebben van 'waar is die mee bezig?' Want zij hebben daar ook last van he, dat die besloot van hun uren te veranderen, te verminderen of te vermeerderen zelfs. Dat was gewoon pure chaos weet je, dat was gewoon... Dan kwam die directeur ineens de klas binnen en dan zei die 'morgen na 't school heb je met heel het koor een concert in Oostende' ofzo. Dat was zo 'Wat? Danku voor de one day heads up.' Dat was zo... Dan zaten wij er allemaal zo van 'Gast, gij zegt ons een dag op voorhand dat wij na 't school in onze vrije uren een concert moeten gaan doen, voor koor, in Oostende! Oké dan.'

G: Da's wel gek. En je zei dat er in die periode veel mensen gestopt zijn met school.

S: Ja. Er waren echt heel veel mensen die hetzelfde gevoel kregen als ik denk ik, dat het echt niet meer ging, dat dat niet meer was zoals ze het kenden. Dat waren vooral de anciens die dat merkten. Want tegen de tijd dat dat allemaal begon doorgevoerd te worden waren de echte anciens al weg en dan was ik alleen van de anciens. Alle, ik had dat zo allemaal zien veranderen. En echt veel mensen in mijn klas hadden zoiets van 'Pff, dit gaat niet meer'.

G: Maar jij had toen er velen gestopt zijn van je vrienden, van de anciens, had jij zoiets van 'nee, ik ga toch voort doen op deze school'.

S: Ja, ik had zoiets van 'ik moet nog efkes doorbijten. Misschien verandert het nog of verbetert het nog.' Maar op den duur krijgt ge der een angststoornis en wordt ge buiten geschot.

G: Want zonder die stoornis had je het er wel volgehouden op die school?

S: Normaalgezien wel ja. Want ik zeg het: ik deed daar nog wel muziek en dat is mijn passie, dus ik vond dat wel nog altijd plezant. Maar alleja, ik vond het gewoon spijtig de manier waarop de dingen liepen op die moment. Je kon je gewoon niet meer uitleven in wat je deed

G: En bleef je dan vooral – misschien is dat moeilijk om te zeggen – vanuit die passie voor de muziek, of vooral vanuit dat verantwoordelijkheidsbesef van ‘ik moet hier wel blijven, ik moet mijn diploma wel halen’

S: Ja het was een beetje van alle twee. Die passie voor muziek is altijd gebleven dat is nog altijd zo, maar op die moment had ik iets van het is er niet meer, die vonk op school is er niet meer. Dus dan ben ik dat thuis beginnen verder zetten. Op die moment is dat verantwoordelijkheidsgevoel beginnen inkicken om het zo te zeggen en dan heeft dat het zowat overgenomen om verder te doen.

G: Dan werd dat de belangrijkste reden

S: Ja en dan was dat blijkbaar niet voldoende, die motivatie.

G: Maar dat mag je niet... alle, dat staat los van mijn rol als interviewer, maar als pedagoog... Een angststoornis, daar kies je niet voor he, dat is zoals een griep ofzo he.

S: 't Is dat.

G: Je zei ‘die vonk was er niet meer op school’, was die er ook niet meer bij u? Die vonk, die passie voor de muziek? Had je ook het gevoel van ik kan minder... in mijn muziek terecht?

S: Ja, dat gevoel echt wel. Ik heb daar ook een deel van dat gevoel, van mijn passie verloren op die manier. Want wij gingen daar constant optredens doen en constant op een toffe manier met muziek bezig zijn, en ik vond dat echt bangelijk als ik op het podium stond. Dan was ik vrij, dan kon ik leven enzo. Op den duur ging dat niet meer, omdat dat op niets niet meer trok, en dan ja... dan was dat voor mij thuis voelde dat ook precies niet meer zo tof aan. Als ik dat dan thuis deed was dat van ‘ik heb geen goesting niet meer’. Het voelde niet meer juist. Het is precies of al dat heeft ook precies mijn passie voor muziek verminderd.

G: Wat deed dat met u? Als je merkte van die passie vermindert hier, ik ben er precies veel minder graag mee bezig?

S: Ik vond dat echt heel spijtig. En ik vind dat nog altijd heel spijtig, want alleja, voor mij is muziek een van de dingen die ik het liefste doe, en ik heb zoiets van, alleja, als gewoon een middelbare school daar zo veel impact op kan hebben, vind ik toch dat die niet goed bezig zijn. Alleja, als die echt passies van ja pubers zagezegd, minderjarigen, whatever, adolescenten verprutsen, dan klopt er toch iets niet met die school denk ik, met dat beleid.

G: Ik vind het ook heel jammer dat ze eerst wel die passie hebben kunnen aanwakkeren en u nog meer enthousiast hebben kunnen krijgen, en dan... ja, ik weet niet, door iets dat in Brussel beslist is op het ministerie, dat dat dan maakt dat je zegt – niet alleen bij u maar ook bij anderen – dat je zegt van ‘dan had ik er veel minder zin in’.

S: Ja, dat is. Ik vind dat ook bizar eigenlijk en bijzonder jammer eigenlijk dat dat zo gelopen is. Maar...

G: En heb je het erover gehad met klasgenoten?

S: Ja, dikwijls. Maar dikwijls probeerden ze de topic te vermijden zodat ze niet zelf in de problemen zouden geraken. Omdat ze wel zagen bij mij dat ik al in de problemen geraakten en zij dachten dat dat daardoor was.

G: En welke problemen bedoel je? Angststoornissen?

S: Nee, gewoon. Dat ze in problemen zouden geraken met school zelf door opstandig te beginnen doen tegen dat nieuw beleid. Want ik was wel zo. Ik was zo iemand, ik rebelleerde daartegen. Ik vond dat dat niet kon en ik liet dat ook duidelijk weten. Dus ik denk dat veel mensen zoiets hadden van – die misschien slimmer waren als ik op die moment – van we laten dat gewoon efkes passeren en we zweten dat efkes uit. Efkes door de zure appel bijten en voor je diploma gaan. Maar ik kon dat niet. Ik was gewoon te hard bezig met daartegen te rebelleren. Ik denk dat die daarmee daarover tegen mij zwegen...

G: Je had het er met je klasgenoten over van 'ik heb minder zin om met muziek bezig te zijn' en die anderen voelden dat ook, zeg je.

S: Ja, die merkten dat ook wel, absoluut. Er waren er ook die thuis gewoon niet meer studeerden, die stopten met te oefenen met hun piano, of weet ik veel wat. Ik merkte dat bij veel leerlingen dat die thuis ook geen zin meer hadden in muziek en dat die zoiets hadden van 'ik ga binnenkort wel een compleet andere richting doen of ASO of weet ik veel wat'. Dus het lag niet alleen aan mij alleszinds.

G: Ik vind het wel zot dat een school daar zo veel invloed op kan hebben.

S: Ja, ik vond dat ook. Ik dacht van, weet je, als je een passie hebt, dan blijft dat, desondanks de omstandigheden, dan vecht je daartegen, die passie blijft. Maar dat is dus niet. Als iets belangrijk genoeg is in de maatschappij dan kan dat echt passies vernietigen, ja, naar de knoppen doen. Ik had dat echt niet verwacht, maar dat is echt gebeurd voor ons.

G: Ook nu ben je minder met muziek bezig als vroeger?

S: Ja, veel minder. Vroeger zat ik constant achter die piano. Constant aan het zingen en nieuwe liedjes aan het schrijven. Nu is dat een keer om de maand ofzo dat ik achter die piano kruip.

G: En je denkt dat het vooral komt door school dat het zo veranderd was.

S: Ja op zich echt wel. Die periode dat ik die stoornis heb gekregen. Daarvoor was ik nog constant met muziek bezig, met toffe dingen en uitgaan en feesten en muziek, allemaal leuke dingen. Maar vlak daarna was dat allemaal weg. Dat uitgaan was er niet meer, die muziek was er niet meer.

G: Vlak na de angststoornis.

S: Ja, daar vlak na was alles precies...

G: Alsof je het opnieuw moest opbouwen.

S: Ja. Die passie van muziek... ja, ik doe dat nog altijd heel graag, maar als dat vlammeke er niet meer is, als dat vonkske er niet meer is, dat lukt dat niet.

G: En denk je dat dat enkel aan school ligt? Is er niks anders... bijvoorbeeld in je vrije tijd dat je daar minder tijd voor had? Kunnen er nog redenen zijn buiten school dat dat...

S: Waarschijnlijk. Ik denk wel dat ik er thuis te weinig voor deed. Maar dat was ook omdat het opgelegd was en ik was gewoon constant bezig met mijn eigen muziekstukken. Alleja, ik denk dat dat zowat het enige zou zijn buiten school dat ermee te maken kon hebben, buiten het feit dat ik thuis meer zelf met mijn eigen dingen bezig was, met mijn eigen muziek enzo.

G: Dat je niet oefende voor wat ze je vroegen op school. En ervoor deed je dat misschien meer?

S: Ervoor deed ik dat echt wel. Mijn leerkracht van zang heeft dat ook ooit gezegd. Die gaf mij altijd opgelegde nummers en ik kon daar precies geen gevoel in leggen. Als die tekst niet over mijn leven ging dan was dat gewoon een liedje dat eruit kwam, daar zat geen emotie in. En dan zei ze tegen mij op een gegeven moment – die was daar ook heel hard mee begaan – weet je, nu ga je gewoon beginnen van voor mij je eigen nummers te schrijven. Ze zegt, pak daar je tijd voor, pak daar desnoods maanden voor als je zo veel tijd nodig hebt, schrijf je eigen nummers, gooi dat er allemaal uit, en dan wil ik dat van u horen. En dat is de eerste keer dat ik een eigen liedje gemaakt heb, toen ik door een keirottige periode ging in mijn leven. En alleja, mijn zangleerkracht zat er toen zelf bij te bleiten hoe veel emotie daar toen afkwam. Dat was voor mij... dat dat er eindelijk eens uitkon enzo... Die hielp mij daar echt mee, met dat te proberen.

G: En dat was nog voor de veranderingen op school.

S: Ja. Alle, dat was... Dat van mijn eigen liedje beginnen schrijven was er nog voor, maar die heeft mij ook zo gesteund toen dat tussen de twee zat, toen ik wel nog naar school ging, maar wel met schrik, en dat ik nog niet wist wat het was. Dat was zo een heel rare periode. Zo'n beetje een zwart gat in mijn brein. Ik herinner daar behoorlijk weinig van.

G: Ik heb al een beetje gevraagd, maar ik vroeg mij ook af van, voor u, gij merkte veranderingen op school, dat dat allemaal wat minder ging, dat was ook bij uw klasgenoten en de anderen op school dat die dat merkten? Of had je het gevoel van 'ik had dat toch wel nog op een andere manier dat ik dat ervaarde als die anderen'.

S: Ik denk dat ik dat feller ervaarde. Omdat die mensen die hadden een passie voor muziek in die zin dat die dat superplezant vonden om als die een stuk kregen om dat thuis te zitten bestuderen en daar beter in te worden. Mijn passie in muziek lag in dat zelf te maken, zelf muziek tot leven te wekken, niet gewoon iets na te spelen. En op die school: in het begin mocht je je ding doen en na een tijd waren dat allemaal opgelegde stukken enzo. Zij vonden dat allemaal niet erg, want zij hadden iets van 'hey, studeren!', maar ik had zoiets van 'gast wat is dit? Ik wil mijn eigen ding doen.' Zij ervaarden dat als niet erg omdat zij nog altijd konden doen wat ze gewoon waren om te doen, en voor mij was dat ineens een verandering, dat ik niet meer mijn eigen dingen kon doen. Ze zeiden 'studeer daar toch gewoon voor, je zal het uiteindelijk wel leuk vinden'...

G: Wat vond je als ze dat zeiden?

S: Ik vond dat behoorlijk... - hoe moet ik dat zeggen? – ontwetend om dat zo te zeggen. Dat is om u te helpen, maar ze weten uiteindelijk niet dat het totaal niet lukt om zo te helpen.

G: En heb je hen dat proberen duidelijk te maken?

S: Op die moment niet, want dat zijn uw vrienden enzo en je wil daar geen onnodige zever rond maken. Ik had daar ook geen behoefte aan van dat zo duidelijk te maken van 'dit helpt mij niet en dat wel'. Ik was op den duur erg in mijn eigen wereldje.

G: Had je het gevoel dat je vrienden je niet begrepen?

S: Wel op het vlak van die angststoornis. Van al de rest begrepen die mij eigenlijk behoorlijk goed, ook van die veranderingen enzo, dat begrepen die behoorlijk goed, maar van die angststoornis deden ze zo precies of ze daar nog nooit van gehoord hadden. Dat was heel moeilijk. Ik heb dat ook maar tegen een paar mensen gezegd. Een, omdat niet iedereen moet dat weten. Ik wist dat veel mensen dat niet gingen begrijpen, omdat ik begreep het zelf niet. Ik had zoiets van 'als ik het al niet begrijp gaan mensen het zeker niet begrijpen'. En dat was ook effectief wel het geval. Alle, er waren heel weinig

mensen die dat begrepen. De meesten lachten daar gewoon mee. Omdat mijn fobie lag op dat moment vooral... ik werd altijd misselijk als ik naar buiten moest. Dat heeft op een manier een fobie aangewakkerd om in het openbaar te moeten overgeven. Dus dat is een fobie nu. En mensen vonden dat super raar, van 'hoe kunt ge nu schrik hebben van in het openbaar over te geven? Dat kan toch iedereen overkomen?' Ik zeg 'ja dat kan iedereen overkomen, maar ik wil niet dat dat mij overkomt.' Dus ja daar had ik niet echt veel begrip van. Maar die vorm van die angststoornis is eigenlijk maar begonnen na weer iets van school dat opgelegd was. Dat was een, zoals ze een GIP doen bij andere scholen, dat was dan een week dat wij dat deden. Ik moest op internaat blijven slapen toen een week en dan deden we elke dag in plaats van lessen waren dat constante repetities enzo. Zodat we tegen het einde van de week een groot concert konden doen voor de ouders, familie en vrienden. Maar op die moment was ik net met hem [Joris, haar vriend] samen, en dat was zo eigenlijk mijn eerste grote liefde. Het gedacht van nog maar een dat weg te zijn bij hem was voor mij al rampzalig, omdat ik zo autisme heb, ik hang zo vast aan mensen, dat is verschrikkelijk voor mij om mensen te moeten laten loslaten. En toen ze tegen mij zeiden 'ge moet echt een week op internaat blijven' was dat voor mij van 'nee, not a chance in hell dat ik zonder hem een week slaap, dat kan gewoon niet, dat is onmogelijk!'. Dat was de eerste keer eigenlijk dat ik merkte wat een ramp dat dat was... Ik zat daar elke dag – alle elke dag, ik ben er uiteindelijk maar echt een echte dag gebleven – ... Tijdens de repetities zat ik te sms'en naar hem. Dan zat ik daar echt zo van 'ik heb hier geen zin in!', terwijl ik vroeger constant keiveel ideeën zat te geven, mij zat te amuseren gewoon. En op die moment had ik echt zoiets van 'nee, dit wil ik niet, ik wil hier weg!'. Die hadden daar totaal geen begrip voor. Die hadden zoiets van 'ha, ge kunt uw lief toch wel een week missen', ken je het? Ik zeg van 'nee, ik kan die eigenlijk niet missen'. En dan die avond was het zo een concert in een of ander cafeke. Dat was zo free podium dus ik had iets van 'ik zal er maar eens op kruipen en een liedje doen'. Ik doe zo een liedje en achteraf word ik ineens zo niet goed. Ik zeg zo van 'oe?' en mijn ouders waren daar en hij was daar. En ik zei tegen m'n ouders 'kunnen we sebiet weggaan? Kunnen we gewoon naar huis gaan? Ik ben echt niet goed.' Dan zeiden mijn ouders van 'ja maar nee, zwanst niet, ge moet nog een hele week op internaat zitten enzo.' Ik zei van 'nee, ik wil echt niet meer, het gaat echt niet meer, ik wil bij Joris [haar vriend] zijn' enzo. Kei hard aan het doorslagen. Dan waren we onderweg naar de auto, want zij gingen normaal met de auto mij naar het internaat brengen in plaats van met de metro met heel de hoop [medeleerlingen] naar het internaat te moeten. En onderweg naar de auto word ik ineens niet goed en heb ik zeg ik maar heel de goot ondergespauwd. Dat was gewoon verschrikkelijk. Heel de avond ziek geweest eigenlijk. En op die moment is zich z'n eigen dat beginnen ontwikkelen, die specifieke angst. In mijn hoofd was dat zo gelinkt aan vastzitten ergens, dat was gelinkt aan het openbaar en aan niet weg kunnen. Dus dat was voor mij ineens een klik in mijn hoofd en dat was voor mij ineens heel snel dat dat die rare klik heeft gemaakt. En sindsdien voor het minste dat mijn maag een klein beetje raar doet of ik krijg een steek in mijn maag denk ik direct van 'sebiet ga ik overgeven'. Ja, en echt zo van die irrationele fobieën... en dat begrepen ze op school echt niet. Alle, die lachten er gewoon mee. Die hadden zoiets van...

G: En "ze" is de leerlingen.

S: Ja, op school de leerlingen. De leerkrachten daar zei ik dat niet tegen, buiten die van Nederlands, welke angst ik had. Alle, ik wist toen zelfs nog niet dat ik een angststoornis had. Ik wist dat ik mij altijd misselijk voelde en dat ik schrik had om dat gevoel te krijgen. Maar ik wist niet dat er echt zoiets bestond als echt stoornissen in die tijd. Dus dat was zoiets van... alleja... Ik dacht van dat is gewoon efkens dat ik ziek ben en dat is wat lastig, dat zal wel overgaan. Maar als ik dat zo zei tegen die leerlingen, tegen mijn klasgenoten van 'dat is gebeurd, ik heb daar overgegeven op straat en ik was echt achteraf, alle, ik ben echt nu superbang als ik buiten moet. Ik heb het gevoel dat ik ga moeten overgeven en ik heb daar superveel schrik van.' Dan gaan die mensen van 'maar gij gaat gij niet overgeven' of te wel lachten ze er eens mee of te wel was het

van 'als dat gebeurt dan gebeurt dat, maar als ge er schrik van hebt maakt dat toch niet uit.' Dan zijn zo'n opmerkingen echt nutteloos. Ze probeerden er op zo'n speelse manier mee om te gaan maar het lukte niet echt, het hielp niet.

G: Maar ik denk dat het echt goed is dat je dan hulp bent gaan zoeken.

S: Ja, dat heeft mij uit dat donkerste deel kunnen trekken. Want dat was echt efkes een donker gat. Ik zat hier echt letterlijk 24 op 7 binnen. Als ik sigaretten moest gaan halen hier achter de hoek zo op dat pleintje dan stond ik hier aan de deur van, met hartkloppingen, te hyperventileren, ik zeg van 'nee nee, ik ga moeten overgeven, dat gaat niet lukken!'. En uiteindelijk als ik een sigaret was gaan haalde dan belde ik naar mijn moeder, dan was dat voor mij zo'n achievement dat ik buiten was geweest. En ja, dat was ondenkbaar. En mijn moeder was dan ook kei trots van 'wauw, je bent achter de hoek geweest!'. Dat was zo absurd! Vooral omdat mijn leven daarvoor... Ik was altijd zo'n feestbeest. Altijd uitgaan en doen, mij amuseren, constant. Overal henne gaan enzo, ik was zo'n impulsief kind. Ik belde dan zo een vriend op en zei 'Kom we spreken af aan de Roosevelt en pakken dan gewoon de bus naar eender waar'. Dat was echt super chill. 'We pakken de bus of we gaan een dagske naar de zee, maakt niet uit', dat was gewoon kei random en dat was supertof. Nu, als ik dat wil doen dan is er elke keer een stemmeke in mijn kop dat zegt 'ik zou dat niet doen... want je gaat overgeven in het openbaar...'. Ik laat daar keivaak toffe dingen voor nu.

G: Nog altijd.

S: Ja, nog altijd.

G: Heb je het gevoel dat het minder wordt?

S: Het is een tijd veel beter geweest, maar de laatste tijd is het terug wat achteruit gegaan. Dat is ook omdat ik niet veel moeite heb gedaan om dat te onderhouden, om buiten te blijven komen enzo. Maar dat is ook omdat als je zoiets krijgt en je blijft een tijd thuis, op den duur verlies je vrienden he.

G: Contacten ja.

S: 't Is dat. Het is niet dat je die echt kwijt bent, maar ge onderhoudt dat contact niet meer en op den duur, als je er ook niet meer over wil praten over hoe het met u is hebben die ook iets van 'back off' voor efkens. Ge hoort daar niks meer van en op den duur heb je het gevoel dat je maar alleen bent en ja... dan zit je ook maar alleen thuis... Ik weet wel dat ik nog vrienden heb ze, waar ik mee kan babbelen enzo, maar dat contact is er zo niet meer.

G: En het kost misschien ook wat moeite om naar buiten te gaan en dat contact te zoeken.

S: Ja, absoluut. Ik zeg dikwijls aan vrienden van mij die vragen van 'waarom kom je niet meer naar feestjes enzo?' Dan zeg ik van 'ja, ik heb er gewoon geen zin meer in', ook omdat er een drama gebeurd is in het begin tussen mijn ma en mijn vriend in het begin. Onze relatie was daar helemaal niet cool. Ken je dat zo? Dat is daar zo een grote kliek. Dat is daar een grote vriendenkliek en wij zitten daar alletwee wel in, maar sinds ik daarmee samen ben ben ik daar zo wat uitgeduwd geweest door bepaalde mensen, omdat ze dat niet oke vonden dat ik met hem samen was. Dus daar kan ik ook al niet meer henne gaan. En als vrienden vragen van 'waarom kom je niet meer' dan zeg ik van 'weet je, ik woon in het midden van 't stad. Als je mij wil zien dan zal je mij wel zien. Je hebt mijn adres. Kom maar eens aanbellen.' En als ze dat niet doen dan weet ik ook al ineens wie mijn echte vrienden zijn. Dat kan mij niet echt zo veel boeien, alle, niet perse.

G: Ik had nog een paar vragen opgeschreven bij wat je aan het vertellen waart. Je zei dat je angst gelinkt is aan dat vastzitten, aan dat niet weggkunnen enzo, dat je daar een week op internaat zat enzo. Maar denk je dat je angst ook gelinkt was aan je muziek?

S: Ik denk het niet eigenlijk.

G: Het is niet door die angst dat je ook minder muziek bent gaan spelen?

S: Dat zou wel kunnen op een manier, omdat ik met die angst... in plaats van de extraverte persoon die ik was ben ik een heel introverte persoon geworden. Ik zocht heel de tijd een ... [onverstaanbaar] te druk bezig te zijn met wat er mis is met mij. Dat heeft grotendeels ook inderdaad die muziek verprutst.

G: Dat je daar minder tijd voor had.

S: Ja, ik was daar gewoon niet meer mee bezig. Ik was gewoon constant bang en niet veel meer maakte mij nog gelukkig. Ik was gewoon niet meer gelukkig, niets maakte mij nog gelukkig.

G: En misschien omdat muziek je ervoor gelukkig maakte dat je zoiets had van 'pff ik ben toch maar ongelukkig' dat je er niet toe kwam om die muziek te spelen.

S: Inderdaad, ik denk dat dat toch ook daar mee met te zien heeft. Wat op zich spijtig is.

G: Maar je zou het ook andersom kunnen zien: als je terug met muziek zou beginnen dat je terug gelukkiger zou kunnen worden.

S: Dat wel. Maar ik probeer het wel hoor. Tegenwoordig probeer ik het wel. Ik merk het ook dat ik meer achter mijn computer zit. Ik zet dan zo'n liedje op waar ik makkelijker opnieuw met begin mee te zingen. Dus dat is toch al – voor mij toch – een goed teken dat ik toch in die richting al meer aan het gaan ben.

G: Ja, dat heeft sowieso tijd nodig... Maar ik vind het wel belangrijk omdat uit wat je ervoor had verteld had ik het gevoel van 'ahja het komt vooral door de veranderingen op school dat je minder met muziek bezig waart', maar het zou dus ook – naast alles wat er op school bezig was – ook met u als persoon, alle, met uw angststoornis te maken kunnen hebben dat je daartoe minder tijd had. Want op zich op het internet... bezig met je zorgen te maken dat je er niet meer toe kwam om nog te oefenen.

S: Ja, zeker. Ik had er zo nog niet echt over nagedacht, maar dat is wel zo.

G: Ja, ik moet gewoon zien dat ik je school niet van alles de schuld geef (gelach). Ze hebben sowieso een verantwoordelijkheid, maar...

S: Nee, maar het klopt wel. Het zou absoluut zin maken alleszins, dat ik daardoor mijn muziek wat verloochend heb, dat ik gewoon te druk bezig was met mijn probleem op dat moment.

G: Met wat op dat moment belangrijker misschien voor u was dan muziek.

S: Ja op die moment was het gewoon zo van 'ik moet weten wat dat is. Ik moet weten wat ik kan doen en ik moet dat doen.' Dat was zo mijn drie doelen. Dus alleja, ik wou gewoon weten wat ik had en hoe ik ervan af kon geraken. Ja dat was echt zo mijn obsessieve goal op die moment, om dat te doen. En ik ben daar niet echt in geslaagd. Dus daardoor heb ik veel dingen zowat laten verwateren enzo. Dus mijn muziek zal er ook wel helaas wat mee te maken hebben.

G: Maar ik denk echt dat je dat kan inzetten om er zo terug uit... verder te geraken.

S: Ik denk het wel. Als ik zie dat ik er nu toch al iets meer mee bezig ben enzo.

G: En dan had ik ook nog een paar vragen over hoe dat jij... wat jij dacht en voelde toen je dat gehoord had van 'ik ben uitgeschreven'. Want je zei zonder waarschuwing kreeg je mama een mail 'je dochter is uitgeschreven', je hebt dat niet eens

zelf gehad, je hebt niet eens zelf een bericht gekregen van 'je moet hier niet meer terugkomen'... Hoe dacht je dan? Wat ging er in je om toen?

S: Mijn moeder zei eerst van 'ja maar zo gaat dat niet' enzo. Die was heel kwaad op 't school. En ik had zoiets van 'ja...', ik snapte het niet. Ik was in de war van 'huh? Uitgeschreven op die school? Ik ga daar zo al vijf jaar ofzo, ik ben daar een ancien, je kan mij daar niet zomaar buitengooien.' Allez, ik was eigenlijk zowel een beetje op mijn tenen getrapt als in choque eigenlijk. Ik had zoiets van 'huh? Dat is toch niet logisch?' Ik zeg tegen ons mama ook van 'ik zit met een stoornis, ik zit met een angst, en die mensen shotten mij buiten, dat kan hen zelfs niet schelen dat ik problemen heb. Die maken het gewoon erger, die shotten mij gewoon buiten.' En op die moment was ik echt gevaarlijk kwaad. Ons mama heeft een heel kwade mail teruggestuurd naar school. En ik had goesting om dat te doen, maar ik was op die moment zo emotioneel instabiel dat ik eigenlijk gewoon zowat een breakdown gehad heb, ik had er zelfs niet de moed niet meer voor om een mail terug te sturen naar hun, om daar eens mijn gedacht te zeggen. En gewoon ja... ik had zoiets van 'het heeft geen zin niet meer'. Dan ben ik zo in die typische depressieve richting gegaan van 'het maakt allemaal niet meer uit, ik doe geen moeite meer, het is zinloos'.

G: Dus uw ma heeft daarop gereageerd, ze heeft ook teruggemailed. Heeft ze ook contact gehad met school? Allez, is ze naar school gegaan, een gesprek? Of is dat gebleven met 1 mail terug en 't was gedaan.

S: Ik weet dat eigenlijk niet meer. Ik meen mij iets te herinneren dat ze wel een gesprek heeft gevraagd aan de directeur, maar dat die gewoon gezegd heeft gelijk dat hij het vond van 'ze is te vaak afwezig en wij kunnen er niet aan doen dat zij een probleem heeft' en dat het dat zowat was, en dat mijn moeder zelf zowat buitengebonjourd is op die moment.

G: Dus dat die niet meer uitleg hebben gegeven dan die ene mail.

S: Nee, dat was gewoon zo van 'ja, sorry, het is niet anders'. En ik vraag me dat tot de dag van vandaag nog af dat... Oke, ik snap dat, mensen kan je uitschrijven als die te veel afwezig zijn, maar als die brossen ofzo snap ik dat, dan is dat echt wel normaal dat die buitengegooid wordt of ten minste een sanctie krijgt. Maar ik was niet aan het spijbelen. Ik zat gewoon thuis. Ik was ziek en ik was bang en ik wist niet wat ik moest doen.

G: Maar het is niet dat je naar de dokter was geweest voor een doktersbriefje, dat je gewettigd was.

S: Ik ging altijd doktersbriefjes halen. Ik was altijd in orde met mijn doktersbriefjes. Ik was altijd gewettigd afwezig. Dus dat maakte het voor mij nog mysterieuzer eigenlijk. Ik vond het gewoon echt niet logisch, want ik heb vrienden gehad bij mij op school die een probleem hadden met hun heup ofzo en die had drie maand in het ziekenhuis gelegen. En dat was in november ofzo, en dan had ik zoiets van 'allez, gij hebt een kei groot deel gemist en gij moogt wel terugkomen. En ik word buitengebonjourd voor een maand ofzo of minder afwezig ben geweest.' What the hell?

G: En je vindt dat nu niet eerlijk, en vond je dat toen ook al? Als je die mail had gekregen?

S: Ja, ik vond dat heel oneerlijk. Ik zeg tegen ons mama, en dat was op die moment ook, 'ik ken daar leerlingen die daar veel minder lang zaten als ik – pak twee jaar dat die daar zaten, maximum – die bijna elke les buiten een joint zaten te smoren in plaats van in de les zaten.' Ik zeg 'ik zit elke les in de les op te schrijven en notities te pakken, wat heb ik misdaan? Waarom word ik gepakt op iets wat ik niet aan kan doen, en al die mensen die komen er gewoon maar zo van af'. Ik vond dat niet logisch. En ik vind dat tot op de dag van vandaag nog altijd niet logisch eigenlijk. En ook helemaal niet eerlijk. Ik heb voor die school heel veel gedaan, ik heb mij daar heel veel voor ingezet. En ik had echt zo'n gevoel van 'dit is gewoon stank voor dank'.

G: Ik heb nog – tenzij je nog iets wil vertellen?

S: Niet perse. Ik heb zowat alles verteld...

G: Is er op school nog iets geweest dat jij nog niet echt verteld hebt? Ook al lijkt je dat niet zo belangrijk... Van 'dat was er ook wel', of 'die persoon was er ook wel'...

S: (Schudt van nee.) Buiten het feit dat ik door veel leerlingen wel niet aanvaard werd en dat ik over dat pestgedrag iemand ging aanspreken dat daar eigenlijk geen respons op kwam.

G: Pestgedrag door de leerlingen?

S: Ja. Door de leerlingen en ook door sommige leerkrachten. Gewoon echt soms mentaal, ja, misbruik op den duur. In mijn ogen was dat toch zo.

G: Hoe bedoel je?

S: Dat ik elke les, bijvoorbeeld dat die leerkracht van geschiedenis die met mij had gelachen van 'ge moet niet drie weken afwezig zijn', die had ooit eens tegen mij gezegd van... Allez, die had in een les gezegd over mij waar dat ik toen afwezig was... Wacht he, wat had ze juist gezegd? Dat ik een struisvogel ben en dat ik mijn kop in het zand steek en dat ik verwacht dat als ik mijn kop uit zand trek dat ik dan verwacht dat alle problemen dan verdwenen zijn. En ik moest dat dan horen van andere klasgenoten. Dus ik had al zoiets van 'oke, dit klopt niet'. Dus ik ga naar die leerkracht en ik zeg van 'excuseer, wat is het probleem en waarom zegt ge dat niet in mijn gezicht?' Dan begon die van 'och jong, ge weet dat ge slecht bezig zijt en door wat zitten brossen heel de tijd gaat ge uw problemen niet oplossen'. Ik zeg 'mevrouw, ik broos niet'. Ik zeg 'ge moogt naar de directeur gaan, ge moogt naar het secretariaat gaan, ik heb doktersbriefkes'. En dan zei ze tegen mij ineens van 'ik wou dat ik ook zo'n dokter had'. Ik zeg 'oke, dit gaat erover'. Ik zeg 'sorry, maar hier heb ik echt geen nood aan'. Ik zeg 'ik ben hier weg, salu'. En dan ben ik het afgetrapt uit die les. Dat was echt degoutant hoe die deed. En dat was echt elke les wel iets anders he. Was ik mijn atlas vergeten voor de eerste keer in heel dat jaar dan was dat direct van – kent ge het – 'ja dat is weer typisch gij he, zo vergeten'. Dat was direct weer zo van krabke op dat blad zetten. Verschrikkelijk.

G: En was dat dan de enigste leerkracht die zo ambetantig deed?

S: Dat was de enige leerkracht dat ik echt weet dat een pik op mij had. En dat was vroeger niet. Dat is ook pas gekomen sinds ik ook ja meer en meer afwezig begon te zijn. Alleja, dat was daarvoor wel, maar minder. Toen was dat gewoon van ja ik was dikwijls afwezig, door mijn autisme. Ik was dikwijls ziek en ik had geen goesting en ik kon echt niet naar school, dat ging gewoon niet. En die kon daar niet mee om. Dat was zo'n strikte leerkracht van 'ge moet in mijn les aanwezig zijn, ge moet notities pakken, ge moet minstens vijf uur in de week studeren voor geschiedenis'. Zo van 'ik zit in een muziekrichting, niet in een geschiedenisrichting'. Alleja, en die verwachtte zo altijd het onmogelijke van ons. Dat was echt een geschifte leerkracht. En ja die had blijkbaar een serieuze pik op mij tegen het eind van dat ik daar was. En die liet dat heel duidelijk merken. Ook altijd typisch in het gezicht van andere leerlingen, waar andere leerlingen bijzaten, mijn klasgenoten. Maar dat was precies of die was er trots op als ze een leerling kon neerhalen. En bij mij wist ze dat dat niet pakte. Ik liet dat nooit zien dus die wist dat niet dat dat wel pakte. Dus iedere keer als die mij een opmerking gaf dan antwoordde ik gewoon droog terug, ofwel van 'dat zijn uw zaken niet' ofwel van 'excuseer mevrouw, maar als ge zo blijft verder doen ga ik naar de bureau van de directeur, want ik vind, dit zijn mijn persoonlijke affaires, dat heeft niks met uw les te maken, en ge zijt dat hier aan het openbaar, mijn persoonlijke problemen aan het openbaar maken voor een hoop leerlingen'. Ik zeg 'dat recht hebt ge niet' en daar lachte ze dan zo eens mee. Dat was een ancien leerkracht, die mocht alles. Tja...

G: En ge bedoelt dat ge door haar gepest werd of dat ge door medeleerlingen gepest werd?

S: Ja door haar en door medeleerlingen.

G: Die in je klas zaten of daarbuiten?

S: Alletwee eigenlijk. In mijn klas was het lastigste eigenlijk, omdat ik daar ook mee in de les zat. Maar die hadden zo... Ik weet niet waarom, maar ik was altijd zo precies den tomboy van de klas, de kerel. Dat was kei irritant. Ik was altijd zo de jongen in de klas precies en de stoere jongens moesten daar ook altijd mee lachen. En dat was gewoon van ik ben zo iemand, ik heb kort haar en ik draag vaak – vroeger toch – van die combat boots, weet ik veel, en dan was ik direct den tomboy natuurlijk he. Gewoon omdat ik mij iets stoerder kleeed dan dat het vrouwelijk normaal is.

G: En was dat echt pesten? Of was dat misschien in hun ogen maar plagen?

S: Dat ging soms effectief wel tot gevaarlijke toestanden. Zoals ik bijvoorbeeld een keer naar school gekomen met van die zelfgemaakte dreads die ik had ingevlochten. Dat was zo van dat synthetisch haar en dat brandt behoorlijk snel. En dan was er iemand van plan mijn dreads in brand te steken. En ja ook zo dat ze met stenen naar mij gooiden, en met blikjes.

G: Echt?

S: Ja (lacht), omdat dat was hun plaats en ik daar zat.

G: En had je buiten de pesters dan andere mensen die wel je vrienden waren op school?

S: Dat wel, maar die kwamen dan ook wel overeen met die pesters. Dus dat was altijd zo... Als die daarmee aan het praten waren stond ik zo ergens anders.

G: En stond je soms op je eentje gewoon op de speelplaats?

S: Ja. Dat was geregeld. Maar dat stoorde mij niet. Allez, ja dat deed pijn. Maar niet, ik had zoiets van... Ja 's middags mochten wij omdat wij anciens waren en in het vijfde middelbaar zaten, dan mochten wij buiten heel de middagpauze. Dan ging ik gewoon, zo'n graspleintje aan de overkant van 't school, ging ik daar gewoon zitten met mijn koptelefoon, luisterde ik naar muziek, en rookte ik mijn safkes. Ik had mijn middageten altijd mee en ik ging terug naar binnen. Allezja...

G: Op uw eentje.

S: Ja, ik voelde mij op die moment wel gelukkig. Voor mij, naar muziek luisteren da's super chill, da's zalig. Allez, ik had geen nood op die moment aan babbels.

G: En liever op uw eentje dan gepest, allez, dan met anderen en gepest.

S: Ja, want ik had altijd zo'n heel dubbel gevoel over mensen en dat bleek altijd wel te kloppen. Ik had altijd het gevoel, ja ik begrijp heel moeilijk sarcasme enzo, of opmerkingen, door mijn autisme, en als er dan iemand een opmerking gaf aan mij, zo van die typische jongens die zo veel maskes pesten, als er dan zo iemand zei van 'amai uw haar ligt zo goed vandaag!' dan wist ik zo niet van of die dat echt meende.

G: Ja, dat was voor u moeilijk om te begrijpen.

S: 't Is dat. Dan had ik zo een effort gedaan die dag om speciaal mijn haar er goed te doen uitzien, maar mijn standaarden lagen wel anders als die van hun, dus dan was dat zo van 'oke, meent ge dat nu of niet?' Dan zei ik gewoon iedere keer 'danku' en als die dan keihard met mij begonnen lachen dan zei ik van "k weet dat het op niks trekt". Allez, ken je dat zo? Dat was zo meedoen met de groep, maar ja ik snapte dat niet. Dat was dus heel lastig om op die manier...

G: Je autisme is al een paar keer ter sprake gebracht, ik heb daar nog niet echt veel over gevraagd. Sinds wanneer weet je dat je autisme hebt?

S: Eum ik denk dat dat juni 2010 ofzo was.

G: Ah da's nog niet zo lang.

S: Nee da's nog niet... Da's heel laat, allez, die diagnose is heel laat gesteld.

G: Dat is toen je nog in het middelbaar zat. Da's vorige zomer

S: Ja. Dat was toen ik... Ik had zo een hele goede vriend op mijn school en die had ook het syndroom van Asperger, maar die had dat wel hard. Maar ik kwam daar supergoe met overeen, zo de twee zotten van school.

G: Dat was die ene die ge belde van 'gaan we op de bus zitten?'

S: Ja, dat was den dieje. Dat was altijd dieje gast waarmee ik zo'n onnozele toeren ging uitsteken enzo. Dat was zo echt praktisch mijn beste maat op die school toen. En wij praatten zo... weet je, de mensen daar tijdens hun middagpauze zaten zo bezig over 'oh ik heb sebiel geschiedenis en ik heb sebiel toets', en wij zaten daar zo bezig over wormgaten en stringtheories enzo (gelach). Allez, ken je dat zo? De rare mensen zo, wij werden zo alleen gelaten omdat wij creepy waren. Wij vonden dat tof, weet je, dat imago, dat was zo... om het imago, wij vonden dat wel gezellig. Allez, die gast, ik merkte op den duur dat ik daar zo heel veel mee in overeenkomsten....

G: Veel gelijkenissen.

S: Ja, dat die zo bijvoorbeeld geen oogcontact maakte met mij. Als die keek naar mij was dat zo, keek die altijd zo weg. Ik zei tegen hem zo op een bepaald moment 'zijt gij verlegen ofzo, of wat is er? Want ge kijkt zo niet naar mij.' Die zo 'nee nee [terwijl ze voordeet hoe hij daarbij keek]'. [Gelach] 'Ik kan dat gewoon niet.' Ik zeg zo 'kijk eens in mijn ogen'. Ik kijk zo in die zijn ogen om dat te testen. Die kijkt zo in mijn ogen en twee seconden nadien was dat echt zo, die moest echt zo opzij kijken. Ik zeg zo 'wow' en dat herkende ik zo kei hard. Ge hebt dat waarschijnlijk al gemerkt dat ik zo niet oogcontact maak. [Lach] Dus alleja, ik zeg zo 'gast, what the hell, ik doe dat ook nooit, ik kan dat niet'. Ik zeg 'hoe komt dat, wat is dat?' En hij zo van 'ik heb het syndroom van Asperger' en die begon dat zo uit te leggen wat die allemaal had enzo. Ik had echt zoiets van 'what the hell? Dit is gewoon mijn leven zoals het nu is.' En ik kwam die avond thuis, ik zeg tegen mijn mama 'mama, ik denk dat ik autisme heb.' En die zo van 'wat zeg jij nu allemaal, jij bent een keisociale'. En ik van 'ik denk toch dat ik autisme heb, ik denk dat we dat moeten onderzoeken'. Dan heeft die zo een centrum gebeld speciaal gericht op leerstoornissen enzo en dan zijn we dat toen gaan laten testen. En bleek dat ik ook het syndroom van Asperger heb. En dat was voor mijn ouders eigenlijk een eye-opener. Mijn ma had zoiets van 'ah dat verklaart al dat raar gedrag van u!' Ik zo 'ja, da's dus daardoor dat ik zo raar doe'. En ja voor mij was dat zo, in het begin wou ik dat niet dat dat zo was, want ik wou niet raar zijn en ik wou niet anders zijn dan de rest, dus dat was voor mij heel moeilijk om te aanvaarden. Maar uiteindelijk had ik zoiets van weet je, het is zoals het is, en dan heb ik dat toch maar aanvaard dat ik dat heb. Het stond er zwart op wit dat ik dat heb, en ik merk dat nog altijd...

G: En wisten ze dat bij u op school? Uw klasgenoten enzo?

S: Ja. Dat was nog het jaar voordat ik daar last van kreeg, van die angsten enzo. Ja, daar hadden ze op zich geen problemen mee. De meeste mensen... De helft reageerde zo gelijk mijn moeder in het begin zo van 'gij zijt veel te sociaal om een autist te zijn', en andere mensen reageerden van 'wow wat? Gij autisme? Da's kei zot, dat had ik niet verwacht', maar die reageerden er heel sportief op. En op school, we hebben ook natuurlijk dat dossier binnengebracht, die officiële

verklaring zal ik maar zeggen dat ik autisme heb, zodat zij dat ook in hun bestand konden steken en zodat ik daar ook begeleiding voor kon krijgen. GON-begeleider, dat was het [gelach], ik kwam er ineens op. Dus dat ik daarvoor een GON-begeleider kon krijgen. En ja, daar hielden ze wel echt rekening mee, met dat autisme.

G: Het was niet dat ze u daarmee pestten ofzo.

S: Nee, absoluut niet. Allez, waarschijnlijk heeft er ooit wel iemand mij een stomme autist genoemd ofzo, maar dat gaat zo het ene oor in en het andere oor uit. Dat kan mij echt niet boeien. Maar ja, daar hebben ze eigenlijk nooit echt een probleem van gemaakt. Daar hebben ze mij geholpen, maar met die angst nooit.

G: En dat pesten, was dat iets dat sinds het begin op *je KSO-school* was, of is dat pas later erger geworden?

S: Dat is vooral begonnen in muziek. Dat is daar op die school zo... Drama, de woordafdeling is daar zo gekend als de zotte mensen die compleet hyperactief zijn altijd en aan zotte dingen beginnen te werken en heel de tijd marginaal zitten te doen. En de muziekafdeling dat waren zo de mensen die serieus bezig waren met hun passie. Kent ge het? Dus ik kwam dan van woord en ik was zo'n hyperactieve maffe doos en ik kwam dan zo terecht in muziek. Eerst was dat zo van 'ha overloper!' en dan uiteindelijk is dat gedrag ook zo effectief wat uit mij gegaan. Ik begon dan ook zo'n serieuzere persoon te worden. En ja ge merkte dat zo... da's anders. In woord werd ik veel harder geaccepteerd. Ik was altijd de lolbroek van de klas, gewoon omdat ik zo was, ik was gewoon zo'n hyperactieve zot. En ik muziek werd dat niet aanvaard, dus dat was direct zo 'in de kiem smoren en zorgen dat dat een van ons wordt'. En da's hun uiteindelijk gelukt.

G: Wat vond je daar zelf van?

S: Ik had dat zelf niet echt door, in het begin. Ik ging zo eerst geleidelijk aan en ineens sloeg dat zo in van 'wow, ik ben echt wel veranderd'. Ik begon zelf al tegen die mensen van woord van 'kom doe eens normaal' enzo, dus...

G: En wat dacht je dan toen je besepte van 'wow ik ben wel veranderd'.

S: Dan had ik wel wat... Op een manier vond ik dat heel erg spijtig, want ik was een beetje kwijt wie ik toen was op die moment. Een deel van m'n eigen was ik kwijt en kon ik niet meer doen. Aan de andere kant had ik zoiets van 'als het dit is wat ik moet opofferen om erbij te horen, bij de mensen die mijn passie mee uitoefenen, dan heb ik dat er wel voor over'.

G: Het is niet zo dat je dat op de moment dat je dat besepte dat je dan dacht 'oh dat is wel heel jammer'.

S: Nee, ik vond dat wel spijtig op een manier. Vooral nu heb ik daar spijt van. Omdat ik zoiets heb van 'ik was eigenlijk een veel toffere persoon in woord'. Maar allezja, ik heb zoiets van 'ik ben muziek gaan doen voor een reden'. Ik wou dat liever doen en dat was ook mijn ding, dus als ik daarvoor moet veranderen, dan moet dat maar efkes zeker.

G: En vond je het dan niet erg dat die muziek op den duur toch niet echt bleek wat je wou, dat die veranderde?

S: Ja...

G: Ik kan me inbeelden dat je bent dan veranderd, je hebt dan een stuk van je eigen moeten opgeven om die muziek te doen en dan merk je dat je daarin toch ontgoocheld wordt in die opleiding... dat dat niet meevalt.

S: Ja, dat was toch wel een harde klop. Ik had echt wel alles gegeven voor in muziek er te geraken. Want toen ik er binnen kwam in het vierde middelbaar, normaalgezien moet je al behoorlijk goed zijn in muziek, en ik kon mijn noten niet meer lezen, allez, ik kon fasleutel niet meer lezen bijvoorbeeld. Ik kon niet meer – als ze tegen mij zeiden bijvoorbeeld 'ik speel op de piano een do en zing nu een sol'... ik had zoiets van 'wat? Hoe doe je dat?'. Ik wist echt niet hoe dat moest. Dan op een paar jaar tijd was ik daar een van de betere muzikanten. Zelfs tegenover de mensen die daar sinds het tweede middelbaar

zaten, die daar al keilang zaten. Dus allez, ik zette mij keihard in voor die muziek en ik vocht echt voor er beter in te worden. Ik wou er echt beter in worden. Maar achteraf was dat zo... ja... eigenlijk nutteloos. Want ik wou mijn diploma daarin, en ik was er een jaartje van verwijderd, en... alleja...

G: Het is zeker niet nutteloos geweest.

S: Niet nutteloos, maar alleja... Ik vind het zo stom. Het had anders kunnen lopen als die school niet zo had veranderd. En als ik misschien niet zo had veranderd. Ik weet het niet.

G: En waarom was je in het derde met woord begonnen?

S: Wacht he... waarom was dat nu weer? Ahja, voor muziek zeiden ze 'ge moet dat en dat en dat kunnen voor ge in muziek binnen moogt' en op die moment had ik absoluut niks van wat je moest kunnen. En woord daar moest je eigenlijk niks voor kunnen, buiten zo een danske doen en weet ik veel wat, een gedicht voordragen enzo. Dus ik dacht van 'weet ge ik ga gewoon beginnen met woord', ik ga gewoon al zo wat mijn kans daarin nemen voor al wat mondiger te worden en weet ik veel wat. Dus heb ik dat gedaan. En achteraf, ik heb dan wel thuis gestudeerd voor die muziek en toen ze zeiden van 'woord, dit is echt niks voor u' had ik zoiets van 'nee, ik weet dat' [gelach]. En dan ik zo volgend jaar bij muziek gegaan mijn ingangsexamen gedaan.

G: En ge hebt u dat jaar bijgestudeerd.

S: Ja en dat was dus in orde. Ze zeiden wel van 'ge moet heel hard werken, want anders kom je er niet'. Dus ik had zoiets van 'oke, geen probleem'. Maar ze hebben mij dan wel toegelaten. En dat was heel hard in het begin, maar ik heb mijn eigen daar doorgeslagen en dat was echt wel... hoe moet ik dat zeggen... rewarding om het zo te zeggen. Ik kan het niet anders zeggen. Dat was echt bangelijk als ge zo na een optreden thuiskomt en ge hoort zo mensen op uw facebook die u op TV gezien hebben. Dat was dan met mensen zoals Eddy Wally dat wij gingen optreden. Als ze dan zeggen van 'ik heb u op TV horen zingen en ge waart keigoed' dan was dat zo van 'ha oke', ken je het, dat geeft zo echt een gevoel van ja zelfvoldoening en dat je goed bezig bent. En na een tijd had ik dat gewoon niet meer, dat gevoel was gewoon weg, met heel die veranderingen enzo. Ik had ook niet meer zo dat zelfvertrouwen dat ik goed bezig was, ik wist niet meer of ik wel zo goed was. En er kwamen ook nieuwe leerlingen bij die dat veel beter waren en zo concurrentie... alleja, op den duur was dat gewoon een chaotische mesthoop heel die school.

G: En als je dan uitgeschreven was, heb je dan ooit overwogen of heeft je mama ooit overwogen om van je terug ergens in te schrijven? Of was het gewoon heel duidelijk van 'nu is die angststoornis er, we gaan ons nu daarop concentreren'?

Refl: Slechte vraag! Gesloten + dubbel!

S: Het was eigenlijk half en half. Ergens zei ze van 'we moeten dit nu eerst beginnen oplossen'. En aan de andere kant zei ze 'ge moet toch iets beginnen doen terug' want allez, dat is voor uw kindergeld enzo, ge kunt hier niet gewoon thuis blijven zitten. Dus ik zeg tegen haar van 'oke, weet ge, we zullen nu dan al beginnen voor die angststoornis en zien voor later'. En dan uiteindelijk Joris' zuster die zit op het tweedekansonderwijs en die zei dat ineens van 'weet je, ik doe tweedekansonderwijs'. Ik zeg van 'ja maar, wat is dat?', ik kende dat niet. Ze zegt van 'wel, maar als ge zo gestopt zijt met school enzo kunt ge daar naartoe gaan. Dan kunt ge zelf uw vakken enzo kiezen voor een bepaald aantal uren dat ge kindergeld trekt'. Ik zeg 'wow! Dees wil ik doen!'. Dat was wel cool. Ik zeg van 'oke, dat gaan we doen'. Dan ben ik dat gaan doen. En ja, dat flopte, omdat sommige dagen had ik dan les in de voormiddag en 's morgens heb ik altijd zo wat het meeste last van die misselijkheid enzo, dus dat ging dan niet, en dan was ik daar weer te veel afwezig. En dan hebben ze mij daar ook weer voor een deel vakken uitgeschreven, waardoor ik mijn uren niet meer had voor mijn kindergeld. Dan ben ik er maar

helemaal mee gestopt. En dan verder hulp beginnen zoeken. En ja uiteindelijk, dit semester dan, is ook een beetje naar de knoppen gegaan. Dus nu ben ik, ja, nu ben ik echt gewoon gestopt met school, een tijd.

G: Ook met tweedekansonderwijs.

S: Ja. Ik ben gewoon op zoek naar een job momenteel. En ik hoop gewoon dat ik dat wel kan volhouden met die angst. Ik wil gewoon eerst wat geld verdienen en zo wat... in de echte wereld, wat dingen doen terug zodat ik weer voor mijn diplom ga. Want ik heb het gevoel dat ik mijn eigen nu te hard aan het pushen ben en dat het toch niet lukt zo. Alleja, dat het toch niet veel zin heeft.

G: Ja, misschien beter de moment afwachten.

S: 't Is dat.

G: Als ik zo hoor van op school is er zo dit en dit allemaal gebeurd, vraag ik mij af 'zou gij, stel dat gij werkt op het ministerie van onderwijs in Brussel en uw taak is, zeg eens wat scholen anders kunnen doen en mensen minder uitvallen'. Bij u is het nu anders gegaan, want ge zijt niet zelf gestopt. Maar meer algemeen, zie gij bepaalde dingen op scholen die dat anders zouden kunnen gaan en waardoor jongeren langer op school zouden blijven zitten?

S: Eum...

G: Zou gij dan adviezen kunnen formuleren?

S: Ik zou alleszins toch al zeggen van te proberen van dat zelf, in hoeverre dat dat mogelijk is van leerkrachten en als directeur enzo, ja de staf van de school zal ik maar zeggen, van dat veel meer in de gaten te houden dat die leerling al niet gepest wordt daardoor, allez, door zijn medeleerlingen.

G: Dat ze meer in het oog moeten hebben als er gepest wordt

S: Ja, en dat ze echt drastischere acties moeten ondernemen. Want ik ken mensen dat elke dag na school ineengeslagen worden, en als die iets gaan zeggen tegen de directeur worden die pestkoppen op het matje geroepen en de volgende dag wordt die dubbel zo hard ineen gemept. Alleja, da's onnozel, weet je. Neem dan ineens drastische veranderingen.

G: En wat zou daar een goede maatregel voor zijn?

S: Ik zou daar bijvoorbeeld al meteen beginnen met straffen. Die persoon dat pest zo al een week van school te sturen, die zijn ouders naar 't school laten komen, duidelijk maken van dit kan niet meer of wij nemen verdere maatregelen zoals bijvoorbeeld naar de politie gaan als jullie zoon of dochter mensen ineen slaag. Ik zou daar echt drastisch ver in gaan, omdat ik weet hoe dat dat is om niet geholpen te worden op zo'n moment, en dat is echt niet oke. Dus alleja, ik zou toch al met zoiets beginnen. En misschien ja, kwestie van regels op school, alleja, iedereen is gelijk voor de wet, ge kunt niet voor iemand met autisme of met een stoornis de regels van 't school veranderen, maar ge kunt toch wel af en toe een oogske dichtknijpen. Ik bedoel, als ge weet dat die persoon dat heeft, hou daar rekening mee. En als ge merkt dat die persoon ergens moeite mee heeft, help die er dan efkes mee en doe niet zo van 'dat komt wel goe, ge zijn wel goed bezig'. Help die persoon gewoon.

G: En wie moet dan op school u daarmee helpen?

S: Ik vind eigenlijk dat ook al heeft een directeur al veel hooi op zijn vork op zich om de school te onderhouden en heel den toestand, ik vind dat dat een beetje de directeur zijn job is.

G: Die beslist nog altijd over de regels enzo.

S: 't Is dat. En ja... dat soort mensen. De leerkrachten zelf kunnen daar in principe ook behoorlijk wat aan doen. Maar de directeur is degene met het meeste autoriteit en die moet er in principe ook voor zorgen dat zijn school ook goed draait en een school draait niet zonder leerlingen, dus waarom dan ook niet zien dat alles oke is met uw leerlingen?

G: Zou je zo nog adviezen kunnen formuleren? Het kan ook over kleine dingen gaan.

S: Ja, bijvoorbeeld wat ze op het tweedekansonderwijs doen, dat is zo een BDP, zo'n Bijzonder Didactisch Paspoort is dat, en dat is dan dat ge met de schoolpsycholoog gaat praten en ge krijgt dan zo'n lijst van dingen. Als ge bijvoorbeeld autisme hebt, krijgt ge zo'n lijst van zaken dat ge samen met uw schoolpsychologe dan bespreekt, bv. als ge last hebt met toetsen dat ge dan zo veel procent meer tijd krijgt dan de rest van de klas om de toets af te maken. En ook kunt ge samen met uw schoolpsycholoog overleggen wat ge nodig hebt om beter te kunnen functioneren in de les en buiten de les. Zoiets zouden ze ook kunnen invoeren in gewone scholen, dat ge daar zo'n BDP voor kunt gaan aanvragen. Dat ze zo'n lijstjes beginnen maken, want die zijn er overduidelijk, gezien die andere scholen die ook hebben, en dat ze toch al eens horen bij de leerlingen dat problemen hebben dat als je zo'n paspoort wilt, kom dan efkes langs de schoolpsychologe of het CLB. Laat zo'n paspoort opstellen en hou dat bij u zodat ge dat ook kunt tonen aan leerkrachten, dan hebt ge effectief bewijs van school van 'kijk, ik mag nu efkes naar buiten gaan of ik mag nu efkes mijn koptelefoon opzetten' of weet ik veel wat. Allez, dat die leerkrachten daar ook niet onnozel kunnen doen van 'dat mag allemaal niet'.

G: Dat maakt het inderdaad ook misschien gemakkelijker om zo die regels – als je zegt, je tweede advies van 'knijp eens een oogskede dicht'... Ja da's niet gemakkelijk denk ik voor leerkrachten, want dan kunnen ze bij iedereen op den duur wel ergens iets toelaten, maar zoiets is wel duidelijk van 'ge hebt het op papier staan'. Ik denk dat dat in sommige scholen wel al gebeurt.

S: Ja, ik denk het wel. Tegenwoordig in dat gemeenschappelijk onderwijs, die 'Go' denk ik wel dat ze daar al heel hard mee bezig zijn van dat te verbeteren. Maar ik heb het gevoel dat ze de leerlingen... dat leerlingen tegenwoordig, allez dat mensen gewoon niet meer naar school **willen** gaan. Gewoon omdat dat is een verplichting. En mensen willen tegenwoordig gewoon vrij zijn, willen gewoon hun eigen ding doen. Allez, toch veel van de mensen dat ik ken.

G: En kan school daarop inspelen op een of andere manier?

S: Ik denk dat wel, maar ik denk dat ze op de verkeerde manier proberen. Scholen tegenwoordig proberen allemaal daarop in te spelen door zo modern mogelijk over te komen en zo nieuw mogelijk. En mensen, ik denk dat, studenten enzo vinden dat... ik denk toch dat dat zo is, ik zou dat lastig vinden als ik weet dat een school probeert zo... Da's zoals een ouder die probeert mee te zijn met de tijd van hun kinderen. Dat klopt niet. Een school moet niet zo keimodern zijn enzo, weet ik veel wat.

G: Wat bedoel je met modern?

S: Awel, zo dat ze tegenwoordig met dat gemeenschappelijk onderwijs zo al die kleurrijke banners dat dan op school hangen en al die toffe uitstapdagen voor zo'n dingen te gaan ontdekken waar dat allemaal ligt van dat Go-onderwijs. Dat ze zo promoten dat dat veel te veel gelijk dat onderwijs super fun is terwijl dat iedereen weet dat dat niet is. Dat heeft geen zin. Dat heeft een averechts effect op kinderen en op mensen. Allez als ik zoiets zie hangen denk ik echt van 'denken jullie echt dat daar iemand in ga struikelen in zo'n stoeme slogen van "het is hier plezant"?' Alleja... gewoon ja... ik weet niet, ze moeten gewoon proberen van iets... hoe dat het vroeger was gewoon. Ge ging naar school en oke dat was niet tof, maar da's

gewoon school. En nu proberen van allemaal zo van leerlingen te lokken door het te doen klinken als iets plezants, terwijl het eigenlijk nog altijd school is. Het is nog altijd hetzelfde als vroeger.

G: En denk je dat jongeren liever naar 't school zouden gaan naar zo een duidelijk strenge school, zoals vroeger zo?

S: Ik denk eigenlijk dat jongeren dat nodig hebben, die discipline. Want allez, ik persoonlijk ik ben ook niet zo'n fan van discipline, maar allezja, ge ziet dan ook wat er gebeurt he. Als ge te vrij gelaten wordt op een school, sommige mensen zijn daar niet klaar voor, gaat het fout. Ik denk dat er gewoon meer discipline zou moeten zijn op scholen.

G: Da's wel grappig dat ge dat zegt vind ik, want bij u, op uw school, ge zei dat ge heel vrij werd gehouden en dan ging ge graag naar school, en dan kwam er meer discipline en dan ging ge minder graag naar school.

S: Maar dat is omdat ik het eerst anders had gekend. Dat is omdat ik eerst... ik ben wel zo iemand dat die vrijheid nodig had, maar bij mij is dat fout gelopen. Ik heb te veel vrijheid gekregen. En te weinig discipline en te weinig, ja, richtlijnen. En daarmee is het bij mij in de soep gelopen, omdat ik gewoon niet meer kon volgen. Het was gewoon te chaotisch. Ik kreeg geen hints niet meer, ik wist niet meer van 'ge moet dees doen, ge moet dat doen'. Het was gewoon 'hier ge krijgt deze opdracht, doe ermee wat ge wilt'. Kent ge het? Da's niet duidelijk genoeg. Dus bij mij was er te veel vrijheid op den duur en daardoo pure chaos. Dus ik denk dat leerlingen gewoon meer duidelijkheid nodig hebben, meer hulp en minder... ja... Ze worden precies zo minder... ja... ze proberen ze voor te bereiden op de grote mensenwereld door ze alles alleen te laten doen. Zo van 'probeer het eens maar eens alleen' zo. Eum maar ik denk dat leerlingen gewoon meer hulp nodig hebben. Dat ze meer... ja... hoe moet ik dat zeggen... Gewoon, leerkrachten dat strenger zijn maar het gewoon duidelijker uitleggen. Zo van 'die taak krijgt ge en dat en dat we zullen die vraag overlopen en dat uitleggen enzo' in plaats van gewoon zo'n taak te geven en te zeggen van 'ja kom, ga maar naar huis en doe het maar'. Alleja... gewoon...

G: Ja, ik vind dat er zeker iets in zit.

S: Ik heb gewoon zo'n idee over scholen dat gewoon... hoe het nu is, is het alleszins compleet fout. Niemand van de mensen die ik ken wil nog naar school. Iedereen heeft zoiets van dat ze nog liever gewoon een werk gaan zoeken momenteel dan naar school te gaan. Een meerder deel van die studenten in mijn ogen.

G: Ja, ik heb dat ook gezien. En dan vraag ik mij af, wat kunt ge daaraan doen? Wat kunnen scholen daaraan doen?

S: Ik denk dat mensen gewoon beginnen beseffen, dat studenten beginnen beseffen dat ze eigenlijk in een rottige maatschappij zitten tegenwoordig. En dat ze naar school gaan om zagezegd iets te bereiken in de maatschappij, maar dat ge toch nergens komt. Allez, of dat ge nu een diploma hebt of niet, oke, ge zult waarschijnlijk een betere job vinden met een of ander diploma, maar uiteindelijk, ge moet nog altijd uw rekeningen betalen. En ik denk dat practisch iedereen tegenwoordig blut is aan het einde van de maand. Alleja, ik denk dat kinderen gewoon niet meer inzien wat het nut is van die opleiding. Ik denk dat die gewoon zoiets hebben van 'we weten het al wel gewoon uit levenservaring grotendeels. Geef ons gewoon een job zodat we ons eigen geld kunnen verdienen en dat we verantwoordelijk kunnen zijn en dat we ons eigen ding kunnen doen.' Alleja, zo denk ik er toch over.

G: Het mooie van school is ook wel dat ge zo'n dinget leert en dat ge ook wel leert na te denken over dingen waar ge niet zo direct mee bezig zijt. Over andere dingen die u niet zo direct boeien, bv. ik zeg maar, ik ben echt niet iemand die zich voor fysica interesseert, maar ik heb dan over fysica geleerd, ja dat vind ik het mooie aan school dat ge daar die andere dingen aan hebt. Maar ge denkt dat jongeren niet echt een boodschap meer aan hebben?

S: Ik denk waarschijnlijk sommige jongeren wel. Anders zou het schoolsysteem ondertussen niet meer bestaan waarschijnlijk. Maar ik bedoel... dat ze hun daar dan op focussen, als ze met school enzo bezig zijn. Dat ze daar dan op focussen van kinderen nieuwe dingen aan te leren, gelijk met natuurwetenschappen en fysica en biologie en weet ik veel wat, zo van die exploratievakken zo. Gelijk aardrijkskunde, weet ik veel wat. Ge leert dan al zo nieuwe dingen enzo. Da's allemaal tof. Maar gelijk wiskunde... en zo die taalvakken enzo... Alleja, ik denk tegenwoordig de meeste mensen dat ik ken spreken perfect Engels, door naar TV te kijken, omdat iedereen tegenwoordig naar Amerikaanse films enzo kijkt. Iedereen kan al Engels spreken, of eum iedereen kan al Nederlands. Misschien niet supergoe grammaticaal of weet ik veel wat, maar ze spreken Nederlands omdat ze hier wonen, hier opgegroeid zijn. Alleja, Frans is tegenwoordig ook al bekans een must eigenlijk. Dus dat kunnen ze ook al bekans allemaal al, zeker als ze in Brussel wonen, daar zijn ze allemaal al tweetalig. Alleja, ik zie gewoon het nut niet in van sommige vakken op school. Er zijn veel vakken dat ik denk van dat zo op gesakkerd wordt, dat zo veel kinderen zoiets hebben van 'allez zeg, weer die stoeme wiskunde', allez haal dat er dan uit. Allez, oke ge hebt dat nodig. Ge moet kunnen tellen enzo, ge moet kunnen rekenen, ge moet ook uw basis kennen, maar het is allemaal in de basisschool en zo in het begin van het middelbaar. Niet in het vijfde middelbaar zo nog beginnen van – ja ik weet zelfs al niet meer van wat ze ons toen gaven, maar van die 'k weet niet hoe moeilijke wiskundige berekeningen. Ik heb zoiets van 'ik zat in muziek. Wat heb ik aan het feit dat ik weet wat de vierkantswortel van pi is?' Alleja, dat interesseert mij ook helemaal niet. Allez, ik wil dat niet weten.

G: Ik vind het tof dat ge er precies al wat over hebt nagedacht, wat school wel en niet moet doen.

S: Ja, ik denk daar heel veel soms over na [lacht]. Omdat dat bij mij zo geflopt is. Alleja, dat zit bij mij zo... verpest.

G: Omdat ge denkt van 'ze zouden dit en dit hebben kunnen doen'?

S: Ja. Ik probeer daar zo... ik probeer altijd zo terug te denken aan wat is er veranderd en wat hadden ze anders kunnen doen. Dus dat zijn al een paar van de dingen dat ze anders hadden kunnen doen. Het is ook, het is niet zo gemakkelijk he. Alleja, het is niet, niet elke school kan gewoon efkes zeggen van 'we veranderen gewoon de regeltjes hier voor... ja...'

G: Maar ik vind toch ook dat er wat tegenstrijdigheid in zit. Want ge zegt meer discipline is nodig, en ik denk dat eerlijk gezegd zelf ook, misschien niet discipline, maar zo wel structuur en duidelijkheid scheppen naar de leerlingen van 'kijk, ge zit hier in de klas, ge kunt wel dit en dit verwachten en ge moet niet denken dat ge eronder uit kunt geraken'. En anderzijds zegt ge van 'die vakken die ik niet boeiend vind die moeten eruit'. Allez, dan denk ik, als ge meer discipline vraagt dan is dat toch ook van 'ge gaat naar de wiskundelessen, ge gaat oefeningen maken, ge gaat u daarvoor inzetten' dat hoort dan bij die discipline. Alle, ik zeg het maar he, dat staat nu los van wat ge vertelt hebt.

S: Ja, dat klopt, maar ik denk gewoon persoonlijk dat leerlingen bijvoorbeeld veel meer zouden luisteren naar die discipline moesten ze bijvoorbeeld al niet meer naar die wiskunde en weet ik veel wat moeten gaan. Dat ze zoiets zouden hebben van 'oke, als gelle wat water bij de wijn doen, dan doen wij dat ook'. Alleja, ik denk dat meer studenten gewoon iets terugwillen tegenwoordig. Voor wat dat zij allemaal moeten doen.

G: En wat zouden scholen kunnen teruggeven?

S: Bijvoorbeeld, ik zeg het, zoals die typische rotvakken weglaten. Of gewoon minder uren per week geven. Als ge zie hoe veel uren kinderen op de schoolbanken zitten, da's degoutant. Ik zat van half negen tot, wat was het, half vijf op school elke dag. Dat is een ganse werkdag. Ik bedoel... en ik word er niet voor betaald.

G: En vind je dat niet normaal, nee?

S: Ik vind dat persoonlijk niet normaal, omdat oké je krijgt wel onderwijs in de plaats en je leert nieuwe dingen. Maar met de helft van die dingen zijn je niks. Als ik binnenkort ergens een job vind, weet ik veel waar, in den Delhaize ergens achter de kassa, gaan ze niet aan mij vragen, alleja, 'wat is de vierkantswortel van pi?' voordat ik binnen mag. Er zijn zo van die dingen dat ze zouden kunnen weglaten waardoor er ook een pak minder uren zouden aan vast hangen. Het is gewoon... te veel. Het is gewoon echt veel te veel lesuren, veel te veel huiswerk, te veel vakken, te veel... leerlingen kunnen er gewoon niet meer tegen. Alleja, het is gewoon te vermoeiend op den duur. Die hebben zelf ook nog een eigen leven he. Tegenwoordig willen die allemaal hun eigen passies kunnen uitoefenen en weet ik veel wat. En ze hebben er gewoon geen tijd voor. Ze kunnen het gewoon niet doen.

G: Ja, ik heb veel stof om over na te denken. [gelach]

S: Ja ik ben nogal een filosofisch iemand. [gelach] Allez, ik denk zo kei hard na.

G: Ja ik vind dat wel tof dat je er zo over nadenkt. Goed. Is er zo nog iets waarvan je dacht 'dat was er op school en daar heb ik het nog niet over gehad'.

S: Niet echt eigenlijk. Niet dat ik weet.

G: Ik heb nog een paar kaartjes die ik gewoon kort wil overlopen en zien van... of je daar niet iets over te zeggen hebt. Het eerste is slagen/falen. Daarmee bedoel ik van... ja, ofdat je erdoor was op je examens, of dat je het gevoel had dat je veel meer moest studeren dan dat je ervoor terug kreeg.

S: Ik heb het gevoel voor mijn examens altijd dat ik enorm hard studeerde en dat ik er veel te weinig behaalde, en dat ik dan achteraf nog commentaar kreeg van 'ge hebt niet genoeg gestudeerd en da's wel duidelijk te zien aan uw examen'. Dat ik zoiets had van 'ik heb non-stop aan het studeren geweest'. 'Dan ligt het misschien aan de leerstof en niet aan mij, of is er misschien iets mis aan mijn manier van leren, weet ik veel, maar daar kan ook iets aan gedaan worden he'.

G: En kon je dat zeggen tegen iemand? Van 'ik weet misschien gewoon niet hoe ik moet studeren'?

S: Ge kon dat zeggen ja, maar dan kreeg je zo'n typische naschoolse cursus van leren leren. En ik vond dat nutteloos. Want ik had zoiets van 'ik weet dat ik een schema moet maken' enzo. Ze leggen dan uit van 'ge moet een schema maken' en dit en dat. Ik weet dat ik een schema moet maken, maar leg dan uit hoe ik een schema moet maken.

G: Dat leerden ze u niet.

S: Nee. Ze zeiden gewoon wat ge allemaal kon doen: ge kunt een schema maken en sommige dingen markeren enzo. Ze zeiden nooit van 'zo kunt ge een goed schema maken'. Dat is toch het essentieelste? Dat was echt lastig, want daar had ik het meeste nood aan, aan die structuur, aan die schema's.

G: Dan de lessen. Daar heb je al veel over verteld. Dat die eerst vrij aangenaam waren, chill en weet ik veel, dat ge uw ding wat kon doen. Maar dat er na een tijdje meer... ja druk was van bovenaf om dat meer gestructureerd enzo aan te pakken. En dat dat voor u niet meeviel.

S: Nee, dat was echt niet leuk. Allez, in het begin was dat gewoon, dan zaten wij gewoon een hele les lang allemaal op ons bank met ons brooddoos onze boterhammen aan het opeten terwijl we naar de leerkracht aan het luisteren waren. Sommige mensen lagen dan te slapen in de klas, sommige mensen zaten er met hun koptelefoon. Allez, oké, dat is misschien een beetje... dat is té laks, maar ik bedoel, dat was plezant. Dat was gezellig van zo eens af en toe een les te kunnen doen zodat ge af en toe wat eens kon ontspannen. Eum, maar sinds die veranderingen enzo... ja, op den duur, als ge lag te slapen ofzo

in de klas dan kon ge al naar de directeur gaan. Als ge vijf minuten te laat waart dan waart ge al aan het brossen. Dat was zo... alleja, 'wat?', zo compleet tegenovergestelde ineens.

G: Maar ja, ik vind dat wel gek dat ge dat zegt want... Alleja dat komt omdat ge daarvoor minder discipline gewoon waart. Want als ge zegt 'ik wil meer discipline' komt het daar wel op neer he. Over duidelijkheid en ja slapen doet ge gewoon niet in een klas, dat doet ge thuis in uw bed.

S: 't Is dat. Maar dat beseft ik wel. Ik zeg het, in principe is dat not done, allez, in een klas met uw koptelefoon op of te liggen slapen ofzo, maar gewoon vanaf de moment dat ik naar het middelbaar gegaan ben, het eerste, mijn eerste middelbaar was direct al in Brussel... ik ben direct al in de kunstwereld gesmeten. En daar is dat zo chill van dat te doen. En omdat ik nooit echt die ASO-discipline heb gekend die ik achteraf toch heb moeten ondervinden in het KSO maakte dat voor mij indertijd niet uit. Allez, dat stoorde mij niet. Ik merkte dat ook niet dat dat fout was. Totdat ze ons daarop begonnen wijzen. En dan was dat ineens van 'ahja, misschien is dit toch niet wat echt een school moet zijn'. En dan begon dat ineens te veranderen ja, en dan was dat met heel strikte straffen. En als je dan je taak een week te laat ofzo had ingediend dan was dat direct al zo de helft van uw punten minder waardoor ge al zo direct gebuisd waart.

G: En dan kon je dat niet meer aanvaarden omdat je dan niet meer gewoon was.

S: Ja, dan had ik zoiets van 'dit kan toch niet meer'. Gewoon omdat ik niet wist hoe dat dat was om discipline te hebben.

G: Studiekeuze. Heb je altijd zelf je studiekeuze gemaakt? Of hoe ging dat?

S: Ik heb eerst gewoon kunsten gedaan, dat wordt zo beeldende kunsten genoemd. Dat heb ik twee jaar gedaan. Dan heb ik drama gedaan en dan heb ik muziek gedaan. Dus in principe ja drie verschillende studiekeuzes.

G: En was dat altijd hetgeen van uzelf kwam of... ?

S: Ja eigenlijk wel. Dat was altijd als we in het tweede middelbaar bij die beeldende kunsten tegen mij zeiden van 'ge zijt hier misschien toch niet zo geschikt voor' dan was ik met mijn ouders op zoek gegaan naar een andere kunstschool. En dan waren we op die KSO-school terecht gekomen. En dan waren we aan het kijken voor wat bieden die aan? Dat was gewoon woord en muziek. En ik zeg 'ja, woord zie ik wel zitten', omdat ik toen nog geen muziek kon. Dus dan ben ik woord beginnen doen, met als vooruitzicht die muziek. En dan ben ik daar zo in verder gegaan. En dan ja, achteraf in het tweedekansonderwijs heb ik humane wetenschappen gedaan nog. Maar dat was gewoon omdat ik wou een ASO-diploma, sowieso, dus dan moest je kiezen tussen humane of wiskunde-wetenschappen. Dus dat was wel effe duidelijk [lacht]. Dat was zo humane wetenschappen direct.

G: Goh, ik zou ze [de kaartjes] allemaal kunnen overlopen, maar ge hebt al verteld over uw vrienden, klasgenootjes, ... leerkrachten is ook al aan bod geweest. Misschien nog sfeer... ja, dat is eigenlijk ook al aan bod geweest he. Dat de sfeer heel open was heb ik verstaan, dat je je ding wel kon doen en dat leerkrachten ook nergens een probleem van maakten als je wat op je gemak bezig was, ook al was dat niet direct de les zelf. En dat het dan heel fel is omgeslagen en dat die omslag wel heel fel van bovenaf kwam, dat dat niet binnen uw school begon, maar dat dat van bovenaf was opgelegd. Heb ik dat goed gevat?

S: Ja.

G: Zijn er nog aspecten van schoolsfeer die ik niet gezegd heb?

S: Eum...

G: Ik heb ook verstaan dat ge gepest werd. Eigenlijk, is dat iets dat algemeen op uw school was?

S: Dat was wel echt iets wat op onze school veel gebeurde.

G: Dus dat lag niet, dat was niet dat gij een enig geval waart.

S: Dat was gewoon, weet je, dat is een kunstschool en ja daar komen zo alle rare gevalletjes naartoe, dus sowieso dat daar meerdere gevallen bijzitten die gepest worden. Alleja, dat is bijna altijd zeker op een kunstschool, dat er mensen gepest worden.

G: En je vond dat het school daar meer aan had kunnen doen.

S: Ja, absoluut, echt wel. Vooral zo van die mensen, alleja, dat ik zo vaak er ben tussengekomen als er een of andere kleine werd ineengeslagen door een van het zesde, zo in het midden van de refter ofzo. Ik zeg van 'komaan, hier staan leerkrachten en die doen daar niks aan en ik moet die uiteen trekken'. Alleja, dat is toch niet oke.

G: Nee, dat is echt wel zot.

S: Dat is dikwijls gebeurd dat die effectief met mensen vanuit het eerste middelbaar, want dat hebben ze achteraf pas ingevoerd, uit het eerste middelbaar dan bij de directeur gegaan omdat die hunne rugzak, iemand die hunne rugzak zo in een of andere ranzige vuilbak had gegooid en dat ze die zo wat aan het duwen geweest waren, dat die ergens tegen gevallen was en weet ik veel wat en dat die ja aan het bloeien ofzo was. Ik daarmee naar de directeur. Het was ook keidikwijls dat ze rugzakken gewoon verstopten. En dat was een gigantische school, dus dat was zo echt een merde als ze uw rugzak verstopten. En dat was dan dikwijls op de rottigste plaatsen he. Oftewel in een schoolkelder, of in een vuilbak ergens, of achter een kast ofzo... ken je het? allez, zo van die nutteloze pesterijen zo, dat je denkt van 'wie houdt zich daar nu mee bezig'.

G: En waarom denk je dat die pesters zich daarmee bezig houden?

S: eum, ik denk persoonlijk dat die dat effectief gewoon grappig vinden. Alleja, ik kan me dat wel inbeelden dat die dat, dat zal wel een keer grappig zijn om zo iemand die je echt niet kan hebben die zijn rugzak zo een keer in de vuilbak te steken en dan heb je zo het gevoel van 'haha ik heb hem toch terug gepakt'. Maar alleja, als je dat constant doet met iedereen, da's echt niet oke. Allez, dat verprutst gewoon de sfeer voor iedereen. En als je dan zo van die rebellen in je klas hebt, dat zo lastig doen tijdens de lessen en heel de tijd boertig doen en heel de tijd met papierpropkes te schieten naar andere mensen, dat verstoort de les en dat verstoort de sfeer gewoon. Op die manieren en op die moment kunt ge echt niet, gewoon, ge kunt niet opletten, ge kunt niet volgen en heel uw les is gewoon naar de knoppen. Alleja, en daar doen ze echt veel te weinig aan. Als ze zo iemand een propke zien schieten als het de eerste keer is 'kom stop daarmee' en als ze dat voor de 20ste keer zien is het van 'ja, ga maar op de gang staan'. En achteraf lachen die hun eigen kapot omdat die zoiets hebben van 'wow, 'k zen buitengevlogen, ik ben keistoer'. Alleja, dat is zo...

G: Dat is ook geen oplossing he.

S: Nee, absoluut niet.

G: En ik vraag mij ook af of dat pesten en dat proppen gooien enzo ook niet een beetje is uit verveling.

S: Ik denk dat eigenlijk echt wel, want allez, de helft van die tijd dat dat gebeurde was bijvoorbeeld vooral tijdens wiskunde ofzo. Daar zaten, dat waren dan vooral de leerlingen die een paar keer hadden gedubbeld die dat deden. Die zaten daar dan zo verveeld als iets en dan begonnen die mensen te pesten door die hun pennezak van de bank te gooien en dan zo

onnozel te doen. En ik denk inderdaad dat dat wel voortkwam uit verveling, gewoon omdat die dat ofwel al gezien hadden voor de zoveelste keer, ofwel dat dat hun niet interesseert of zo'n soort dingen, gewoon omdat die echt verveeld waren en daardoor echt lastig begonnen doen en opstandig.

G: Ja, ik denk dat er nog veel uitdagingen zijn voor scholen.

S: Absoluut. Ja echt wel, absoluut.

G: Goe. Ik heb niks meer wat ik zou willen bespreken, als gij niks meer hebt?

S: Ik heb ook niks meer.

G: Allez, het is wel heel interessant geweest. En 't is veel. Het is een beetje gek voor mij in die zin dat jij niet gestopt bent. Dat maakte het voor mij toch een beetje zoeken om toch dingen te vragen over je school, want je hebt niet iets van 'ik ben het beu' en weet ik veel wat. Maar ik ben toch wel veel te weten gekomen over jue school en wat er allemaal kan veranderen. Als je nog aan iets zou denken van 'dat had ik toch nog kunnen vertellen' mag je dat altijd doormailen. Je moet dat niet he, maar stel dat je zegt van 'ik denk er veel over na en...' je mag mij altijd nog iets laten weten. En wat ik ook wou vragen, als je nog andere mensen kent die met school gestopt zijn, mag je ook altijd mijn nummer doorgeven [enz...]

-
- Interviewee: Ahmet (A)
 - Interviewer: Gytha (G)
-

Ik ben met Ahmet in contact gekomen via een organisatie die vrijetijdsactiviteiten aanbiedt aan kinderen en jongeren van diverse culturele achtergronden of origines die moeite hebben om aan te sluiten bij het reguliere vrijetijdsaanbod. Een jeugdwerker van de organisatie heeft Ahmet gevraagd of hij met mij wilde praten en ons aan elkaar voorgesteld. Ahmet was de eerste van drie jongeren die ik die avond heb gesproken.

A: Wel ik ging naar school. Ik heb daar conflict met leerkracht. En dan nog een leerkracht. En dan ik heb een conflict met die andere. En de leerkracht. Ik had tegen hem, allez, trekken duwen. En dan heeft ze tegen mij gezegd 'komaan we gaan verder vechten', maar niet hier, buiten school.

G: Wie zei dat?

A: De leerkracht.

G: Die zei 'we gaan verder vechten'?

A: Ja, 'komaan, niemand moet dat zien'.

G: Die leerkracht wou met u vechten?

A: Maar niemand gelooft dat. Dat is normaal he. Toch, ik zei 'kom'. We zijn naar buiten gegaan. Dan heeft die mij tot poort gebracht. Dan heeft die gezegd 'ga maar naar huis, jij bent geschorst'.

G: En dus, dan waart ge geschorst?

Hier had ik moeten verder vragen op gevoelens en gedachten!! ~beleving

A: Ja, dan moest ik gaan werken. Voor school als strafwerk.

G: Dat was in het school?

A: Ja, dat was in school. Dan heb ik dat ook gedaan. Na een tijd, had ik andere problemen buiten. Dan zat ik vast. Toen ik vrij was... Allez, ik zat vast, ik ging niet naar school. Dan was ik vrijgekomen, ik ben efkes niet naar school gegaan. En dan dacht ik na he. Ik voelde mij niet goed zo thuis, altijd alleen, niks te doen. Ik dacht dan wil ik toch liever terug naar school gaan. Dan heb ik voor deeltijds gekozen.

G: Ahja. Dus nu zit ge in het deeltijds.

A: Ja, school D.

G: Ik ga af en toe iets opschrijven. Ik onthou niet zo goed dus dat is omdat ik niets vergeet.

A: Ja, 't is niks!

G: Eum, ge zei dat ge een conflict had gehad met uw leerkracht. Dus dat eerste conflict waar het mee begonnen is. Kunt ge daar iets meer over vertellen?

A: Hoe dat dat is gebeurd?

G: Ja, bijvoorbeeld.

A: Ja, we waren op de speelplaats. Oké en zo eerst was zij zo iemand anders aan het uitlachen. Oh nee nee, dat was nog een ander [lacht]. Ik had zo een pakske chips, maar ik weet dat nog goe ik had dat van mij in de vuilbak gegooid. En een ander gast had dat gewoon daar gegooid. Zij komt naar mij en zeg 'dat is die van u, ik heb u dat zien kopen'. Ik zeg 'nee mevrouw, die van mij ligt in de vuilbak'. Zij zegt 'nee dat is die van u'. Toen zij zegt zo 'hé' zij zoekt zo ruzie met mij en vanalles. Ik heb zo gepakt ik heb dat in de vuilbak gegooid. En zij gaat, zij ging dat tegen mijn leerkracht zeggen. Toen had die mevrouw gezegd 'gij moogt niet naar binnen, gij moogt niet in de klas'. Dus allez 'ik kom naar hier voor te leren, niet voor op de speelplaats te blijven staan'. Als zij zegt 'nee, gij moogt toch niet'. Toch heb ik moeite gedaan om eum binnen te geraken. Toen was die conflict ontstaan.

G: En dus die leerkracht die naar u was gekomen, die zei van dat pakje chips, dat was een leerkracht. *Vanaf hier ben ik te gerichte vragen gaan stellen. Ik had beter gevraagd 'wat was je relatie met die leerkracht?'*

A: Dat was een andere leerkracht.

G: Die gaf u geen les. En die kende u gewoon van op de speelplaats?

A: Ja.

G: Maar gij kende die gewoon van op de speelplaats? Kende gij haar naam of kende zij uw naam?

A: Nee.

G: En die had u dus gezien op de speelplaats, die dacht dat gij dat pakje chips op de grond had gegooid en dan was die boos geworden.

A: Die was boos geworden omdat die dacht dat ik aan het liegen was. Omdat die van mij was.

G: Omdat die vond dat gij aan het liegen waart. Maar dat was een eerste keer eigenlijk dat gij met die leerkracht sprak. Of hoe ging dat?

A: Ja, ik zie die wel, ik zeg 'goeiedag, goeiemorgen', maar nooit discussie gehad met haar ofzo.

G: En dan erna, was dat dezelfde leerkracht die zei 'laten we buiten de school gaan vechten'?

A: Nee, dat was mijn... Nee, dat was nog een ander. Dat was mijn leerkracht.

G: Dus je hebt leerkracht 1 van het zakje chips. En dan heb je leerkracht 2 als je terug in de klas kwam.

A: Dat is mijn leerkracht.

G: Dat is uw leerkracht. En dan de leerkracht die met u wou vechten is nog een derde leerkracht. Had je enkel met die drie leerkrachten problemen? Of ook met andere leerkrachten?

A: Nee, alleen met die he.

G: Alleen die drie.

A: Elke dag.

G: Elke dag met die drie.

A: Nee, ik zeg, alleen die dag.

G: Alleen die dag. Een keer met die drie leerkrachten. En daarvoor heb je nooit problemen gehad met die drie leerkrachten? En ook niet met andere leerkrachten?

A: (schudt van nee)

G: Kan je vertellen hoe het contact met andere leerkrachten was?

A: Gewoon normaal. Net zoals bij elke leerkracht he.

G: Wat bedoel je daarmee?

A: Gewoon... respect.

G: Respect. Had jij respect voor hun of hadden zij respect voor u? *Dit is een te gesloten vraag! Ik moet meer tijd geven om hen te laten antwoorden en voor ik bijvragen stel.*

A: Voor allebei he. Respect krijgt ge niet zomaar. Dat moet ge verdienen. Die verdienden dat, die gaven mij dat. Omdat die mij dat gaven, gaf ik hun dat ook.

G: En hoe toonde jij aan je leerkrachten dat je respect had? *Beter: Hoe merk je dat als mensen voor elkaar respect hebben?*

A: Wel, als die iets vroeg, dan doet gij dat. Van 'dees is fout, nu moet dat zo doen'. Maar niet slimmer zijn ofzo.

G: Niet slimmer zijn, wat bedoelt ge daarmee?

A: Awel, die weet dat beter als gij, die leerkracht.

G: Dus gij probeert niet slimmer te zijn als uw leerkracht.

A: Zo in conflicten gaan van 'nee dat moet zo'. Gewoon als die zegt dat moet zo 'oké'.

G: Ge luistert naar uw leerkrachten.

A: Ja, voila.

G: En luisterde de leerkrachten ook naar u?

A: Anders zou ik niet luisteren [lacht].

G: Dus ge had wel het gevoel dat de leerkrachten naar u luisterden op school.

A: Ja.

G: En hoe komt het dan dat ze niet luisterden als je dat conflict probeerde uit te leggen?

A: Awel, het was een conflict, oké en ik kon dat ook niet op een normale manier uitleggen. Ik was ook... heel anders.

G: Ge waart boos... of ge waart agressief... ? *Beter meer tijd gegeven om zelf zin af te maken!*

A: Ik was heel boos.

G: Waart ge ook agressief geweest tegen uw leerkracht?

A: (Stil) Ja.

G: Wat had ge... allez, mag ik dat weten wat ge gedaan had?

A: Allez, hij stond achter de deur en ik wou naar binnen gaan en die liet mij niet. Ik trek gewoon die deur. Toen was die andere gekomen. Die hield mij vast, die heb ik weggeduwd. Ik heb toch de deur proberen opendoen. Dat ging niet.

G: En dus dat... Ik ga proberen dat helemaal te reconstrueren he. Dus ge had uw conflict met leerkracht 1 met de chips, dan zijt ge naar leerkracht 2 gegaan en daar hebt ge een conflict gehad met de deur? Akkoord?

A: Ja, maar da's samen 1 ding he. Da's allemaal voor dat zakje chips he.

G: En dan, wat is er dan gebeurd? Dus ge had een conflict en wat is er dan gebeurd?

A: Awel, die andere leerkracht is gekomen, die wou zich ook bemoeien. Die die heb ik weggeduwd. Die zei tegen mij 'kom, we gaan alleen vechten'.

G: Dat was de derde leerkracht.

A: Ja, maar na die discussie.

G: En... allez, ik vraag mij dan af, die leerkrachten liggen allemaal in discussie met u. En komt er dan nog iemand anders bij? Een directielid ofzo?

A: Ja, op het einde moest ik wel naar de directeur. Mijn vader werd gebeld en...

G: En hoe ging dat?

A: Ja, de directeur was vriendelijk. Ik leg die dat uit, maar allez, die gaat dat ook niet geloven, dat de leerkracht dat tegen mij zegt 'kom, we gaan buiten vechten'. Niemand gelooft dat. Dat is normaal denk ik.

G: Die geloofde u niet. En uw papa, geloofde die u?

A: Ja, mijn vader gaat zijn zoon geloven.

G: Die geloofde u. En wat, heeft die dan nog geprobeerd om de school te verwittigen of iets duidelijk te maken?

A: Nee, allez, wat kan die eraan doen? Ge kunt er niks aan doen he. Die gaan liever een leerling buiten shotten dan een leerkracht.

G: Ja... dus dan zijt ge van school gestuurd? Of hoe ging dat?

A: Ja, geschorst. En dan zat ik vast. En dan hebben die gezegd van...

G: Wacht eventjes he. Dus ge zijn geschorst en hoe oud waart ge toen?

A: Ik denk toen...

G: Of in welk middelbaar zat ge toen?

A: Ik zat in derde middelbaar. Dus 16.

G: Ja. En daarna heb je vastgezeten. Was dat ook in het derde middelbaar?

A: Ja.

G: Vastzitten, is dat in de gevangenis zitten? *Stomme vraag!*

A: Nee, allez, dinge... ja, in de gevangenis zitten, maar voor minderjarigen. In de jeugdgevangenis, de markten.

G: Dan was je naar de markten, da's in Mol he, geweest. En dan?

A: Ik heb daar vijf maand gezeten. Ik heb nog altijd contact met school, met zo'n mevrouw daar.

G: En dat was heel de tijd het derde middelbaar.

A: Ja, die heeft tegen mij gezegd 'nadat gij vast zit, moogt gij terugkomen naar school, ditte'. Toch, toen ik vrij ben gekomen heeft die tegen mij gezegd 'nee, gij kunt niet komen'. 'Gij gaat 18 jaar worden, gij wordt bijna 18 dus met leerlingen in de klas zitten van 16, 15 jaar.' Ik dacht 'oké' he, 'ik ga dat niet doen dan' he. Dan heb ik toch nagedacht. Ik ben met de directeur gaan spreken, want die is goed met mij. Die kent mijn vader ook. Ik ben met hem gaan spreken. Dan heeft die mij toch binnengelaten.

G: Uw vader kende de directeur.

A: Ja, via mij he.

G: Dat waren geen vrienden ofzo.

A: Nee, die hadden goeie contacten op school. Mijn vader ging daar ook naar die school. Die kreeg les voor muziek.

G: Die kreeg daar les? In de school?

A: Ja, want dat is zo, in de avond is dat iets anders.

G: Ahja. En dat was dezelfde directeur?

A: Ja.

G: En daarom kenden die elkaar. Ja ja ja. Dus, al ik opnieuw, in het derde middelbaar zijt ge geschorst geweest. Hoe lang zijt ge geschorst geweest?

A: Ik herinner me dat niet meer zo goed.

G: Was dat maar een paar weken, of eerder een paar maanden?

A: Ah nee, dat was precies heel lang geschorst, want ik ben sindsdien niet meer naar school geweest.

G: En had je ondertussen als je geschorst was nog contact met school?

A: Eerst wel he, want ik moest nog strafwerk doen.

G: Dat moest je op school doen.

A: Ja. En dan zat ik vast he. Maar ik had wel nog contact met school, maar via mijn sociale dienst, in Mol de markten.

G: En de markten zeiden u ook van welk schoolwerk je moest doen enzo?

A: Ja. De directeur... (krijgt telefoon)

G: Als je wil oppakken mag dat hoor.

A: Te laat. (Telefoneert.)

G: En mag ik iets vragen? Ik moet niet weten waarom je naar de markten moest, maar ik wil graag weten, was dat voor iets dat gebeurd is in de tijd dat je geschorst was? Of was dat van nog iets dat daarvoor was?

A: Nee, in die tijd.

G: En eum... denk je dat er een verband is dat ge geschorst waart en dat ge naar de markten zijt gegaan?

A: (geen reactie) *Misschien had ik hier langer kunnen wachten voor de volgende vraag te stellen?*

G: Denkt ge dat als ge dat als ge op school waart gebleven dat ge dan ook naar de markten waart gegaan?

A: Ja, want dat was in de nacht he.

G: Ja, dat was in de nacht. Dus dat had ook kunnen gebeuren als ge op school waart. 't Is dat dat ik wou weten.

A: Maar ik denk het toch niet, want dan ging ik vroeg slapen. Dat was laat. Allez, ik weet niet.... die dag, die beslist dat zelf.

G: Ja. Dat is heel impulsief gebeurd bedoelt ge.

A: Voila.

G: En is dat gebeurd met mensen die ge kende van school?

A: Nee nee.

G: Dat waren andere mensen. Die zaten niet op uw school.

A: Nee nee.

G: Van waar kende die?

A: Van de buurt.

G: Ah oke. Ja ik zou voordat ik verder ga vragen graag weten hoe dat was voor u om op school te zitten voordat je het conflict hebt gehad met die leerkracht. Dus het eerste en tweede middelbaar heb je gewoon op die school gezeten en toen ging dat goed volgens u.

A: Nee, ik heb daar niet eerste en tweede middelbaar gezeten. Ik heb daar maar een jaartje gezeten. Allez, minder dan een jaartje.

G: Ahja, alleen het derde jaar. En hoe ging dat toen voor u?

A: Ca va he. Ik deed mijn best.

G: Ge deed uw best? En wat bedoel je daarmee?

A: Ik deed moeite. Ik wou iets bereiken.

G: Ja. Wat wou je bereiken?

A: [onverstaanbaar] automechanica.

G: Automechanica. En je wou dat graag doen.

A: Ja. Ik was heel hard geïnteresseerd, maar na die schorsing... ik heb dat niet meer gevolgd.

G: En je hebt ook niet meer naar een andere school proberen gaan.

A: Nee.

G: Waarom niet?

A: Dat ging ook niet. Als je geschorst bent, dat betekent dat je terug naar school mag komen. Na twee weken, drie weken.

G: Ik moet eventjes... (bezig met invullen document "Vragenlijst schoolloopbaan") In het lager heb je in een school gezeten?

A: Ja, in een school.

G: En in het middelbaar?

A: Verschillende scholen.

G: Wil je daar een beetje iets over vertellen?

A: Hoe bedoelt ge?

G: Op welke school dat ge hebt gezeten?

A: Ik heb in veel scholen gezeten. Ik heb in school B gezeten.

G: In het eerste jaar?

A: Ja, eerste jaar. Kantoor-verkoop. Ik heb in dinge gezeten... Nee, dat was niet eerste jaar, tweede jaar, sorry.

G: Tweede jaar. Da's niks.

A: In eerste jaar was school A. Dan heb ik in school B gezeten. Daar was ik ook buitengeshot

G: Daar ben je buitengezet. Buitengezet omdat je slechte punten had? Of buitengezet voor gedrag?

A: Voor gedrag.

G: Voor gedrag. En weet je welk attest dat je had?

A: Ik denk een C.

G: En wat studeerde je dat eerste jaar in school A?

A: Ik studeerde gewoon eerste jaar over vanalles leren.

G: Algemeen, van alles een beetje.

A: Voor alles te zien.

G: En dan tweede jaar in school B? Dat was dan ook het eerste middelbaar.

A: Nee, dat was tweede.

G: Dat was het tweede middelbaar. Dan had je een B-attest denk ik in het eerste jaar, anders zou je terug het eerste hebben moeten doen.

A: Ja (zucht). Want ik was daar buitengeshot. Ik herinner mij dat, ik was niet [onverstaanbaar]

G: En hoe komt dat je daar was buitengeshot?

A: Door een muur. Een muur dat kapot was. Ik was gewoon met die... een dingen aan het spelen, die zand ervan zo. Die zei tegen mij 'gij hebt dat kapot gemaakt'.

G: Wat had je kapot gemaakt? Ik heb het niet verstaan

A: Zo'n muur, dat was kapot. Restjes daarvan.

G: Bakstenen.

A: Allez, dat was niet eens bakstenen. Dat was een kleine ding. Ik was er gewoon mee aan het spelen. Die zei tegen mij 'gij hebt die muur kapot gemaakt'. Met wat ga ik dat doen? Met mijn tanden?

G: Ze geloofden u niet

A: Nee.

G: Heb je dat verschillende keren meegemaakt, dat ze u niet geloofden op school?

A: Vaak.

G: Ja? Kan je daar nog iets over vertellen?

A: Ja, over alles eigenlijk. Iemand doet iets anders. Steekt dat op u. Die geloven u niet he.

G: En hoe komt dat?

A: Omdat jij daar zogezegd staat of zo bent. Dus jij hebt daar alles mee te maken. Of der is iets gestolen, dan gaan ze eerst naar u komen.

G: En waarom kwamen ze dan naar u?

A: Awel ja, omdat jij het bekendste bent of omdat...

G: Omdat ge de bekendste waart.

A: Voila.

G: Wat bedoel je daarmee?

A: Allez, met alles hoort jij derbij, gaan die altijd naar u komen, of niet? Gaan die u altijd verdenken. Gaan die toch altijd naar u komen.

G: En had je dat gevoel vanaf het middelbaar of was dat ook iets dat al in het lager was?

A: Nee, in de lagere school niet.

G: In de lagere school niet. Dat is pas vanaf het middelbaar begonnen. Hoe denk je... Waarom denk je dat dat is?

A: Ik heb er geen gedachte over, niks.

G: Oke, dus je hebt het eerste jaar in school A gezeten en dan in school B. En dan erna?

A: School D. Nee, school C eerst voor twee dagen.

G: Voor twee dagen.

A: Ja ik kon daar niet meer zijn. Die hadden mijn vak niet. En ik had gevraagd 'zet mij dan gewoon in maakt niet uit welke vak tot volgend jaar. Dan is er plaats. Dan kan ik daar als eerste zijn.' Die hebben dat gedaan dan hebben die gezegd 'nee nee, ga gewoon naar school D, daar is er plaats. Dan ben ik naar school D gegaan.

G: En dat was automechanica.

A: Ja.

G: Ik heb nog wel een vraag, want ge zei dat ge hier 16 jaar waart he [nl. toen ge met school gestopt waart]. En ge hebt 1 keer het eerste, 1 keer het tweede en 1 keer het derde gedaan. Waart ge dan in het middelbaar blijven zitten?

A: Ja.

G: Ahja. In welke klas?

A: Ik herinner mij dat niet meer. *Misschien had ik meer kunnen aandringen?*

G: Ahja, oké.

Ja, wat ik graag van u zou willen horen is, allez ge hebt mij al heel veel verteld en het is supergoed wat je mij hebt verteld, maar voor mij blijft een beetje algemeen. Ik weet niet of je kan verstaan wat ik bedoel? Ik zou graag nog meer weten van 'hoe was dat nu voor u'. Hoe was dat voor u dat jij een conflict had met die leerkracht, ja, en dat die directeur u niet geloofde? Wat deed dat met u? Je zei 'ik was toen agressief', oké, maar je zat toen thuis, wat dacht je toen?

A: 'Waarom gelooft die mij niet' zeker?

G: En waarom dacht je dat ze u niet geloofden?

A: Allez, dan komt dat racistisch over eigenlijk.

G: Je dacht dat je directeur racistisch was?

A: Nee, ik dacht dat niet. Maar dat leek gewoon zo.

G: Ge dacht dat die... dat leek racistisch en oké misschien niet dat conflict, maar waarom dat ze altijd naar u komen als er iets gebeurd is. Heb je daar eens over nagedacht, waarom dat zou kunnen zijn? *Slechte vraag!*

A: Nee. We waren maar met drie Marokkanen in heel de school en...

G: In welke school?

A: School D. En de meeste [onverstaanbaar] die kwamen, dat waren wij he.

G: Ahja, en daarom had je het gevoel dat dat racistisch was.

Was dat moeilijk om met 3 Marokkanen te zitten?

A: Ja, dat stoorde mij niet, ik stoorde hun niet he. Dat maakte niet uit he. Maar voor hun was dat precies moeilijk.

G: Voor de anderen?

A: Voor de leerkrachten, voor de leerlingen ook.

G: Voor de leerlingen ook. Waarom denk je dat dat moeilijk was?

A: Omdat sommigen kijken gewoon vies.

G: En deden die nog iets?

A: (haalt schouders op)

G: Dus die zaten in uw klas en die keken vies naar u.

A: Niet in de klas, van andere klas.

G: Van andere klassen. Degenen die in uw klas zaten niet. Kwam je altijd goed overeen met klasgenootjes?

A: Ja, da's normaal he. Je bent heel de dag met hun.

G: Ja, ik probeer te begrijpen waarom die leerkracht daar zoiets groots van heeft gemaakt. Ik kan dat niet zo goed begrijpen vanuit wat jij mij vertelt. Want jij komt mij iemand over die respect heeft voor leerkrachten, zeg je, die dat niet in discussie gaat met leerkrachten, die doet wat hun gevraagd is, die ook goed overeen komt met klasgenoten,...

A: Kijk, bij mij is dat zo. Als ge goed doet tegen mij dan doe ik dubbel zo veel keer goe. Maar als gij slecht doet dan ben ik helemaal anders, ge gaat mij dan niet meer herkennen. Daarom, daar is het misgelopen. Het was op een punt gekomen, maar ik kon dat niet meer aan. Ik ben gewoon ontploft.

G: Ja, en dat is heel raar, want dat was de eerste keer eigenlijk dat daar een conflict was met die leraar.

A: Ja.

G: Kunt gij mij vertellen... stel dat jij minister van Onderwijs zou zijn [gelach], zou jij mij tips kunnen geven wat scholen anders moeten doen dat er minder mensen stoppen.

A: Hoe bedoelt ge?

G: Dus. Gij zijt gestopt omdat gij gestopt zijt met een leerkracht, maar zijn er nog andere redenen denkt ge dat leerlingen stoppen met school?

A: Door vrienden eigenlijk.

G: Door vrienden. Hoe bedoelt ge?

A: Die zelf niet meer naar school gaan. Ge wilt liever met hun vriend blijven rondhangen.

G: En wat kunt ge daaraan doen?

A: Dat niet met die vrienden gaan natuurlijk.

G: Zorgen dat ze niet meer met die vrienden bevriend zijn?

A: Ja.

G: Kunt ge dat doen denkt ge?

A: Nee, maar gij had die vraag gesteld he. Dus ik ben nu...

G: Nee nee, da's heel goe, da's heel logisch om te denken dat ze niet meer met die vrienden optrekken, maar da's moeilijk, want ge kunt mensen toch niet verbieden om met anderen om te gaan.

A: Nee, maar omdat gij die vraag aan mij had gesteld. Daarom.

G: Ahnee. Ik zoek eigenlijk naar hoe dat gij het zou aanpakken. Van jongeren die stoppen met school, wat denkt gij dat mogelijke oplossingen zijn. Verstaat ge het?

A: Ja, nu wel. Meer reclames maken over school enzo.

G: Reclame over school, hoe bedoel je? Ik vind dat wel een tof idee.

A: Ja... zeggen van... ik weet niet op tv doen ofzo. Jongeren die gestopt zijn met school worden beloond.

G: Hoe beloond?

A: Krijgen makkelijk les.

G: [lacht] Denk je dat ze dan terug naar school gaan gaan?

A: Ja, sommigen wel. Allez, ikke wel dan. Als dat terug gemakkelijker zou worden, ik zou direct terug vertrekken.

G: [lacht] Was school moeilijk voor u?

A: Ja, een beetje.

G: Toch wel, ja.

Reclame dat het makkelijker moet zijn. Nog andere?

Ik vind dat heel leuke ideeën. Dat zijn zo'n ideeën waar ik zelf niet aan zou denken.

Dat jongeren niet zouden stoppen.

A: Ik weet niet.

G: Denk er nog even over na. Mag ik nu iets zeggen, als ik dat zo lees wat er is gebeurd, dan heb ik een beetje het gevoel...

Ja, Ahmet, ge hebt eigenlijk wel snel opgegeven. Vind je dat zelf ook niet? (*Suggestieve vraag ≠ oké!*)

A: Met school?

G: Ja. Er is een conflict geweest. Ge zijt geschorst geweest. Oké, ge hebt vijf maanden weggeweest en dat was niet zo gemakkelijk... Vindt ge dat niet?

A: Ja, dat wel he. Ik ben [onverstaanbaar] nog naar school geweest. Dat was precies voor niks. Dat is daarmee dat ik [onverstaanbaar]. Ik dacht daar ook aan.

G: Hoe bedoelt ge?

A: Dat is zo heel mijn leven lang om 8u opstaan. Boterhammen smeren. Dan nu efkes middelbaar een paar jaren en ik ga niet verder, jawel ik moet dat doen. Terug naar school.

G: Dus ge vindt ook dat ge snel hebt opgegeven?

A: Ja, ik vond dat van mijn eigen ook.

G: En vind je dat nu? Of vond je dat toen ook?

A: Toen niet.

G: Toen niet. Wat dacht je toen?

A: Toen school, leerkracht, ij, nee.

G: En hoe reageerden uw ouders eigenlijk als je zo zei 'ik ga niet meer naar school'.

A: Nee, die wisten der niks van. Allez.

G: Die wisten dat niet. Hoe deed je dat dan?

A: Ik ging gewoon niet. Maar met spijt.

G: Dat versta ik niet. Ging je naar school? Of ging je niet naar school?

A: Ik ging niet naar school toen ik geschorst was, ik kon ook niet naar school.

G: En ja.

A: Maar ik doe minderjarigheid. Ik had nooit zin om te gaan. Als mijn ouders dat wisten, die gingen heel boos zijn. Dus ik ging altijd met spijt.

G: Ah, je ging niet graag naar school.

A: Nee.

G: En waarom ging je niet graag naar school?

A: Ik weet niet, ik haatte school. Ik wil nooit vroeg opstaan.

G: Zeg het maar, laat het maar komen! Waarom ging je niet graag naar school?

A: Wacht he... ik moet aan vroege tijden denken.

G: Dus denk eraan: de wekker gaat, je moet opstaan, boterhammen smeren, ... En wat was er nog aan school dat je niet graag had?

A: Sommige leerkrachten bijvoorbeeld.

G: Sommige leerkrachten. En waarom had je die niet graag?

A: Die deden anders. Of die waren streng.

G: Omdat ze streng waren.

A: Bij sommigen mocht ge meer en bij de die niet.

G: Vertel. Wat mocht ge dan wel of niet?

A: Voorbeeld. Bij die moogt ge wel spelen en bij die moogt ge de GSM wel gebruiken in de klas, bij die andere niet.

G: Ge vond dat moeilijk dat er regels waren.

A: Ja, zoiets eigenlijk. Allez, regels, ja, regels zijn der altijd. Maar bij sommige tellen die regels niet en bij die andere wel.

G: Ge vond dat moeilijk dat de regels niet altijd hetzelfde waren.

A: Ja, voila.

G: En dat maakte het moeilijk om naar school te gaan.

A: Ja, dat ook.

G: Waren in sommige scholen de regels duidelijker als in andere scholen?

A: Ja, die zijn allemaal duidelijk, maar die leerkrachten laten dat gewoon. Bijvoorbeeld ge moogt niet bellen in de klas. Bij die leerkracht wel!

G: Ja. En wat vindt ge dan?

A: Awel, dat ik liever altijd bij die leerkracht ben dan bij die andere.

G: Liever bij die leerkracht dat ge wel moogt bellen.

En zeg, zo een leerkracht die u liet bellen, had ge daar meer respect voor als voor een andere leerkracht?

A: Respect blijft hetzelfde bij mij. Allez, wie mij respect geeft krijgt dat gewoon terug. Het is niet omdat die mij laat bellen dat die meer respect gaat krijgen ofzo. Ik had die dan wel meer graag, da's normaal he. [Onverstaanbaar] veel beter als die andere dan.

G: Goe! Nog andere dingetjes?

A: Nee.

G: Nee? Geen andere dingetjes waarom ge niet graag naar school ging? Alleen omdat ge vroeg moest opstaan en omdat sommige regels niet bij iedereen...

A: Ja, voorwat ik naar school ga? Allez, ging.

G: Ja.

A: Ja, leren he. Iets bijleren natuurlijk. Uw vak dat gij volgt.

G: Ge wou iets bijleren.

A: Ja, natuurlijk. Anders ging ik toch niet naar school.

G: Ahja. Het zou ook kunnen dat uw ouders u verplichtten om naar school te gaan of...

A: Dat was ook zo, maar toch.

G: Ge wou wel graag iets bijleren.

A: Van een leerkracht en van de andere. Alletwee. Der waren soms zo van die rare leerkrachten.

G: Hoe bedoelt ge?

A: Die zijn gewoon raar! Eentje komt soms zat naar de klas.

G: Serieus? En wat deden die andere rare leerkrachten?

A: Awel, die regels veranderen. Nog van die dingetjes. Maar ik ben dat allemaal vergeten.

G: Ja, maar ik vind het wel heel interessant allemaal!

A: Ja, maar ik kan veel verzinnen, maar...

G: Nee nee, ge moet het niet verzinnen.

A: Voila.

G: Gewoon, zoals 't is.

A: Ik ben dat allemaal vergeten.

G: Maar hoe lang is dat geleden dat jij laatst op school hebt gezeten?

A: Zie, dat weet ik ook niet.

G: Dat weet ge niet?

A: Ik heb ooit accident meegemaakt.

G: Ahja... Ik heb ook geen goed geheugen, ermee dat ik moet schrijven.

Maar hoe oud zijt ge nu?

A: 18.

G: Dus daar is 2 jaar tussen dat gij laatst op school... Ik ga het sebiet proberen te reconstrueren. Goe. Hebt ge, kent ge veel mensen die met school gestopt zijn?

A: Nee. Niet veel. Ik ken der wel, maar niet veel.

G: Niet zo veel. En hebben die ongeveer hetzelfde verhaal, die anderen?

A: Nee. Iedereen zijn verhaal.

G: Iedereen zijn verhaal. Dus niet altijd met leerkrachten problemen, nee.

Ja, dus waar ik in geïnteresseerd ben is veel van die verhalen horen en dan zou ik graag weten 'wat kan een school daar nu aan doen'. En als ik uw verhaal hoor denk ik 'ja, leerkrachten moeten duidelijke regels hebben, dat ge weet wat ge kunt doen, en ook van stel dat ge iets – bijvoorbeeld ge gooit een zak chips op de grond – moet er duidelijkheid zijn over hoe wordt ge gestraft. In uw geval had ge het zelfs niet gedaan, maar los daarvan. Dat een leerkracht dat niet probeert op te lossen door te zeggen van 'ik ga met u vechten'. En wat ik van uw verhaal verder hoor is dat die leerkrachten soms echt niet doen wat er van hun verwacht zou mogen worden. Klopt dat zo?

A: (Hunt)

G: En hoe voelt ge u daarbij?

A: Niet goed zeker... maar ge kunt er niks tegen doen.

G: Hadden jullie niet een leerlingenraad ofzo?

A: Ja, maar dat interesseerde mij niet. Ik ging nooit naar CLB of... voor problemen ofzo.

G: En voorwat niet?

A: Ik weet niet. Ik ga mijn problemen wel zelf oplossen.

G: Serieus? [gelach] Dus ge wist dat er een CLB was, maar ge zou er nooit naartoe zijn gegaan.

A: Nee.

G: Ook niet als er iemand had gezegd 'misschien kunt ge er eens naartoe gaan'.

A: Die hebben dat vaak gezegd, maar toch.

G: Ah die hebben dat vaak gezegd. En ge zei 'ik wil dat niet'. Of hoe ging dat?

A: Ik wilde gewoon niet gaan.

G: Ge ging niet. En kwam het CLB bij u soms in de klas? Zo als het school was, kwamen die dan langs?

A: (Schudt nee)

G: Goe. Is er nog iets dat ge wilt vertellen over school?

A: Allez. Ik heb niks te vertellen.

G: Jawel, ge hebt mij veel verteld! Echt waar! Ge beseft het misschien niet, maar ge hebt mij echt veel verteld! [Lacht] Vindt ge van niet?

A: Nee.

G: Allez, ge hebt mij verteld van de leerkrachten, dat daar conflicten mee waren, en van die regels. Nee, ge zijt daar niet mee eens.

A: Hoe bedoel je?

G: Ik vind dat gij mij veel verteld hebt, maar gij vindt dat precies niet.

A: Ja, maar omdat ik niet veel weet ook. Ik zeg gewoon wat ik allemaal nog weet. Want normaal zijn er nog veel dingetjes gebeurd, maar ik herinner mij dat allemaal niet meer.

G: Maar als er nog dingen zijn moogt ge dat altijd doormailen naar mij. Waarschijnlijk gaat ge dat niet doen [gelach], maar als ge der op komt en ge denkt van 'ahja, dit vind ik ook nog belangrijk', moogt ge dat altijd doormailen.

A: Dat is geen probleem.

G: Of ik ben hier nog efkes. Ge moogt sebiet ook nog tegen mij praten. Of tegen *de jeugdwerker* zeggen. Want allez, mijn doel is eigenlijk om uiteindelijk... het school moet een plek zijn waar dat iedereen kan zijn, waar dat alle gasten tot hun 18 jaar of liefst nog langer, of misschien nog langer beter, kunnen zijn, ja. En ik vind dat niet oké dat er mensen zijn die dat voor een conflict met 1 leerkracht dan stoppen met school. Begrijpt ge? En dermee dat ik wil weten, hoe komt dat? Waarom hebt gij die keuze gemaakt van 'ik ga stoppen met school'? Gij of iemand anders, allez, dat doet er nu niet toe, maar waarom is het voor sommigen zo moeilijk om verder te gaan?

A: Allez ik wou nog verder gaan met school, maar die heeft mij zelf precies gestopt.

G: Gij vindt dat ge niet de keuze hebt gemaakt om te stoppen.

A: Ja, voila.

G: Maar wacht he. Ge zijt teruggekomen van de markten en dan mocht ge terug naar school.

A: Kijk. Toen ik vast zat hebben die tegen mij gezegd 'gij moogt terugkomen'. Dus dat was geen probleem. Die wisten dat ik 18 ging worden, alles. Dan die doen moeilijk. Die zeggen 'nee'. Toen ik ben vrijgekomen zeggen die ineens 'nee, gij kunt niet meer komen, gij moet eerst gaan POT doen'. Ik heb POT gedaan. Die zeggen tegen mij 'na POT moogt gij terugkomen'. Ik heb POT gedaan, dan die bellen mij. 'Ja Ahmet, gij gaat nu 18 jaar worden. Dus dat gaat moeilijk zijn om met kleine leerlingen...' Nee die hadden mij niet gebeld. Ik ben naar dinge gegaan, tafelgesprek [van POT] met CLB en mijn vader en mijn moeder en de leerlingbegeleider van daar.

G: Met POT.

A: Ja, die heeft tegen mij gezegd. Da's de eerste keer die heeft tegen mij gezegd 'ge kunt niet terugkomen, want ge zijt 18. Gij moeilijk met leerlingen van 16 jaar, 15 jaar in de klas zitten. Dus we gaan voor u avondschoon ofzo zoeken.'

G: Dat zei de leerlingbegeleider van 't school.

A: Die had dat besproken met CLB enzo. Ik heb oké gezegd, mijn moeder heeft ook oké gezegd. Dan ik wil toch liever terug naar school. Toen ik naar huis was gegaan, mijn vader die dacht gewoon tegen mij 'nee nee, we gaan morgen terug, we

gaan met directeur praten. We gaan dat aan hem vragen.' Die zegt tegen mij 'da's veel beter. Wat gaat gij in avondschool doen?' Ik zeg 'oké, geen probleem'. We zijn de dag daarna gegaan. Dan heeft die [de directeur] 'ja' gezegd.

G: Dat ge mocht teruggaan?

A: Ja. En die heeft mij zelf ingeschreven in de klas. In een vak.

G: Maar niet in automechanica.

A: Nee. Ik heb zelf niet mogen kiezen! Dat was gewoon zo 'ja, terug naar school, ja zet u maar in onderhoud. Zo dat is beslist, klaar!' Niet 'welke vakken wilt gij terug volgen of ...'

G: En zijt ge dan gegaan?

A: Ja, ik ga nog altijd nu.

G: Ah, dan zijt ge wel teruggegaan?

A: Ja.

G: Ah, ik dacht dat ge nu helemaal gestopt waart!

A: Nee, nee. Ik ga nu terug.

G: Nu zit ge in onderhoud. Maar dat doet ge eigenlijk niet zo graag.

A: Nee, maar ik ga nog een juiste vak kiezen.

G: Wat is dat eigenlijk, onderhoud?

A: Onderhoud: schilderen, elektriciteit, alles.

G: Ahja, da's wel handig. Ca va.

A: Is dat ook voor uw school dat gij dit doet?

G: Dit is ook voor mijn school ja [lacht]. Hebt gij ooit al een interview moeten doen?

A: En voorwat is dat, dees?

G: Da's een onderzoek dat ik doe. Ik wil graag te weten komen, er zijn gasten die stoppen met school, allez, ook meisjes, er zijn jongens en meisjes die stoppen met school, en ik wil graag te weten komen waarom dat die dat doen. En ik wil eigenlijk weten wat er gebeurt in een school dat gasten maken dat ze stoppen met school.

A: Voor uw leerkrachten?

G: Nee, da's... ik wil dat graag weten.

A: Ah, jij wil dat zelf weten? Dat heeft niks met jouw school te maken?

G: Jawel, maar ik zit op de universiteit. Dus dan moogt ge zelf kiezen wat ge wilt studeren. [Lacht] Ge kiest een richting dat ge interessant vindt en dan zeg je 'ik wil daar iets over onderzoeken' en dan onderzoek je dat. En ik vind dat wel belangrijk. En uiteindelijk, volgend jaar ga ik studeren voor leerkracht, uiteindelijk wil ik leerkracht worden.

A: Gaat gij volgend jaar leerkracht worden?

G: Ja, maar ik moet daar nog voor studeren. [Etc.]

-
- Interviewee: Kerem (K)
 - Interviewer: Gytha (G)
-

Ik ben met Kerem in contact gekomen via een organisatie die vrijetijdsactiviteiten aanbiedt aan kinderen en jongeren van diverse culturele achtergronden of origines die moeite hebben om aan te sluiten bij het reguliere vrijetijdsaanbod. Een jeugdwerker van de organisatie heeft Kerem gevraagd of hij met mij wilde praten en ons aan elkaar voorgesteld. Kerem was de tweede van drie jongeren die ik die avond heb gesproken.

G: [Uitleg waarom ik af en toe iets zal opschrijven...]

K: Ik weet ongeveer hoe dat in elkaar zit. Ik heb dat ervoor ook gedaan, maar met andere soort dingen. Maar niet over stoppen met school. Dat was gewoon over op 't straat.

G: Ahja. Dat was ook een interview. Voila dan weet je wat dat het is, want daarjuist Ahmet dat was allemaal nieuw voor hem.

K: Ja, voor mij maakt dat niet uit of dat doorverteld is of niet, snapt ge, jij kent niet [onverstaanbaar].

G: Ahja. Ik ga 't wel doorvertellen waarschijnlijk, maar niemand gaat weten dat het over u gaat. Ik wil u zo weinig mogelijk sturen, dus ik heb liefst dat ge gewoon begint te vertellen en dat ik daarop kan verder vragen.

K: Ik ben sinds vorig jaar september gestopt met school. Da's eigenlijk, 1 kant is dat voor mij – jong, allez, plezant, we kunnen uitslapen, we kunnen doen wat we willen. Maar 1 kant is dat ook dat ge moet denken soms, 'ah, ik moet naar school gaan' of 'ik moet gaan werken'. De keuze om te gaan werken of te wel naar school. Allez, op school, school is voor mij, ik vind school kei leuk, maar achteraf

G: [Kerem krijgt telefoon.] Pak maar af ze, dat maakt niet uit.

K: Nee, da's gewoon een sms. Dat hangt ervan af van persoon tot persoon en leerkracht tot leerkracht. Want soms hebt gij in een school leuke leerkrachten die met, allez, als gij over iets praat kunnen die mee lachen. Maar gij hebt leerkrachten waar gij gewoon efkes een grapke ofzo mee maakt dan zeggen die ineens 'ah naar buiten!' Snapt ge? Dat vind ik kei hatelijk aan school. Ge moet een school hebben met sfeer. Ge moet ook soms is een keer kunnen lachen. Ge moet soms is... snapt ge? Maar ik heb al in scholen gezeten waar de directeur kei erg is, dat de directeur zomaar de laatste woord moet hebben, gij moogt niks zeggen, snapt ge? En dat is eigenlijk hatelijk voor een jongen. Stel u voor als ik morgen op school ben, komen die leerkrachten gewoon naar mij, ook als ik niks gedaan heb en niemand heeft dat gedaan, steken die gewoon de schuld op mij of op iemand anders, snapt ge? Dermee, ik heb verschillende richtingen gevolgd. Alleja, niet altijd op dezelfde richting gebleven, op verschillende van daar naar daar.

G: Ik ga dat, als ge wilt moogt ge dat ineens zeggen dan kunnen we dat samen invullen.

[Invullen document 'Vragenlijst schoolloopbaan']

G: Ge hebt vier jaar op school C gezeten?

K: Eum nee, ik heb toen ik het eerste keer naar het derde middelbaar ging was dat op school C. 2 keer. Ik ben twee keer, alle, ik heb drie keer het derde moeten doen. Meestal was dat door mijn gedrag. En daarna, het vierde heb ik ook op school C gedaan, dus eum... klopt dat? Ahja.

G: En dat is vooral voor uw gedrag dat ge dat opnieuw moest doen.

K: Eigenlijk wel. Alle, wij hebben zo'n klas waar er meer mensen, alle, jongens en meisjes, dat wij altijd lachen, snapt ge? Maar als de leerkracht binnen komt en als, ik heb dat meestal meegemaakt als ik bezig ben met schilderen of maakt niet uit, de leerkracht is weg. En als de leerkracht naar binnen komt ben ik toevallig efkes met iemand bezig. Maar die ziet niet dat ik aan het werken was. Die zegt 'gij zijt heel de tijd niet aan het werken! Ge kunt naar beneden vertrekken'. Snapt ge? Dat is altijd voor mij lastig. Ik ben hier heel de tijd aan het werken, ik praat met iemand heel even, dan moet ik naar beneden. Ik heb dat altijd gezegd: 'de school is leuk als ge leuke leerkrachten hebt'. Want anders, alle, ik ben, toen ik pas naar het eerste middelbaar ging ik naar school A. Ge had daar plezante leerkrachten en die konden lachen met alles. Die vroegen aan mij 'wilt gij uw huiswerk maken?' Ik deed dat met plezier met mijn best, omdat die leerkrachten voor mij respect hebben en die begrijpen mij, deed ik alles voor hun, snapt ge? Als een leerkracht iets vraagt, moet die er ook iets voor doen. Maar bij ons hebt ge ook van die leerkrachten die heel den tijd, alle, hoe moet ik zeggen, die zijn niet altijd op het rechte pad, die zij altijd [onverstaanbaar]. Leerkrachten zijn eigenlijk, soms hebben die eigenlijk 2 gezichten. Op een vlak kunnen die met u lachen, op een vlak niet. Alle, da's normaal voor een leerkracht moet die dat soms kunnen, maar meestal is dat echt wat ik meemaak, alle op school, die leerkrachten 'ja dit...'. Soms als ik ziek ben, wil ik naar huis, vraag ik toestemming om naar huis te gaan. Ik bel naar mijn ouders, ik heb die toestemming, ik kan er ook niks aan doen als ik ziek wordt, alle, ik weet niet wanneer ik ziek wordt. En die zeggen tegen mij, ja, da's hier paar keer gebeurd, 'ja, en dat gaat niet, en gij zijt te veel ziek aan het worden'. Ik zeg 'mevrouw, wat kan ik eraan doen dat ik ziek word'. Alle, snapt ge? Bij ons op school, school C, hebt ge een leerlingenbegeleiding. En wanneer leerkrachten [leerlingen] de klas worden buitengezet moogde gij uw verhaal vertellen. Als gij zelfs de waarheid vertelt, die geloven u toch nooit. Die geloven altijd de leerkracht. Telkens als de leerkracht zegt 'ja, die heeft zo gedaan'. 'Ah ga maar door [onverstaanbaar]'. Alle die geloven ons niet, die vertrouwen ons niet!

G: Ja? Is dat uw beeld van de leerlingenbegeleiding?

K: Ja ja, dat is zo bij de leerlingenbegeleiding. Ik zeg telkens tegen hun van 'mevrouw, jullie verdedigen geen leerlingen, jullie staan, voor wat staan jullie, voor leerlingen te begeleiden, maar jullie doen hier niks voor leerlingen'. Bijvoorbeeld ik heb zelfs meegemaakt dat een jongen met mij had ruzie gemaakt. Ik heb die gewoon weggeduwd en ineens kwam die leerkracht naar binnen en die zegt tegen mij dat ik die jongen een boks heb gegeven en dat in naar de leerlingenbegeleider moet. Ik zeg tegen die leerkracht 'meneer, ik heb die jongen geen boks gegeven, ik heb die weggeduwd'. En wij roepen die jongen erbij, die jongen zegt 'die heeft mij geen boks gegeven, die heeft mij weggeduwd'. Ik had toch gelijk, maar toch kreeg ik straf. Snapt ge? En dat vind ik raar, die leerlingbegeleider da's echt schoon klote, van die school.

G: En is dat het CLB dat ge dan bedoelt?

K: Eum, nee, gewoon de leerlingbegeleiding in school zelf. Ja, bijvoorbeeld, meestal is dat van die leerkrachten die ons aanwezigheid noteren, als er [leerkrachten] afwezig zijn zijn dat meestal die leerkrachten [die de studie doen], snapt ge?

G: De leerlingenbegeleiding zijn de leerkrachten zo van de administratie eigenlijk?

K: Ja, waar gij meestal als gij aanwezig zijt of als gij ziek zijt... Eigenlijk, vanalles doen die. Maar eum CLB [onverstaanbaar] erbij betrekken, er was ook een mevrouw die bij het CLB werkte, maar ik heb haar er nooit bij gehaald ofzo, want ik had geen goesting om telkens heel dat verhaal aan haar te vertellen. Maar der ging gewoon sowieso geen oplossing zijn, waarom,

omdat ik zit al jaren op die school, ik heb dezelfde problemen met die leerkrachten en die leerlingbegeleiding, dan zal dat efkes nu niet opgelost worden. Maar nu is eigenlijk...

G: Dus ge had veel problemen met uw leerkrachten.

K: Ja, eigenlijk wel.

G: En was dat met alle leerkrachten?

K: Nee nee nee. Ik heb daar een paar leerkrachten, bijvoorbeeld er is een leerkracht, een mevrouw en een meneer, en die meneer kwam soms binnen in de klas en voordat wij gingen beginnen had die altijd iets te zeggen, snapt ge? Die had altijd iets te zeggen, iets leuks, over zijn vriendin of wat er gebeurd is, een leuk verhaal. Dan begonnen wij allemaal mee te lachen. Dan vroeg die iets aan ons en wij denken in ons eigen 'ha, die leerkracht is goed, die heeft respect, die laat ons lachen, laten we, kom we gaan gewoon doen wat hij vraagt'. En dan doe ik alles wat die leerkracht vraagt. Als een leerkracht binnenkomt in de klas '(roepend) ja pak die boeken op de tafel!'. Allez, da's toch geen respect.

G: Die leerkracht wint jullie sympathie eigenlijk.

K: Ja. Op de meeste scholen waar ik heb gezeten buiten deze school [school C] waren dat allemaal kei goede leerkrachten. Ik had daar altijd zin om naar school te gaan, ik had altijd echt goesting om te werken, ik maakte mijn huiswerk, mijn taken, mijn examen. Ik deed mijn best. Zelfs in school B, deed ik boekhouding. En die leerkracht was kei goed tegen mij, dat was mijn klastitularis. Allez, dat was echt een heel goede leerkracht. En wat die mij vroeg, deed ik. En op een dag, ik was slecht bij boekhouden, maar toch, wat die mij vroeg, leren. En ik heb zitten leren leren leren, en ik was erdoor met mijn examens en ik had goede punten. Snapt ge? Dat hangt ervan af van het principe. Gij moet die leerkracht kunnen begrijpen en die leerkracht moet u kunnen begrijpen. Het is niet dat wij moeten doen wat de leerkracht vraagt. Allez, 'ja doe dat!', snapt ge?

G: Ja ja ja. En ge zegt 'ik deed mijn best'. Is dat dan omdat de leerkrachten dat vragen?

K: Ik doe dat 1 kant voor m'n eigen, da'k er ineens van af ben, dat ik ineens een klas hoger kan gaan. En soms doe ik dat ook, allez, hoe moet ik dat zeggen, als ik met u in de klas zit en ik kom hier binnen en ge zegt tegen mij 'pak uw boek' en gij zegt 'ah, ik ben mijn boek vergeten', maar dat is echt niet om te lachen ofzo, maar ge zijt echt uw boek vergeten. Dat die leerkracht dan zegt tegen u 'ja, ga maar naar buiten'. Wat gaat gij denken? Ik heb dat veel meegemaakt, dat ik denk 'ja allez, hoe kan dat'. Dan word ik kwaad, dan zeg ik 'oké, 't is goed, ik gaan weg'. Maar als ik discussie heb met de leerkrachten, ik ga niet verder doen met discussie. Wat doe ik, ik zeg tegen de leerkracht: 'salu meneer, ik zen hier weg, ik wil hier niet meer staan, ik wil uw gezever niet meer horen'. Ik ga naar beneden, ik ga naar leerlingenbegeleiding 'ja, we willen uw verhaal horen'. [Onverstaanbaar] aan mijn leerkracht. Leerkracht komt naar beneden, ik moet buiten zijn, die gaan onder elkaar alles onderhandelen dat ik een heleboel straf krijg, dan zit ik in de refter met zo'n pakske te schrijven. Snapt ge? Da's eigenlijk heel lastig, maar stoppen met school is eigenlijk, spijt komt er wel tussen, maar 1 kant is dat wel gezellig als gij kunt zeggen 'oh ik ga voor de TV zitten tot 5 uur, 4 uur, middernacht'. Da's wel gezellig dat ge kunt uitslapen, ge kunt doen wat ge wilt. Maar 1 kant denk ik ook in mijn eigen, ja...

G: Ja, want ge zijt dus sinds september 2011... dus nu vier; vijf maanden ongeveer, vijf maanden zit ge dan thuis. En wat doet ge dan ondertussen?

K: Eum, wat ik doe eigenlijk is meestal... meestal zit ik voor de TV. Dan ga ik als ik, mijn vader ofzo iets nodig heeft, iets helpen, maakt niet uit wat. Of mijn zuster is just verhuisd, dan help ik haar. Ik ben ook op zoek naar werk, ik ben gaan solliciteren, ik heb mijn CV binnengegeven, maar ik ben nu ingeschreven in de VDAB als werkloos, snapt ge? Da's sowieso.

En ik heb gezegd dat ik werkloos ben en ik ben een paar opleidingen gaan volgen en da's dingens tegen mijn... allez, dat ik niet wou doen, opleiding. Ik zoek als parkeerwacht een opleiding, ik vind dat een leuke job, want gij moet gewoon wandelen, boetes schrijven, da's eigenlijk plezant zoiets. Maar die zegt tegen mij 'ja, ge kunt dat doen, ga maar naar die opleiding'. Ik ga naar die opleiding, kom ik daar ineens tegen hout, metaal, niks van parkeerwacht staat erbij. Ik zeg tegen mij 'allez, salut' en ik zijn weg. Snapt ge, ik vraag aan hun 'kan ik als parkeerwacht werken'. De VDAB, die helpt mensen die werkloos zijn, die moeten normaal mijn job vinden. Maar ik doe ook zelf mijn best. Hoe kan dat eigenlijk dat ge als parkeerwacht geen job kunt vinden? Ja, ik vind dat kei raar.

G: Zijn daar misschien bepaalde specifieke organisaties voor?

K: Er was een opleiding, de VDAB zegt tegen mij 'ja, gij moet naar dees adres gaan'. Ik vind dat kei raar. Allez, waarom moet ik naar deze adres gaan? Snapt ge? Als ik toch weet dat ik geen job ga vinden? Snapt ge? Maar ik doe wel mijn best nu. Ik kan daar werken. Ik werk af en toe wel, bijvoorbeeld mijn nonkel heeft een feestzaal, maar da's telkens zo op vrijdag, zaterdag, zondag zijn er trouwfeesten, dus da's toch niet...

G: Ja, en da's in het zwart, dat telt niet voor uw...

K: Ja, dat telt niet. En snapt ge? Dermee dat ik nu, ik werkte heel de tijd in de zomervakantie in de Lunch Garden, dat was wel plezant werk, maar afwassen is niks voor mij. Da's wel veel werk en...

G: Maar goe. School. Leerkrachten. Het viel me op dat Ahmet daar ook over begon, over leerkrachten. En waar je ook iets over zei was sfeer.

K: Ik had soms leerkrachten, allez, als ik bijvoorbeeld, ik heb een paar leerkrachten gehad die tof zijn, die zeggen bijvoorbeeld, wij zijn heel jaar daar op school, dan zegt een leerkracht van 'komaan mannen, wij hebben heel hard ons best gedaan, wij zijn vooruit gegaan, gaan wij efkes buiten een wandelingske maken' ofzo. En er zijn leerkrachten die tenminste aan hun leerlingen denken. Snapt ge? Dan denken die 'jongens hebben hun best gedaan, we gaan met hun een wandeling doen'. Dan gaan wij met de leerkracht een wandelingske maken, lachen wij onder mekaar, en als wij in de klas zouden zijn en zeggen 'komaan, mevrouw, wij hebben hard gewerkt, laat ons efkes een beetje pauzeren, zeggen we maar'. Wij hebben ook geen speelplaats op die school. Da's gewoon om tien na tien een kwartierke in de klas pauzeren. Iets eten, iets drinken. Da's ook kei lastig voor ons. We hebben rokers, bijvoorbeeld ik ben een roker, da's eigenlijk een klein beetje moeilijk dat wij in de klas zo zitten. Wij kunnen niet roken.

G: Ge moogt niet roken. Er zijn veel scholen waar ge niet moogt roken.

K: Ja maar ik mijn school B, dermee dat ik dat ook heel plezant vond, als ge op de speelplaats bent dan hebt ge leerkrachten die precies gelijk uw vrienden zijn. 'Ah, da's mijn vriend', die komt erbij en die rookt met ons, snapt ge? Da's kei plezant. Allez, dat is zo'n trapke waar alle jongens staan, precies op café zitten, ik heb daar met roken nooit een probleem, ik rookte daar op de speelplaats. Maar meestal op deze school, school C, ik ging in de toiletten roken. Boven waren er toiletten en beneden. Ik ging altijd beneden, met de hulp van een kuisvrouw dat ik goed kende. Zij was aan het schoonmaken en ik 'ja, wilt gij in de gaten houden als er iemand?' Die zei 'ja doe maar, rook maar, ik ga dat wel schoonmaken enzo'. Altijd door haar had ik wel veel geluk. Maar eum, leerkrachten zoals ik u zeg. Ge hebt leerkrachten die leerlingen begrijpen, ge hebt leerkrachten die gewoon, bijvoorbeeld leerkrachten die met stress zitten, die komen met die stress op u af, terwijl gij daar niks mee te maken hebt. Misschien heeft die met iemand al iets gehad, problemen, ...

G: En hoe brengen die die stress op u?

K: Allez, als ik in de klas ben en er is bijvoorbeeld een jongen die zijn taak niet gemaakt heeft, dat die naar buiten moest en is de leerkracht kei kwaad. Dan komt die naar ons. Ja, en als ik iets wil zeggen, of als ik iets niet gemaakt heb '[kwaad] ja, gaat gij maar naar beneden, gij hebt dat niet gedaan, ik ben dat echt beu!' En voor heel de klas zegt die dat die mij beu is, snapt ge? In een klassituatie zou 't ge dat eigenlijk niet moeten zeggen over een leerling 'ik zen u beu', want ik ben uw leerling. Ik bedoel, dat vind ik een beetje een belediging voor mij eigenlijk. Als een leerkracht komt 'ja ik ben u beu, ga dan weg!' Ja, dan ben ik ineens van plan, dan ga ik ook geen respect hebben voor die leerkracht. Ik heb dat veel keer meegemaakt. Ge hebt leerkrachten die bijvoorbeeld lief zijn als ze iets vragen: 'wilt gij dat alsjeblieft doen?', 'wilt gij efkes meekomen?' Met plezier.

G: Ja? Luister je dan beter?

K: Ja ja ja, ik luister dan beter! Als ze op een serieuze manier en vriendelijke manier iets vragen, zeker doe ik dat. Dat zijn mensen met respect, dan toon ik respect. Maar als er mensen zijn die binnenkomen 'ja! Nee! Dit! Dat!'... Die klastitularis van mij was ook een roker. Die zegt tegen ons dat we in de pauze niet mogen roken, gaat die zelf voor de schoolpoort een sigaretje roken zonder toestemming van de directeur of niks. Komt die in de klas en die stinkt naar bier, die drinkt veel pintjes, die komt binnen met zijn adem die stinkt naar pintjes en ik denk dat dat altijd door die pintjes is dat die altijd... echt...

G: Ge hebt dus zo'n leerkrachten, ge hebt ook andere leerkrachten die denken aan hun leerlingen, zegt ge. Kan je daar iets meer over zeggen? Wat geeft je dat gevoel dat die denken aan u? Is dat alleen door wat dat ze doen?

K: Nee, dat is ook van hun... Da's ook, dat geeft eigenlijk een heel goed gevoel.

G: En hoe merk je dat?

K: Eum, bijvoorbeeld, als wij in de klas zitten en ik zeg 'mevrouw, mogen wij alstublieft een film zien? Allez, komaan?' Dan zeg ik tegen heel de klas 'Allez, meedoen'. Doet iedereen 'mevrouw?' Dan zij zegt 'oké' dan heb ik ineens zo'n goed gevoel. Dan ben ik blij, heb ik een goed gevoel van 'ah, die leerkracht is goed'. Snapt ge? Ze wil ons niet, allez, laten staan met huiswerk, ze wil tenminste ook iets voor ons doen. Ze doet wat wij... allez, wij vragen iets en zij doet dat voor ons. Staan wij daar allemaal voor TV, lachen wij... snapt ge? Wij mochten zelfs films uitkiezen. Dan zeggen wij het volgend lesuur, hebben wij haar terug, 'mevrouw, gaan wij een wandelingske maken?'. 'Oké, wij gaan een wandelingske maken.'

G: En is dat dan een goede leerkracht omdat die alles doe wat jullie vragen?

K: Niet alleen dat. Op sommige vlakken was dat echt gedaan met films enzo, was dat gewoon werken. En dat was ook van mijn eigen en van de andere leerlingen, mijn klasgenoten die waren dat allemaal aan het beseffen van 'nu gaan we nu moeten werken'. En wij maakten altijd onze boeken. Wij hadden ongeveer vier, vijf boeken van PAV Nederlands, maakten wij die boeken waren wij ermee bezig, zo snel mogelijk dat we ervan af zijn, gingen wij leuke dingens doen. Ging iedereen zijn best doen, en leerkracht begreep ons en wij kregen allemaal goede punten. Tijdens examen hadden wij allemaal goed geleerd enzo, snapte? En zo is dat allemaal vooruit gegaan.

G: Vonden de anderen in uw klas ook dat dat, als dat goede leerkrachten waren, vonden alle andere dat dan ook een goede leerkracht?

K: Allez. Dat hangt van persoon tot persoon af. Als die persoon met die leerkracht problemen heeft en ik niet, dan is dat zijn probleem, snapt ge? Maar dus, die problemen worden altijd geregeld. Waarom? Leerkracht die zegt '[roep] uit de klas, nu!' Echt dat die dat menen: 'buiten!'. Dan moet gij dat niet meer terugkomen. Maar bij die leerkracht, dat was een vrouw, en zij zegt tegen ons 'naar buiten' en ik zeg 'allez, komaan mevrouw, nog 1 kans, alsjeblieft, komaan'. En zij, snapt ge, als ik naar

beneden ga dan is dat weeral miserie, en zij 'oké, ga maar zitten', zo echt vriendelijk, snapt ge? Dat vind ik kei goed aan leerkrachten. Een leerkracht die u kan, allez, normaal een leerkracht kan leerlingen begrijpen. Dat is niet zo van 'ah, we moeten doen wat die vraagt'. Da's waar, maar want die leert ons iets. Maar uiteindelijk moet die ook doen wat wij vragen, snapt ge? Als ik iets vraag, 'ja meneer, ik ben mijn balpen, een paar keer mijn spullen thuis vergeten.' 'Weet ge wat? Ga maar naar huis jongen. Kom, ge hoeft hier niet meer in school te zitten.' Echt zo he. Ge hebt leerkrachten, die komen daar. Ge krijgt informatica en dan zit die in de klas 2 urekes, letterlijk 2 urekes zit die te praten, dan ziet gij iedereen in slaap vallen. Allez, hoe zal dat komen? Door te praten!

G: Maar ja, ge kunt u afvragen... of gij zegt 'een leerkracht moet zijn leerlingen begrijpen'. Er zijn er ook anderen die zeggen 'een leerkracht moet leerlingen niet begrijpen, die moet goed lesgeven!'

K: Maar allez. Wil jij zeggen als ik morgen in problemen zit en kom ik morgen op school. Stel u voor ik heb huisproblemen, maakt niet uit, ik kom in school. Zit ik daar in de klas en meneer vraagt mij iets en ik doe dat niet. Misschien ben ik droevig, misschien ben ik heel kwaad. Snapt ge? Een leerkracht moet eerst altijd vragen 'wat is er? Is er iets? Waarom doet gij dat niet?' Snapt ge? Dan moet gij jou probleem uitleggen aan de leerkracht zodat die jou kan begrijpen. Dat bedoel ik.

G: Ge vindt dat wel heel belangrijk.

K: Ja, ik vind dat heel belangrijk dat ik leerkrachten... Want ge hebt soms leerlingen in onze school, die daar komen, die gij ziet lachen enzo, maar vanbinnen weet gij niet wat die voelen, wat voor pijn die hebben, snapt ge? Met de leerkracht kunt gij eigenlijk alles bespreken en die helpen jou ook. 'Ja, kom, we gaan dat efkes alleen spreken.' Snapt ge? Ik heb dat meestal met een meisje in onze klas ook gehad, dat was zo'n karatemeisjes, snapt ge, en leerkracht heeft met haar gesproken enzo, da's allemaal goed afgelopen. Maar uiteindelijk is zij weg van onze school gegaan, zonder problemen ofzo. Een leerkracht moet ook, allez, wat respect hebben voor de leerling. Het is niet 'ah ik ben de leerkracht, ik ga de baas spelen'. Nee. Snapt ge? Allez, dat vind ik echt eigenlijk heel raar.

G: Ja, ik kan er wel inkomen. Nu [ik merk dat Kerem iets op zijn GSM leest], ja doe maar efkes hoor. Neem uw tijd maar.

Ik begrijp nog niet helemaal waarom dat ge gestopt waart. Ge hebt dus middelbaar gedaan tot en met het vierde zeker, het vierde middelbaar uitgedaan, en dan zijt ge gestopt.

K: Ja, aan 1 kant is dat ook waarom ik gestopt ben, is dat door eum... snapt ge, ik ben een paar keer blijven zitten. Ik heb een slechte gedrag. Allez, slechte gedrag bedoel ik niet echt zo van iemand 'oh oh [gewelddadig]', nee maar van iemand die graag lacht in de klas, die altijd sfeer maakt. Dermee dacht ik in mijn eigen van 'allez, ga ik nu stoppen of niet?' Want ik ben dat echt beu met die problemen met die leerkrachten, mijn vader moest telkens naar school komen. Ik was dat echt kei beu. Ik zeg 'ik ga stoppen, ik ga liever een job zoeken, ik ga werken'. En dat is de enigste reden eigenlijk waarom ik echt wou stoppen. Met school heeft het veel te maken eigenlijk.

G: Ja.. en leg mij maar uit...

K: Eum... voorbeeld als ik... hoe moet ik uitleggen... Ja, bijvoorbeeld, zoals ik zei tegen u, leerkrachten zoals die zijn tegen mij. Ik ging naar school, en soms had ik wel problemen, moest mijn vader naar school komen. Dan zegt mijn vader 'ah, mijn zoon is slecht bezig'. Snapt ge? Maar die leerkrachten vertellen altijd meer dan dat ze moeten zeggen. Ik bedoel, ik ben in de klas, ik heb zelf voor iemand geslaan, komen die af, 'ja ja, paar maanden geleden deed die ook dat'. Die vertellen echt letterlijk alles aan mijn vader! Uit het verleden ook alles wat er gebeurd is. Dan sta ik daar ineens zo van 'amai'. Weet ge, mijn vader komt thuis 'Ja gij doet uw best niet!' Dan is dat een slechte voorbeeld voor mijn vader!

G: Zijt ge dan gestopt voor wat er op school was of voor wat uw vader ervan vond?

K: Eum... Mijn vader, bijvoorbeeld mijn vader wou niet dat ik stopte. Maar mijn vader was op den duur kei beu dat die telkens naar mijn school moest komen, dat die telkens de directeur moest spreken. Die zei 'weet ge wat? Ge zijt echt slecht bezig. Als ge wilt stoppen, stopt maar, want ik ben dat beu om telkens naar school te komen'. Snapt ge? Maar ik wou voor mijn eigen ook al stoppen sinds dat allemaal gebeurd is met die leerkrachten wat ik al beetje heb verteld.

G: Van die schilderen. Dat die zei van 'ge waart aan het babbelen'.

K: Ja, ook door dat. Ook meestal als ik buiten de klas wordt gezet is dat altijd problemen, want ik krijg een – hoe noemt dat – een volgkaart. Weet je niet wat dat is? Dat is bijvoorbeeld als ik telkens in de klas ga en ik heb vier urekes mijn klastitularis dan stelt zij haar naam erop en ben ik goed bezig dan zijn dat allemaal 'okés'. Ik krijg allemaal kruisje bij oké. Maar als ik niet goed ben, is dat allemaal 'min'. Elke 'min' is vijf minuten nablijven op de dag zelf. Snapt ge? En toen ik die volgkaart had, was dat allemaal goed verlopen. Maar dan vind ik raar. Als ik een volgkaart heb, ben ik zelfs niet goed bezig, ook soms aan het lachen, wat aan het overdrijven, toch krijg ik pluskes, maar als ik geen volgkaart heb is dat altijd dat ik minnekes, allez, zonder die volgkaart moet ik altijd de klas buiten.

G: En wat was dan nog het probleem op school?

K: School heeft veel mee te maken met, allez, ik vind ik ben gestopt voor school met leerkrachten. Allez, enigste probleem met leerkrachten is... dat die niet altijd... ging overdrijven eigenlijk.

G: Overdrijven?

K: Ja. Overdrijven. Bijvoorbeeld zoals ik derjust zei. Ik doe niks, ik zit gewoon in de klas, ik praat met iemand. Leerkracht komt toevallig ineens binnen en zet ons buiten.

G: En was dat dan omdat ge de klas misschien stoorde?

K: Leerkracht zei dat ik de klas stoorde, maar niemand was aan het storen. Waarom? Omdat in een schilderklas was bij ons, iedereen heeft eigenlijk een soort 'kotje'. Eigenlijk is mijn klasgenoot is mijn burens. Dan kwam die efkes bij mij iets vragen. Wij zijn onder mekaar rustig aan het praten. Rustig. Meestal hebt gij aan de andere kant zijn er jongens die kei luid aan het praten zijn dat gij die hoort tot buiten. Komt leerkracht binnen, die zegt niks. Maar toevallig als ik praat, heb ik altijd weer een probleem met die leerkracht. Die leerkracht precies iets tegen mij. Dat trekt precies stress aan.

G: Had ge dat gevoel?

K: Ja, ik had dat gevoel, want ik heb dat ook tegen hem gezegd. Ik zeg 'meneer, als gij, allez, als gij mij haat of als gij mij niet graag hebt, moet gij dat gewoon nu meekomen naar de directeur en schors mij of hoe lang dat gij wilt.' Ik zei dat zo veel keer tegen u 'als gij mij wilt buiten zetten, doe dat dan nu'. 'Dan moet gij niet altijd roepen op mij, mijn vader naar school laten roepen. Als gij een einde wilt maken, ga naar de directeur, zeg tegen de directeur 'die jongen moet buitengesloten worden''. Die leerkracht wou dat niet doen. Waarom? Telkens ging die verder met dezelfde problemen met mij. Roepen, overdrijven enzo... snapt ge? Dat is ook met slecht gevoel voor mij. Dat is precies 'ah die wil mij laten lijden'.

G: En los van de leerkrachten, waren er nog andere dingen? *Hier had ik moeten doorvragen op het 'laten lijden'!*

K: Eum, strenge leerkrachten bedoelt gij of?

G: Dus ge hebt de problemen op school die met leerkrachten te maken hebben. En waren er nog andere problemen op school die niks met leerkrachten te maken hadden?

K: Allez, nee eigenlijk, echt niet..

G: Hoe waren uw punten?

K: Hangt ervan af van vak tot vak. Als ik echt mijn best deed, had ik echt goede punten. Allez, wel onder de 10 ofzo, maar wel boven de 5. Dan is dat geslaagd. En ik heb voor een paar vakken was ik wel gebuisd, ik ben [onverstaanbaar] persoon, allez, dat hangt ervan af. Ik deed echt mijn best, maar als ik soms in de klas toevallig binnenspring, ik heb alles geleerd, dan zie ik die plaatje andere vragen staan. Dat hebben wij meestal meegemaakt. Ah 'deze leren' om ons in het zak te zetten, dat is wel een grappige leerkracht, maar in de klas krijgen we andere vragen. Voor wat hebben we eigenlijk geleerd? Niet iedereen weet...

G: En dat was dan een grapje van de leerkracht of?

K: Niet eigenlijk een grapje. Die wou ons eigenlijk testen. Voor te zien of wij

G: Of ge het wist.

K: Want die had die dingen ingeschreven voor dat wij dat hadden geleerd. Voor te zien of wij dat nog onthouden hadden.

G: Ge waart er meestal wel door op uw rapport.

K: Op mijn rapport was ik er eigenlijk 1 keer... Dat vind ik eigenlijk ook raar. Op mijn rapport was ik wel geslaagd als B-attest, de tweede keer, en dat was nog in derde, had ik, al mijn punten waren boven de 50 op mijn rapport, toch zijn ik er niet door gelaten.

G: En dat bedoelt ge, dat was vooral met uw gedrag.

K: Dat heeft heel veel met gedrag.

G: Da's wel iets heel gek he. Ge waart met alles boven de 50?

K: Ja, ik heb mijn rapport zelfs bekeken. En dat vind ik heel raar.

G: En wat heb je er dan mee gedaan? Als je dat bijvoorbeeld niet duidelijk vond?

K: Eigenlijk, ik ben er niet mee gaan spreken met die leerkracht ofzo.

G: Ge hebt er met niemand over gesproken.

K: Nee nee nee, ik wou er echt niet achter gaan, want snapt ge? Als ik erachter ga is dat weeral een heel verhaal dat die gaan vertellen en zij weeral stress krijgen.

G: Maar da's toch een verschil tussen naar beneden gestuurd worden en daar uw verhaal niet willen doen, of dat je heel je jaar gaat moeten overdoen en dan...

K: Maar ja, ge moet uzelf... ik was dat gewoon beu eigenlijk.

G: Maar ja, het is twee keer gebeurd!

K: (Zegt niks)

G: En uw ouders of?

K: Mijn ouders vonden dat kei spijtig dat ik gestopt ben.

G: En wat zeiden die toen ge zo'n C-attest hebt en ge had allemaal deftige punten?

K: Mijn vader zei soms tegen mij, mijn vader zei 'ja ik had dat echt van u verwacht, dat gij een C-attest ging krijgen'. Mijn moeder zei 'allez, kom, ga uw best doen'. Allez, mijn moeder zei 'hoe komt dat? Dat komt ervan als gij niet leert, als gij niet slaapt!' Soms zat ik gewoon voor de TV he, als ik geen zin had om te slapen he. Ermee, mijn moeder verwittigde mij elke keer, mijn moeder zei elke keer over 'ge moet uw best doen, gij moet uw best doen op school, dat wij niet langs moeten komen, doe uw best'. Da's elke dag! Elke dag, letterlijk elke dag. Maar nu is eigenlijk, ben ik eigenlijk gestopt, heb ik eigenlijk geen probleem meer met school, want. Ik mis eigenlijk 1 kant school, waarom? Omdat gij op school heel veel vrienden en heel veel vriendinnen kunt maken.

G: Had ge veel vrienden op school?

K: Ja, ik ken heel de school letterlijk. Ik was maar een paar jaar op die school en ik kende echt iedereen dat ik kende 'goeiedag', met vriendinnen middag pauzeren. En de school daarnaast was er ook mensen dat ik heb leren kennen, ik ging mijn middag, allez, vanalles doen en da's kei plezant.

G: En eum... zeiden die er iets van als gij niet meer naar school terug ging? Uw vrienden en klasgenoten?

K: Eum, mijn klasgenoten heb ik nog, ik ben gisteren nog met de auto langsgeweest langs mijn vorige school, heb ik een paar klasgenoten gezien. Snapt ge? Eerlijk gezegd was ik de grapjes, de grootste grapjas van heel de klas, snapt ge? En wanneer die mij zagen die beginnen ineens kapot te lachen 'oh hier! Lang geleden! Dit dat' Die zeggen 'oh waarom bent gij gestopt, gij moet in ons klas zijn' en dan praten die ineens over vorig jaar wat wij allemaal meegemaakt hebben, leuke tijden, slechte tijden, snapt ge? Dat zijn gewoon, meestal mist ge uw vrienden, mist ge uw leuke tijden op school, maar voor de rest had ik echt geen problemen met school. Ik stond altijd vroeg op voor school, ik was altijd klaar, ik was zelfs een half uurke vroeger op't school. Ik was met alles klaar. Ik was meestal in orde, maar af en toe echt niet in orde. Ik ben mijn boeken bijvoorbeeld thuis vergeten. Dat was omdat ik wakker werd, soms ineens snel snel snel... dermee.

G: En eum, wacht he. Ge studeerde schilderen he.

K: Schilderen-decoratie.

G: Schilderen-decoratie. Had ge daar zelf voor gekozen?

K: Eum ja, eigenlijk wel.

G: Ge wou dat echt doen.

K: Ja, maar eigenlijk de laatste jaar, toen ik naar vierde ging, had ik eigenlijk echt geen zin om schilderen te doen, maar alle scholen zaten vol en er was alleen nog in die school nog plaats bij die schilderen. Dermee dat ik geen andere keuze.

G: Dus ge moest echt wel.

K: Ja, dat was echt. Want ik heb vroeger hout-metaal gedaan en daarvoor ook electriciteit. Mijn lievelingsvak was eigenlijk hout, en electriciteit. Ik was kei goe, ik had nooit slechte punten en ik had altijd, bijna altijd goede punten op mijn rapport en geen buis. Dan denk ik in mijn eigen 'allez, da's nu te laat om vanaf vierde opnieuw te beginnen met hout of electriciteit'.
Snapt ge?

G: Om dat nu in avondschool te doen?

K: Maar avondschool... geen interesse. Ik zou liever eigenlijk voor mijn eigen... ik zou willen werken, denken aan mijn toekomst bijvoorbeeld. Als ik nu begin te werken dat ik dat ineens [onverstaanbaar] ga zijn. Gewoon werken... eigen zakgeld...snapt ge? Ik heb al genoeg geld op mijn rekening, als ik iets wil, krijg ik dat, het probleem is, deze keer moet ge uw eigen centen opzetten, niet dat van uw ouders. En dermee dat ik dat altijd wil. Ik pak niet veel van mijn ouders geld, ik krijg op mijn bankrekening genoeg geld van mijn ouders, ... ik heb van mijn ouders een auto gekregen.

G:Da's wel een gemakkelijk leven natuurlijk!

K: Ja, ik heb een auto gekregen...

G: Maar goed, uw richting was schilderen-decoratie. Ge deed dat graag? Schilderen-decoratie? En waart ge van plan daar verder in te gaan?

K: Eum... niet meer.

G: Maar stel dat ge niet waart gestopt met school, had ge het dan graag verder gedaan?

K: Ja.

G: Dan wel. Maar op dit moment zoek je geen werk in schilderen-decoratie.

K: Ik heb wel een paar keer zitten schilderen bij mijn neef, bij mijn broer zijn thuis. Als vrijwillig, of soms als mijn broer echt zegt van 'ah komt gij schilderen?'. Als ik geen zin heb, zeg ik 'als gij mij betaalt, dan kom ik'. Dan ga ik ineens daar. Maar in de klas, met schilderen hebt gij zo echt keiplezante leerlingen. Ik had jongens die uit Nederland komen, die hebben zo'n grappige accent. Dan hebben wij zo discussie met Belgen-Nederlanders. Hebde gij meisjes die altijd ruzie hebben. En dan staan de jongens zo altijd te lachen. Dat is altijd leuk. Tijdens dat gij schildert, tijdens dat wij schilderen, is iemand dat aan het praten is en dan zijn wij tegen mekaar bezig, maar terwijl wij aan het werken zijn. Snapt ge? Dat is keiplezant. Maar eens dat de leerkracht binnen komt... Wij mochten geen MP3 luisteren. Dat is keiraar, in de praktijkles geen MP3. Die zet de radio aan en de radio echt op de heel zachte volume, dat ge niks hoort. En als de leerkracht weg ging, die radio kei luid. Komt die binnen 'wie heeft dat gedaan!'. Bij informatica was die radio weg, wij mochten niet luisteren.

G: Maar ge zegt, 'dat moest leuk zijn'. Is dat belangrijk voor u dat het school leuk is?

K: Eigenlijk niet. 1 kant wel, 1 kant niet. 1 kant ben ik eigenlijk, wil ik eigenlijk naar school gaan om af te studeren, en andere kant wil ik ook heel veel bijleren, snapt ge? Maar 1 kant in een school hebt gij sowieso, elke leerkracht hebde gij sfeer. Bij ons was dat toch zo in de klassen, op elke school dat ik heb gezeten, altijd wel sfeer gehad.

G: Maar ge vindt dat niet zo belangrijk die sfeer.

K: Nee, niet echt.

G: Ge vindt bijleren belangrijker? Dat vind ik wel raar eigenlijk.

K: Allez, bijleren. Bijvoorbeeld, ik vind dat kei leuk, soms moet ik eerlijk zijn, als ik soms in de klas zit, ik vind dat kei leuk als ik naar een leerkracht moet luisteren over wat die bezig is. En als ik een taak krijg en ik vind die 'ah oké, de leerkracht heeft dat uitgelegd' dan ben ik heel de dag met mijn taak bezig, dan praat ik soms niet met die leerlingen van mijn klas, dan ben ik heel de tijd met mijn taak bezig. Dat vind ik kei plezant.

G: Ge kon u dus wel lang concentreren.

K: Ja ja ja. Alles. Zelfs soms, dat was ook soms bij mij. Een paar keer was ik de beste van de klas geweest eigenlijk. Met mijn taken met mijn punten, de beste van de klas.

G: Ik vind dat zo gek, terwijl ge, allez, terwijl alles precies toch wel goed ging op school, dat ge dan toch gestopt zijt.... Ik heb hier nog een aantal woorden. Maar eerst wil ik vragen of er nog iets was op school waar ge niet over hebt verteld.

K: Eigenlijk niet. Ik ook nog met mijn oudere, allez, vroegere of vorige tijden gaan. Met mijn leerlingen, mijn klasgenoten, wil ik terugzien, terug lachen, terug blij zijn. Maar nu ben ik ook nog altijd blij. Ik heb nog met niemand problemen ofzo. Nog altijd ben ik mee aan het lachen. Als ik nu naar buiten ga, ga ik met mijn vriendin afspreken of met mijn neven, ik ben ook altijd gelukkig, maar school is eigenlijk nog iets leuks.

G: Ja, want eigenlijk. Het ging goed op school, het was leuk op school, en dat je dan toch zei, je stopt....

K: Die leerkrachten... dat heeft echt heel veel... Het probleem is bij die leerkrachten bij mij.

G: Ja? Denk je niet... En dat is nu niet... Denk je ook niet dat dat wat gemakkelijk is om die de schuld te geven?

K: Eigenlijk is dat niet zo gemakkelijk. Ik kan nu zeggen dat ik ook soms fout was, maar als ik weet dat ik echt een groot probleem of iets slechts heb gedaan, geef ik dat toe. Beneden aan de leerlingenbegeleider. 'Ja mevrouw, ik heb dat gedaan.' Snapt ge, ik geef dat toe. Maar als die leerkrachten overdrijven, kom ik mee, dan zijn die ineens met een ander verhaal bezig dat helemaal niet klopt. Zoals die jongen, ik heb die weggeduwd, die leerkracht zegt dat ik die een boks heb gegeven. Ik haal die jongen erbij, die zegt 'die heeft mij gewoon weggeduwd, wij zijn terug vrienden geworden, dat was gewoon dat wij kwaad waren op mekaar' Dan moest ik opeens zo'n hele bundel [strafwerk] klaar maken. Waarom? Ik heb niks gedaan. Oké, ik heb die jongen wel weggeduwd, da's slaan, maar toch, waarom moet die leerkracht hier afkomen met leugens, snapt ge?

G: En is er eigenlijk overleg geweest toen ge ging stoppen? Hebt ge dat gemeld aan de directeur? Of hoe is dat gegaan?

K: Ik ben 18 geworden in juni vorig jaar. Ik ben gewoon niet meer naar school geweest.

G: In juni?

K: In juni ben ik 18 geworden, maar in september ben ik niet meer naar school geweest.

G: Dus ge hebt u wel ingeschreven?

K: Ja, ik ben tot het einde van het schooljaar helemaal naar school gebleven. Mijn rapport, helemaal afgemaakt, alles. Dan zomervakantie, september, niet meer geweest.

G: Ge hebt u niet meer terug ingeschreven? En het school heeft u gecontacteerd?

K: Nee nee nee, want wij hadden ervoor nog, ahja, wij hadden, da's waar, ik had nog een brief gekregen van 'ga jij hier blijven op school, ga jij verder studeren'? Maar ik heb op die brief geschreven 'ik ga stoppen. Ik stop met school.' Die hebben 'reden?' erop geschreven, ik heb gewoon 'geen reden' erbij geschreven. Ik heb dat zelf tegen mijn leerkracht gezegd. 'Ha, gij gaat stoppen met school?' Ik zeg 'ja meneer, dan ben ik ervan af en dan zijt gij ook van mij van af.' Want die leerkracht zegt 'oh, gelukkig dat gij gaat stoppen', maar als ik nu langs de school rijd, ziet die mij, komt die ineens heel lief naar mij 'hé lang geleden, amai gij rijdt in een chique auto'. Snapte, ken je dat? Zo van die.

G: En die hebben niets gezegd, u niet proberen overtuigen, of die hebben geen alternatieven geboden... Heeft er iemand misschien van de leerlingenbegeleiding gezegd van 'ah ja, ge wilt stoppen met school, maar er zijn nog andere mogelijkheden'.

K: Geloof mij maar niet! Die leerkrachten waar ik veel problemen heb bij gehad, die waren juist blij dat ik ging stoppen met school. Want toen ik dat zei 'meneer, ik ga stoppen met school', '[plat] ja 't zal het beste zijn joenge. Het zal het beste zijn als ge gaat werken.' Echt zo he. Leerkrachten zeiden zo veel tegen mij van 't zal het beste zijn dat ge gaat werken'. Ik denk in mijn eigen ook van 'hoe kan een leerkracht eigenlijk van een jongen zeggen?' Da's eigenlijk de reden van wat ik zei.

G: Ja, uit uw verhaal blijkt eigenlijk, school ging goed, het was leuk op school, veel vrienden, soms waart ge echt gemotiveerd nog om te werken, voor bepaalde vakken, dus dat gaat allemaal goed, maar dan zijt ge 18 geworden, dan moet ge niet meer naar school en dan is het probleem dat die leerkrachten, ja, weet ik veel, u niet begrijpen, dat ze niet denken aan hun leerlingen.

K: Ik kan u nu eigenlijk zo garanderen dat als ik op mijn school A was blijven zitten, dat was maar tot en met het tweede middelbaar, als dat nu tot en met het zevenste was he, geloof mij maar, dan was ik nu al afgestudeerd op die school. Had ik nooit problemen, dat was daar kei goe, ik had daar nooit last met niemand, geen een van die leerkrachten, dat was altijd A-attesten, heb ik van het eerste en tweede A-attest en A-attest, snapt ge? Ik had daar nog nooit problemen. En ik was kei blij in die school. En ik mis van die tijden in die school, de meeste tijden dat ik mis was van die school. Wij hebben daar eigenlijk van alles gedaan. Leerkrachten die met ons konden lachen, goeie directeur die begreep ons als wij iets uitlegden, allez, vertelden, 'ja, oké, ik zal u wel helpen, maak u geen zorgen'.

G: Ik kan daar inkomen dat die leerkrachten veel fijner waren, maar ik vraag mij ook af of dat ge dat kunt verwachten van leerkrachten dat die altijd heel fijn zijn.

K: Nee, niet... Allez, dat moet niet eigenlijk. Maar op bepaalde moment... allez, een leerkracht moet sowieso streng zijn voor zijn leerlingen, da's niet dat dat een leerkracht is 'ah die jongen wil graag lachen, ik ga die laten lachen', nee! Leerkracht moet ook soms streng kunnen worden, maar bij deze leerkrachten, wat ik doe dat was gewoon meer dan dat. Dat was gewoon overdrijven. Ik echt, gewoon als ik de klas binnenkom, als ik iets zeg 'gade gij nu zwijgen!' Ik heb dat echt veel keer meegemaakt. Zoals een keertje zei iemand tegen een leerkracht 'uw moeder!' achter zijn rug, 'uw moeder!' Weet ge wat die leerkracht komt? Die pakt mij mee naar beneden. Ik zeg 'meneer, ik heb dat niet gedaan, waarom zou ik dat zeggen?' 'Ja!' leerlingenbegeleider 'ja, gij gaat hier blijven, gij gaat zeggen wie dat was.' Ik weet niet wie dat is. Toch heb ik straf gekregen.

G: Ge vindt dat ge onrechtvaardig behandeld werd door de leerkrachten.

K: Ja. Geloof mij maar van wel.

G: En waren er ook klasgenoten van u die dat gevoel hadden?

K: Er waren paar klasgenoten van mij die eigenlijk, allez, die klasgenoten die zagen mij, die zagen ook dat ik soms niet fout was, dat ik soms gewoon... allez...

G: het slachtoffer was.

K: Ja, het slachtoffer was. Maar meestal waren die ook mee, allez, die waren mij aan het helpen als ik naar beneden moest, die zeiden 'wij gaan uw getuige spelen, wij hebben alles gezien, dat is niet waar wat die leerkrachten zeggen'. Dat is zo vaak gebeurd. Wij klasgenoten onder mekaar wij verdedigen mekaar altijd. Als er iets, maar als er iemand fout is, daar houdt niemand zich mee bezig. 'Ahja, dat is uw fout, gij hebt dat gedaan.' 'Ik accepteer mijn fout, da's waar.'

G: Dus hoe reageerden uw klasgenoten dan als ge conflicten had met uw leerkracht?

K: (Krijgt berichtje) Ja, mijn klasgenoten vonden ook, die zeiden soms ook 'ja, doe uw best zodat ge volgend jaar ook met ons in de klas gaat zitten.' Soms als ik met die leerkrachten problemen, die leerkrachten roepen zomaar tegen mij soms, dan zeggen die 'gast, die leerkracht is een rare gast, da's een janet, zie wat die allemaal doet', snapt ge? Die leerlingen hebben ook medelijden met mij. Ik ook met die leerlingen, want als er iemand, of als een leerkracht, dat was niet alleen tegen mij, dat was bij andere leerlingen ook, dat is bij meerdere leerlingen gebeurd. (Stuurt berichtje)

G: Ik heb nog een aantal woorden [uitgespreid]. Ik ga leerkrachten omdraaien, want daar heb ik al veel over gehoord. Ik zou graag over andere dingen nog een paar... eum... dingen horen. Wat heeft er nog mee gemaakt dat ge misschien gestopt zijt met school, of wat is er nog op school gebeurd dat ge nog niet verteld hebt? Of dat ge vindt 'dat heb ik nog niet helemaal uitgelegd'?

K: Mmm, schoolregels.

G: Schoolregels. Vertel eens?

K: Wij hadden vorig jaar... allez, vorig jaar ben ik gestopt, wij hadden twee jaar geleden een heel goede directeur. Wij namen onze middagpauze, wij mochten buiten gaan eten...

G: Op school C?

K: Ja. Gewoon buiten. Het is pauze, 1 uurke, een sigaretje smoren. En deze jaar hadden wij een nieuwe directeur. Komt die directeur van 'ja, gij moogt niet roken'. Ik denk in mijn eigen 'what the fuck, allez, ik heb pauze, gij moogt niet komen zeggen dat ik dit mag of dit niet mag'.

G: De schoolregels waren veranderd.

K: Ja die waren veranderd door die directeur. En soms moest ik bij die directeur zijn en een leerling heeft ook altijd iets te zeggen. Die mag niet zomaar zwijgen en die directeur laten... als ik daar iets wou zeggen bij die directeur [riep die] 'zwijgen!'. En die was telkens bezig, ik had niks kunnen zeggen, ging ik naar buiten, zonder iets te zeggen, met straf en met mijn vader op school. De schoolregels waren ook heel hard veranderd. 'Ja gij mag geen Nederlands, gij mag geen Turks, maakt niet uit welke taal, buiten school spreken!' Ik zeg 'meneer, het is pauze, ik ben niet meer op school, ik ben buiten school, snapt ge?' In 't school hou ik mij wel aan de regels, altijd Nederlands. Maar anders die directeur was echt kei erg. Iedereen zei dat, allez 'fuck...'

G: En vond gij dat alleen of vonden anderen dat ook.

K: Anderen ook. Heel veel mensen hebben dat meegemaakt met die directeur, geloof mij maar.

G: Dus ge zegt dat die nogal een grote invloed had op strengheid dan, van de regels?

K: Die zegt tegen mij 'ja, ik ben opgegroeid met Turken, ik ben opgegroeid met Marokkanen' en uiteindelijk komt die tegen mij iets in het Turks zeggen, in de school! Ik ben zelf van Assyrië, een Christelijke Turk, zal ik zeggen, die komt zelf voor mijn school tegen mij iets in Turks zeggen. Die praat tegen mij Turks! Zelfs in de school. Die zegt tegen mij 'ja, alles goed?' ofzo in het Turks. Snapt ge? Normaal moet directeur zeggen 'hier moet ge Nederlands [praten]', dat moet normaal de grootste voorbeeld zijn voor heel de school, maar nee, die mocht dat wel, wij mochten dat niet.

G: Misschien wou die laten zien dat die

K: Ja, awel ook door dat! Maar als die, bijvoorbeeld, ik heb dat meegemaakt met directeur, er zijn Turken op onze school en die ene Turk zei iets tegen die andere Turk en ik was toevallig achter de directeur aan het stappen. Die kijkt naar mij.

'[Kwaad] Weet ge wat? Ge gaat geen middagpauze krijgen! Ge gaat nu heel het schoolreglement schrijven!' Ik zeg 'meneer, wat gebeurt er, ik heb niks gezegd'. Die zegt 'ja, nee!'

G: Ge zijt toch veel het slachtoffer geweest he...

K: Ja, amai nog niet!

G: En heb je daar een aandeel in? Allez, hoe komt dat dat je altijd het slachtoffer waart?

K: Misschien omdat die een hekel aan mij had, misschien omdat ik iemand was die

G: Maar allemaal? Al die leerkrachten

K: Ik denk dat dat zo komt eigenlijk. In de klas was ik altijd die dat heel de klas liet lachen. Ik was altijd aan het grappen, ik was altijd met klasgenoten aan het spelen, en die leerlingen van mijn klas, mijn klasgenoten die vonden mij kei leuk, die speelden met mij, die lachten wanneer ik iets zei, wij begonnen allemaal samen te lachen onder elkaar, en die leerkracht zag dat wij altijd lachten, en die ziet 'wie is hier eigenlijk mee bezig'. Soms als ik afwezig was, zegt die 'amai, de klas was heel stil en heel goed bezig!' Vaak kom ik naar school en ik ben heel goed bezig en is een andere jongen afwezig, weet je wat die zegt tegen die jongen? 'Amאי, de klas was ook heel rustig gisteren!' Telkens he. Die scholen... ik heb hier geen probleem met leerkrachten, ik heb geen probleem met schoolregels sinds deze jaar, sinds vorig jaar.

G: Door die nieuwe directeur. En hoe waren die regels daarvoor dan? Eigenlijk waren er dan minder regels?

K: Ja, minder regels.. Allez, we mochten zo tijdens, we hadden geen speelplaats, gewoon als ge bij school C naar buiten ging hebt ge hier garage Z, hier garage Y, daar komen wij elkaar allemaal tegen, snapt ge? Wij blijven daar zitten. Wij rookten, wij praatten onze eigen taal met vrienden, misschien is dat privé, dat niemand dat mag weten. Die directeur kwam langs, die zei ons een goeiedag. Soms kwam die in onze klas. Die zei ons weer een goeiedag, die directeur zelf. Maar deze directeur echt niet! Als die in de klas komt, ja ineens zo boos kijken, maar als dat zo opendeurdag is dan kom ik met iemand naar daar, dan moet gij die eens zien staan, echt zo'n slijmbal die daar staat 'ja, dit dat, heel lief, dat is een heel goeie jongen' enzo. Moet ge eens kijken de volgende dag, amאי ge kunt wel goed slijmen gast.

G: Die leek niet eerlijk.

K: Ja, echt niet eerlijk, geloof me mar.

G: En de directeur daarvoor was wel eerlijk?

K: Ja, die was eerlijk. Bijvoorbeeld als ik een taak moest maken, als ik straf had, zei de directeur 'kom bij mij, naar mijn bureau'. Ik met hem op zijn bureau zitten, het was daar kei stil, ik kon mij daar concentreren, ik maakte mijn straf, dan ging ik naar buiten. Bij deze [directeur] niet. Ofwel is dat 'werk maar een heel [onverstaanbaar] aan school, ofwel daar staan, ofwel daar heel de tijd zitten schrijven, ofwel de tafels zitten proper maken!

G: En was die ook tegen andere leerlingen zo?

K: Ja veel leerlingen...

G: Dus eigenlijk was hij wel eerlijk in de zin dat hij iedereen gelijk behandelde, maar hij had misschien... hogere verwachtingen, zou je dat kunnen zeggen?

K: Eum... die had eigenlijk, die behandelde meestal, mijn vrienden toch al dat ik kende die toch al heel slim zijn en toch altijd bezig zijn met hun taken, met hun school, ook zo behandeld heeft. Als ik zei leerlingenbegeleiding die vertrouwt ons nooit,

maar ooit heb ik paar meisjes gezien die iets... allez, in de toiletten aan het roken waren of ik weet niet wat dat was, die zijn naar daar gegaan, die hebben geen straf gekregen he! Die leerkracht was nog met hun aan het lachen, allez, de leerlingenbegeleidingen, dat waren twee mevrouwen. Die waren met hun aan het lachen. Maar als wij als jongens naar dingen [de leerlingenbegeleiding] gaan, dan hebben wij altijd problemen. Ik heb ook Belgische vrienden bij mij he. Da's niet 'ha, da's een Belg', ik dacht nooit dat dat racisten waren, dat heb ik nooit, snapt ge, ik ben niet iemand die denkt, dat kan mij niet schelen 'ah als die denkt... als die mij haat, snapte, maar het probleem is, dat was niet alleen tegen mij, dat was tegen veel veel van ons school, jongens, en een paar meisjes hebben dat ook meegemaakt, maar de meeste meisjes hadden een goede band met die leerkrachten van leerlingenbegeleiding. Soms ik lachte met die leerkrachten, ik kon met hun goed praten, met de leerlingenbegeleiding, als wij buiten waren aan de bushalte, echt plezant. Als wij, eens dat wij in die school komen, kunnen wij terug lachen? Op den duur kunt gij hun twee gezichten zien, snapt ge? Wat ik doe met zoiets, soms zijn die zo en soms zijn die zo.

G: En was dat ook in de regels? Waren die soms zo en soms zo?

K: Eerlijk gezegd, hoe moet ik dat zeggen, leerkrachten, volgens mij, allez, iedereen heeft twee gezichten, maar toen ik naar het toilet ging om te roken zoals ik zei, ben ik 1 keer betrapt geweest, dan ben ik naar buiten gegaan, kom ik in de klas en die leerkracht dat was een slimme, en met die zijn grote oren, die had precies signaal waar ik sta. Die staat ineens daarachter, 'awell!', die komt naar binnen, 'gij hebt gerookt! Mag ik uw handen rieken?' Ik zeg 'oké', snapt ge, ik heb mijn handen al gewassen. 'Ja, uw adem!' Ik zeg 'meneer, niet overdrijven he', zeg ik tegen hem. 'Uw adem!' Die riekt dat ik gerookt heb, meekomen naar de leerlingenbegeleiding, 'ik heb hem betrapt, hij was aan het roken'. Dan ik heb mijn straf gemaakt, ik kom terug in de klas, kom ik terug een vriend van mij tegen 'amai, gast, waarom zijt gij gepakt, dit dat' en die jongen gaat zelf naar toilet om te roken, want heel ons klas was bijna een roker, allez, rokers. Die jongen ging naar toilet, die meisje ging naar toilet om te roken, die leerkracht ging er echt niet achter. Echt waar. En dat zijn rare regels. Toen wij die vorige directeur hadden was dat niet zo he. Nu is dat streng geworden. Allez, wij hebben eigenlijk geen pauze, wij moeten

G: in de klas blijven zitten.

K: Ja, blijven zitten in de klas! Wij mogen ook niet veel lawaai maken tijdens onze eigen pauze. Da's onze recht!

G: Ja, ik kan me wel inbeelden dat dat niet zo plezant is.

K: Geloof mij maar, als gij op die school had gezeten, dan ging gij mij begrijpen wat ik eigenlijk bedoel, echt waar. Die school: geen speelplaats, in de klas mogen wij maar een kwartierke eten, drinken, als wij de ramen open deden als het warm was, heel warm had ik het soms, ik doe de raam open, dat mocht niet. De leerkracht zegt 'doe die raam dicht'. Ik ga gewoon, ik zweette soms door de warmte, 'allez, meneer, mag die raam open?' 'Nee, joenge!' Allez, da's eigenlijk niet [onverstaanbaar].

G: Iets helemaal anders, kan je mij iets leuks vertellen dat je op school hebt gedaan?

K: Eum, met de andere school samengewerkt. Wij hebben – misschien heb jij dat gezien op de Gazet van Antwerpen – wij hebben allemaal bakstenen, allez, hoe heet dat? Jerseys ofzo... Dat waren zo grote dingens voor een gebouw. Wij hebben die allemaal in een week in het wit geschilderd, wij zijn schilders, en die andere scholen konden tekenen, die tekenden soms grappige dingen en wij waren aan het lachen en wij waren altijd buiten aan het werken. Wij mochten roken van onze leerkracht, de leerkrachten brengen voor ons dranken, wafels, en dat was kei plezant. Leerkrachten rookten naast ons, wij waren aan het lachen, wij waren met andere scholen aan het werken en zo hadden wij meer contact, bijvoorbeeld, er was

een jongen die iets wou beginnen met een meisje, en zo zo heeft die haar kunnen krijgen, snapt ge? En zo met andere klassen werken, schilderen, buiten zitten.

G: En wanneer was dat ongeveer?

K: Dat was in februari of maart pak maar.

G: Van je laatste jaar?

K: Ja, en dat was kei plezant. Toen wij gedaan waren is er een burgemeester langsgeweest, ik weet zijn naam niet, en wij hebben foto's gemaakt, Gazet van Antwerpen is gekomen, wij hebben interviews gedaan, op Gazet gekomen met die andere scholen, en toen dat allemaal gedaan was hadden wij al die bakstenen in 1 week kunnen afmaken! En als ge nu gaat, ge kunt dat zien! Met onze naam erbij geschreven. (...) En wij hebben zo een beetje de buurt erbij getekend, appartementsgebouwen, allemaal erop getekend en echt geschilderd. En daarna waren wij gedaan, kwamen die andere school in onze school eten, wij hadden frieten zitten bakken, onze leerlingen moesten koken voor die andere school, dat was kei plezant, met die meisjes, met die jongens eigenlijk...

G: En waarom was dat zo leuk?

K: Ja, dat was eigenlijk 1 kant waren wij buiten aan het werken, tweede, wij konden tenminste met ons leerkracht rustig buiten roken, en derde, het was heel warm eigenlijk, het was heel warme weer, stonden daar allemaal met onze zonnebril te schilderen, [gelach] echt waar, wij stonden daar allemaal met onze zonnebril te schilderen... Wij mochten MP3 luisteren, wij mochten rustig schilderen, wij waren allemaal aan het liggen, aan het schilderen, en snapt ge iedereen dat wij mochten schilderen, iedereen pakte zijn eigen kleur. Hij pakte rood: moest elke baksteen waar er rood geschilderd moet worden, rood. De ander oranje. En zo is dat allemaal snel afgelopen. De leerkracht kon met ons lachen. Dan hebt gij zo'n kraanke, als wij water nodig hadden, en wij draaiden dat om en die water gaat echt zo heel ver, snapt ge? Telkens leerlingen allemaal nat maken.

G: Dat was leuk, omdat dat zoiets helemaal buiten school was.

K: Ja. En dat was echt... Maar leerkracht had gezegd tegen ons dat wij echt heel goed hadden gewerkt. Iedereen had supergoeie punten gekregen op die dingen dat wij gedaan hadden. Maar wij hadden alles vrijwillig gedaan. Maar ik weet niet, misschien heeft school iets verdiend aan dat ons leerlingen niet wilde geven [lacht], dat kan.

G: Misschien hebben ze daar de verf en de frieten van betaald.

K: Ja, dat was allemaal op schoolkosten, wij moesten niks doen.

G: Ja, da's wel echt tof.

K: En vooral toen de leerkrachten kwamen met twee pakskes ice-teas, twee pakskes cola, ... allemaal blikskes en wafels. En toen de leerkracht efkes weg ging... iedereen, pakken pakken! Eten drinken... 'Meneer wij hebben nog niks...' [lacht] dat hebben we veel meegemaakt. Ge had verschillende in ons klas, verschillende personen. Ge had gothics, emo's, fashions, ge had ook zelfs lesbisch, homo's die niet.

G: Nee?

K: Ik heb wel respect, zij zijn ook maar mensen, maar ik ga mij niet bezighouden, gewoon, zijn eigen leven.

G: Had je die in je klas?

K: Een paar jaar geleden had ik een homo. Snapt ge, da's niet omdat dat een homo is, een paar mensen 'ah, da's een homo', snapt ge? Nee, da's ook maar een mens, snapt ge? Die valt op jongens. Ik ben hetero, ik val op meisjes. En dat is het zelfste voor hem. Maar toch met hem kunnen praten, respect. Ja, gewoon respect, als die iets vraagt ofzo.

G: Dus de klassfeer was wel oké eigenlijk.

K: Ja echt wel!

G: Ja goe... ik ben al veel te weten gekomen. Is er nog zoiets dat ge wilt vertellen?

K: (schudt van nee)

G: Dan heb ik nog een laatste vraag voor u, en dat is eigenlijk, stel dat gij schepen van onderwijs zijt of minister van onderwijs, iemand die zich bezig moet houden met organiseren hoe school wordt ineengestoken, hoe dat gaat, wat zou je dan mee beginnen om ervoor te zorgen dat gasten zoals gij minder snel zouden stoppen met school?

K: Hmm, wat ik zou denken wat mensen zoals mij...

G: Wat ge zou kunnen doen dat mensen zoals gij minder snel of niet zouden stoppen met school.

K: Een oplossing zoeken bijvoorbeeld.

G: Ja, wat voor een oplossing?

K: Eum, dus nu moet ik eigenlijk... Allez, ik heb de vraag wel begrepen, maar bedoelt gij nu die persoon die minder als mij zijn gestopt, die studeren, of?

G: Ja, bijvoorbeeld, pak iemand, een vriend van u, en die denkt erover van te stoppen. Wat er dan gedaan zou kunnen worden dat die niet zou stoppen.

K: Eum... wat die zou gedaan hebben om niet te stoppen?

G: Wat ze zouden kunnen doen. 't Is niet wat hij moet doen, maar wel wat er in school kan gebeuren zodat die niet gaat stoppen.

K: Een groot gesprek met de leerkrachten hebben. Leerkrachten moeten zijn problemen begrijpen. Als die problemen heeft, die weten bijna nooit wat er gebeurd is. Eerst met hem een goed gesprek hebben, en telkens als er meer leerkrachten met hem spreken, krijgt die meer sterkte, snapt ge? Dan zijn er meer mensen bij hem, dan zegt die 'ha da's niet de enigste leerkracht, elke leerkracht die denkt aan mij'. Dan gaat die het gevoel hebben van 'ah die leerkracht denkt aan mij, die spreken met mij'. Dan gaat die meer zo denken denken denken, allez, snapt ge? Zo 1 tegen 10, stel u voor. Die 10 gaan sowieso winnen. Dat moet gij zo inbeelden.

G: En dan zou die minder snel stoppen.

K: Ja, geloof mij maar van wel. Er was een jongen, een Belgische jongen, een vriend van mij, die was daar school beu, die had ook veel problemen met leerkrachten, die wou echt stoppen, op die dag wou die weg gaan, en er zijn zo veel leerkrachten met hem gaan spreken, die was veranderd van gedacht en die was altijd goed bezig met de klas daarna. Bij mij, was dat nooit praten ofzo, 'Ey, deruit, doe dat maar!'

G: Bij u hebben ze nooit geprobeerd om...

K: Nee nee nee. Alleen als mijn vader erbij was, dan konden ze wel meer praten.

G: En zeg, dat is nu niet omdat... maar was je papa niet boos ofzo toen je gestopt was? *Dit heb ik al een keer gevraagd!*

K: Jawel, mijn vader was elke keer als wij van school kwamen heel kwaad.

G: En toen je helemaal gestopt waart?

K: Die was kwaad, die zegt 'kijkt, dat is uw eigen, snapt ge, gij zijt al 18, gij zijt volwassene geworden, da's heel slecht voor u dat gij zijt gestopt met school, maar als gij stopt met school moet gij niet op straat rondhangen ofzo (en ik ben ook niet zo iemand). Ofwel gaat gij werken ofwel gaat gij iets anders doen, maakt niet uit.' Snapt ge?

G: Maar nu zijt ge niet veel aan het doen.

K: Ja, maar ik ga werken. Sowieso. Ik ga liever een werk zoeken, aan mijn toekomst denken.

G: Ja da's echt goed. Is er nog iets dat ge wilt vertellen?

K: Da's alles.

G: Dan zou ik enkel dit nog willen vragen, en dat is of je deze vragenlijst wil invullen (...)

-
- Interviewee: Mehmed (M)
 - Interviewer: Gytha (G)
-

Ik ben met Mehmed in contact gekomen via een organisatie die vrijetijdsactiviteiten aanbiedt aan kinderen en jongeren van diverse culturele achtergronden of origines die moeite hebben om aan te sluiten bij het reguliere vrijetijdsaanbod. Een jeugdwerker van de organisatie heeft Mehmed gevraagd of hij met mij wilde praten en ons aan elkaar voorgesteld. Mehmed was de derde van drie jongeren die ik die avond heb gesproken.

M: Waarom ik ben gestopt? Das eum... ja ik ben eigenlijk eerst 3 Handel, allez, ik deed dus eerst 1 ASO, dan 2 ASO, daarna 3 Handel. Toen ik was

G: Ik ga dat ineens al invullen. (Invullen document Vragenlijst schoolloopbaan)

M: 3 Handel... maar dat was eigenlijk niks voor mij. En erna ben ik overgeschakeld naar 3 Kantoor. En daarna 4 Hout, erna ik heb een C-attest gekregen die jaar, die leerkracht dat was altijd ruzie met hem, en daarna moest ik werken, toen ben ik deeltijds gaan doen, ook hout. Daarna ben ik gestopt.

G: Dan ben je gestopt. Hoe oud waart ge toen, toen ge waart gestopt? Weet ge dat nog?

M: Ja, 17. 17 en half.

(Verder invullen document Vragenlijst schoolloopbaan)

G: En deeltijds, hebt ge dat uitgedaan?

M: Nee.

G: In welke maand zijt ge gestopt?

M: Dat weet ik niet meer.

G: Oké, da's wel gemakkelijk [dat we dat al hebben ingevuld]. Ge waart beginnen vertellen, ge hebt 2 jaar ASO gedaan, het 2de jaar had ge een B-attest.

M: Ja.

G: Kunt ge daar iets over vertellen?

M: Ja... in ASO dat was school A. Eigenlijk ik ging graag toen naar school. Die leerkrachten, ik was echt goed met hun, dat was altijd lachen met de leerkrachten. Af en toe keken wij bijvoorbeeld film, maar wat wij moesten leren, leerden wij. Uiteindelijk, dus die leerkrachten, sommige leerkrachten die gaan op hun gevoel af, niet volgens de schoolwetten zelf. Dus als die zin dat een jongen of een leerling lastig doet ofzo, dan doen die, allez, sommige leerkrachten zijn koppig, dan roepen die tegen die persoon, dan botst dat. Maar als die leerkracht slim is dan de wetten van de school volgt, dan moet die beseffen 'ja da' s een jongen, een jonge gast of een jong meisje, da's normaal dat die op die tijd, op die leeftijd een beetje... dus...

G: ambetant zijn [lacht]

M: lastig, ambetant kunnen zijn, ja. Uiteindelijk, da's ook dom voor die van de huis zelf he, die kunnen niemand nooit hetzelfde laten denken als hun. Begrijp je?

G: En dat was op school A.

M: School A die waren goed tegen mij, die waren echt goed.

G: Was dat ook omdat ze eigenlijk de regels niet heel nauw volgden?

M: Jawel! Die hadden respect! Snap je?

G: Wat bedoel je daarmee?

M: Dus... wij... de leerkrachten, kijk, sommige leerkrachten... dus de meeste jongeren zijn zo he. Die komen op zo, die jongeren zijn, doen graaf, die doen grote mond tegen de leerkrachten. Als die zien dat de leerkrachten respect toont, gewoon dat die respectvol zijn, die kliek van die jongens, dat gaat sowieso paar jongens tussen zitten dat die gaan zeggen 'kijk, wij tonen geen respect, maar die blijft voor ons respect tonen dus wij gaan respect tonen'. Dat is zo, snap je?

G: Dus je vindt dat leerkrachten moeten blijven respect tonen, ook al respecteren de gasten de leerkracht niet.

M: Ja... Als, ik zeg altijd, als gij met vuist tegen vuist gaat, dan botst gij altijd, snap jij? Dus als iemand geen respect heeft, da's... Gij kunt dat vergelijken zo met liefde he, als iemand geen respect heeft en die behandelt u slecht, maar gij blijft respect tonen voor hem, gij blijft liefde voor hem geven, op den duur gaat die sowieso uw waarde kennen, snap jij? Mensen zijn niet zo dom he! Dus zo kwam dat, die leerkrachten waren allemaal goed tegen ons.

G: Op school A ze bleven respect tonen.

M: Ja, op school A dat was echt goed, echt waar. Dat was schitterend. Dat was lachen met de leerkrachten, we waren precies vrienden. En als ge tussen vriendenkring zit, dan maakt ge nooit ruzie willen maken met de leerkrachten zelf he.

G: En ge leerde daar ook wel veel of?

M: Ja, tuurlijk, tuurlijk. Zeker. Zeker en vast.

G: Ja, want ge hebt ASO gedaan. Dat is toch niet gemakkelijk.

M: Allez, er zijn toch sommige mensen die snel opgeven he. Dus die hebben hoop, die hebben moed, en als dat wordt gebroken, dan geven die gewoon op. Sommige mensen die krijgen bijvoorbeeld thuis weinig liefde en als die op school ook weinig liefde krijgen, bijvoorbeeld die botsen, die raken hun gevoelige kant ofzo, dan geven die ook op, snap je? Dan zeggen die 'fuck it'. Ik ga niet meer... ik ga niet meer leren.

G: Heb jij snel opgegeven?

M: Nee. Toen was ik eigenlijk geen opgever ze. Maar in school B, toen ik (Mehmed krijgt bericht.), in school B, toen viel dat best nog mee, maar toen ik naar school C was gegaan, die leerkrachten, dat was...

G: Was dat school X?

M: Nee school C. Die leerkrachten, toen ik in 4 Handel zat, ik zat toen de helft van de jaar gewoon voor de deur.

G: Wacht, ik ga direct 'voor de deur'. School C, dat was toen ge handel deed?

M: Nee, dat was school B.

G: Ahja, en school C dat was in kantoor.

M: Nee, dat was ook in school B. Hout was in...

G: Oké. Die leerkrachten hebben u voor de helft van het jaar voor de deur gezet? Of gij stond gewoon de helft van het jaar voor de deur?

M: Die zetten mij voor de deur.

G: Die zetten u voor de deur. Die zetten u buiten? Of hoe verstaat ge dat?

M: Ja, voor de deur van de klas. Ik had altijd met hem ruzie.

G: Met 1 leerkracht?

M: Ja, dat was mijn klastitularis. En eum, ja, die leerkracht was niet normaal! Die [onverstaanbaar] met hem staan vechten!

G: Watblijft?

M: Ik ging bekans zelfs tegen hem vechten! Die komt zo met zijn hoofd tegen mijn gezicht staan, heh, die zegt tegen mij 'allez, kom op, slaag, slaag maar'.

G: Zo deed die tegen u?

M: Ja, die daagt mij uit, begrijp je? En ik ben niet zo dom om een mep te geven ofzo he.

G: En heb je daar iets van gezegd tegen een andere leerkracht of tegen een directie?

M: Nee, helemaal niet. Dat interesseerde mij ook niet.

G: Waarom niet?

M: Die directrice was ook niet normaal he. Ik wou mij eerst inschrijven daar, die wou dat niet. Die zegt zo 'ja, doe liever deze richting', die liet mij zelf niet kiezen. En dan ben ik naar CLB gegaan. Ik zeg 'ik wil deze richting en ik moet in die school gaan'. En CLB heeft dan een waarschuwing gegeven, die hebben mij een brief meegegeven, die moesten mij aannemen, die school. Zo ben ik binnengeraakt he. Dus ik kan eigenlijk... uiteindelijk, alle leerkrachten die zijn voor mij 1 he, begrijp je? Vooral in die school. Al die leerkrachten vormen 1.

G: Die vormen 1 blok tegen u? Of tegen andere leerlingen?

M: Bekans tegen alle leerlingen he.

G: Tegen alle leerlingen.

M: Da's een beetje logisch he, zoiets.

G: Waarom? Ik vind dat niet zo logisch.

M: Da IS logisch. Als ik, als wij allemaal leerlingen, als mijn vrienden allemaal leerlingen, eum, leerkrachten zijn, en er zijn leerlingen waar wij gewoon voor les geven. En 1 leerling leerling behandelt mijn leerkracht, allez, mijn collega slecht.

G: De leerlingen behandelden de leerkrachten slecht daar?

M: Stel u voor begrijp je? Dan is dat logisch dat die leerkrachten ook aan zijn kant, allez, gaan staan he.

G: En behandelden de leerlingen de leerkrachten slecht?

M: Beide kanten. Eigenlijk zou dat, eigenlijk is dat geen shock. Ik noem dat geen school, da's geen normale school. Iedereen heeft zijn eigen plek daar: Marokkanen, Kosovaren, Turken, ... ieder zijn eigen plek.

G: Er is geen... sfeer.

M: Geen sfeer.

G: En volgens u komt dat vooral door de leerkrachten of is dat de taak van de directie om sfeer te maken?

M: Nee, tegenwoordig die nieuwe generatie is gewoon zo. Die zijn allemaal macho mensen.

G: Wie? De leerkrachten of de leerlingen?

M: De leerlingen.

G: En daardoor is er geen sfeer? Door de leerlingen?

M: Da's logisch he.

G: Oh dat vindt ik wel iets gek! Er is geen sfeer door de leerlingen. Ik heb dat nog niemand horen zeggen.

M: Nee, iedereen wil op nummer 1 staan. Iedereen wil de grootste zijn, iedereen wil het meeste respect krijgen van ieder zijn eigen cultuur, ieder zijn eigen ras vormt samen 1, tegen de rest.

G: En op die andere scholen? Daar was dat niet zo?

M: Nee nee, op die andere scholen dat was allemaal samen, lachen enzo.

G: En hoe komt dan dat dat zo'n verschil is?

M: [Onverstaanbaar] allemaal onbekende mensen. Dus die andere klas die kende ons klas niet. Ook al dat dat Marokkanen en Turken zijn, dat waren in mijn klas ook dezelfde, die kenden elkaar niet. Dus dat was altijd gezellig, leuk, multicultureel, allemaal samen.

G: In de andere scholen.

M: Ja.

G: En in school C was de sfeer helemaal niet zo fijn. De leerkrachten waren daar ook niet fijn, waren daar nog wél goede dingen?

M: Nee.

G: Is er iets dat ge wél leuk vond?

M: Nee, helemaal niet.

G: Of iets dat ge gedaan hebt op school dat wél leuk was?

M: Niks.

G: Niks. Op die 2 jaar?

M: Niks.

G: In die twee jaar hebt ge vooral buitengestaan.

M: Ja [lacht zuchtend]

G: En wat deed je dan?

M: Niks. Ik ging soms zelfs weg van school. Ik kwam niet naar school. Echt waar niks. Als ik negen uurkes voor de deur moest gaan staan... Ik had drie dagen les, alledrie dagen les van die ene leerkracht, en ik wist van m'n eigen 'als ik naar school ga, zet die mij sowieso voor de deur' dus waarom zou ik naar school gaan?

G: Ge had heel veel les van uw klastitularis?

M: Ja. Dus waarom zou ik dan naar hem gaan?

(Andere jongens komen binnen. 'Sorry voor het storen maar we gaan door he!' – 'Naar waar?' – 'We gaan efkes door, maar sms ons!' – 'Oké, bye!')

G: Ca va voor u om verder te doen?

M: Ja, da's geen probleem.

G: Ik ben even aan het denken... Wat ik mij ook afvraag... dus de sfeer was er heel slecht, wat ik mij ook afvraag, is: volgens mij zijt gij best slim, want gij hebt ASO begonnen, wat vond gij van het niveau van school daar?

M: Ware?

G: In school C.

M: Niks.

G: Ja, hoe was dat voor u om in de klas te zitten?

M: Slecht.

G: Slecht. Kunt ge daar meer over vertellen?

M: De leerlingen zelf, ik had daar echt geen last mee. Dat was altijd lachen. Maar al die leerlingen zelf waren ook tegen de leerkracht. Een leerkracht kan toch niet tegen ons zeggen 'brandt allemaal in de hel!'. Is dat normaal dat een leerkracht dat zegt 'brandt allemaal in de hel'?

G: (Mehmed wacht op een antwoord.) Nee, dat is niet.

M: Dat is het. Die gaan op hun gevoel af. Niet via de schoolwetten he. Die gaan op hun gevoel af. Hoe dat die zelf zijn. Ergens waar gij naartoe gaat, gij moet u altijd kunnen aanpassen. Aan die wetten. Dat is zo. Het leven is zo. Overal waar gij gaat zijn er wetten, zijn er plichten. Gij moet daaraan kunnen aanpassen. Die mensen deden dat niet! Daarom botst dat ook altijd he. Da's allemaal verschillende karakters he.

G: Dus, de leerkrachten, akkoord. *[Ik had hier verder kunnen ingaan op beleving/ervaring: wat doet het met je als je leerkracht zegt dat je naar de hel kan lopen?]* En dan gewoon wat ze u onderwezen, wat je daar aangeboden kreeg, hoe was dat voor u?

M: (Stilte)

G: Had je goede punten op die school?

M: Nee.

G: Hoe kwam dat?

M: Hoe? Als ge, als ge... als ik tegen u zou zeggen van 'gij, wilt u voor mij deze kast maken?' en u zijt onwetend, u hebt geen ervaring, ik leg dat voor u uit en daarna u stelt een vraag aan mij over die kast en ik zeg 'u moest maar daarnet luisteren'. What the fuck. Hoe gade u... Die zegt 'luister heel goed', awel u luisteren, maar sommige mensen die zijn niet zoals u he! U kunt dat begrijpen, maar u begrijpt dat niet, u wilt dat niet begrijpen dat u dat niet u begrijpen. Snapt ge? Ik wil dat leren, ik vraag aan u, ik stel aan u vragen, en u wilt dat niet mij uitleggen, u zegt 'u moest maar daarnet luisteren naar mij'.

G: Dus u vindt dat, dat uw leerkrachten u eigenlijk niet genoeg moeite deden om dingen uit te leggen?

M: Ja. Die moeten meer uitleggen he.

G: En daardoor waart u ook niet genoeg gemotiveerd om bij te leren.

M: Ja, natuurlijk. Als uw leerkracht maar 1 keer wil uitleggen aan u, u weet van uw eigen 'ja, ik wil dat die uitlegt'. Die zegt 'freemachiner, u moet tegen zo veel graden frezen'... Alleja!

G: [Ik trek zo'n gezicht van 'ik weet niet waarover u het hebt'.]

M: Alleja! U gaat zeggen 'ik heb nog nooit met een freemachiner gewerkt en u vraagt aan mij 'ga daarmee werken!'.

G: Het was de aanpak van de leerkrachten dat maakte eigenlijk dat u er ook niets voor wilde doen.

M: Nee, natuurlijk!

G: En had u, hebt u nog een verschil gemerkt tussen het BSO en het deeltijds? Was daar een verschil tussen?

M: Deeltijds was veel beter, en leuker.

G: Ja? Hoe kwam dat?

M: Nee, daar, dat was gewoon de leerkracht zelf. Dat was leuk, grappig. Dat was gezellig met die leerkracht! Wij deden ons werk. Echt waar. Als die zei tegen ons 'dees...' Maar hij legde echt goed uit. Echt goed voor ons! Dus dat was, op een uur, u werd dat gewoon. Die geeft voor u een opdracht, op dees papier, die schetst dat op bord, zo zo zo, die legt alles uit voor u, zo veel keer, en die geeft papier daar nog bij. U moet 1) U moet zo doen, 2) U moet zo doen, zo. Dus als u iets niet begrijpt kan u gewoon kijken op je papier, ik moest dees doen, ik moest dees doen, en dan verder, dan werkt u verder.

G: Dus dat was leuker als in het BSO. En waarom zijt u dan gestopt?

M: Ik werkte. Dat was het dómste fout dat ik heb gedaan ooit.

G: Hoe bedoelt u? U zijt beginnen met werken.

M: En dan heb ik school gelaten.

G: Aah. En hoe is dat gekomen dat u zijt beginnen werken?

M: Ja, ik werkte bij schoonmaak. En eum... ik heb een beetje geld gezien en ik dacht liever da'k ga werken voor geld dan dat ik naar school ga voor niks...

G: En wacht he. U waart beginnen met werken. Wanneer zijt u ongeveer beginnen met werken?

M: Vorig jaar.

G: Ja, en was dat toen ge in het deeltijds zat of was dat daarvoor nog?

M: Nee, op deeltijds.

G: Tijdens deeltijds. Weet ge ongeveer welke maand?

M: In mei, ik weet niet, zoiets.

G: Ah, op het einde van het jaar pas.

M: Ja, zoiets ongeveer.

G: Dan zijt ge beginnen werken. En dat was niet, want in het deeltijds moet ge toch ook een stuk werken... maar dat was niet dat werk.

M: Nee. Uiteindelijk, ik ben gestopt met school, ik had al sowieso een C, omdat ik bekans niet naar school ging, dus eum... Maar ja, da's dom he. Da's dom.

G: Nu vindt ge dat dom.

M: Ja, tuurlijk. Da's, ik raad echt iedereen aan om verder te studeren.

G: En ge vindt dat dom nu...

M: Ja, ik zit nu zonder werk he. Ik zit zonder diploma he. En ik zoek werk en ik vind geen werk. Da's het lastige eraan. Ik zit misschien half jaar zonder werk.

G: En is het een mogelijkheid om terug te gaan studeren?

M: Ja, ik zijn op school gaan vragen, maar die school zelf die wouden mij niet aannemen, omdat ik boven de 18 ben.

G: Maar ja, ik weet niet hoe dat hier zit, maar in principe moet dat toch mogelijk zijn? Het school wilde u niet aannemen omdat ge niet onder de 18 zijt.

M: Ja. En ja, ook omdat ik mijn vorige school bekans elke dag niet naar school ging, op straat enzo... dermee.

G: Maar ge zijt beginnen werken. Ge dacht 'ah, ik kan hier goed geld verdienen, waarom moet ik dan nog naar school gaan, daar heel de tijd te zitten, daar kan ik niets mee verdienen' en dan zijt ge meer beginnen werken? Of ge zijt gewoon gestopt?

M: Nee, ik werkte.

G: Hoe veel uur in de week werkte gij?

M: (Geen antwoord)

G: Was dat een voltijdse?

M: Ja (zucht) voltijds.

G: Ahja. Dus het was niet mogelijk om het school erbij te nemen.

M: Nee. Dermee. Ja, maar da's ook eigenlijk de opvoeding he. Normaalgezien moeten de ouders dan zeggen van 'gij moet studeren'...

G: En uw ouders hadden dat niet gezegd?

M: Nee, da's niks met ouders te maken... da's allemaal de economie!

G: Hoe hebben die gereageerd eigenlijk? Toen ge zei 'ik ga stoppen'.

M: Ja, uiteindelijk, iemand die naar deeltijds ga dat is ook niet echt veel he. Deeltijds diploma he.

G: Uw ouders vonden dat al een beetje stoppen, deeltijds.

M: Ja. Mijn moeder zei altijd tegen mij 'studeren studeren'... derna die geeft ook op he, op den duur. Die geeft haar moed ook op he. Die zegt 'als gij toch niet luistert, uiteindelijk is dat uw keuze'. Maar ja... dat is eigenlijk dom. Da's echt dom. Tegenwoordig, als gij hier in Antwerpen, vooral hier in [Antwerpen] Noord he, bekans al die mensen zitten zonder werk. En als die werken is dat vieste werk.

G: 't Is niet gemakkelijk he.

M: Nee, 't is echt niet gemakkelijk.

G: Het is al niet gemakkelijk als ge een diploma hebt...

M: Nee, 't is dat! Ook als gij een diploma hebt, 't is ook al soms moeilijk om binnen te geraken... Maar ja, da's allemaal... niks gaat volgens de wetten. Allez, mijn mening, niks gaat volgens de wetten. Als een werkgever ooit problemen heeft gehad met een Marokkaan, die is geslagen geweest door een Marokkaan of door een allochtoon, of die zijn vrouw of zijn kinderen, en die werkgever is daar... die kan die allochtoon misschien niet meer uitstaan. Die zegt 'die heeft mij zo veel dingens aangedaan, waarom zou ik nog pleziertjes doen'. Da's een voorbeeld. Dan zegt die 'ik wil liever geen Marokkaan of allochtoon, ga maar naar buiten'. Da's toch logisch! Da's heel erg voor de goeie, ge kunt er niks aan doen he.

G: Maar op zich hebt gij nog wel veel... allez, gij zijt 18 jaar, gij hebt nog wel veel mogelijkheden om bij te studeren.

M: Ik ben 20.

G: Of 20 jaar, ge kunt nog wel veel bijstuderen hoor.

M: Ja, tuurlijk, maar na deze leeftijd kunt ge echt niet meer studeren.

G: Ziet ge uzelf niet meer studeren, ook niet in de toekomst?

M: Nee, niet meer.

G: Omdat ge denkt dat ge te oud zijt, of?

M: Nee! Ik ga wel, ik ga wel dingen doen ze, voor eigen bedrijfsbeheer, avondschool.

G: Ah da's goe!

M: Sowieso. Da's sowieso. Maar terug gaan studeren, tussen de leerlingen gaan zitten,... (schudt van nee)

G: Nee, maar ik bedoel, ge kunt avondschool doen, ge hebt tweedekansonderwijs, dat bestaat ook.

M: Nee, avondschool, sowieso.

G: Maar goed. Over school. Ik probeer nog meer te begrijpen wat er op school allemaal was dat mee geholpen heeft dat gij gestopt waart. Dus een groot deel bij u was omdat ge wou beginnen werken, dat zal de belangrijkste reden zijn, maar ook op school ging het helemaal niet goed he. En dan heb je de leerkrachten gezegd, waren er zo nog dingens buiten de leerkracht die dat pff niet meevielen?

M: Nee, eigenlijk niet.

G: Het waren vooral de leerkrachten.

M: Ja.

G: En ik heb dat ook daarjuist aan Kerem gevraagd van 'vind je het ook niet gemakkelijk een beetje om de leerkrachten de schuld te geven, van hoe dat dat ging op uw school?'

M: Dus dat wij er...

G: Ik zeg niet dat jullie de schuld waren, maar wel dat het gemakkelijk is om alles bij de leerkrachten te leggen van 'het werkte niet op die school, en dat komt door de leerkrachten'. Zouden er nog andere redenen kunnen zijn dat dat zo'n vreselijke school was?

M: Ik weet niet, da's echt... Dat kan ook door de leerlingen zijn he. Als de leerlingen zelf zo zijn dan gaat... Tussen allemaal rotte appels, zit er een mooie tussen, die wordt ook rot. Da's ook een beetje logisch.

G: Denk je, als op die school C de leerkrachten van school A hadden lesgegeven, dat dat dan heel anders, allez, dat dat dan helemaal anders was geweest?

M: (Knikt van ja)

G: Ja. Dus dan zeg je toch dat het een groot deel met de leerkrachten te maken heeft. En wat ik ook graag nog meer wil weten is wat je daar deed op school en wat je daar leerde, of dat dat ook was wat je wou leren. Wou jij hout doen daar?

M: Ja, ik wou.

G: Gij wou hout doen. Had ge zelf gekozen.

M: Maar eum... niks van in huis gekomen he.

G: Ja ge hebt een jaar B[SO], nee, ja...

Dus, ik ga nog efkes terug naar de bedoeling van mijn, van mijn onderzoek eigenlijk. Het is heel veel mensen bevragen wat er allemaal op school is misgegaan en in die zin te weten komen wat er kan veranderen...

M: Ja, da's aan de vriendinnen, vrienden ook, vriendenkring, uw omgeving, waar dat gij naar school gaat, hoe dat gij naar school gaat gaan, uit welke buurt dat gij komt... da's allemaal zo eenvoudig dat daar geen antwoorden over zijn he. Snap je? Als jij komt van Antwerpen Noord, gij zijt agressiever als normaal. Antwerpen Noord, dat zijn allemaal agressieven he, zotte mensen in dees buurt. Ga naar een school, iemand kijkt u vies aan, die mens heeft geen bedoelingen met u, die kijkt u vies aan, ga naar hem toe, 'waarom kijkt gij mij vies aan?' Baf, gij begint met hem ruzie te maken. Een andere die zegt bijvoorbeeld een woord tegen u, dat iemand ervoor een woord tegen u heeft gezegd, bijvoorbeeld, ik zeg maar, bijvoorbeeld 'klootzak'. En dat was op een verkeerde moment. Gij gaat die persoon in mekaar gaan slagen. Op school heeft iemand hetzelfde woord tegen u komen zeggen 'klootzak', dan begint gij te denken aan die dag dat gij met die persoon ruzie had...

G: Dat komt terug.

M: Dat komt terug naar boven. Snap je? Da's allemaal ook cynisch een beetje he!

G: Hoe komt dat dan dat mensen hier zo agressief zijn? *[Beter doorgevraagd op 'cynisch']*

M: Da's een beetje logisch he. Gij vindt hier alles! Te veel verschillende karakters! Te veel verschillende karakters.

G: Maar da's toch niet alleen in Antwerpen Noord, verschillende karakters?

M: Nee! Maar in Antwerpen... Jawel! In Antwerpen Noord zijn er bekans álle rassen. Noem maar op! Als gij [onverstaanbaar] gaat, daar vindt gij, vindt gij daar zo veel [onverstaanbaar] of wat? Gij vindt van A tot Z alle rassen in Antwerpen Noord. Alles! En iedereen heeft zijn eigen plek. Te veel verschillende karakters die maken met mekaar ruzie... De ene wil de macho uithangen, de andere wil de vechter uithangen, de andere wil de maffia uithangen.

G: En die pakken dat allemaal mee naar school.

M: Ja, da's een beetje [logisch]. Gij gróéit op in deze buurt! Gij wordt automatisch ook zo! Die karakter, die mentaliteit, dat zit gewoon in u, dat zit gewoon in uw bloed! Gij kunt dat niet eruit halen.

G: Nee? Denkt ge dat daar niks aan te doen is?

M: Nee! Gij kunt daar niks aan doen!

G: Echt? Allez, niet dat ge iets aan ú moet doen, maar gewoon.

M: Ik heb gezien dat ik naar werk ga... die behandelen Belgen anders dan, dan tegen ons. Oneerlijk. Ik vind dat oneerlijk. Waarom is het leven oneerlijk? Ja als die oneerlijk zijn, ben ik ook zo. Sommige mensen zijn koppig. Die zeggen 'zij doen zo, dan zal ik ook zo doen'. Snap je wat ik bedoel? Daarom, deze buurt is gewoon zo. Die, zo veel allochtonen, Marokkanen, Turken, die zoeken werk, die vinden geen werk. (Krijgt telefoon.) Wat doen die eraan? Die gaan naar... Die gaan, die gaan op het slechte pad. Dan zeggen die nog 'ja, waarom zijn er zo veel drugsdealers...' Waarom zijn der zo veel [onverstaanbaar] mensen in Antwerpen Noord? Ja, als ge die geen werk geeft! Wat verwacht je dan van die mensen zelf, die moeten ook hun brood kunnen eten he!

G: Ja, dat is een probleem. En ik weet ook wel... het oplossing ligt waarschijnlijk niet helemaal op school, want ook al zou iedereen zijn school afmaken, dan nog hebt ge

M: Nee, niet op school, niet op school!

G: geen werk, allez, dat blijft. Maar ik vraag mij af of school toch niet, want ge zegt 'ja ge wordt hier agressief, ge hebt hier al uw frustraties', of dat een school toch geen tegengewicht zou kunnen bieden. Als ik dan zie, gij hebt in uw eerste school gezeten, en oké, misschien waart ge toen jonger en minder macho enzo, maar er is toch iets fundamenteel anders aan die school dan aan latere school dat maakt dat gij ook ander zijt. Hoewel dat gij heel de tijd hier in Antwerpen Noord hebt gewoond.

M: Ja, tuurlijk. Nee, dat zeg ik ook niet. Als die leerkracht geduld heeft en die spreken [onverstaanbaar]

G: Ja, en dat wil ik te weten komen. Maar ik vraag mij af of dat alléén die leerkrachten zijn.

M: Nee, tuurlijk niet he. Op den duur ook die leerlingen zelf! Als gij ziet dat sommige leerlingen worden bijvoorbeeld... met u ruzie altijd hebben, sommige mensen hebben ook schrik om naar de klas ge gaan he.

G: Schrik om naar de klas te gaan.

M: Ja.

G: Was dat bij u zo?

M: Nee (lachje). Zot. Echt niet. Dat was bij mij niet zo, maar ik geef gewoon een voorbeeld, er was ook een Belg in onze klas, die jongen die was heel de jaar, die was gewoon heel de jaar schrik. En met zo'n mensen heb ik altijd medelijden, en ik wil nooit iemand in hun buurt gaan komen, ruzie met hun maken, want er zijn soms ook mensen, bijvoorbeeld in Antwerpen,

als die een zwakke persoon zien, ja dan gaan die wel, dan gaan die erop, die willen altijd zo de macho uithangen. Maar zo'n persoon ben ik niet he. Dus ik kan der niet tegen. Als iemand zo dan hem gaat slaan of ruzie gaat maken met hem ofzo. Ermee, ik ben... allez, ik, persoonlijk, ik vind jongens niet graag

G: Ge hebt een groot rechtvaardigheidsgevoel.

M: Ik heb jongens niet graag die de macho gaan uithangen enzo tegen zwakke mensen, die gaan eum zo ruzie beginnen maken enzo. Die jongen was heel de jaar stil omdat die schrik had. Die ziet zotte mensen in zijn klas, zotte jongens in zijn klas, ja... Ene zit met beitel te gooien, ene zit ruzie te maken met de leerkracht, die ander begint te roken, die vechten naast mekaar, ja die gast die ook schrik he, die gaat zeggen van...

G: En kan een directie daar dan niks in betekenen? Door duidelijke regels te stellen, duidelijk 'ge kunt zo ver en niet...'
Werden er soms mensen van uw school gestuurd?

M: Naar?

G: Ik weet niet, dat die de regels hadden overtreden.

M: Ja, tuurlijk. Naar buiten, naar huis, één week schorsing. Maar ja, dat is... die jongen die wordt blij he als die een week schorsing krijgt. 'Een week thuis' zegt die, 'niet naar school komen'.

G: Da's geen oplossing.

M: Ah ja!

G: Wat zou wel een oplossing zijn?

M:: Heel de dag in school. Beginnen beetje te pennen.

G: Huiswerk, schorsing in school.

M: Dan zou die persoon liever zeggen van 'in plaats van acht uur te pennen, liever in de klas, liever te werken met mijn vrienden'. Dan komt dat ook "klik", dat ook naar buiten komen he.

G: Dus da's eigenlijk een foute manier van straffen.

M: Ja.

G: Van dinge. Zijn er zo nog dinges die fout lopen? Allez, waar dat echt iets aan gedaan kan worden. Ik vind dat wel een goed idee van straffen in de school.

M: Ja, niet schorsen...

G: En wat doen met die leerlingen die zo kei agressief zijn?

M: Apart pakken. Rustig met die persoon spreken, 'allemaal cava'? Apart pakken, rustig met die persoon gaan spreken... Sommige mensen zijn zo, die willen nooit... die willen hun eigen niveau niet laten verlagen omdat er 10, 15 mensen derbij zijn. Die kennen hem als de grootste man, de grootste gast van de klas. Als er zo tegen hem zitten te roepen, die persoon gaat zeggen van 'ja, zo'n jongens die roepen mij, ik ga mij niet, gewoon niet laten verlagen'. Dan gaat die ook beginnen roepen.

G: En als je die twee apart pakt dan

M: Als je die twee apart pakt, oog in oog, tussen hun zoals ik nu met a nu alleen, (telefoon), dan zal die persoon, die persoon, allez ja, nu kan ik met u rustig spreken. Da's ook altijd het beste he.

G: En eum was er op uw school veel pesten eigenlijk? *Van waar komt die vraag!? Ik had hier even een aanloop moeten nemen of beter nog ervoor als het over pesten ging doorgevraagd.*

Omdat ge zo zegt van het in elkaar slagen van die arme Belg, die zo'n schrik had. Gebeurde dat veel op jullie school?

M: Vroeger wel, maar (telefoon) nu niet meer. Allez, vroeger toen ik in school B zat, toen nog wel.

G: Toen gebeurde dat veel, dat mensen in elkaar werden geslagen. En werd daar iets aan gedaan?

M: Ja, school B was eigenlijk nog een strenge school ze.

G: Wat werd daaraan gedaan?

M: Ja, dat was de ouders roepen, politie erbij, politie is altijd erbij op school B, da's rustiger geworden.

G: Dat is goed aangepakt?

M: Tuurlijk, als de politie komt. Waar de politie er zijn is het altijd rustiger he. Als de politie erbij komt, die persoon gaat nooit problemen willen. Da's daarom. Bij het kleinste probleem dan moet ge gewoon de politie roepen. Ge zult zien, ze zullen allemaal veranderen. En in plaats van tot hun 18de moeten studeren ze moeten allemaal tot hun laatste jaar studeren.

G: In school B?

M: Nee, niet op school B, gewoon in algemeen. Alle mensen. Dat die in plaats van op hun 18 jaar niet... mogen stoppen! Ze moeten blijven studeren tot hun 6de en dan mogen ze zelf kiezen of die nog verder studeren of niet.

G: Ah ja ja. Ge zegt ge zou niet mogen stoppen op uw 18de of weet ik veel wat gij hebt gedaan, dat ding.

M: Ja ja ja.

G: Dat zou een oplossing zijn.

M: Ja tuurlijk. Hoe veel mensen hebben der nu spijt van dat die gaan stoppen met school. Geloof mij, ik ken al die mensen ze. Maar ja! Die mensen, wat verwacht je, die mensen die geven niet allemaal zo, dat kan hun allemaal niet schelen dat wij stoppen...

G: Wie is 'die mensen'?

M: De...

G: Politiek.

M: Politiek, economie, dat interesseert hun niet ze.

G: Is dat het gevoel dat jullie hebben?

M: Da's toch ook... Da's een beetje logisch! Gij werkt een maand voor 1400 euro, er komt een factuur voor uw huur van 700, 800 euro, water elektriciteit, dan blijft er 200, 300 euro over. Gij hebt 7 kinderen ofzo. Dat in 1, 2, 3 weg. Gij werkt een hele maand... gij werkt misschien 140, 150 uur per maand...

G: Dat is wel... allez, dat is niet alleen in Antwerpen Noord. Dat is wel overal denk ik hoor.

M: Ja maar, ja maar, hier bij ons, wij krijgen soms sommige facturen, die wij ervoor hebben betaald. Als mijn moeder, mijn moeder, mijn vader, die gaan soms naar daar, die zeggen 'ah ja, per ongeluk verkeerd gestuurd, jullie hebben dat al betaald'. Wij betalen sommige facturen zo veel maanden, erna die sturen een hele factuur op van zo veel maanden dat wij hebben betaald, wij zeggen 'wij hebben betaald', die zeggen 'jullie hebben dat niet betaald, breng het bewijs', ook wij hebben het bewijs niet bij, die zeggen 'betalen'. Die rippen. Snap je? Die proberen zo veel te pakken

G: Maar je hebt dat toch betaald? Dus dan heb je daar toch een bewijs van?

M: Ja, maar die bewijzen gaan soms kwijt. Die vragen soms bewijs van 10 jaar geleden! Ga jij bewijs van 10 jaar geleden bijhouden! Snap je? Dus die steken mensen gewoon in 't zak! Alleja, daarom he, dus... vooral in Antwerpen. Hoeveel, hoeveel beenhouwers zijn er! Zie je dat soms? Mensen zijn er hier werkloos, hoe veel mensen zijn er hier met slechte dingetjes bezig. Da's allemaal om geld! Die hebben geen geld. Als ze die mensen serieuze werk geven

G: Ja en ik zie die problemen ook en het verschil is dan, ik wil, ik vraag me af wat kun je daaraan doen. Allez, da's... dat vraag ik mij af. En ik weet economie daar kan ik niks aan doen, maar ik studeer pedagogie en dan vraag ik mij af 'is er iets op school, dat school kan doen?' Is er een manier dat een school u kan beter kan voorbereiden op wat dat jij later gaat meemaken?

M: Jawel. Allez, persoonlijk komen vragen wat jij exact wil worden.

G: Hebben ze u dat nooit gevraagd?

M: (Schamperend lachje) Nee.

G: Awel, maar tis ermee dat ik u vroeg wou 't ge hout doen?

M: Nee. Ja! In het begin wel! Maar derna niet meer.

G: En wat had ge dan geantwoord? Als ze het u waren komen vragen.

M: Elektriciteit! Of automechanica.

G: Of automechanica. En ze zijn het niet komen vragen.

M: Ik wou elektriciteit worden, die vrouw zegt 'nee'. Alleen hout is leeg. Als jij wil ga naar hout. (schamperend lachje) als jij wilt... ge moet! Maar ja, ge moet. Ge moet goede punten halen...

G: *Hier had ik verder kunnen doorvragen over wat dat 'moeten' voor hem betekent.* Ja, allez, als ik dat zo allemaal hoor dan word ik daar wel vrij triest van. (Lach) Allez,

M: Ja tuurlijk! Da's niet alleen bij mij het geval he. Da's bij

G: Ja ja ja, dat weet ik wel, 't is ermee dat ik het vertel e.

M: Allez, oké, ik vind dat mooi van u dat jij dingens uitprobeert, dat jij misschien dingens wilt veranderen, ik ga voor u zeggen he, ik vind dat allemaal, ik vind dat allemaal... In mijn mening, da's allemaal verloren tijd, voor mij.

G: Ja?

M: Echt waar.

G: Denkt ge dat er niks gaat veranderen op school?

M: (Doet teken van niet)

G: Denkt ge dat het eerst... sociaal en economische moet veranderen?

M: Ja, dat moet eerst veranderen.

G: Dat denk ik ook. Dat denk ik ook, maar daar kan ik niks aan veranderen. En allez, ik ben een pedagoog en ik kan iets... proberen... duidelijk te maken via het onderwijs. Maar ja, wie, wie, enkel politiciers kunnen iets aan heel dat sociaal en economische veranderen he.

M: (Zucht) Na ja, da's waar. Maar die willen dat niet he. Die zitten op hun eigen gemak. Die hebben, die hebben hun geld...

G: Ge kunt daar wel iets aan veranderen he, allez, ge moogt stemmen denk ik, dus ge kunt wel duidelijk

M: Maar allez, mensen zijn, mensen zijn egoïsten he. Mensen zijn egoïsten he.

G: Da's niet waar.

M: Nee, geloof mij, geloof mij. Al die mensen zijn egoïsten. Ikke ikke en de rest mag stikken, da's zo'n beetje logisch.

Waarom? Omdat die

G: Daar ben ik niet mee akkoord. Bedoelt ge politiciers of bedoelt ge gewoon mensen?

M: Politiekers en de mensen van nu tegenwoordig ook.

G: Ik vind dat niet waar. Allez, ik moet eerlijk zeggen, 't is vandaag de eerste keer dat ik in Antwerpen Noord ben he, want ik ben van Edegem, dus ik ben hier nog nooit geweest. Maar ik rij hier voorbij en ik voel mij gewoon niet op mijn gemak, want als ik hier in dinge ben, en ik denk van 'hier moet toch iets aan gedaan worden!' Want ik ben al zo

M: Niemand, niemand is hier op zijn gemak! Niemand.

G: Awel ja, da's niet enkel ik omdat ik hier niet ben geweest, da's wel bij meer mensen, en dan denk ik 'hier moet iets aan gedaan worden!' En ik ben zeker dat ik niet de enigste ben die daar zo over denkt.

M: Wat wil je dan hier in Antwerpen Noord veranderen?

G: Ik weet niet.

M: In Antwerpen Noord daar kun je hier niks eraan veranderen. Niks. Die doen geen moeite, die willen dat niet.

G: Maar volgens u is het probleem gewoon dat, dat mensen geen werk hebben.

M: Ja... da's 't probleem. Aan Antwerpen Noord die willen niks veranderen. Da's, da's

G: Maar willen de politiciers niet of willen de mensen zelf niet?

M: De politiciers zelf! De politiciers zelf. De mensen proberen, maar al dat... kijk he, sommige mensen hebben alleen moed en hoop. Als dat wordt afgebroken, dan hebben die niks meer, dan gaan die op het slechte pad. Da's een beetje logisch! Als gij, als gij wilt eten en ge hebt geen eten, ge krijgt geen eten van nergens, en alle mensen zijn maar tegen u, zij zeggen u 'zo zo' en 'gij moet ervaring hebben drie jaar', 'gij moet diploma kunnen hebben', 'ah nee, gij komt met een litteken van hier tot daar, nee gij moogt niet werken', 'gij hebt tatoos ergens, dat laat zien wat gij in uw verleden hebt meegemaakt, nee gij mag niet werken'... wat verwacht ge? Hier der lopen bekans geen meisjes rond he, hier in Antwerpen Noord.

G: Nee, dat heb ik ook gemerkt.

M: Der lopen geen, waarom niet? Niemand voelt zich op zijn gemak. Elke stap dat gij zet, gij moet ergens, gij móét kunnen verwachten dat gij ergens een boks of een stamp gaat krijgen ofzo, of mensen tegenkomen met ruzie... dat gebeurt hier dagelijks he. Wat kun je eraan veranderen?

G: Ik kan daar niets aan veranderen.

M: Nee, 't is dat.

G: Allez, allez, uiteindelijk is mijn doel om van leerkracht dan te worden en dan denk ik van 'ja, als leerkracht moet gij daar toch iéts aan kunnen veranderen. En ik ben, ge gaat niks aan dat sociaal-economische kunnen doen he, maar ik denk wel dat een leerkracht of een school kan mensen wel voorbereiden op een bepaalde manier op de samenleving. Die kan u wel, in plaats van enkel plezier en weet ik veel wat op school

M: Ja, ik heb ook een voorbeeld. Sommige leerkrachten die zeggen van 'ja, als gij hogeschool doet, die moet 1000, 1200 euro betalen voor zijn boeken. Sommige mensen kúnnen dat niet

G: Da's overdreven he.

M: Nee, maar ik geef gewoon een voorbeeld!

G: En ge hebt studiebeurzen... ik vind dat eigenlijk een belachelijke uitspraak. Want de mensen die het niet kunnen betalen die krijgen heel vaak een studiebeurs.

M: Nee maar ik geef een voorbeeld he. Ik ben, ik ben serieus bezig. Voor u klinkt dat niet logisch. Kijk dat is wat ik bedoel! Uw dénkmanier... Zie, deze pink, die wordt nooit langer dan deze he [duidt zijn ringvinger aan] , nooit. Snap je wat ik bedoel? Uw denkmanier, uw karakter, uw mentaliteit is niet zoals die van mij. Gij ziet 'da's niet waar, da's niet logisch, iedereen kan dat betalen'. Ik zeg 'nee! Er zijn...'

G: Nee, da's niet waar, ik zeg 'maar er zijn oplossingen voor!'

M: Wat is een oplossing?

G: Studiebeurs!

M: Studiebeurs, ja. Maar sommige mensen zijn onwetend!

G: Ja, awel, dat is het probleem!

M: Sommige mensen zijn onwetend. Waarom

G: Dat is juist zo frustrerend, want er is echt wel, er bestaat heel veel, en ook voor u, gij zegt 'wat moet ik nu doen?' Ik zeg 'da's niet waar, gij kunt nog tweedekansonderwijs doen, gij kunt bij de VDAB gaan, ge kunt... weet ik veel, er zijn verschillende opties nog voor u! ' Maar gij hebt het gevoel, ik kan niks meer doen.

M: Awel, awel, der is niemand, er is hier niemand zo'n persoon zoals jij of...

G: ... ja en dat bedoel ik! Dat moet op school u aan u duidelijk maken...

M: en en en president of koning die naar Antwerpen Stad komt en zegt 'jullie hebben dees recht, jullie hebben deze plichten'. Politie! Vorige keer weet ge wat politie mij doet? Een politie he, die begint mij te duwen, die geeft mij een lap.

G: Ja maar ja, da's belachelijk.

M: Zo maar. Da's belachelijk he!

G: En ik weet dat het belachelijk is dat ik dat vind, want tegen mij gaan ze dat nooit doen. Ik weet dat. Ik mag dat eigenlijk niet zeggen dat dat belachelijk is, want ik zit niet in uw positie.

M: Die geeft, die geeft, die geeft mij een duw, zegt tegen mij 'bol af van hier'. Ik sta op mijn plek: 'bol af van hier'. 'Waarom meneer? Ik betaal belastingen.' 'Waarom moet ik oprotten meneer? Da's hier openbaar, da's hier geen privé domein.'

G: Dat mag niet gebeuren he...

M: Ja wat doet die? Die begint mij te duwen. Zijn collega's lachen. Is dat normaal? Maar als er iemand was die voor ons de rechten en de plichten... liet lezen of als we weten waarover die dingens...

G: Maar dat kunnen ze op school leren.

M: Nee! School die gaat niet voor u rechten en plichten leren he! Als gij over hout [onverstaanbaar], dan gaat gij over hout willen leren.

G: Wat is de bedoeling van een school? Een school bereidt u voor op de maatschappij. En dat kan mij eigenlijk niet schelen dan of dat gij hout leert of in het ASO zit en Latijn doet, een school bereidt u voor om te functioneren in de maatschappij. Dat is mijn mening he, verbeter mij als ge

M: Een school moet dat! Maar een school doet dat niet.

G: En een deel daarvan is, en allez, want ik heb dat niet letterlijk geleerd van 'ge kunt een studiebeurs aanvragen', maar een deel daarvan is dat gij in staat zijt om zelf hulp te zoeken.

M: Nee, kijk. Er zijn miljoenen mensen die willen studeren, maar omdat die geen geld hebben, omdat die onwetend zijn, kunnen die niet studeren.

G: Ja awel, dan moet daar iets aan gedaan worden.

M: Die ouders, die van Turkije, die van Marokko komen, die geen Nederlands kunnen, die krijgen een factuur ja, die beginnen te lezen, die kunnen dat niet lezen... dan moeten, als die naar een tolk moeten gaan, die tolk dat ook geld vragen, zo doen die, die gooien dat gewoon in de vuilbak. Snap je?

G: Ja dat is, dát vind ik dat

M: Maar snap je wat ik bedoel?

G: Maar dan denk ik, ik heb het nu aan u verteld, vertelt gij het ook verder dan he!

M: Huh (Haalt schouders op van 'wat kan ik nu vertellen!')

G: Ga straks niet naar huis en denk van 'dinge...' Ja, wat 'huh'?

M: Ik vertel, ik vertel niks verder ikke. Da's niet mijn recht, da's niet mijn plicht he.

G: Maar tuurlijk! Gij zult toch ook een neef of een nicht hebben die dat

M: Ja tuurlijk, voor mijn neven en nichten enzo zal ik dat allemaal doen! Ik zal hun vertellen. Maar iedereen... Kijk, ik zal iets zeggen he: gij ként deze, gij komt hier in Antwerpen Noord met ons praten, maar gij ként de denkmanier, de mentaliteit van Antwerpen Noord

G: Maar ik wil die wel leren kennen.

M: Awel nee, gij wilt die leren kennen, ik zal voor u vertellen, kort en bondig: dat interesseert hun niet. Men, deze mensen van hier die hebben alles opgegeven. Fuck for life! Snap je wat ik bedoel? Bij ons, die zeggen 'fuck for life', dat interesseert hun niet meer.

G: Dat interesseert hun niks ja.

M: Die geven om niks.

G: Maar dat vind ik wel heel jammer. Want ik geloof niet dat dat bij iederéén zo is. Ik geloof dat er wel, misschien niet bij u, maar er zullen wel enkelingen zijn... sorry?

(Jeugdwerker: Excuseer, ik kom efkes zeggen dat wij stilaan gaan afronden.

G: Ah ja, da's goe, maar wij zijn eigenlijk wel al klaar.

Jeugdwerker: Ge moogt nog wel effe blijven zitten om af te ronden.

G: Ja, merci!)

(En dan heb ik het dictafoontje gestopt. We hebben niet meer over school gepraat, maar wel nog over Antwerpen Noord en hoe het is om daar te leven.)

Interview 06: Thomas

Datum: 9 februari 2012

Aanwezigen tijdens het interview:

- Interviewee: Thomas (T) Ik ben met hem in contact gekomen via een organisatie die POT-trajecten aanbiedt aan jongeren..
 - Interviewer: Gytha (G)
-

Ik heb Thomas gesproken in het buurthuis waar POT doorgaat. De jeugdwerkster heeft mij aan de groep voorgesteld en gevraagd wie het zou zien zitten om een interview af te leggen. Thomas was de enige die hierop inging, hij was op voorhand al erg enthousiast en probeerde ook achteraf mede-POT'ers te overtuigen om zich ook te laten interviewen.

G: Ik ga u vooral 1 vraag stellen en dat is waarom jij gestopt zijt met school en hoe dat dat toen voor u was.

T: Eum... hoe dat voor mij was? Ik ben gestopt vanwege ja, ik weet niet, ik haat school, ik vind dat ge daar niks leert, zeker niet op deeltijds, die praten er maar gewoon met u over stoeme dingen: wat ge gedaan hebt in 't weekend enzo. Eum, ik had goei werk, (lachje) waardoor ik eigenlijk mijn school kon behouden, maar ik ging wel niet meer. Ben mijn job kwijtgespeeld uiteindelijk. 1 dag ongewettigd afwezig. Dan ben ik eum de put ingegaan eigenlijk, zal ik maar zeggen, en ja helemaal niet meer naar school willen gaan. En (verontschuldiging lachje) door eigenlijk niet naar school te gaan zwaar aan de drugs beginnen zitten, zo zitten smoren enzo, ja 't zit vol in 't school, snapt ge? En ja, om eerlijk te zijn, school... ja, ik weet eerlijk niet wat ge daar moet gaan doen. Ik zit, ik heb al, wacht he, ik heb zeven jaar lager onderwijs gedaan en twee, drie jaar middelbare school en dan naar deeltijds gegaan. Twee [onverstaanbaar] jaren en 't enige dat ik heb onthouden is eum SO, seksuele opvoeding, da's 't enige dat ik ervan onthouden heb.

G: En hoe komt dat ge dat onthouden hebt?

T: Ja, omdat dat interessant is he. Dat is het enigste interessante daar. Ik bedoel ze geven daar les daar alles moet proper, perfect zijn enzo, en dat is het enigste waar ze zo lós over zijn. Of moraal enzo, gelijk in de lagere school, moraal, die zijn daar wat lossier he, snapt ge? Da's lésgen, dat moet wat soepel gaan, maar dat doen de mensen niet tegenwoordig.

G: Wat bedoelt ge met "los"? Kunt ge daar nog iets

T: Awel, in het deeltijds prátén ze met u gewoon gelijk jij nen mens zijt gelijk op straat, maar ze geven daar ook geen les he, ze praten alleen wat, dus wat komen wij er dan doen? Zitten wij er van 8 uur, half 9 's morgens zitten wij op een bankje en die zit wat te lullen tegen u

G: Wie zit te lullen?

T: Ja, die leerkracht he. Die twee dagen dat jij moet komen, ge komt ene dag, ge zit nen hele dag, ge hebt niks gedaan. Ge hebt papierekes over de hele dag ingevuld.

G: En eum dat lullen da's niet hetzelfde als dat los praten tijdens SO in het middelbaar.

T: Nee nee, da's gewoon echt, die praten ja die praten wel los maar da's over stoeme dingen zoals 'wat hebt ge in het weekend gedaan?' zo en dan gaat die een hele tijd daarover door. Dat vind ik echt niet plezant, ik ga gewoon graag niet daardoor niet graag naar school.

G: Ge vindt dat bezigheidstherapie.

T: Ja, dat is, ja, dat is gewoon voor uw eigen bezig te houden daar. Voor de rest ga ik daar niks doen eerlijk gezegd.

G: Dus ge vond het deeltijds dat ge daar niks kon leren.

T: Ja nee (lachje) in voltijds ook niet ze.

G: In het voltijds ook niet.

T: Daar zijn ze te streng he.

G: Wat hebt ge gestudeerd in het voltijds?

T: Horeca.

G: Watte?

T: Horeca.

G: Uhu. En hoe ging dat?

T: Ja, ik ben een goeie kok, dat gaat goed, maar de manier van lesgeven was niet plezant. Ze zitten daar eum direct met tuchtdingeskes enzo het minste dat ge, ge moogt geen vraag stellen he, allé zo maar ne losse vraag, ge moet uw vingerke opsteken, wat is dat nu? Ne mens, zij steken hun hand ook nooit niet op he!

G: (lachje) De leerkrachten bedoelt ge?

T: Ja, zij zijn meer als leerlingen terwijl dat dat helemaal niet waar is vind ik. Zij mogen, allez, das nog zoiets heel stom he, gewoon tijdens de les liggen zij ne lekkere koffie te drinken. 'Mevrouw mogen wij iets drinken?' 'Nee, platte water.'

G: Ah ja ja, da's niet eerlijk.

T: Gij moogt koffie met suiker drinken? Awel, ik wil dat ook! Ik wil dat nu eens ook. Da's gewoon discriminatie, die zijn niet meer als wij he, wij zijn ook maar vlees en bloed he.

G: En ge vindt dat dus discriminatie dat zij zich privileges toeëigenen dat jullie leerlingen niet

T: Ja in feite, leerkrachten wat is die meer als wij? Buiten het feit dat die les geeft? Die weet wel wat meer als wij, maar buiten, buiten dat? Een koffie, awel, da's nu iets heel stom, da's een koffie dat die drinken, maar er zijn veel leerlingen dat 's morgens ook graag een koffie drinken he.

G: ... Ik schrijf af en toe iets op om te onthouden dat ik dat terug kan vragen. Ge zijt net "wat is een leerkracht meer als wij, buiten dat die les geeft?"

T: Ja.

G: Wat bedoelt ge daar mee?

T: Ja, da's onder andere met die koffie he. Zij mogen koffie drinken, wij niet. Zij mogen gaan roken, nog zoiets, zij mogen tijdens de pauze, tijdens de speeltijd gaan die gewoon efkes naar boven, hup, sigaretje roken. Wij mogen dat ook niet, waarom zij wel?

G: En ge vraagt u af waarom dat zij dat mogen terwijl dat gij niet moogt.

T: Ja, iedereen rookt in 't school tegenwoordig. Iedereen. Zeker op een deeltijds onderwijs. Voor wat gaat ge dan niet met de leerlingen allemaal efkes aan de speeltijd? Vóór de school gaan die daar allemaal staan! Er is een plaats, met een rokersbak en al, daar gaan leerkrachten staan, smoren en dan terug naar binnen. Maar wij mogen dat niet.

G: En ge begrijpt dat niet.

T: Nee, ik snap... Oké, er is een rokersverbod, maar waarom mogen leerkrachten uit school gaan roken en wij moeten maar binnen op de speelplaats staan koekeloeren. Wij zouden ook graag een sigaretje smoren he.

G: Ja ja ja ja.

T: Ik toch.

G: Ja ik vraag mij nu gewoon af, bij ons op school was dat ook wel, maar bij ons werd dat niet in vraag gesteld. Bij ons bijvoorbeeld, wij mochten niet, wij moesten altijd met een t-shirt met lange mouwen, met mouwen komen, en de leerkrachten deden dat niet, maar wij stelden dat niet in vraag.

T: Ja awel

G: Terwijl dat jij dat precies wel heel fel doet.

T: Ja, waarom? Omdat, ik heb nogal, ik heb het niet voor leerkrachten,[onverstaanbaar], ik heb het gewoon in 't algemeen niet voor school, ik ben erdoor aan de jeugdrechtbank gezet. Dat leerkrachten ook zoiets, dat vind ik ook, dat ze, dat is bij ons voorge-, bij mij voorgekomen, ik heb rammel gehad van een paar Marokkanen. Die ouders zijn naar 't school moeten komen. Met dat die ouders naar school zijn gekomen, die hadden les, he, die kreeg normaal een tuchtprocedure programma die gast, en die moeder die kon daar niet mee lachen dus wat doet die? Heel die familie staat er! Hup, tuchtprogramma is weg!

G: Heel de familie stond op school?

T: Ja, heel die zijn familie stond er. De broer stond er, de nonkel stond er, de, die vader, die moeder, iedereen! En ik stond er just met mijn vader. 'tuchtprogramma, ja, dat gaat niet.' Hup, chau.

G: Hadden ze schrik op school of?

T: Dat weet ik niet! Dat...

G: Het is niet duidelijk.

T: Uiteindelijk heb ik, paar weken achteraf, op die dag, ik kreeg dat dan wel! Maar ik kreeg wel constant rammel op school. Vooral in de horeca he, ik was een kleine, ik liet mij niet doen, snapt ge? En ja, ons leerkrachten deden daar echt niks aan. Die hebben zo... hun personen waar ze een pik op hebben en waar niet, en dat mag niet, vind ik toch.

G: En die leerkrachten die wisten dat jij rammel kreeg? Of hoe ging dat?

T: Eum, op den duur wisten ze het goed genoeg, ja. Want dan was ik het kotsmoe en dan is tot buiten school gelopen en dan stond onze pa er ook he. Dan heeft mijn pa dat opgelost. Als zij het met de familie oplossen, ja sorry, ik met mijne pa. Dat lossen ze anders op. Dat zijn mannen van de dokken.

G: Uhu (lachje)

T: (Lachje) Ja nee serieus, ik kon daar niet mee lachen. Ik heb twee jaar daar gezeten en, in school C was dat he, dat ik veel rammel kreeg en dat eerste jaar horeca was in... school B. Daar, dat was een goei school, daar kan ik niks over zeggen.

G: Dat was wel een goeie school.

T: Ja, vooral op de horeca he. Oké, qua lesgeven, gewoon.

G: En wat was daar goed aan?

T: Ja, die zijn wel goed in de horeca. Ja, echt wel. Die drillen echt wel goed.

G: Die waren ook wel streng of?

T: Eum, ik vind ik de keuken, want ik ken mijn principes echt wel goed genoeg, als leerkracht in een lés kunt ge soepel zijn, maar in de keuken, als ge daar iets verkeerd doet, da's wel een heel zaal da't ge aan het koken zijt he. Als daar iets verkeerd gaat, da's normaal he dat die chef begint te roepen he, da's normaal in een keuken, daar móet ge roepen, want anders gaat dat er niet vooruit. Maar eum leerkrachten, ja ik weet niet, da's helemaal anders dan een chef. Want dat was ook een leerkracht bij ons wel, maar die kennen hun vák enzo, da's helemaal anders dan een leerkracht die... ik bedoel, die hadden hun vák wel, maar... ik vind het niet goed.

G: Kunt ge mij meer vertellen over het verschil tussen een leerkracht en een chef?

T: Ja. Een chef is een mens waar, ja, die kunt ge als een maat zien ook, als uw beste maat vind ik. Die roept wel tegen u, maar achteraf die gaat efkens tijdens, als ge twee minuutjes hebt efkens om een sigaretje te gaan roken, is dat wel uw beste maat. Kunt ge efkes lachen en zwanzen. Hup, direct terug werken. Da's, da's plezant want ge hebt een keukenteam! Ge zijt met een téam bezig. In een klas zijt ge alleen eigenlijk altijd. Ge werkt altijd uw opdrachtje alleen. Daarom, da's echt, er is een team, da's, dat maakt een familie eigenlijk he, in een keuken.

G: Kan een leerkracht ooit zoals een chef zijn? *(Betere vraag was geweest: hoe kan een leerkracht meer als een chef zijn?)*

T: [onverstaanbaar] niet te geloven. Nooit.

G: Nooit. Waarom niet?

T: Dan had dat al lang voorgekomen. Ik heb nog maar 1 goede leerkracht gehad, dat was in school D. Die gaf mij zelfs geen les, daar ging ik zelfs een pint mee drinken achteraf, dat was meneer Baetens. Dat was een zotte leerkracht. Dat was ook ene, die nam die leerlingen als zijn vriénden. Niet als leerlingen, van 'gelle moet luisteren naar ons'. Die, die zag die als vrienden. Die zei 'ha Thomas, hey wat is't? Straks een pintje drinken ofwat om vijf uur? Snapt ge? Da's een leerkracht. Dat was graaf eraan, ik vond dat graaf.

G: En hoe voelde gij u dan nog? Dat die u als vriend nam? Waaraan merkte gij dat nog?

T: Ja, ik zag die ook nu buiten de school, als ik die eens tegenkwam. Bijvoorbeeld ik kom die tegen 'och, wat gaat ge doen?' 'ik ga een pint pakken he' 'oh, dan ga ik efkes mee he'. Snapt ge, da's een grave leerkracht echt waar, maar ik krijg der geen les van he, maar ja. Het zijn just degene die goed zijn waar ge dan geen les van krijgt he. Ik heb misschien altijd rotte gehad?

G: Ik vind het heel tof wat ge vertelt. Ik wil nog efkes verder gaan op dat verschil tussen een leerkracht en een chef. Ge zegt 'een chef staat bij een team en een leerkracht staat bij een klas'.

T: Ja...

G: Maar is een klas ook geen team?

T: Nee, ik vind van niet, want ge, tegenwoordig iets in groep doen, dat zie ik toch niet in de middelbare school. Oké, in de kleuterschool en de lagere school was dat vollenbak, dan is een leerkracht, ja, ook voor mij een leerkracht maar plezant, maar dat was anders. Dat was de tijd van m'n leven eerlijk gezegd.

G: De kleuterschool?

T: Nee, lagere school. Dat was echt de tijd van m'n leven. Da's raar maar waar, ik ben bijna 18, maar ik ben dat nog niet vergeten wat er allemaal is gebeurd.

G: Da's niet zo raar denk ik als ge dat tof vond dat ge dat allemaal onthoudt.

T: Ja, maar het rare daar is, ik heb zo van die herinneringen aan vroeger, ken je dat? Heel vroeger nog.

G: Als kleutertje nog?

T: Zelfs dat ja. Van die stoeme dingen da'k in mijn kop krijg. Zo van dat de hond in mijn bed heeft gesprongen. Mijn bomma zegt dat dat niet waar is, maar ik ben 100% zeker! Dat zijn van die stoeme dingen, maar ik ben daar zeker van. Mijn bompa heeft dat ook al bevestigd, 'da's waar'. Maar aan bomma, oké, die zegt altijd da's niet waar, maar... dat zijn echt van die stomme dingen en dat was allemaal in de lagere school, 'k ging die tijd nooit vergeten.

G: Had ge op school ook allemaal toffe dingen meegemaakt.

T: Ja, da's [onverstaanbaar]. Vanaf mijn middelbare school, rammel beginnen krijgen enzo thuis (lachje) en dan is het ook zwaar misgegaan.

G: Dus vanaf ge naar de middelbare school ging

T: Ja, ik vond dat was, ineens, in de lagere school, oké ge hebt een nota in uw agenda, ge krijgt straf thuis, dat gebeurde niet meer. Daar [in de middelbare school] ik krijg een nota, direct, hup, mijn ouders moeten naar school komen, ja ik kreeg een pak van mijn leven natuurlijk, mijn vader had nog nooit niet naar school moeten komen! Zij doen dat dus in de middelbare school zó! Laat de ouders efkes op gesprek komen, misschien betert het. Maar ik had nog nooit niet geweten dat mijn ouders naar school moesten komen! Dat wordt ineens zo opgelost, van de eerste keer al! Ik zeg 'oké, ja...'

G: Ge had geen waarschuwing ofzo gehad.

T: Nee nee! Ik was zo, ik weet goe genoeg, ik kan dat nu wel zeggen want, toen misschien niet, maar nu wel omdat ik wat ouder ben. Ik was mijn limiet aan het rekken, zo van tot waar ik kan gaan, mijn grens trekken bij die leerkrachten. Maar zij... zij zagen dat, direct hup ouders erbij... nooit niet meegemaakt! Maar da's toch normaal de eerste weken, ik vind dat normaal

G: Ge test.

T: dat iedereen dat gaat beginnen testen! Maar eum... zij konden daar niet mee lachen precies.

G: (lacht) En in de lagere school konden ze daar wel mee lachen.

T: Ja, awel ja! Ik... Da's zelfs door gegaan dat ik een heel actief ventje ben, en ja in de middelbare school, allez, hebben ze dat niet goed gevat.

G: En ge zegt 'het ging op school dan niet goed' omdat ge dat wat aan het testen waart en dat ze dat niet aanvaardden, het ging ook thuis niet goed?

T: Ja op den duur ging het thuis niet meer goed ja. Van school C, eh, ik ben van school C gegaan en dan is het beginnen... slechter en slechter... slechte punten ook en ik had daar echt, ja, ik kreeg daar rammel ook he! Ik zat daar dag 1 op die school, ik ging daar naar school gaan en eigenlijk juist voor mijn eigen, ik stond daar iedere keer strak, iedere keer als ze mij uitdagen, hup, van achter het hoekske, om te kunnen slagen, snapt ge wel? Dat was zo, what the fuck, gewoon omdat ik kleiner was als de rest. [Thomas is ongeveer 1m55.] Het ging zelfs over iets heel stom. Marokkanen die kijken naar mijn

schoenen, er is zo een stukske leer af beneden 'hé, van waar komen die? Van de Krak ofwat?' Ik zeg 'hou uw kop eens gewoon gast?' En dan beginnen die uit te pakken met twee tegen mij, ik zeg 'allez, da's wel graaf!' Ik zeg 'twee koppen groter als ik en ge zijt met twee ofwat?' Ik laat mij niet doen, ik ga er direct voor. Dat die mij een duw geven, ik geef die direct een vlaag. Maar eum, dat mocht niet he. Direct 'gij hebt dat gedaan, gij dit en gij dat'. Oké dan, ca va, ik heb het gedaan he. Ik werd altijd maar weggestoken, maar zij zien dat niet he. Ik word zelfs op de trap gegooid, die pakt mij op he, die kerel, die gooit mij op de trap, dus op tredes met mijn rug. En dan begint die op mijn gezicht te kloppen. Dat zien ze dan niet.

G: En dat zien ze niet, en heb je er dan nog iets van gemeld?

T: Ja ja, direct! Ik ben, ja, mijn gezicht lag open, menens, ik ben dat gaan zeggen, niks van gedaan! Ik had krassen in mijn gezicht, ik zeg 'allez, menen jullie dat nu?' Ik was aan het schreeuwen en al he. Nee, ze zeggen tegen mij 'ja, haal hem er eens bij'. Ja, da's dan, die is erbij gehaald, ik werd gewoon gesprek, 'allez, zeg dan tegen die jongeman sorry'. Sorry! Ik zeg 'zwanst gij nu een pak? Da's hier geen lagere school he!' Ja dan... meer niet... die moest mij een hand geven, ik zeg 'ik geef the fuck geen hand. Ik geef geen hand.'

G: Ja, da's niet... in proportie met wat hij u heeft aangedaan he.

T: Ja nee! Maar uiteindelijk, die lossen dat nog eens achteraf op he, omdat ik heb gezegd geen hand he. Die had verwacht wat rammel te kunnen geven, een handje te geven en klaar he. Maar ja, ik heb die geen hand gegeven en achteraf van 't school dan heb ik mijn pa gebeld. Ik zeg 'dees is genoeg geweest.' En dan is school beginnen, ja, schrik krijgen. Komen er ineens allemaal van die grote beren, dat zijn mannen he, snapt ge wel? Allemaal van de dokken, allemaal just van hun werk, 7 uur 's morgens, he, 6 uur komen die thuis, 7 uur staat die al aan 't school mijn vader. Die was rot pist he. Ah ja, die had mijn gezicht gezien, die kon er niet mee lachen he. Ja en die familie he. Komen die (stoer doen), just tegen iemand van de dokken. 'Thomas, ga maar naar binnen he.' 'Ja, oké, ca va.' (lachje)

G: Dan hebt ge nog chance gehad dat ge uw pa had.

T: Nooit geen last meer van gehad, van die kerel, nooit meer. Die komt mij zelfs, als ik hem in gemeente X tegenkom, komt die mij een handje geven.

G: (lacht) Da's toch de wet van de sterkste dan.

T: Ja, awel, dat is nu echt wel. Als ge dat zo beziet, bij buitenlanders, ik kan daar niets aan doen, dat is echt wel zo. Als ge... ik weet niet of u gemeente X weet zijn?

G: (lachje) Ik weet dat zijn, ja.

T: Ja, da's hier... Maar plein Y?

G: Nee.

T: Als ge daar ziet, zult ge begrijpen wat ik zeg... de wet van de sterkste. Die mannen zoeken daar hun mensen uit he. Da's gewoon, ge staat daar aan de bushalte, in een hoekske, bij de nachtwinkel, wij staan daar met mannen van gemeente Z, snapt ge? Ik heb mijn mannen wel opgezocht, omdat ik wist 'ik ben een kleine, ik word nogal vaak uitgedaagd door datte, ik zoek mijn mannen tussenuit die er direct voor komen he, maar... da's niet het goede leven geweest jong, helemaal de foute kant uitgegaan.

G: In uw schooltijden.

T: Ja ja, vooral gebeurd op school.

G: Ge vond dat drugs op school ofwat? *[Waar haal ik nu ineens drugs vandaan!]*

T: Nee nee, ja dat is zo gekomen he, ik kende nooit geen drugs en ineens, baf, weed. Ik vond dat heel plezant, kon er stoned van worden, en dit jaar, ja, met alleen te gaan wonen, nog eens naar de coke en nog eens naar de speed, allemaal maar eens getest, niet eraan blijven hangen ofzo, aan het smoren wel, maar, maar voor de rest... Het graafste dat ik vind dat ik dit jaar heb getest is, en daar blijf ik bij, dat zijn de bollen. Echt waar he! Bollen, da's niet normaal! Dus...

G: (lacht)

T: Nee, da's allemaal door 't school eigenlijk. Als ze school af zouden schaffen, ik denk dat er niemand aan de drugs zou komen,

G: (lacht)

T: want uiteindelijk is't door te gaan feesten met uw vrienden enzo dat ge, ja schoolvrienden die hebt ge leren kennen door 't school he, alleja. Anders gaat gij niet meer mensen kennen als ge thuis zit he. Het is daardoor dat ge eigenlijk aan de drugs begint. Allemaal door 't school.

G: Het is allemaal de schuld van 't school.

T: Ja. Oké, ge hebt misschien in de eerste jaren dat ge leert, ik vind de lagere school is belangrijk, dat moet ge doen, daar leert ge het meeste.

G: En hoe komt dat dan dat ge in het middelbaar niks meer hebt geleerd?

T: Ik weet het niet. Da's echt raar.

G: Hoe komt dat gij niks meer hebt geleerd in het middelbaar?

T: Vooral omdat 'k veel rammel heb gehad (lacht). Omdat ik mijn, ja, ik hield mij meer echt bezig met het feit, ja, ik was er een próoi he! Als ge het maar zou zien he, voor iedereen. Wat deed ik dan? Ik moest mij bewijzen, constant, en ja op den duur was ik een veel te actief gastje he.

[Er komt een jeugdwerkster (niet van de POT-groep waar Thomas deel van uitmaakt) met twee allochtone jongeren het lokaal binnen. Zij willen er komen pingpongen, maar de jeugdwerkster besluit een ander lokaal op te zoeken, hoewel de jongeren eigenlijk willen blijven pingpongen. Ze geven af op de jeugdwerkster.]

T: Op dat soort volk bedoel ik het dus. Die blijven uitdagen, blijven uitdagen totdat uw emmer overloopt en dan gaat ge ervoor. Dan verschieten ze van 'wat heb ik gedaan? Wat heb ik gedaan?' Ja, hou uw bakkes gewoon he gast.' Hebt ge dat hier gehoord? Die mogen allemaal hun eigen taal blijven spreken. Daar zeggen ze niks tegen. Zeggen wij een ander taal? Spaans bijvoorbeeld he, direct 'hup, Nederlands he!'. Tegen u zouden ze dat niet zeggen he! Want je familie zou moeten komen. Oh, hm, ik krijg het er gewoonweg van, van die mensen, ik kan er niet aan doen.

G: Maar als ge hier zit dan merkt ge dat wel niet dat ge het ervan krijgt.

T: Nee ja, omdat ik mij echt, ik heb mij al leren...

G: in te houden.

T: Ja, vroeger was dat niet he. Bam, ik [onverstaanbaar] ervoor gaan he, da's normaal. Als die hier nog langer had blijven staan, ik had gezegd 'gast, ga door jong'. Dan had dat dan. Ja, dan begint dat meestal he. Als ge vraagt 'wilt ge doorgaan?'

dan beginnen die gasten uit te pakken he. Dan zijt ge een grave he. Dan staat ge recht, dan geeft ge die een blaas en 'wow, van waar komt dat?'

G: Dan verschieten ze.

T: Ja.

G: Ik was, we waren gestopt bij de vraag hoe het komt dat gij op het middelbaar niks hebt geleerd.

T: Ja.

G: Behalve van de drugs, ik heb het dan echt, hoe komt het dat ge in de les zit, want ge zit toch, ge zit toch uren in de klas eigenlijk, maar dat ge daar niks van leert?

T: Awel ja, het is dat stilzitten constant. Als ge iemand leert bezig zijn leert ge rapper dan... In de keuken ook he. Ge zijt heel de tijd bezig in de keuken en ge leert daar rapper van, ge zijt dat gewoon. Maar in... stilzitten, ge moet heel de tijd op hetzelfde bord liggen... da's niks zo, da's niks voor mij.

G: Het is de manier van lesgeven dat u niet aanstaat.

T: Ja, 't is droog, echt droog. En als ge dan, ja, ge zou maar zeggen, een tikkeltje te hard praat, dan direct erbuiten he. Of ge praat tegen, da's een goei voorbeeld! Ik ga voor de allereerste keer nog eens naar school, dan ik nog eens ben gegaan, voordat ik mijn POT kreeg, die, wij zijn een opdracht aan het maken met knippen en plakken, en die komt snipperkes van mijn bank doen. Maar er zitten wel nog iets tussen van mijn opdracht, en die doet dat mee in de vuilbak. Ik zeg 'allez!'

G: De leerkracht?

T: Ja, de leerkracht, de mevrouw. Ik zeg 'maar allez mevrouw!' Ik zeg 'meende dit nu, da's mijn opdracht dat ge just in de vuilbak hebt gedaan.' Die zegt 'ikke?!' Ik zeg 'ja, gij hebt dat juist komen weghalen'. 'Ah, ik heb dat gedaan? Hup, in de gang!' Ik zeg, 'oké, zonder probleem', ik zeg 'gij hebt dat gedaan, ik ga in de gang staan'. Zelfs voor alle respect, ik ga daar uit het zicht van de leerlingen staan, snapt ge? Dat die niet kunnen... teken doen, weet ge. Die komt ineens zot naar buiten: 'naar de leer-, naar het secretariaat!' Allez, ik vlieg naar het secretariaat, ik mag daar gewoon een uur, twee uur gaan zitten, gewoon zitten he.

G: Da's verloren tijd.

T: Ik zeg 'wat is...' Oké, ik ben dan nog eens naar school gekomen, voor mijn best terug te komen doen. Oké, ik ga daar zitten, het is dan middagpauze. Die gaan een uitstap na de middag doen. 'Ja, naar aanleiding van voor de middag blijft gij toch nog maar een uurke zitten.' Ik zeg 'oké, dan ga ik naar huis, dit gaat erover'. Ik ben gewoon naar huis gegaan. Dat gaat erover, wat moet ik dan komen doen op school? Een hele tijd in de gang zitten?

G: Dus ge leert niks omdat ge bijna niet in de klas zit eigenlijk.

T: Ja, nee, nu... anders zit ik hier [POT] niet he. Anders ga ik ook gewoon niet naar school, da's saai, ik vind dat thuis veel leuker.

G: Ge had, daarstraks waren we ook bezig over de wet van de sterksten en ge zei 'ja, dat geldt in gemeente X daar' enzo. Is dat ook op school?

T: (Maakt geluid van niet.) ... Awel, bij deeltijds heb ik dat eerlijk gezegd niet gehad. Voltijds wel, want dan zit ge elke dag met dezelfde leerlingen... en dan beginnen ze zo, kent ge dat, de mensen die zichzelf vervelen op school gaan beginnen zo de mensen te zoeken om te pesten. En dat was ik vroeger meestal. En dat pakte niet.

G: Dus het telt wel op school. En de sterksten, zijn dat dan de leerlingen die een grote mond hebben?

T: Nee, dat zijn meestal degene die in groep komen.

G: Die in groep komen.

T: Marokkanen. Die met veel zijn. Belgen zijn tegenwoordig niks niet meer.

G: En die voelen zich dan sterker omdat ze met veel zijn.

T: Ja nee! Die dénken dat ze meer zijn, uiteindelijk, als ge dat beziet he, die komen altijd met vier of vijf voor 1 iemand! Als wij daar met 10 staan he, hebben die er 100 nodig! Zo'n pussy's zijn dat.

G: (lachje)

T: Ja dat is ze! Als ik vroeger ging feesten, dan was ik 14, 15 jaar, dat was in een groot huis dat helemaal vol jeugd loopt, awel die dachten een hoop Marokkanen met een groep van zes, zeven man te komen voor 1 iemand! Ja, niet doen wanneer mijn groep er is! En dan verschieten die, want dan pakt ge er 1 tussenuit, echt waar, da's nu een goei voorbeeld, mijn beste maat heeft er eens ene gepakt, gewoon die zag die eigenlijk een boks geven aan een kleinere, ik denk dat die 13 jaar was op zo'n feestje. Echt zo'n grote gast geeft die ineens een blaas van achteren, ja die vliegt. Dus mijn maat pakt die ertussenuit, die geeft die ook een blaas, die gaat gewoon plat tegen de grond, die bleef liggen he. Al die mannen 'wow!'. Ja, maar wij stonden er wel met wat meer als hun. Ja, dan zijn ze wel rap weg! Dan komen ze met wat meer en dan krijgen ze nog een pak rammel. Dat is zo.

G: Ja. En eum, de sterksten zijn niet de leerkrachten op school.

T: Nee, die kunnen bijna niks. Die zijn bijna even groot als de leerlingen, dus...

G: En wat kunnen die dan wel doen?

T: Tja, proberen ertussen te komen he. Proberen om op tijd te zijn.

G: En hoe doen die dat?

T: Hun handjes ertussen steken he. Die uiteen trekken. Maar meestal hebben ze er zelfs van langs ze. Als er echt van die mannen zijn die echt zo groot als de leerkracht zelf, dus ge hebt dat he, van die voetballers he, die al wat groter zijn, en die beginnen te vechten, ja die mannen krijgen die niet uiteen! Dan moeten die de politie bellen, of... Deeltijds? De politie bellen die soms. Als die aan het vechten zijn, die bellen politie en die laten die gewoon vechten. Dat heb ik al eens een keer meegemaakt, ik vond dat wel graaf. Die lieten die vechten he. Het bloed spoot uit hunne kop.

G: En de leerkrachten

T: Ja, die waren die, die hebben die zelfs proberen tegen te houden, die gast was zo zot aan het worden he, die trekt die leerkrachten hun [onverstaanbaar] opblazen, die kerel die wist niet meer waar hij stond!

G: En wat vindt ge dan, wat vindt ge dan dat de politie

T: Ik vind dat belachelijk. Gast, ge zit op school, ik bedoel, ge moet wel leren uit uw fouten he, niet direct de politie. Want zie wat er gebeurd, de jeugdrechtbank er direct bij, voor het minste nu tegenwoordig, jeugdrechtbank. Het minste wat gij verkeerd doet, direct jeugdrechtbank. Als ik hier nu ene een blaas geef, ik ben mijn BZW [Begeleid zelfstandig wonen] kwijt, ik ben mijn woning kwijt he. Ik ben mijn woning kwijt, ik heb niks meer van inkomen en ik zit in een instelling. Voor 1 iemand nu een klets te geven he.

G: Dus ge móet u wel goed gedragen (lacht).

T: (Zucht) Ja! Ik zal wel, ik kan dat wel, maar ik kan niet altijd zeggen dat ik mij kan inhouden, als het erover gaat, gaat het erover. De politie heeft ook nog altijd een mond he, die moeten dat ook nog altijd kunnen begrijpen, dus er is er eens ene in Bar W, da's een klein caféke in gemeente X, klein caféke. Allez, da's ambiance, de voetbal, en ene van die bazen, Oost-Europenen, grote mannen, dikzakken, die zitten allemaal rond die grote tafel, en mijn vriendin, ik sta eigenlijk voor die kerels, zij staat achter mij, mijn vriendin staat hier te dansen en die gast die doet die rok naar boven. Een volwassen gast! Echt waar, ik mag een meter vijftig groot zijn, nooit niet doen ze kere! Echt niet! Ik pak die zijn poot, ik geef die direct een paar blazen op zijn kop, ja die staat gewoon recht he, da's een volwassen gast, wat had ge dan gedacht? Die heeft, die zijn oog, ik zag dat gewoon zó dikker worden, die staat recht, die pakt mij ineens vast aan mijn keel, bam. Die trekt mij naar boven. Dus ja, wat doe ik? Gewoon, mijn handen dichtklappen tegen die zijn oren he, ja die zakt gelijk een pudding ineen he. Die zijn kop slaagt [onverstaanbaar]. Ik begin er terug op te boksen. Ineens, al die zijn familieleden staan op, allemaal van die grote mannen, ik zeg 'nu ga ik naar buiten' he, dat ging dus niet meer he, ja ik had al een paar blazen gegeven! Op die zijn neus, die begint te bloeien, die blijft wel liggen, maar eum, die ander niet he (lachtje). En eum... dat was een groot probleem, totdat mijn pa er was.

G: Goed dat ge uw papa nog hebt he.

T: Ja, dat is echt waar he.

G: Dat is wel een rode draad in uw verhaal he.

T: Ja, echt wel. Vooral als ik naar de voetbal ga. Iedereen weet van de familie, ik kán mij rustig houden, maar doe geen stomme dingen want ik, bam, ik weet niet meer wat ik moet doen en boef dat is het eerste wat ik doe. Ik mag ook geen gevechtssport meer doen van de jeugdrechtbank enzo.

G: Daar leert ge toch juist om u te beheersen normaal niet?

T: Nee. Dat kiest ge allemaal zelf. Da' s de discipline dat ge zelf

G: Maar als ge een goede leraar zou hebben

T: Nee nee. Da's de discipline dat ge uw eigen oplegt. Kijk, ik ben gaan boksen eerst, voordat, dat is mijn allereerste gevechtssport, ik ben gaan boksen, dan ben ik gaan kickboxen en dan ben ik gaan free fight gaan doen, omdat ik dat alles in 1 keer deed, snapt ge? En na dat heb ik, allez, ben ik onder de jeugdrechtbank gezet via 't school, ineens mocht ik dat niet meer doen. Maar dan is er iets gebeurd, heh, ik mocht wedstrijd doen, die wedstrijden waren goed enzo, maar wat ge dan niet moogt doen als ge wedstrijden doet en in competitie speelt, en zeker niet als ge een klasse A vechter zijt, is op straat iemand slagen. Want ge zijt een moordmachine in feite. En wat heb ik gedaan als eerste? Hup, discotheek, daar is dat gegaan en mijn eerste keer 'boom boom' van 'ja, wie gaat dat hier zien? Ik zie nergens geen camera, juist geen portier, die kijken naar buiten, hup. Ja, kan ik niet rieken dat er toeválig een combi daar staat he die control voor de alcohol aan het doen is. Dus ja, ik vlieg buiten en wat zien die flikken 'ha vechters, pakken he'. En dan is dat voorgekomen. Die kerel zag

eruit, betalen. Kaaksbeen, neus, oogkast. En ja, een beetje [onverstaanbaar] aan die zijn nek, gewoon die zijn nek bijeen willen nijpen, maar niet te doen gast! Ik ben gedood door die kerel!

G: (lachje) Zo klinkt het niet.

T: Ja, maar gevechtssport is plezant, snapt ge, ik ben helemaal 'whaa'

G: Ah, maar ik dacht echt 'daar leert ge juist u te beheersen'. Want ik heb al gehoord van projecten die boksen leren aan gasten, niet die zoals jullie dat al kunnen, maar die dat nog niet kunnen, boksen leren aan gasten om zich te kunnen beheersen.

T: Ge moet u eigenlijk... het is niet, ik zal zeggen he, ik zei dat vroeger altijd in... in de free fight. Als ge den beste wilt zijn, moet ge den beste verslagen. Die deden altijd teken naar mij, maar ik ben helemaal niet de beste, snapt ge? Ik wil er wel voor gaan. Ik wil, ik wou de beste worden, ik wou echt een goeie worden, ik wou naar Amerika gaan om daar competitie te spelen, maar ik mag dat ineens niet meer doen! Ik moet tot mijn 21 jaar wachten vooraleer dat ik terug iets van gevechtssport mag doen. Naar 't schijnt moet ge dat dan verleerd zijn. Kust mijn kloten, privétraining ja. Ja, dat is gewoon. 't School ook he, jan en alleman deed daar gevechtssporten, van die Marokkanen, allemaal thai-boksers. Als enigste, als ge daar als enigste Belg in school zit, tegenwoordig he, dat is he, ge ziet niks anders niet meer he. Allez, ik ben geen racist, want ik ben opgegroeid met mijn bompa en mijn bomma, mijn bompa is een Chileen, ik ben zeker geen racist, maar ik vind gewoon, ik heb mijn punten, ik ben te veel aangevallen geweest door Marokkanen en ik laat mij zeker niet meer doen. En da's allemaal door 't school. Da's daar begonnen.

G: Ge vindt dat school u geen veilige omgeving heeft kunnen bieden.

T: Nee, dat heeft mij helemaal geen veilige omgeving, ik ben daar meer ineen gestampt dan wat anders.

(Stilte... Thomas bezig met iets op GSM...)

G: Goed, ik wil nog effe. Doe maar eerst als ge wilt...

T: Nee, 't is goed.

G: ... eum terugkomen op wat ge zei op het verschil tussen een leerkracht en een chef. Want ik vond dat wel heel interessant. Ge zei een chef die staat aan het hoofd van een team, een leerkracht staat aan het hoofd van een klas.

T: Ik zal dat zeggen, ik kan er het beste voorbeeld bij geven he. Da's mijn job dat ik heb gehad in gemeente X. (Thomas krijgt een bericht.) Pardon. Eum, ik mis die daar die mensen, als ge kunt zien ik zag die als mijn eigen

G: Uw chef bedoelt ge.

T: Mijn chef, mijn assistent, allez, ik ben zijn assistent he, ik zal maar zeggen sous-chef. Dat was voor mij familie! Heel die keuken was familie! Snapt ge? Wij lachten, wij zwansden, wij... wij konden niet 1 woord soms van elkaar verstaan, maar toch lachen en zwansen en alles goed doen. Dát kunt ge niet met een leerkracht. Lachen en zwansen bekans, want als ge daar praat over drugs, 'hey! Sijjt, da's hier school, ge moogt niet praten over drugs!', 'hey! Maar dat vind ik wel niet leuk om over te praten.', 'Hey! Wilt ge het over mijn onderwerp hebben?' Eum, een chef is zo... ja, die wil zich niet heel de tijd, over wat moet die praten met u, heel de tijd over zijn groenten? Nee, die geeft u taken en die begint met u een rustige babbel over alles! Álles! Álles! Ik heb met iedere chef dat ik al heb gehad, ik kon erover, oké, mijn mond liep vroeger veel over van de drugs, echt waar, smoren dit, smoren dat, maar mijn chef he, die heeft daar nooit bezwaren tegen gehad. 'Gij moogt smoren manneke, zo veel als ge wilt, maar niet tijdens mijn les.' En ik had daar respect voor he! Die mannen he, die dat

leerkrachten 'Ja! En wilt ge uw bakkes houden over smoren dit en!' 'Oké, ca va, ik zwijg al.' Maar weet ge? Iedere jeugd he, praat over drugs, iedere jeugd.

G: En stel dat uw leerkracht nu mee had gebabbeld over die drugs en over smoren enzo, was die dan nog geloofwaardig geweest voor u als leerkracht?

T: Als die praten enzo he, een leerkracht als die zo gelijk, bijvoorbeeld, ik snap dat niet dat mijn maat dat kan zeggen die zijn leerkracht heeft, die hebben een band met de klas zegt die. Nog nooit niet meegemaakt, een leerkracht die echt een hechte band heeft! Dat wij zeggen van 'amai, da's echt een vriendin van ons.' Dat zou een leerkracht, allez, in mijn ogen he, moeten zijn. Die moet als vriend overkomen, ook wel lesgeven, oké, ge moet we weten dat dat nog een leerkracht is, daar niet van.

G: En gaat dat nog? Da's mijn vraag. Als die als een vriend overkomt, is dat dan ook nog een leerkracht?

T: Ja, dan moet ge het nog altijd het ineen steken he. Ge geeft les, en dan zegt ge 'mannekes, oké, efkes pauze pakken' snapt ge? 'Het is nu genoeg geweest.' Dat bedoel ik. Dat heb ik nog nooit niet meegemaakt met leerkrachten, bij een leerkracht. Want allez

G: En zou ge dat aanvaarden? Van een leerkracht?

T: Tuurlijk! Als die zo doet? Amai, ik zou, efkes les en dan zo eens, af en toe! Maar nee, die gaf de heel de tijd les, heel de tijd praten over make-up bijvoorbeeld, what the fuck interesseert mij dat nu!

G: Uw leerkracht?

T: Ja, die zei 'van de week, ik heb [onverstaanbaar] gekocht, en duur dat dat was!' Ja, en dán? Wat interesseert mij dat nu!

G: (lacht) Maar hoe gaat dat in het deeltijds? Ge zit daar een heel de tijd te babbelen, ge moet daar niets leren ofzo?

T: Ja, ik zit daar echt 's morgens aanwezig gewoon. Stoned, aanwezig. Die zien dat niet meer aan mij, want mijn ogen zijn al van z'n eigen klein. Ja, die veranderen niet. Da's gewoon door het smoren. Dus ik hang daar een hele dag... laat die maar praten, op den duur let ik gewoon niet meer op. Af en toe laat die ons papieren invullen. Tja, dan blijf ik daar zitten, een hele dag.

G: En zijn er leerlingen die dat wel oké vinden van daar gewoon te zitten?

T: Ja ja, pff, zo van die seuten. Echt he. Echt zo van die kindjes van 'ja, ik kom van het ASO, maar mijn ouders hebben het minder breed' en dit en dat. Oké, die kinderen zitten er ook, maar...

G: En die vinden dat wel oké.

T: Ja, tuurlijk. Die zijn, die zijn blij dat ze op school mogen zitten, die. Snapt ge?

G: Die willen iets bijleren, bedoelt ge?

T: Ja, wel ja! Ik heb er zo ene gehad, (lacht) die deed alsof hij wou bijleren, maar die vulde nooit zijn blad in. Die was altijd veel vragen stellen enzo, maar als ge naar die zijn blad keek, die schreef nooit iets op! Het kan goed zijn dat die geen Nederlands kan schrijven. Dat kan ze, ik weet het niet.

G: Ja, ge hebt mij al veel verteld dat ik echt wel interessant vind. Denkt ge hoe dat gij erover denkt, dat de meesten er zo over denken?

T: Nee. Ik denk dat ik de enigste ben dat er zo over denkt.

G: Ja?

T: Ja, ik denk dat wel ja.

G: En de enigste qua leerlingen ook ofwat?

T: Dat weet ik niet. Qua leerlingen dat weet ik niet.

G: De enigste qua wat dan?

T: Qua mensen... allez, qua volwassenen, zal ik zeggen. Die zullen er niet zo over denken. En die zullen er ook niet... Ik weet niet, verstaat ge mij ergens?

G: Ja ja. Maar ik heb nog al wat met jongeren gebabbeld en die, bijvoorbeeld gisteren heb ik met een meisje gebabbeld en die... ik ga dat sebiet ook aan u vragen, ik ga vragen van "Stel dat ge de minister van onderwijs zijt, wat gaat ge dan veranderen aan het onderwijs?" Ik heb dat aan haar gevraagd en bij haar kwam er ook uit van 'ja, leerlingen, leerkrachten moeten gewoon meer babbelen met hun leerlingen.

T: Ja. Inderdaad.

G: En ik kan daar wel inkomen.

T: Een band leggen eigenlijk... Niet, niet overkomen als "leerkracht". Wat is zo leuk aan iemand dat leerkracht is?

G: Maar ik vraag mij dus wel af, van die band leggen, allez, allemaal goed en wel, en ge komt tot een meer gelijkwaardige verhouding eigenlijk tot elkaar, maar mijn vraag is dan eigenlijk, kunt ge dan nog echt lesgeven? Kunt ge dan iets bijleren?

T: Ja, ze staan nog altijd wel boven u, da's een leerkracht he. Ze staan een beetje boven u in 't school. In 't school! Maar op 't moment dat gij buiten 't school komt, moeten wij die kunnen aanspreken met haar naam! Vind ik.

G: De voornaam?

T: Ik vind dat van wel.

G: En waarom vindt ge dat?

T: Of met haar achternaam, boeit niet. 1 van de 2. Omdat het is, zij mogen onze naam, voornaam, achternaam, adres weten, maar wij weten niks van hun. Dat vind ik nee nee nee, dat vind ik helemaal niet kunnen. Want die moet weten waar ik woon! Maar wat als die, stel dan, ik zeg niet dat dat al is voorgekomen, maar stel nu, wij pikken iets he, wij komen een week niet op school, wij krijgen een brief aan dat wij dat gestolen hebben enzo. Als 't school iets zou... pikken ofzo, of ik zal maar iets heel stoms zeggen, een bik he, en en die leerkracht komt ineens een week niet. Ik wil mijn bik echt persé terug. Die gaan daar geen brief, die gaan daar niet voor bellen.

G: Ja, maar is dat ergens...dat vind ik wel, allez, ik vind dat gek die voorbeelden dat ge geeft, want bij ons op school was dat ook wel, wij mochten geen dingen, geen mouwen dragen, geen korte mouwen dragen, maar bij ons was dat 'ah ja, dat zijn de leerkrachten, die mogen meer'.

T: Ja, maar dat stoort (onafgemaakte zin)... Vroeger was dat inderdaad zo, dat de leerkrachten dat doen. Maar de tijd verandert zo hard dat... het moet een beetje soepelder gaan he, ge moet daar niet zitten van 'amai, is dat nóg geen vier uur, oh verdorie, ik wil door!' Dan hebt ge er niks aan, gaat ge ook niks leren he! Ge zit daar tegen uw goesting. Ik vind dat ge hoe meer met goesting dat ge er zit gaat ge leren, vollen bak.

G: En da's de taak van de leerkracht om u daar met goesting te laten zitten.

T: Ja, wij gaan dat niet uit ons eigen hennep he! Vrijwillig heb ik nog niemand naar school zien gaan zenne.

G: En dat hang voor u ook samen met dat ge leerkrachten ook buiten 't school kunt aanspreken.

T: Ja! Awel ja! Bijvoorbeeld met meneer Baeyens kon ik dat. Ik vond dat chill! Ik wou, 'ah meneer Baeyens!', maar erna, ik noemde die gewoon Baeyens of ja, ik weet zijn naam niet meer, ik heb die al lang niet meer gezien, ik woon niet meer in gemeente X ook niet. Ik kon die aanspreken met zijn voor- eigen naam! Ik kon die zelfs aanspreken 'hey prutser'! Snapt ge? Dat moet ge maar eens tegen een leerkracht zeggen! 'Wat? Wat? Dare.[Buiten]' Snapt ge wat ik wil zeggen?

G: En waarom denkt ge dat leerkrachten zo reageren?

T: Awel, dat weet ik helemaal, zij denken dat dat... beleefdheid enzo is, maar ik vind... ik ken mijn normen van beleefdheid, als ge mij, allez een leerkracht moet ge daar altijd 'ja meneer, nee meneer, oké'. Als ge daar soepelder tegen zijt, gaat ge er eens zo veel respect krijgen. Dat is zo! In plaats van 'ja meneer, nee meneer'. Dat is't niet he. Ik praat ook liever gewoon, allez, ge moet toch kunnen praten! Een hele dag zo aan de bank zitten van 'allez, ik moet opletten wat ik zeg he, want sebiet pakken ze me weer op mijn woorden. Ik begrijp wel dat Nederlands he, Nederlands moet. Dat begrijp ik, volledig he. Allez, iedereen moet Nederlands leren anders verstaat ge elkaar niet. Dat wij wat plat praten he, dat we erop moeten letten, dat versta ik ook volledig. Maar 't is de manier waaróp de leerkrachten, als we niet ja zeggen, moeten we wel nee zeggen, snapt ge? Zo van die stoeme dingen. Ik haat dat echt.

G: Misschien hangt dat ook wel wat samen met, allez, ik ben maar aan het denken he, een beke angst van de leerkrachten om die positie te verliezen van 'iemand dat u iets heeft uit te leggen'. Want ik kan mij inbeelden, als ik voor een klas sta, en al die leerlingen, oké, vriendschappelijk omgaan, oké, tot daar toe, maar op een bepaald moment wil ik wel iets uitleggen. En dan zou ik schrik hebben dat ge niet meer naar mij gaat luisteren.

T: 'Bam, efkes mensen, we hebben efkes gebabbeld, nu efkes 10 minuten les he! En dan terug 5 minuutjes, en dan terug, hup!' Da's veel ontspannender ook, omdat ge niet 2 uur aan een stuk aan 1 opdracht bezig zijt, aan 1 les bezig. 'Allez mensen, wanneer is dat nu gedaan?' Nee, die stopt efkes, uw aandacht valt op iets anders, ge zijt er wel nog bij dat die opdracht er ligt, ge babbelt efkes 5 à 10 minuutjes, hup, terug. Een les duurt 50 minuten!

G: En denkt ge dat andere leerkrachten, leerlingen er ook zo over denken?

T: Dat weet ik niet. Daar kan ik niets over zeggen, eerlijk gezegd.

G: Nee, maar het is heel, het is heel tof. Dus mijn vraag die ik nog wou stellen is, stel ge zijt minister van onderwijs, ge kunt iets veranderen aan het onderwijs, wat zou ge veranderen?

T: (Stilte) Ik zou het eigenlijk niet weten.

G: Ge weet het niet.

T: Nee, want ik hou mij der echt feitelijk niet veel mee bezig, met school.

G: Ik ga het u tóch vragen, omdat ik denk dat gij goed kunt nadenken (lachje). Als ge één, ge kijkt naar het onderwijs hoe het nu is, wat zou ge moeten veranderen?

T: Dat wat leerkrachten mogen, bijvoorbeeld een koffie, da's een koffie en een sigaret buiten smoren. Awel he, dat die, dat dat gelijk wordt gezet met een leerling, snapt ge?

G: Dat die geen privileges meer hebben.

T: Ja. Allez, dat, over zoiets toch he. Ik bedoel, ze hebben nog altijd wel hun koffiekamer waar wij niet mogen inkomen, da's logisch, secretariaat dat van hun is, ook logisch, zij hebben ook hun aparte deel waar wij helemaal niet mogen komen, maar bijvoorbeeld gaan roken terwijl dat er 150 man op de speelplaats staat erop te kijken dat gelle vier staat te roken, dat kán niet, da's dus respectloos. Wij moeten er allemaal 'allez, zie! Die zitten er allemaal gewoon te roken, rustig met een koffieke.'

G: Zeg en hebt ge daar geen inspraak in? Is er niet iets zoals de leerlingenraad dat ge dat kunt bespreken?

T: Awel ja! Maar dat is iets wat ze nooit gaan veranderen. Altijd die bullshit ervan geweest.

G: Waarom denk je dat ze daar

T: Omdat ik dat al 100 keren erop heb geschreven, al honderden keren zeg ik van

G: Op wat geschreven?

T: Wij kregen dan zo'n papier he, [Onverstaanbaar] he, want ik schreef dat daar dan op. Wij hebben dat zelfs met 1 klas volledig gedaan!

G: Allemaal geschreven.

T: Allemaal hetzelfde geschreven. Het komt er niet van.

G: Dus ge hebt het gevoel dat ge geen inspraak hebt.

T: We worden niet gehoord eigenlijk. Ze laten ons het doen om, allez, ze laten ons het lijken dat we gehoord worden met die kinderen he dat we dan mogen kiezen dat erbij horen bij die raad, uiteindelijk da's allemaal niet waar, die volwassenen kiezen dat toch altijd? Wat hebben wij erover te kiezen? Als ze het bij ons dan komen vragen, maar er komt niks van in huis. Ja, wat ze wel dan doen, een drankenautomaat zetten. Oh ja, want dat hebben we nu écht wel nodig, een drankenautomaat, nog wat meer geld afrukken van ons ja.

G: Ge vindt dat ze niet écht luisteren naar wat jullie écht nodig hebben.

T: Ja, echt totaal niet.

G: En hoe komt dat dan? Komt dat dan door die leerlingen? Door die leerkrachten?

T: Eum...

G: Waarom zijt gij nooit in de leerlingenraad gegaan?

T: Ja, maar ik wil, ik was niet geschikt. Ik was eum, krapuul he, naar 't schijnt. Ik kreeg wel rammel, maar ik was krapuul.

G: En dan kon ge niet in de leerlingenraad?

T: Ik was te plat, ik praatte zonder respect, ik heb dat veel gehoord ze, omdat ik te plat klapte.

G: Dan mocht ge niet in de leerlingenraad?

T: Nee.

G: Allez, ik wist bij ons in het middelbaar

T: Da moest, ge moest goeie punten halen.

G: Ah nee, bij ons, iedereen dat wou schreef zijn naam op het bord, en dan was het gewoon stemmen ...

T: Maar hoe oud zijt ge nu?

G: 23, da's niet zo lang geleden.

T: Nee, da's juist zoals mijn tante. Da's dezelfde ouderdom eigenlijk als onze vocabulair. Alles wat wij krijgen hebben jullie ook gehad.

G: Ja.

T: Zo goed als.

G: Maar dus hoe ging het bij jullie om iemand voor de leerlingenraad te kiezen?

T: Ja, dat was ineens die, of ge mocht eraan mee doen. En toevallig, dat viel mij echt zo hard op, alleen degenen die echt goede punten haalden van de klas. Zo kent ge het? Zo echt de streverkes, die met 80, 90 procent naar huis gingen, dié werden eruit geplukt. Maar bijvoorbeeld ikke, die het wat moeilijker had met leren, want ik kan niet goed leren op mijn eigen... Of een andere, er is er ene zelfs, die doet écht zo echt waar, ik heb er zelfs voor willen schreeuwen voor die jongen als ze die, ja ze hebben die geschorst van 't school. Die die, omdat die totaal geen goede punten had. Die zit er echt, en die zegt dat ook tegen mij he, ik zeg [die zegt] 'ik zit thuis een hele dag te blokken he, maar denkt gij dat ik er iets van onthou?'

G: Het ging niet.

T: Ja, het ging bij die jongen gewoon niet. Die zegt 'nu lig ik hier een hele tijd te lezen!' Ik zeg [hij zegt] 'twee minuten later ben ik dat vergeten'. Ik zeg 'ik zou naar de dokter gaan'. Ik smoorde en heb een korte termijn geheugen, maar die jongen die smoorde niet. Dat was het grave ervan. Dus ja, ik vond dat wel erg! Die, wij werden er nooit niet uitgekozen met twee.

G: En hebt ge u ooit expliciet kandidaat gesteld?

T: Ja ja, geregeld.

G: Maar wie koos dat dan, wie er werd uitgekozen?

T: Dat weet ik niet.

G: Dat waren niet de leerlingen van uw klas?

T: Nee, wacht, die kregen dan allemaal zo'n papierke en dat werd dan allemaal in een bus gestoken, en dan zogezegd (beeldt uit)

G: Ah er werd gewoon iemand getrokken?

T: Ja.

G: Nog iets anders dat ge zou veranderen aan het onderwijs?

T: Niet da'k weet.

G: Ik heb nog een paar dingen, een paar kaartjes... Ik zeg het, het is gedaan als gij geen zin meer hebt he. Een paar kaartjes, of ge er een paar dingen van ziet dat ge denkt van 'ah ja, daar wil ik nog wel iets over vertellen'. (Eum... ik heb het ook koud gekregen ineens.) Dus het gaat allemaal over school en sommige dingen hebt ge al over verteld, bijvoorbeeld over leerkrachten, over hoe het er thuis aan toe ging, maar er zijn ook dingen, bijvoorbeeld uw studiekeuze

T: En wat moet ik, wat moet ik ermee doen?

G: Iets wat ge ziet, wat ge denkt 'ah ja, daar wil ik wel iets over vertellen'.

T: Ah iets over vertellen?

G: Eum, bijvoorbeeld uw studiekeuze. Ik heb begrepen dat gij uw richting wel graag deed, maar dat ge gewoon op uw werk het wat hebt laten hangen en dat het niet meer ging

T: Nee, niet op mijn werk. Ik heb het op school laten hangen, 't is op school beginnen niet gaan en 't werk heb ik kwijt gespeeld door 1 dag niet te komen. Eum voor de rest, ja, ik heb hier eigenlijk niet veel te zeggen over dat.

G: Ja, leerkrachten is al veel over gezegd, dat ga ik even omdraaien.

T: Diploma, ja ik... zal dat nooit niet halen.

G: Nee.

T: (krijgt bericht) Oei oei.

G: En hoe reageerden ze thuis als ge naar deeltijds ging en van deeltijds naar POT?

T: Die kunnen niets meer zeggen tegen mij, ik woon alleen.

G: Ahja. Op BZW.

T: Ja. Als dat [onverstaanbaar] hoe ik dat kan klaarspelen. Ik kan smoren, eh ik gebruik drugs, ik ben opgepakt voor dealen, ik ben opgepakt voor drugsfeiten eigenlijk, voor smokkelen, en ik smoor, ik heb kamertraining overgeslagen, ik heb direct BZW gekregen. Die kunnen mij niks meer doen op 't smoren.

G: Ahja, want ge zijt uw eigen baas nu.

T: Ja. Zot he.

G: Wat vind je daar zelf van?

T: Ja, ik moet zeggen dat ik met het gerecht kan spelen. Ik zeg het, ik heb die mannen... weggeskes laten doen... (lachje)

G: En ge zijt daar trots op.

T: Ja uiteindelijk wel! Want ik ben als de enigste waar, echt waar, iedereen moet eerst kamertraining doen, maanden aan een stuk. Ik doe dat hier direct, hup, chau! Maar nee, ik was slim zenne, ik wist dat ik moest sparen, dat ik mijn subsidie, eum, ja, mijn subsidies dat ik die kreeg.

G: Bij BZW?

T: Ja. Maar ook al had ik geen studio, ik heb die altijd opzij gehouden. Dus wat deed ik? Ik werd 17, en ik denk van kom, ik ga bij mijn vriendin, ik had dan ambras met mijn vriendin, bij een maat wonen. Ik ben daar efkes gaan wonen, en da's allemaal goe gegaan, snapt ge, buisness gedaan ook he, vollenbak geld

G: Om te sparen.

T: Nee, maar die BZW was aan het sparen. Ik had geld gewoon van 't straat snapt ge?

G: Van 't dealen.

T: Ja nee, dat nu niet alleen. Ook van (lacht), maar eum

G: Ge kreeg geld om mensen in elkaar te slaan.

T: Nee nee nee, pakketje brengen en ja soms gewoon op een feestje als ge er eens ene een koek geeft en die valt knock-out, ja.

G: Dus ge kreeg geld om mensen in elkaar te slaan (lacht).

T: Ik kreeg daar geen geld voor he. Als ik die portefeuille uit zijn broek zie vallen, ja dan hebt ge prijs he maat. Ik heb er zo eens 1 uit zijn sloefen geklopt. Dan ben ik met zijn schoenen gaan lopen (lacht). Echt waar he, ik heb die uit zijn schoenen geklopt. Die had van die Lacosten aan, echt losjes, met een plakker, ik zweer het u, dat waren schoon schoenen. Ik ga er eerst wat met babbelen met die gast, ik zeg eum, droog (lachje) 'welke maat hebt gij?'. Die zegt tegen mij 'een 38'. Ik zeg 'serieus?' Ik denk 'Ja, Thomas, maar dat moogt ge niet doen he, dat moogt ge niet doen'. Ik ben aan het drinken, en ineens, ja, ik ben, ik heb een bolleke gepakt en de kracht dat ik daar de allereerste keer in voelde he, maar dat is niet normaal, da's gewoon uw top, 100 % dat ge u voelt ineens. Ik draai m'n eigen om, zonder na te denken, en ik denk, 'Vlam!' (Lacht) Die gast, die wipt zoiets uit zijn schoenen, maar, nee, die van de security die staan er zo te zien, maar die stond er wel, die van de security, da's dan ene die met mijn moeder is geweest, een portier, die kent mijn vader ook goed, ja, die kon daar niet met lachen he. Die ziet mijn kop, ja die kent mij, die zag mij onder de [onverstaanbaar], die pakt mij mee, al een chance jonge, respect voor die kerel, die heeft mij niet naar mijn ouders gebracht. Als ik naar mijn ouders moest, zo onder de drugs, ja amai! Dan moogt ge 100 % zijn, mijn vader klopt mijn licht uit zenne! Ja hey, serieus. Ik heb veel rammel gehad en zo zes, zeven man, die krijgen mij niet knock-out gestampt, ik ben helemaal op mijn gezicht ineengestampt geweest he, ik ga niet knock-out, maar mijn vader geeft mij 1 pereke en mijn licht gaat uit. Ja niet normaal! Ik verschoot wel zenne

G: (lacht) Da's echt wel een rode draad in uw verhaal, die papa van u.

T: Ja, shit.

G: Dus die papa van u die heeft er nu niks meer over te zeggen dat ge niet meer naar school gaat en dat ge hier op POT zit.

T: Nee, snapt ge, ik heb daar wel een goede band mee he, dat is... dat is niet omdat die mij vroeger zo hard heeft aangepakt dat dat slecht gaat he. Het is nu terug juist goed he, maar snapt ge, zo vader zo zoon, ik ben juist hetzelfde als hem. Raak mijn vader aan als die wat te oud is en die kan niet meer kloppen, probeer dat is, ge zult zien...

G: Dan zult gij er staan.

T: Ja, dan zal ik het zijn. Ik ben misschien niet groot, mijn pa wel, maar het zal hen niet lukken, het zal zo wel lukken, ik ben aan het trainen nu, binnenkort misschien wat hormonen erbij steken, want dat heeft ook niet geholpen vroeger bij mij.

G: Wat erbij steken?

T: Hormonen, allez, groeihormonen. Dat was mannelijk hormoon dat ik, geen testo hoor, maar gewoon mannelijk hormoon dat ze mij hadden gegeven.

G: Om u te laten groeien.

T: Ja, voor mijn puberteit in gang te zetten. En eum... dat heeft niks gemarcheerd he. Dat is just zo... in mijn broek wat doen groeien, ja, voor de rest niks. En dan heb ik dat gekocht op de zwarte markt, kent ge dat wel? Op de zwarte markt, op de louche markt.

G: Via de fitness ofwat?

T: Testosteron, ja, testo en deca. Daar ging ik 1 spuit van gaan zetten, amai maat, da's niet normaal, niet normaal. Als ge dat blijft doen... die kracht! Da's ook kracht dat ge krijgt daardoor, maar da's anders he, da's niet zoals de drugs dat ge pakt he, als ge dat pakt ineens 'whooh', dat komt op mate, he, ken je dat, rustig aan, maar op den duur begin je dat van jezelf te merken. Ik heb helters van 7 kilo, de hand, daar begon ik vroeger mee, mijn pa deed dat ook vroeger, snapt ge wel, ik pak nu 17 kilo, met het machien he, als ge een gewone helter, zo'n losse helter

G: Van 1 keer zo'n spuit te pakken?

T: Nee nee, zo'n spuit moet ge weken normaal doen, maar zo'n spuit wat die doet, die blaast u op, die deca dat erin zit, daar zit vocht in, dat maakt u helemaal opgeblazen. Maar testosteron maakt u krachtig, dat... blijkbaar had ik dat al veel van mijn eigen, want ik heb veel kracht van mijn eigen. Ik pak met het machien, aan het machien, want dat is nog altijd wel gemakkelijker met dat machien, is voor uw arm te trainen, da's 17 kilo en half, met een gewone helter is dat, een losse helter, is dat pakt 13, 14 kilo. Dat verschilt echt veel. Ik boks met helters van 7 kilo.

G: Ik ken daar niet zo veel van.

T: Ja, da's veel, geloof me.

G: En eum, uw vriendin? Had die er iets over te zeggen van 't school?

T: (lachje) Mijn vriendin? Nee. Die zei er niks van over school in feite. Die vind dat allemaal plezant, ik snap die niet goed.

G: Wat snap je niet goed?

T: Dat die dat plezant vindt!

G: Dat gij nu op POT zit?

T: Nee dat, zij vindt háar school plezant, zij vindt dat goed ja dat ik op POT zit, dat ik terug efkes iets te doen heb.

G: Uhu. Dat kan dat zij op een ander soort school zit.

T: Nee nee, die zit op deeltijds he. Ze doet verzorging.

G: En ze vindt dat tof.

T: Ja, school, maar voor haar werk dat weet ik niet.

G: Uhu. En uw mama, heeft die daar iets over te zeggen?

T: Mijn moeder heeft mij laten vallen als een baksteen. Ik zal nooit op een vrouw slagen, nooit, dat meen ik, maar mijn moeder, ik had die haar nek willen omdraaien, echt waar.

G: En dat was toen ge... toen het moeilijk ging op school?

T: Ik ben voorgekomen jeugdrechtbank, en ik had dat allemaal gevraagd van 'mama, kijk, mag ik bij u komen wonen?' Dat was allemaal afgesproken he, 'maar niet op deze manier' zei zij tegen mij, 'zo zijt gij mijn zoon niet'. Gewoon omdat die wist dat ik dat allemaal deed he, verkopen enzo he, die vond dat allemaal niet zo erg zelfs, ik mocht gewoon niet gepakt worden en ja, ik krijg toevallig een zoete inval thuis [van de politie] en

G: En dan wou ze dat niet meer.

(Gesprek gaat verder over inval van de politie en daardoor voor de jeugdrechtbank verschijnen.)

G: En eum... effe los van dees, hoe ziet ge het verder voor u?

T: Niet rooskleurig denk ik.

G: Nee?

T: Nee. Als ik geen werk heb eum niet rooskleurig.

G: En is er zicht op werk?

T: Normaal wel, maar ja ze hebben mij weer in 't zak gezet he. Ik zou normaal terug in een taverne kunnen beginnen, maar als die klootzak niet zo veel liegt tegen mij, da's iets waar ik niet tegen kan he, liegen. Die zegt 'ja ja ik kan u zeker werk geven! 2000 verdien ik en dit...' Ik zeg 'als sous-chef wil ik dan zeker wel 1200 is wel een school bedrag als gij er 2000 verdient', snapt ge? Die staan er maar met drie in de keuken. En die blijft dat maar zeggen van 'ik kan u werk geven' en dit en dat, ik ga er weken aan een stuk naartoe en uiteindelijk... laat die mij niks meer weten, die gast... ja, wacht maar.

G: Ge hebt voor niks gewerkt.

T: Nee, ik ben er nog niet gaan werken he. Iedere keer zeggen die van dat ik er kon beginnen enzo he, maar blijkbaar... Ik had normaal al werk gehad he, maar dan hadden wij nooit dees gesprek gehad.

G: Uhu.

T: Maar kunnen we 't afronden?

G: Ja, zeker. Ik vind het echt tof wat ge verteld hebt?

T: Heb ik niet het langste gesprek gedaan?

G: (lacht) Nee, ik heb ooit twee uur gebabbeld met een meisje die ook heel veel over school had nagedacht. Maar ge denkt dat ge de enigste zijt he, die er zo over denkt, maar ge zijt niet de enigste.

T: Toch wel.

G: Ik durf niet te zeggen dat ik er helemaal hetzelfde over denk als u, maar wel dat er veel zijn en het is daarom dat ik dit wil doen. Ermee dat ik mensen zoek om...

T: Wat verdient gij van de kost?

(Gesprek gaat verder over dat ik nog student ben en op kot zit, en van welk geld ik mijn kot betaal. Thomas vertelt over zijn kot.)

G: Ja, het is wat zoeken he. Mijn idee is eigenlijk om leerkracht te worden. (Lach)

T: Ik zou dat écht niet doen. Zeker niet met de tijden die er gaan aankomen.

G: Welke tijden gaan er aankomen?

T: Ja, er is krapuul onderweg, geloof mij maar. Tegen dat gij les gaat geven...

G: Maar ik vind dat niet erg om aan krapuul les te geven. Zolang ze niet op mij beginnen slaan, vind ik dat niet erg... Ik denk dat ik ook wel anders ben in die zin, ik hoef niet persé mijn lesinhoud aan leerlingen door te geven, ik zal al blij zijn als ze graag in de klas zitten. Dat is mijn doel.

T: Ja voila.

G: Als ze van 't straat zijn. Maar er zijn veel leerkrachten die dat wel belangrijk vinden, die dat wiskunde geven omdat ze dat écht belangrijk vinden dat

T: Awel dat bedoel ik. Dát bedoel ik dus. Dat dat, die vinden hun vak zo belangrijk! Maar uiteindelijk, als ge het zo beziet, wiskunde, we gebruiken het wel, maar de básis! De basis. Maar zij leren [onverstaanbaar] en dit en dat, x tot de y, ja hey maat, ik doe geen Latijn he gast! Dat bedoel ik, dat is zo echt...

G: Zo'n leerkracht ga ik niet zijn. Maar ik geloof wel dat er een ander soort leerkracht nodig is. Dit is mijn manier om te achterhalen welke soort.

T: Ja, goed bezig, ge zijt goed bezig. Maar tegen dat gij lesgeeft... ik hoop dat ik dan nog geen kinderen heb. Ja nee, echt waar. Als ik kinderen heb, ik weet dat dat, dat gaat geen krapuul zijn ofzo he, want ik weet wat dat ik, ik weet, ze hebben mij altijd gezegd, de slechte kant ze hebben mij altijd gezegd dat dat niet mag. Maar als ze die nu hadden opengesteld voor mij he, dat had helemaal niet verleidelijk geweest om dat allemaal te gaan doen.

G: Hoe bedoelt ge?

T: Stel nu, ge zegt tegen uw kinderen 'ge moogt roken'. Die gaan dat helemaal niet zo graaf vinden niet meer! Die gaan helemaal niet zoiets hebben van 'ah ja ik ga roken in het geniep'. Ah nee, ik mag dat wel voorwat ga ik dan roken?

G: Dus ge zegt, ge gaat uw kinderen zeggen 'pak maar drugs' enzo.

T: Nee, dat ga ik niet zeggen. Ik ga nooit niet zeggen van 'pak maar' he. Ik ga wel eens zeggen, [onverstaanbaar] zelf een joint spoor, als die wat op zijn leeftijd, 15, 14 jaar is, 'zeg als ge een joint wilt smoren heb ik liever dat ge dat thuis doet'. Ik zeg van 'in mate'. Over iets anders van drugs daar ga ik nooit niet over praten, snapt ge? Maar ge zet al een term van drugs open en dan gaan die zoiets hebben van 'amai, het mag wel eigenlijk'.

G: En als hij tien is?

T: Tien? Dan wil ik hem nooit niks zien doen. Tien, dan gaat die nog braaf, nog braaf in zijn kakstoel zitten denk ik.

G: 't Is dat. Soms móet ge heel duidelijk grenzen stellen he.

T: 't Is dat. Dat is zo. Maar mijn vader heeft dat kunnen doen he. Die heeft gezegd tegen mij 'zie als gij wilt roken, dan rookt ge binnen. En dan gaat ge nu de ballen hebben van hier een sigaret op te steken.' Ik was er ene, 'ik heb uw achternaam gekregen' zei ik tegen hem, ik zeg 'ik heb uw achternaam gekregen'. Ik zeg 'ik ga nu laten zien dat ik uw achternaam heb'. Ik pak die zijn pakske sigaretten, steek die aan, pak er nog 1, voor hem, steek die ook aan, ik geef die aan hem, ik zeg 'zie, ik heb uw achternaam'. Mijn pa, amai, die stond er van... Derna, die is dat te weten gekomen dat ik smoorde, amai dat kon hij niet goed met lachen mijn vader, dat had hij niet graag, maar ik wist dat hij (beeldt uit dat zijn vader snuift). En mijn stiefmoeder toen in den tijd smoorde ook, allez, nu nog, en het is door haar dat ik dat mocht.

(Het gesprek gaat nog wat verder over smoren.)

Interview 07: Seb

Datum: 18 februari 2012

Aanwezigen tijdens het interview:

- Interviewee: Seb (S) Ik ben met hem in contact gekomen via de zorgleerkracht van een school waar mijn zus stage heeft gedaan.
 - Interviewer: Gytha (G)
-

Het interview met Seb is bij mij thuis doorgegaan.

G: (...) hoe het voor u was om op school te zitten.

S: Ik heb ADHD, dus ik heb nooit echt stil kunnen zitten in de klas enzo. En ik wou altijd zo in de belangstelling staan. Dus ik wou er altijd eigenlijk een feestje van maken, mij amuseren enzo. Dat is eigenlijk ook wel goed gelukt om het zo te zeggen. Eum ja, na een tijd merkt ge ook wel dat ge niet goed mee kunt met de lessen enzo. Ik heb ook iets gehad dat ik niet graag huiswerk maakte, dus ik deed vrijwel niks buiten het school eigenlijk zelf. En tot het vierde of het vijfde is dat goed gelukt zonder huistaken te maken enzo, maar naar 't zesde kunt ge dat eigenlijk gewoon niet meer. Dan heb ik gestopt gehad met school heel efkes, dan ben ik gaan werken voor vier of vijf maanden, en dan ben ik eigenlijk op het einde van het jaar terug naar school gegaan. Dan... dan heeft dat toch ook eigenlijk niet veel opgebracht, ik heb ook eigenlijk alles gemist toch, dus het jaar erna ben ik ook terug gaan werken, en het jaar daarna ben ik ook terug naar school gegaan.

G: Ahja, en dat was altijd terug naar het voltijds, dat je bent gegaan?

S: Voltijds werken bedoelt u?

G: Voltijds werk, eum, voltijds school.

S: Voltijds school ja. Dus gewoon, in school B, in school D heb ik ook gezeten. En dat is ook een school, ja daar moet ge ook niet veel voor kunnen in die school, om eerlijk te zijn. Dat is een beroeps... eum... school, ik kwam ook, ik heb ASO gehad, ik heb technisch gedaan enzo en als ge van technisch eigenlijk naar A-,BSO gaat, dat is zo'n grote overstap, dat verschil is zo groot, dat ge eigenlijk in de klas ook al niet móet volgen. Dat is... ja, dan voelt ge u eigenlijk achterlijk als die mensen, ja sorry voor mijn woordenschat, maar dan voelt ge u eigenlijk stom tussen al die, allez, slim, slim voor die mensen en dan ook weer stom dat ge toch beroeps zijt gaan doen. Dus da's dan ook eigenlijk

G: Ge vond dat ge daar niet op uw plaats zat.

S: Nee, eigenlijk niet. Zeker niet als ge vanuit ASO en dan technische zijt gekomen. Dat is, dat is zo'n grote overstap dat dat eigenlijk

G: Ja, en dat was in school D. Eum... kunt ge mij daar nog meer over vertellen hoe dat toen was?

S: School D?

G: Ja.

S: Ja, dat was gewoon beroeps. Ge komt daar in een klas, die klas die is al niet rustig, eum, de leerkrachten hebben daar over het algemeen, beroepsklassen, volgens mij is dat overal zo wel wat, hebben die niet echt veel inbreng, dus die kunnen ook niet echt een klas stil houden.

G: 'Leerkrachten hebben niet veel inbreng', wat bedoelt ge daarmee?

S: Eum, dat die wel voor de klas staan, die kunnen wel iets uitleggen, maar da's niet zoals in technische vakken eigenlijk, allez, of in het ASO ofzoiets, dat ge echt in een klas zit achter een bank. Dit is meer zo... ja, alles ook op 't gemakske. De lessen die gaan ook veel trager vooruit. Pak nu dat ge bijvoorbeeld een hele dag over wiskundige oefeningen krijgt, bij PAV, praktisch, project algemene vakken is dat, en hetgene dat ge daar krijgt, allez, staartdelingen die dat ze just aan het uitleggen zijn, terwijl dat ik al veel ingewikkeldere dingen had gezien in ASO.

G: Het was voor u, dus dat BSO was te gemakkelijk eigenlijk.

S: Ja, BSO was dan veel te gemakkelijk. Allez, zeker als ge al van het vierde komt. Het vierde, erna heb ik eigenlijk nooit iets moeilijker tegengekomen.

G: Ja, ge had in het vierde nog wel TSO gedaan.

S: Ja, in het vierde had ik nog wel TSO gedaan. Ik heb sportschool gevolgd [=school C]. Ik heb eigenlijk elke richting zowat gezien, ik heb sociaal-technische wetenschappen gedaan,

G: Ja, anders moeten we dit ineens al invullen, dan heb ik daar ook al een zicht op. Ik doe dat vaak achteraf, maar misschien

(Invullen document "Vragenlijst schoolloopbaan")

S: (...) en dan ben ik sportschool gaan volgen. (...)

G: Dus sportschool dat hebt ge wel een jaar gedaan.

S: Dat heb ik een jaar gedaan. Het probleem daarvan, sportschool dat was in gemeente C. Ik ben zoals ge merkt (Seb was te laat voor het interview) ook wel een moeilijke opstaner, ik was daar eigenlijk altijd aan het slapen in de lessen. Omdat sport dat doe ik heel graag, eum ik doe alles van sporten eigenlijk, ik had voor alles van sportvakken daar allemaal 92 en 93 enzo, maar alles voor theorie had ik 50, ik heb zelfs voor godsdienst een 0 gekregen, omdat ik tijdens de middag altijd in slaap viel. Ja, ik ben zelfs een keer wakker geworden daar in 't school met dat ik, dat eigenlijk iedereen weg was, dus iedereen was uit mijn klas, er was niemand niet meer. Ik word wakker en ik loop zo door de gangen, niemand is in de gangen te bespeuren

G: Gij werd wakker in de klas?

S: In de klas. En dan ben ik naar de refter gegaan, stond iedereen in de refter (lacht), waren ze allemaal mij aan het lachen.

G: Oe, en die leerkracht heeft dat dan toch gemerkt dat gij aan het slapen

S: Ja, die heeft dat gemerkt, maar die heeft gezegd van 'kom, we laten die liggen' he.

G: En, en hoe kwam het dat gij altijd in slaap viel? Omdat die sport zo vermoeiend was?

S: Nee nee, die lessen die waren... ja ook zo saai, die... Bij mij moet er ook intonatie inzitten als gij een les geeft

G: Er moet wat actie inzitten bedoelt ge.

S: Er moet wat actie inzitten, inderdaad. En als dat een leerkracht is die dat er ook altijd precies tegen zijn goesting staat en die staat er zo (praat met een monotone stem:) 'ja 1 plus 1...', of gewoon anatomie 'ja en daar dat is eum waar uw triceps ligt enzo en....' Ook heel saai eentonig les aan het geven heel de tijd. Dan dacht ik na een tijd 'kom, ik leg mijn kop gewoon op de bank en'

G: En wacht he, waart gij de enigste die dat zo saai vond

S: Ja nee nee nee, er waren er ook nog wel anderen. Er waren er zeker drie van mijn klas die ook eigenlijk altijd aan het slapen waren.

G: Ah ja ja. En daar werd eigenlijk niet op gereageerd door de leerkrachten.

S: Nee.

G: En door de klasgenoten?

S: Door mijn klasgenoten wel. Dan krijgt ge zo eens een propke tegen uw kop gesmeten, maar als ge er dan zo een paar terug smijt, dan vinden die dat, dan kunt ge terug efkes lachen om het zo te zeggen.

G: En waren alle leerkrachten zo?

S: Nee, zeker niet! Er waren er ook een paar bij dat het, chemie bijvoorbeeld, dat is ook een richting dat ik ook altijd heel interessant vond, en fysica, en daar ging dat dan wel heel goe, omdat dat ook leerkrachten waren die dat heel goed konden uitleggen.

G: En en... hoe bedoelt ge? Wat was daar zo goed aan, aan die hun uitleg?

S: Eum, gewoon, de snelheid, allez, hoe dat ze het zeggen, dus de intonatie dat ze erin brengen en gewoon de illustraties dat ze erbij geven. Dus dat ge kunt zien waar dat ge eigenlijk mee bezig bent.

G: Illustraties die ze dan tekenden

S: Ja, tekeningen zien of gewoon oefeningen die dat ge dan, allez, ze leggen die oefeningen dan ook mee uit. Dus ge krijgt een oefening, ze gaan eerst die oefening, allez, vooroefening maken met u en dan kijken en dan erna zelf ook met moeilijkere.

G: Ah ja ja. Dus het verschil tussen een goede en een slechte leerkracht voor u dat was eigenlijk een goeie leerkracht die brengt er wat vaart in en die laat ook zien waar ge mee bezig zijt, eh, aan de hand van illustraties, en een slechte leerkracht is iemand die dat vrij traag allemaal uitlegt, zonder intonatie, en da's eigenlijk slaapverwekkend.

S: Da's eigenlijk slaapverwekkend voor iemand dat allez, nogal actief is eigenlijk, en dat lukt dan ook [niet], of te wel ben ik dan in die klas heel... sloom en gewoon, allez, dan slaap ik om het zo te zeggen, ofwel zet ik het kot op stellen, allez, dan zit ik zelf niet stil, dan wordt de leerkracht er ambetant van, stoort ik de les eigenlijk, dan is dat zowat mijn fout.

G: En wat gebeurde er meer, dat ge zowat in slaap viel en, ja, omdat het saai was, of dat ge het kot op stellen zette?

S: In het begin altijd zelf het kot op stellen zetten, zeker in de eerste vier, vijf jaar, maar na een tijd vindt ge er ook niks meer aan, en dan denkt ge ook gewoon, ik ga mij hier neerleggen, dan zijt ge schoolmoe om het zo te zeggen.

G: Ja ja, letterlijk dan (lach).

S: Ja, letterlijk.

G: Ah ja ja. Dus in het begin had ge nog wel energie om er zo iets van te maken, en na een tijdje zei ge van 'pff, ik krijg er toch geen, dat wordt hier toch niet meer plezant, ik val gewoon in slaap'.

S: Ja.

G: En als ge nu ziet, in termen van motivatie, kunt ge zeggen dat ge in het begin, eum...

S: Ik ben altijd heel gemotiveerd, echt altijd heel gemotiveerd geweest. Bij mij is het probleem ook gewoon dagelijks werk eigenlijk, had ik niet zo veel goei punten, maar moest ik blokken voor mijn examen, moest ik echt iets doen, met mijn examens had ik ook altijd heel goede punten. Ik moet gewoon iets kunnen doen, om het zo te zeggen, dus.

G: Ge wilt gewoon bezig zijn.

S: Ik wil gewoon bezig zijn ja.

G: En denkt ge dat dat heel fel samenhangt met uw ADHD, of denkt ge

S: Ik dénk dat dat er toch zeker wel iets mee te maken heeft.

G: Ja. Ziet ge dat bij anderen dat dat even hard is?

S: Nee, zeker niet, want, allez, ik ken ook niet heel veel mensen die echt zo een ADHD hebben. Ik heb dat in een hele hoge graad naar 't schijnt. Ja (lach), ik heb er vroeger zelfs speciale pillen voor moeten nemen. Ja, dus meeste mensen pakken relatine, ik heb concentra moeten nemen. Eum, maar ja, ik merk dat dus wel aan, andere mensen, er waren er veel op mijn school dat smoorden, en ja, die zaten gewoon altijd te slapen, dat kon ge er al niet mee vergelijken.

G: Ik vind dat toch wel heel gek eigenlijk dat die leerkracht dat merkt dat ge lag te slapen en dat die daar niks op zegt en, en ook niks aan probeert te doen, in de zin van, op een andere manier proberen lesgeven of proberen uw lessen, 'k weet niet, zo te maken dat ge niet kúnt slapen, dat ge dan echt wel iets mist.

S: Ja, want wij hebben dat ook wel gezegd, 'echt waar meneer, ge zijt aan het zagen!' of 'ge zijt saai!'. Allez, wij zijn, allez, meestal zijn wij altijd een klas geweest waar wij ook dé hel... puntje bij paaltje altijd zeiden.

G: Dat ge uw ding altijd wel durfde te zeggen.

S: Ja (lacht), volgens mij daar echt wel veel schrik voor gehad. En er te ook vroeger in school D, mijn laatste jaren, allez, het vijfde en zesde als ik daar heb gezeten dat ik automechanica heb gevolgd, dat is eigenlijk altijd wel heel goed gegaan, maar eum... een paar leerkrachten, ene die eigenlijk altijd... dat was een hele strenge, maar daar kreeg ge dan ook wel eum, pakt 50 % van alle lessen van die leerkracht ook. Dus ge had eigenlijk altijd dezelfde leerkracht. En dat gaf ook wel een goede invloed op, op uw les...

G: Ge vond dat beter dat ge meer dezelfde

S: Ik vond dat beter, ja. Ik vond dat persoonlijk veel beter, want die leerkracht leert ge ook na een tijd kennen, die leert u kennen en ge gaat daar of te wel respect voor krijgen om het zo te zeggen, oftewel gaat ge er geen respect voor krijgen, omdat die, ja

G: Omdat ge die te veel ziet.

S: Omdat ge die te veel ziet, maar meestal is dat wel dat ge daar respect voor krijgt, omdat, allez, wordt dat meer een vriend om het zo te zeggen dan eum...

G: Ja, ge kunt er meer een band mee opbouwen.

S: Ge kunt er meer een band mee opbouwen, dus ge kunt er ook meer geruster vragen stellen eraan enzo. En ik vond dat eigenlijk veel beter qua leskrijgen.

G: Ah ja. Vond ge dat ervoor echt, allez, viel u dat echt op dat dat een groot verschil was met ervoor als ge vergeleek, voor elk vak een andere leerkracht?

S: Ja. Toch zeker, ja, dat vond ik wel een groot verschil ook.

G: En ge zegt, ge kunt daar een betere band mee opbouwen, is dat dan een betere band mee opbouwen, gij met die leerkracht, of is dat dan ook op een ander, allez, op klasniveau dat ge

S: Op klasniveau ook he, met heel de klas groeit ge zowat naar uw leerkracht. Wij hebben er ook mee afgesproken buiten de scholen enzo, dus

G: Ah ja ja. Ja, dat vind ik wel interessant dat ge zegt. Terwijl ge ervoor, een leerkracht ziet ge altijd voor drie, vier uur in de week maximum, en da's dan ook niet lang aan een stuk, dus ge zijt er een ureke, dan verdwijnt die weer, dan komt er weer een ander.

S: Ja, allez, wij moesten zelf van klaslokaal veranderen, dus.

G: Ah jullie hadden niet eens een vast klaslokaal?

S: Nee.

G: In geen enkele van?

S: Jawel, voor automechanica [in school D] hadden wij wel, allez, de garage was om het zo te zeggen hier en daar [ernaast] was ons klaslokaal ervoor, dus wij zaten altijd wel in die hoek hier. Dan zaten wij ook met vijf en zes vaak samen. Dus, met het vijfde, dan moesten wij die van het vijfde ook mee helpen met de auto, hoe die dat moesten doen.

G: Ah echt?

S: Dat was ook wel plezant, want als ge dat dan uitlegt aan iemand vind ik dat ge ook gemakkelijker iets kunt leren.

G: Ja, da's zeker waar ja.

S: Want ge hebt dat dan ook zelf just nog maar geleerd en ge gaat dat dan uitleggen dus dan blijft dat helemaal zitten.

G: Ahja, da's wel... en dat was allemaal van diezelfde leraar.

S: Ja, dat was allemaal van twee dezelfde leraren. We hadden er 2 van. Een echt geweldige mens, die kon ook alles uitleggen aan de hand van een verhaaltje. Dus die legde er een heel verhaal bij uit, en uiteindelijk wist ge wel over wat hij het had. En als ge het toch efkes vergat, dan zei die 'en weet ge dat nog van die ene gast?' en dan, dan kon ik er altijd direct opkomen, dus dan wist ge direct naar wat ge moest zoeken.

G: Ah ja ja. Dus eigenlijk qua leerkrachten was het wel heel goed in school D.

S: In school D vond ik het echt eigenlijk heel goed, ja, maar ge had dan de theoretische meer leervakken, allez ja, automechanica is ook heel theoretisch he. Ja, mijn moeder, ik zal daar nog heel efkes [over vertellen], mijn moeder die had voorgesteld dat ik lassen ging volgen. Maar ik vond lassen persoonlijk niet echt iets voor mij ook niet, omdat ik dat ook heb aangehaald, ge moet daar helemaal niks voor kennen eigenlijk. Lassen is zo niet echt theoretisch ook niet. Automechanica daar moet ge meer nog qua onderdelen van kennen en daar moet ge eigenlijk nog veel beter voor leren. Dan heb ik automechanica toch gekozen. In het begin heb ik dat vervloekt, omdat dat echt wel...

G: studeren was (lach)

S: studeren was, ja. Maar na een tijd heb ik mij daar ook over gezet, want dan was dat ook wel veel plezanter ook.

G: Ah ja ja. Dus ge hebt, uw mama stelde voor om, van 'doe iets praktisch, dan moet ge niet te veel studeren', en ge zei 'nee nee nee, ik wil wel echt, toch dat theoretische ook hebben'. Ja ja ja. En dan omdat ge dat theoretische ook wel graag hebt ergens, vond ge het jammer van die algemene vakken, PAV ofzo, dat dat

S: zo saaie mensen waren en dat dat te gemakkelijk was. Vooral te gemakkelijk eigenlijk. PAV dat is niks in vergelijking met wat gij in het technische van het vierde krijgt. Allez, ik heb erna ook niks moeilijker gekregen nadat ik van technische ben weggegaan. Qua Nederlands krijgt ge dan ook enzo, allez, technische vakken krijgt ge Nederlands en... Godsdienst is zelfs moeilijker.

G: Ja, da's op een andere manier dat dat wordt gebracht. En ik vraag mij af, vonden uw medeleerlingen dat dan ook te gemakkelijk? Of was dat voor hun wel

S: De meeste die waren al gewoon beroeps gewoon. Dus die hebben altijd in beroeps gezeten en die zijn nooit naar een, allez,

G: Die hebben nooit eerst TSO gedaan.

S: TSO of zoiets gedaan.

G: Dus die vonden dat niet te gemakkelijk.

S: Nee die vonden dat... soms zelfs te moeilijk. Dan moest ik mee helpen uitleggen. Ja, als ik dat kon doen dan vond ik het ook niet zo erg. Ik sta graag voor een heel grote menigte.

G: Hoe bedoelt ge?

S: Ik praat graag, da's zo allez

G: Voor de aandacht? (lach)

S: Deels voor de aandacht, ja, maar gewoon ook, ik babbel graag en ik word ook graag gehoord dan, om het zo te zeggen. En... en ja, gewoon ook om die mensen te kunnen helpen, dat vind ik ook al plezant. Dan weet ik dat er toch iets, iemand iets aan heeft.

G: (Lach) Ook al hebt gij er dan niks aan, dan

S: Ja. En zeker om, allez, zo van die moeilijke dingens waar ik ook zelf in het begin heel moeilijk mee had, om het zo te zeggen, daar kan ik dan ook heel goed mee uitleggen wat, allez, wat bij mij eigenlijk de doorslag heeft gegeven dat ik het toch heb kunnen onthouden, om het zo te zeggen. Dus dat vind ik... Nu met mijn job nu, daar moet ik ook mensen opleidingen geven. Dus ik moet zo'n mensen al opleiden voor bijvoorbeeld wat ze moeten doen enzo. Ik heb dat ook nog niet zo lang geleden begonnen met die job, ik ben er denk ik nog maar drie maanden mee bezig, en mijn coach heeft ook al gezegd 'van alle mannen die dat er hier zijn, zijt ge de enigste waar ik van zie dat echt een opleiding kan geven'. En dat is, ik heb ondertussen al drie mensen opleiding gegeven, die bellen mij ook constant, (verontschuldigend) dus als ik ook telefoon krijg, dat kan ook zijn dat ik nog heel efkes moet oppakken om die te begeleiden.

G: Ah ja, da's helemaal niet erg. En ja, ik merk ook wel als ge praat, dat ge zo heel, dat ge zo ergens gedreven zijt in wat ge doet. Eh, ge zegt 'ik ben op die job begonnen, ik ben daar nog niet lang, maar ik heb het direct opgepikt en ik kan dat ook doorgeven'. En ik vraag mij af, was dat dan ook op school? Van, dat ge die gedrevenheid had? Had ge die op school ook?

S: Ik had die ook min of meer op school, maar dat was in andere dingen. Ik heb vroeger ook heel veel weed gerookt en in school D heb ik ook tijden gehad dat ik eigenlijk tijdens de lessen ook constant aan het smoren was. En en, ja dat heeft ook een heel deel van mijn leven zowat verkloot om het zo te zeggen. Ik heb nu een heel goei vriendinneke tegengekomen, en die, dat heeft mij ook, allez, die is studiegericht ook heel... Dat is ook geen gewoon eigenlijk, die heeft mij ook zowat aangezet tot het studeren. Dus binnenkort ben ik ook van plan om een cursus te volgen, informatietechniek dus, voor toch ook eventueel misschien voor 't school te kunnen gaan, lesgeven enzo.

G: Ah ja ik vond dat eigenlijk ook al dat er een leerkracht in u zit. Als ge zo zegt van 'ik kan al direct dinge, ik kan al direct mensen beginnen coachen' enzo, denk ik van 'ja, ik zie u wel voor een klas staan'.

S: En vandaar, mijn vriendin heeft mij ook heel hard aangezet om zo'n dingen te doen.

G: En da's terug een voltijdse studie? Of

S: Nee nee nee, dat is avondschoon onderwijs. CVO ofzo.

G: Ah ja ja. Ah ja da's goe. Ja, doen zou ik zeggen. Ze heeft gelijk uw vriendin, doen.

S: Dat ben ik ook wel van plan, want, ja ik doe dat ook heel graag zo mensen helpen met dingens enzo, en nu met mijn job [bij Belgacom, installatie] kan ik dat ook al doen. Allez, da's, ge komt bij mensen thuis, ge kunt, moetdie daar ook een hele uitleg geven hoe dat dat eigenlijk marcheert, hoe dat alles in zijn werk gaat. Ge hebt ook van die oudere mensen eigenlijk die zo niet goed weg kunnen met die nieuwe technologie

G: Niet alleen oude mensen (lach). Digitale TV enzo? Ja ik vind dat ook kei moeilijk.

S: Ja, niet alleen oude mensen. Ja, oké, maar ik moet dat dan echt gaan uitleggen aan de hand van elk stapke moet ik gaan uitleggen bij die mensen hoe ze dat moeten doen. Eventueel dat op een papierke achterlaten zodanig dat die toch nog altijd eum, eens op dat papierke kunnen zien.

G: De stappen kunnen volgen

S: Ik laat ook altijd mijn GSM-nummer achter. De meeste techniekers doen dat niet, omdat ge dan veel ook in uw vrije tijd ook gestoord wordt, maar mij mogen ze altijd bellen heb ik al gezegd. Dus als ze toch iets niet snappen dan krijg ik telefoon en dan moet ik dat liggen uitleggen. Ik vind dat eigenlijk wel heel tof, dat houdt mij ook bezig, dus...

G: Ge vind dat tof om dingen uit te leggen, om dat aan andere mensen duidelijk te maken.

S: Ja, en ik wist vroeger eigenlijk ook al dat ik voor leerkracht wou gaan.

G: Ah ja. Ge wist dat al, en vanaf wanneer ongeveer wist ge dat?

S: Vanaf het eerste.

G: Ah echt? Zo vroeg al.

S: Vanaf het eerste wist ik zeker dat ik leerkracht wou worden. Maar vanaf het eerste was dat voor een heel andere reden. Dat was voor de verlof.

G: Ah echt? (lach) Kan ook een reden zijn.

S: Ons mama [zelf leerkracht] zei dat altijd: 'word leerkracht, ge zit bekans, allez, ge hebt even veel verlof, dat is een heel toffe job' en ons mama die weet ook persoonlijk dat wij (Seb en zijn broer Ben) alles heel goed kunnen uitleggen, dus dat wij babbelaars zijn, dat wij ons ook niet schamen om voor een hele groep te gaan staan, dus dat is...

G: En zeg, ge wou leerkracht worden, eum, heeft u dat op een of andere manier ook meer gemotiveerd om toch telkens, allez, ge ging dan werken, toch terug te gaan studeren?

S: Ja, dat heeft toch zeker ook mijn door-, allez, want aan werk geraakte ik echt heel gemakkelijk. Ik ben ook een vrij vlotte in het solliciteren enzo, dus aan werk geraken was ook niet echt een probleem. Eum, maar het werk graag doen, dat is iets anders, dus, ja, sommige jobben, allez, zet mij in een fabriek een hele dag, eum, als ge er iets van kent, order picking zo...

G: Is dat zo een band?

S: Nee, order picking. Dus dat is eigenlijk gewoon, ge hebt een machientje bij en daar krijgt ge een gang op door dat ge naartoe moet gaan voor een doos uit te gaan halen. Dan moet ge die doos eruit gaan halen.

G: Ah ja ja. Magazijn...

S: Magazijnwerk eigenlijk. Daar heb ik in bedrijf X, als ge dat kent? Dat is iets met auto-onderdelen, daar heb ik ook vier of vijf maanden gewerkt. Maar eum, ik heb daar ook direct opleidingen, in het bedrijf opleidingen gekregen om met vorkliftjes te rijden enzo, en... maar dat was ook echt...

G: Maar dat was niet het werk dat ge voor de rest van uw leven wou doen.

S: Zeker niet het werk dat ik wou doen. Dan heb ik ook nog reclamewerk gedaan. Da's eigenlijk de bushaltes allemaal, daar hangt een affiche in, ik moest die gaan vervangen. Vervangen en de kotjes onderhouden. Dat, dat was nachturen, daguren, eum alles zowat dooreen. Dus ge had een onderlopende werkweek, als ge dat kent.

G: Dat ge zo drie dagen heel fel werkt, en dan wat minder.

S: Ja, dat klopt. Dus eum, de maandag werkte ik eigenlijk zelfs twee dagen.

G: Hoe dat?

S: De maandag stond ik om 6 uur op voor 's morgens vroeg kotjes te gaan onderhouden. Tegen 4 uur, 3 uur was ik ongeveer gedaan, ging ik naar de depot voor posters op te halen.

G: Ah echt? En dan verder?

S: Daarna ging ik terug naar huis, ging ik oftewel nog een paar urekes gaan slapen, of 't is eender welk, maar om tien uur moest ik zeker zien dat ik terug bij, op toer was. Dus dat is zo heel...

G: Amai, en voorwat doen die dat zo?

S: Eum, omdat in Antwerpen is dat heel moeilijk om 's morgens eum kotjes te gaan onderhouden. Dus ge moet er zien dat ge er zo vroeg mogelijk zijt. Eum, in Antwerpen kunt ge dan ook best zien dat ge zo laat mogelijk die affiches daar gaat hangen, want er staat anders veel te veel volk in die kotjes.

G: Ah ja. Ge wilt eigenlijk niet van 9 tot 5 werken, ge wilt al die uren ervoor en erachter.

S: Ja. Dus eigenlijk wanneer er het minste volk is. Dat vond ik dan ook weer niet plezant,

G: Dat zijn geen toffe uren, nee.

S: Dat zijn geen toffe uren, ge hebt eum, op het einde van de week, allez, de woensdag had ik dan een verlofdag, maar die verlofdag moest ik, allez, niet echt een verlofdag, maar omdat ik de maandagen en de dinsdagen, allez, de maandag al eigenlijk twee dagen gewerkt, viel die woensdag weg. Maar die woensdag kon ik voor niks gebruiken, want ik was een hele dag aan het slapen.

G: Ja, inderdaad, want ge moet slaap bijhalen.

S: De donderdag was dat dan ook, oftewel vroeg, allez, in de voormiddag dat ge moest gaan werken, oftewel was 't heel laat. Dus pakt van twee uur tot twaalf uur ongeveer, want in Antwerpen rijden er dan ook overal trams rond, en wanneer die trams stoppen met rijden dan kunnen wij pas eigenlijk die kotjes gaan onderhouden.

G: Ah ja ja. Ja, ge staat daar niet bij stil, als ge

S: Nee, dat is.

G: affiches worden vervangen. Da's inderdaad, ik heb nog nooit dat gezien dat mensen dat vervangen, dat dat op rare uren gebeurt.

S: Awel en dus

G: En ge waart er dan met bezig en ge dacht dan 'dit is toch niet wat ik verwacht had'.

S: Nee, ik heb er zelfs een slaapprobleem aan opgedaan. Ik kon eigenlijk zelf niet meer vanzelf in slaap vallen.

G: Ge hebt geen ritme meer eigenlijk he.

S: Ik had totaal geen ritme niet meer (lach). Dat was totaal eigenlijk overhoop en ik heb mij er heel slecht over gevoeld, mij heel slecht. Ik ben naar een dokter moeten gaan daarvoor en die heeft dat ook vastgesteld, en dan heb ik ontslag genomen op mijn job en ietske erna ben ik eigenlijk bij Belgacom begonnen.

G: Ah ja ja.

S: Eum nee, ik heb zelfs nog in een copywinkel gewerkt ook, dat was ook iets.

G: Ge hebt wel nooit lang thuisgezeten precies he?

S: Nee, ik ben, ik kan niet thuis zitten, dus

G: (lach) Da's een positieve eigenschap van die ADHD.

S: Ja, ik kan geen tv zien, ik kan dat echt niet, dan, ik moet, ik moet met iets bezig zijn. Tenzij computer spelen, ik heb ook wel efkes verslaafd geweest aan die computer

G: Ah ja ja, gelijk wel meer he.

S: Awel ja, maar dat is ook maar een korte periode geweest.

G: En heeft dat invloed gehad op uw school?

S: Dat heeft zeker ook invloed gehad op mijn school.

G: Want in welk jaar was dat?

S: In het vijfde en zesde ook.

G: Het vijfde en 't zesde, dus in school D ook.

S: Ja, in school D. Dat ik ook aan het smoren was eigenlijk, en dan bleef ik gewoon thuis, of ik ging vroeger ook naar school voor mijn klas te overtuigen, want wij waren een klas van zes, eum mijn klas te overtuigen voor klassikaal te gaan spijbelen enzo, dus.

G: Ah echt?

S: Ja.

G: En hoe werd daarop gereageerd op school D?

S: Oh , iedereen kwam mee.

G: Serieus?

S: Ja.

G: Ge kunt ze wel overtuigen.

S: Ik ben, ik heb vroeger een leerkracht gehad die dat er zei, 'ja, elke keer als gij er zijt dan is heel die klas op stellen, en als gij er niet zijt dan is iedereen rustig'. Ik zeg 'maar dat heeft toch niets met mij te maken? Allez, zeg, dat op mij steken, allez jong!' Maar uiteindelijk heb ik dat ook wel gehoord van die mannen van 'ja, op de een of de andere manier als gij erbij zijt dan worden wij ook allemaal beesten!' Ik heb sekte-, ik heb gehoord dat ze mij sekteleider noemden in school D, dus dat was ook allemaal niet zo heel tof, maar...

G: En hoe kijkt ge er zelf op, allez, of beter, als ge nu vanop een afstand ziet naar hoe gij waart toen, hoe zou ge u dan omschrijven?

S: Als ik naast mij had gezeten, ik had mij elke dag een boks gegeven.

G: Ha serieus?

S: Echt waar, amai. Ik was volgens mij echt een ambetant, een ambetant jong.

G: En een boks, voorwat?

S: Omdat ik... niet stil kon zitten, ook niet. Ik heb pas latere eigenlijk mijn ADHD ook onder controle kunnen krijgen.

G: Ja, da's normaal he.

S: Ja, da's normaal. Ge leert er eigenlijk zowat mee werken eigenlijk om het zo te zeggen, en... Nu als ik in de klas zit, ik ben ook nog altijd een hele actieve, maar ik ben dan mee met de les om het zo te zeggen. Ik heb, voor Belgacom heb ik een hele tijd naar school moeten gaan.

G: Ahja, opleiding volgen.

S: Opleiding volgen. En omdat, ge kunt dat nergens in school volgen, daar is nergens een opleiding voor

G: Da's gespecialiseerd

S: Da's gespecialiseerd inderdaad. Ik heb daar ook een technisch diploma voor gekregen. [Volgens Ben, de broer van Seb, is dit niet waar.]

G: Ah? Dus ge hebt nu een diploma eigenlijk?

S: Ik heb mijn diploma.

G: Serieus? Da's zelfs een TSO-diploma?

S: Da's zelfs een TSO-diploma.

G: En hoe lang hebt ge daarvoor een opleiding?

S: Ik heb daar bekans een jaar opleiding voor... En ondertussen ook werken dus dat is bedrijfsopleiding.

G: Ah en... amai, gij hebt een TSO-opleiding door, van een jaar ding te volgen?

S: Ja, ik was ook de enigste die dat zo'n, die dat eigenlijk geen diploma had van heel die groep van dat er zat. En ik ben nu nog de enigste van mijn groep waarmee dat ik begonnen ben die dat overschiet. Al de rest zijn gestopt met het werk, gewoon zelf, omdat het werk een beetje te

G: Zwaar? Of

S: In het begin eigenlijk vooral. In het begin hebt gij nog nooit eigenlijk die problemen meegemaakt om het zo te zeggen, maar na een tijd kent gij ieder probleem. Dus ge ziet alleen nog maar naar uw werkbevel eigenlijk, en ge weet al wat dat

G: In uw werkbevel staat er uitgeschreven wat ge moet doen, of?

S: Nee, niet echt. Ge moet gewoon ook metingen doen, dus ge moet ook constant metingen doen eigenlijk. Ge trekt een kabel, ge moet metingen doen, ge trekt een nieuwe kabel, ge moet een nieuwe meting doen, ge moet eigenlijk, dat is mijn manier eigenlijk. Ik doen, elke stap dat ik zet doe ik een meting voor te zien dat dat in orde is.

G: Wacht, en wat is een meting? Voor de elektriciteit zo?

S: Awel ja, ge laat daar elektriciteit door gaan voor te zien waar er weerstand op die draad komt. Het is eigenlijk, ik ga er niet te veel informatie van geven, want het is echt, echt niet gemakkelijk...

G: Er zit ook wel wat uitdaging in precies.

S: Er zit zeker uitdaging in, ja.

G: Als ge zegt 'het is niet gemakkelijk' en 'ik heb in het begin ook' – ja, een jaar studeren is toch niet niks – en in het begin is het moeilijk geweest. Zit er nu nog zo veel uitdaging in als vroeger?

S: Ja, zeker. Want ge kunt ook bij klanten thuis komen, dat die geen stijpleiding hebben. Dus dat is een kabel van beneden naar boven. En dan moet ge dat zelf ook gaan boren. Dus ik ben eigenlijk zo wat allround

G: Ge kunt eigenlijk altijd bijleren

S: Ja, ik ben een allround klusjesman, bij wijze van spreken. Ik heb al kabels door een heel huis getrokken, ik heb al eum kastjes gemaakt voor een tv in te zetten bij klanten, ik heb al vanalles gedaan. Echt.

G: Maar da's goed dat ge zo ook misschien met uw vooropleidingen van alles een beetje weet.

S: Ik heb eigenlijk van alles een beetje gedaan. En ik heb ook toen ik in automechanica zat, ik had ook heel veel goeie maten zitten in houtbewerking. En dat kon dan ook soms, als die leerkracht er niet was, dat ik een hele dag mee bij hout ging staan,

G: (Lach) Ik vind dat zo, maar ik heb op een ASO gezeten, ik kan dat niet inbeelden dat ge zo zit te slapen een hele dag, of dat ge naar een andere klas gaat en daar wat mee doet.

S: Wel ja, die leerkrachten die konden er ook niet aan uit zenne. Ik kende ook gewoon iedereen zowat van op de speelplaats, van buiten te zitten enzo, en ik ging bij het is eender welke klas binnen om te vragen van 'zeg eum, ja wij hebben studie, mag ik hier wat komen hangen' ofzo. Ik heb eigenlijk, mijn leerkrachten waren over het algemeen ook heel content van mij, omdat ik wel een hele sociale was, ik deed ook sommige dingen heel goed mee, dus de meeste leerkrachten vonden dat ook niet erg om mij mee in hun klas te nemen, dus eum... Maar ik heb echt vanalles zowat gedaan. Wij hebben ook een buitenverblijf in de Ardennen, daar ben ik ook constant bezig om bomen om te kappen, met zo dingen te maken zelf, met hamers en nagels zowat vanalles ineen steken,

G: Amai, en ik vraag mij af, omdat ge zo zegt 'uitdaging is belangrijk' of dat ge die misschien in het middelbaar, ik vraag mij af of ge die daar ook gevoeld heb, die uitdaging.

S: Nee, nee zeker niet, eigenlijk.

G: Op geen enkel moment?

S: Nee, eigenlijk niet, want dan weet ge ook nog niet echt voor wat dat ge aan het studeren zijt, vind ik persoonlijk. Nu, pas later, dat ik voor die Belgacom eum ook naar school ben gegaan, dat was echt voor mij ook iets, ik wou er volledig voor gaan, omdat ik gewoon wist dat ik dat sowieso kon gebruiken. Dat was echt hetgeen ik nodig had voor mijn mijn lessen om het zo te zeggen ook. Dus ik wou al direct weten voor wat ik aan het studeren ben. En dat heeft mij dan ook

G: En is dat dan niet, als ge nu automechanica doet, dan is dat toch duidelijk?

S: Ja, maar in een garage wou ik ook niet werken.

G: Ah ja ja. Dus het sloot niet helemaal aan bij wat gij wou doen.

S: Nee. Ik wou wel iets technischer doen dan, allez, iets theoretischer doen dan lassen, want lassen dat wou ik ook al helemaal niet doen, dus, allez ja.

G: En bij 't sport? Hoe was dat daar?

S: Sport dat was heel tof, ik sport echt supergraag, maar ik zie niet direct in wat ge als sport kunt gaan doen, alleja.

G: LO-leerkracht?

S: LO-leerkracht is ook een goed idee geweest, maar ik wou, alleja,

G: Dat zag ge ook niet zitten.

S: Nee, dat wou ik ook niet echt zo voor gaan. Op zich had dat ook wel een slim idee geweest als ik daarvoor had gegaan, voor LO-leerkracht, maar ik wist gewoon dat dat ook niet ging gaan omdat ik altijd aan het slapen was in de klas.

G: Ah ja ja. Dus en zeiden ze dat tegen u? Of hoe kwam dat ge dat wist?

S: Hoezo?

G: Eh, dus, ge zei 'ik wist dat dat niet voor mij was, omdat ik altijd aan het slapen was', ja oké, maar ge kunt daar toch iets aan doen aan dat slapen?

S: Ja... ja, op zich, dat ging moeilijk, want ik kende daar ook niet zo heel veel mensen, dat was toen just ook een nieuwe school, en ja (zucht).

G: Dat was het toch niet.

S: Nee, dat was het zeker niet.

G: Ja, een nieuwe school, dat zal ook wel een gekke sfeer zijn.

S: Ja, dat is een andere sfeer ook. Ik kwam ook vanuit school B toen. Eum... ja.

G: Kunt ge daar iets over vertellen, over de verschillende sferen die er op uw scholen waren?

S: Ja. Op school B gaf ons moeder les, dus daar was ik ook al zo gekend om het zo te zeggen. Dat was ook eum in mijn buurt om het zo te zeggen, dus ik kende er ook veel meer mensen. Ik kende er ook veel mensen van buiten 't school, allez, we zitten ook vaak met een hele hoop mannen aan (...), ik heb er overal zowat vriendengroepen zitten en ge kent altijd zo wel iemand daar. Op school C kende ik echt totaal niemand, dus daar ben ik terug opnieuw

G: Nieuwe vrienden moeten maken.

S: Nieuwe vrienden moeten maken. Dat was ook op zich geen probleem, maar, aangezien ik een hele snelle prater ben, maar da's toch anders.

G: Ja. Ge voelde u daar niet zo thuis als

S: Ik voelde mij daar zeker niet zo thuis als in school B of in school D.

G: En kwam dat dan alleen omdat ge de mensen daar minder kende? Of waren er ook nog andere dingetjes die daarin meespeelden?

S: Bwa, de leerkrachten ook, ge kent die leerkrachten allemaal niet, ge hebt van niemand nog iets gehoord, het is, die saaiheid van die lessen dat was ook echt niet normaal in school C.

G: Ja, dat was die man zo die anatomie gaf.

S: Ja, echt, wat ik daar ook allemaal heb meegemaakt, wij waren er ook zo constant propkes naar het dak aan het schieten enzo, gewoon

G: uit verveling.

S: Uit verveling.

G: En de sfeer dan op school D, hoe was dat?

S: De sfeer in school D is heel los. En dat is een school, wilt ge niet veel studeren, wilt ge u gewoon heel goed amuseren en toch nog altijd een grote kans hebben om erdoor te zijn, dan moet ge naar school D gaan.

G: Ahja. Staat die daar zo voor gekend?

S: Ja, toch eigenlijk wel. Als ge met alle medeleerlingen van school D gaat horen, die zullen toch eigenlijk basicly allemaal hetzelfde zeggen.

G: Ah ja ja. Maar wel van sfeer een leuke school.

S: Van sfeer echt een super school. Die leerkrachten hoe dat die tegenover de leerlingen staan ook, dat zijn eigenlijk allemaal vrienden eigenlijk, dat is niet... Dus ge hebt er ook heel veel respect tegenover uw leerkrachten. Dat is niet zoals in school B bijvoorbeeld, daar staat ge echt voor, allez, die staat echt voor de klas gewoon voor les te geven en daar houdt het bij op. Die leerlingen kennen dat, er is ook niet echt,

G: In school B hebt ge dat niet dat de leerkrachten, ook geen ene, een beke als vriend

S: Nee, zeker niet. In school D dat was echt een school, ja ik vond dat echt een heel heel toffe school. Gewoon qua de leerkrachten die behandelen u ook niet als een klein kind om het zo te zeggen. Allez, als ge al, in school B ge zit wel in een hogere richting om het zo te zeggen, maar die behandelen u meer als van 'ge moet dat hier leren' in plaats van altijd eerst een klapke, zo'n beetje, ja school D was daar echt een heel goeie school in. Ik kan dat moeilijk uitleggen op de een of andere manier,

G: Ja, maar ik kan mij dat wel inbeelden dat dat meer aansluit bij wat ge wilt, omdat het wat losser zou zijn, dat ge de leerkrachten misschien bij voornaam kunt aanspreken, dat die iets vertelt over hoe bijvoorbeeld zijn weekend

S: Ja, sommige leerkrachten kon ge inderdaad ook gewoon bij hun voornaam, of ik ben een paar leerkrachten ook tijdens een festival tegengekomen, en daar komt ge die tegen en dat is zo van 'ah manneke, joe, alles goe he zeg? We gaan een pint drinken.' Die leerkracht dan dat dat vraagt, dus dat is zo

G: En dat is, ja, gaan die leerkrachten van school B dan nooit naar een festival?

S: Dat weet ik niet. Geen idee. Daar praat ge ook niet over in school B. In die andere school, in school D was dat wel. Daar kon ge met uw leerkracht ook nog een goed woordje over praten.

G: Vind ge dat belangrijk dat ge met uw leerkracht ook over andere dingen kunt praten?

S: Ja, ik vind dat wel belangrijk eigenlijk.

G: En waarvoor is dat belangrijk?

S: Voor de sociale band eigenlijk. Dan gaat ge er meer respect voor krijgen en dan ga ge eigenlijk meer de neiging krijgen voor ernaar te luisteren.

G: Is dat zo? Krijgt ge daar meer respect door?

S: Ja, ik vind van wel persoonlijk. Allez, dat is voor mij persoonlijk he.

G: Ja, 't is dat dat ik graag wil weten. Dus ge vindt als een leerkracht u iets vertelde over wat dat ze hebben gedaan of waar dat ze zijn geweest, dat ge dan meer

S: Ja eigenlijk wel.

G: Als ge daar meer van weet, dat ge daar meer respect voor kunt krijgen.

S: Ja, want wij hadden er ene. Ik had die een bijnaam gegeven per ongeluk. Eigenlijk gebruiken ze die nu nog altijd. 'Worstje', omdat dat zo wat een...

G: Gezetter is (lach)

S: Gezette was, maar dat was ook zo een hele toffe, maar nadat ik die die bijnaam had gegeven hebben ze die zo hard daarmee beginnen pesten daarmee eigenlijk, als ik daarmee in de klas zat 'allez, mannen, komaan, doe nu is effe een beke

rustig' en na een tijd heb ik ook echt gezegd 'fuck it, ik stop gewoon met zo wild te doen in die klas en ik ga gewoon laten zien van zie ge moet hier effe opschrijven, doen gewoon, en heel intensief in die les bezig zijn enzo' en na een tijd merkte ge ook wel dat iedereen zowat...

G: Die volgden.

S: Ook zowat, een beetje volgen ook. En dat was dan, allez, want ik vond dat eigenlijk echt zielig voor die mens.

G: Ge waart wel precies echt een leidersfiguur he.

S: Ik heb wel vaak al dat gehoord gekregen van mijn leerkrachten gewoon van 'als gij eens rustig zijt, dan is iedereen rustig', 'probeert gij nu eens rustig te zijn of ik moet u buiten zetten', maar als ze mij buiten zetten dan was ik buiten...

G: Dan waart ge nog ergens aanwezig.

S: Dan was ik nog ergens aanwezig, of dan ging ik gewoon in een andere klas meezitten. Dan ging ik naar een andere klas, ik zeg, allez, mijn broer die zat toen ook nog een tijd op school D, dan ging ik naar mijn broer zijn klas, ik zeg 'die mens heeft mij buiten gezet he, godverdoeme, ik kom hierbij zitten'.

G: En eum, was dat in elke school even hard dat ge daar zo'n leidersfiguur opnam?

S: Nee, in school C zeker niet. Daar kende ik ook wel niemand, en die in die andere school die kenden mij ook allemaal van buiten 't school en van op een feestje gekend te hebben enzo...

G: Ahja. En denkt ge dat dat leidersfiguur zijn een invloed heeft gespeeld op in hoe gij naar school keek en wat gij van school vond?

S: Eum

G: Niet speciaal. Het is niet dat gij dat bewust deed van, gij waart gewoon uzelf, en anderen zagen daar een leider in.

S: Ja, voila, zoiets denk ik. Maar ik ben, ik ben gewoon een babbelaar. Ik kan, ik kon er ook niet aan doen, ik heb altijd ADHD gehad enzo en... niet dat ik daar iets op wou steken op die ADHD, maar ik kon gewoon nooit stilzitten, ik was altijd aan het babbelen, ik stond ook meer dan de helft van de tijd voor de klas, om het uit te leggen mee, de leerkrachten zeiden 'kom, als ge het toch wilt uitleggen, kom dan maar vanvoor staan' en dan moest ik mee zo uitleggen, dus.

G: En wacht he. Wat vond ge dat de beste manier was van leerkrachten om met u en uw ADHD om te gaan?

S: Mij vanvoor zette he.

G: Dat vond ge

S: Ja, want dan moet ik mij wel bezighouden met die les. Dus ik moest het dan wel mee uitleggen. Dus ik moest ook zien dat ik het kende om dat uit te leggen.

G: En dat werkte bij u.

S: Dat werkte zeker.

G: Dus er waren leerkrachten die zeiden: 'Seb, we gaan het volgende week hebben over dit en dit, zorg dat ge het hebt gelezen, dan kunt ge het komen uitleggen'.

S: Ja.

G: Ja, serieus?

S: Ja.

G: In elke school? Of enkel in de laatste?

S: In school D vooral he, omdat ze daar ook mij leerden kennen om het zo te zeggen. Hetgeen ik had gezegd, die leerden mij kennen, die hadden ook iets van 'we moeten er iets op vinden' en die hebben er ook iets op gevonden.

G: Ah ja ja. En in die andere scholen kenden ze u minder, doordat er meer afstand was waarschijnlijk tussen leerkrachten en leerlingen, en daar hadden ze dat niet door dat dat de beste manier was om u aan het werk te krijgen.

S: Ja. In school B heb ik ook wel altijd mijn best gedaan om toch, omdat ik wist van technisch wil ik toch nog altijd blijven doen, maar dat is dan toch uiteindelijk niet gelukt. Heb ik een C-attest gekregen met dinge, sociaal-technische wetenschappen, het staat er hier op (op het document Vragenlijst schoolloopbaan) en dan ben ik gewoon naar een andere school gegaan, dan hebben ze mij daar toch aangeraden voor sport te gaan volgen, want in elke school had ik altijd heel hoge punten voor LO, en ik doe freerun als ge dat kent?

G: Free running? Lopen?

S: [Onverstaanbaar.] Ge hebt dat misschien al op de tv gezien, zo salto's maken enzo

G: Ah ja ja, zo lopen tegen gebouwen, tegen muren, ah ja ja. Ah serieus? Kunt ge dat hier in Edegem doen?

S: Nee, ik doe dat gewoon zelf. Ik doe dat al heel mijn leven, dus.

G: En zijt gij dan ook zo'n gevelklimmer?

S: Ja.

G: Amai.

S: Ik doe dat al, ik doe vanalles.

G: En geen, geen schrik.

S: Nee. Ik doe dat al heel mijn leven, ik ben

G: (lach)

S: Ik heb daar al wel wat met meegemaakt ook ze, ik heb mijn kruisband en menisculus, allez, mijn meniscus gescheurd, mijn kruisband ontploft, ontploft echt. Ik had een achterwaartse salto van een driemeterramp gedaan, en eum, ik was de draai vergeten te maken,

G: (lach) Ja, dat gebeurt wel eens!

S: Ik ben eigenlijk zo naar achter ja gedoken zal ik maar zeggen, maar van drie meter hoog, dat was wel een afstand eigenlijk, ik ben neergekomen en mijn bot stak er zo... helemaal uit. Eum, mijn kruisband ontploft, mijn meniscus gescheurd, ik heb eum

G: Efkes rustig aan moeten doen!

S: Heel efkes rustig aan moeten doen. Ik heb ook nog eens een achterwaartse salto gedaan van een buskotje. Ik heb er een nike-teken van op mijn been, van al die dingen. Ik heb daar ook veel voor meegemaakt. En dat is ook misschien iets

waardoor ze mij nog meer vonden dat ik de zot was om het zo te zeggen, in school, want ik deed dat ook in school af en toe. Kwamen er ook leerkrachten naar mij voor te vragen van 'zeg eum, met de opendeurdag, wilde jij zo eens wat

G: Een showke komen doen (lach)!

S: Voordoelen voor ons? Wij, wij van lassers wij kunnen dan een speciale bar ofzo, iets lassen, ge moet maar zien waar ge dat kunt hangen' enzo.

G: Oh tof!

S: Ja, zo heb ik ook al een paar dingen voorgedaan. Dus ik stond daar eigenlijk ook in dat opzicht ook wel goed bij de leerkrachten.

G: En dat was ook in school D dat ze dat zeiden.

S: Dat was ook in school D. Dan kwamen ze echt naar mij voor te vragen van lasser, 'zeg eum, ja ge moet hier eens rondzien in school, waar dat jij een bar kunt lassen, allez, waar dat wij iets moeten zetten ofzo, dan dan moet ge dat maar laten zien he.'

G: Dan hebt ge dat gedaan.

S: Ja, ik heb dat gedaan. Ik vond dat ook wel tof, alleja, heel 't school dat

G: Ja, da's ergens ook wel erkennen, waardenen wat jij kunt. Oké, dat heeft niks met school te maken, maar sommigen vinden dat wel tof dat jij dat kunt.

S: Ja, inderdaad. En dan toch hebben ze er nog iets bijgepakt van hun richting, om het zo te zeggen, die hebben een bar gelast aan, dus laten zien van 'zie, wij kunnen hier stevig lassen'.

G: Ja ja ja. Ja, tof! Ja, als ik u hoor vertellen over school D denk ik wel dat ge daar heel graag zat he?

S: Ik zat er heel graag, dat was echt een geweldige school.

G: En ik snap nog niet helemaal waarom dat ge dan gestopt zijt, daar.

S: Eum, ja, leren he. Echt schoolmoe. Ik was het leren, school echt zo, zo moe.

G: En eum, in welke maand dan ongeveer?

S: Ik denk ongeveer in de helft van het jaar. Dan ben ik gaan werken ook.

G: Maar dus, allez, in termen van diploma, moest ge nog maar een half jaar om uw diploma te hebben.

S: (lacht) Als ik er nu over nadenk, vind ik mezelf zo echt achterlijk he. In dat opzicht, ik ga mijn eigen dat ook nooit vergeven dat ik dat heb gedaan eigenlijk. Het is gewoon impulsief eigenlijk.

G: Ja, ik zou graag willen snappen waarom ge die beslissing dan hebt genomen.

S: Geen flauw idee.

G: Niet.

S: Daar kan ik eigenlijk echt zo geen

G: Nooit zo op teruggedacht van 'goh, toen was ik wel zo en zo, en daarom...'

S: Ja eum, ja impulsief. Gewoon wakker geworden en gezegd van 'ja, nu is het eigenlijk genoeg. Ik heb er echt geen goesting niet meer in.'

G: Oké, dat snap ik, en dan denk ik 'ja, maar dan hebt ge toch uw mama die dat achter uw veren moet zitten, en uw papa misschien, allez,'

S: Ons mama, die was, amai, heel kwaad. Die was echt heel kwaad. Maar ik ben ook een vrij... allez, eens dat ik iets... in mijne kop haal, vrij koppig in dat opzicht, maar ik ben eigenlijk geen koppige, maar in dat opzicht dan blijkbaar toch wel. Eum, ik ben wakker geworden, ik heb gezegd 'nee', en ik heb ook echt 'nee' gedaan toen.

G: Oké. Ge hebt 'nee' gedaan, akkoord. Ge doet dat een dag, ge doet dat een week, maar in die dag en in die week dan denkt ge toch een beke na

S: Ja, ik was mij al gaan uitschrijven, ik was al gaan horen voor werk enzo

G: Dus ge hebt dat beslist een morgend, 'ik stop ermee', en dezelfde dag zijt ge u gaan uitschrijven.

S: Ja. Nee, niet diezelfde dag. Pas wanneer dat ik wist dat ik werk ging hebben ook enzo. Dus ik ben toen bij bedrijf X gaan horen enzo

G: Dat was voor dat magazijnier.

S: Ja, voor dat magazijnier. Dan ben ik eigenlijk direct aan het werk gegaan, dus.

G: En ge waart al 18 toen.

S: Eum, ja ik was al 18 toen. Nog een kleiner ventje als nu. Daar op het werk zeiden ze ook van 'zeg, moogt gij eigenlijk wel werken? Hoe oud zijt gij?' Ik zei daar 'ik ben wel 18 he!'

G: (Lach) Ah ja, ik vind dat gek. Dus ge hebt die klik gemaakt, van 'ik was moe', allez 'ik ben het moe, ik ben het beu', maar ik vind dat zo gek dat dat geen aanleiding heeft gehad.

S: Nee.

G: Of dat er zo niemand heeft gemerkt van 'amai, Seb, hij zit er toch met minder en minder goesting, daar zouden we toch iets aan moeten doen'.

S: Ik heb ook heel veel periodes gehad dat ik gewoon thuis bleef.

G: Ah, dus ge spijbelde ervoor wel, ding, ja ja ja. En hoe ging dat dan, ge spijbelde, en kwam er dan iemand... met u praten of... hoe werd erop gereageerd vanuit

S: Spijbelen? Ik kon dat zo goed verbergen dat ze dat eigenlijk amper door hadden. Ik kende ook heel de klas dus ik zei van 'schrijf mijn naam maar op'.

G: Ah ge moest 's morgens uw naam opschrijven.

S: 's morgens en na de middag. Ik kwam toch 's morgens het eerste uur wel om het zo te zeggen en dan kroop ik over de omheining, aangezien dat ik ...

G: Overal over klom, eigenlijk, (lach), en terug af. Ah ja ja, dus ge zei, ge hebt lange periode dat ge spijbelde en eigenlijk hadden ze dat niet goed door. Dus uw mama niet, uw school

S: Ja, ze hebben er ook niet iets over gemeld om het zo te zeggen, en ik ging heel de klas halen om allemaal mee te spijbelen, dus dan kwam ik aan de schoolpoort aan, ik eum een praatje met iedereen, dan vroeg ik 'kom wie wil er mee', allez als het goed weer was, 'kom wie wil er mee naar het park gaan?' Dus dat is zo'n heel park waar ge met vrienden bijeen kunt gaan zitten. Dan gingen wij daar shotten of 't is eender welk.

G: Ah ja ja. En denkt ge dat die moment... Sorry, ik ga u eerst laten zeggen.

S: Ja.

G: Die moment zo, dat ge aan het spijbelen waart, dat ge het niet meer zag zitten, denkt ge dat op die moment nog iets aan gedaan had kunnen worden? Dat ze van school uit ofzo iets hadden kunnen doen dat u toch langer op school had gehouden?

S: Eerlijk gezegd niet echt. Ik was het zo beu eigenlijk al dat

G: Maar ge waart het beu. Waart ge school beu, kon het school iets anders doen?

S: Nee, nee eigenlijk niet, want ik was ook, ik wou gewoon mijn, mij amuseren om het zo te zeggen. Schoolperiode zeggen ze ook altijd, da's de plezantste periode dat er is, en dat klopt ook echt. Daar zit ge ook met vrienden een hele dag bijeen, en ja.

G: Ge wou u gewoon meer amuseren.

S: Ja.

G: Maar dan nog. Dan stopte gij met school, iets wat ge toch heel plezant vond, en erna zag ge uw vrienden toch veel minder?

S: Ja, een beetje een contradictie (lacht), ik weet het, maar

G: Maar ge had dat zo in uw hoofd gehaald en ge wou het.

S: Ja, da's echt raar. Ik heb daar ook al over nagedacht, maar ik snap echt nog altijd niet voorwat ik dat heb gedaan.

G: Wou ge nog iets zeggen daarjuist?

S: Eum, ik weet het niet meer (lach).

G: Ja, ik probeer dat gewoon wat te snappen, ik bedoel, ik doe dat bij iedere jongere, ik probeer een beetje, stel dat ik in Seb zijn plaats zou zijn, ik zit op school, 't is daar kei plezant, eh, en oké, ge spijbelt een keer, maar wat, hoe krijgt ge uzelf dan zo ver om te zeggen van 'ja en nu is het echt genoeg geweest. Ja nu...' Ik vind dat zo gek omdat ge zegt 'ik vond dat zo plezant'. Ik heb van anderen al gehoord omdat ze zich zitten te vervelen, iedereen op hun kap zit, iemand die elke dag werd afgetuigd, allez, dat is denk ik dingen die maken dat ge ja na een tijd daar weg zijt natuurlijk. Maar dan denk ik van 'ja, Seb die amuseert zich, he, die mag op het schoolfeest al zijn toeren komen uitsteken en iedereen vind dat tof en die vindt dat zelf ook tof', dan denk ik van 'ja, waarom stopt ge?', allez.

S: Ja, geen idee. Gewoon... ik was er toen eigenlijk om het eerlijk te zeggen niet volwassen genoeg voor om echt les te krijgen. Ik ben pas later eigenlijk mij daarvoor beginnen te openzetten.

G: En ge bedoelt met 'echt les krijgen', wat bedoelt ge?

S: Luisteren naar iemand (lach), allez, deftig willen luisteren ook, mij ertoe kunnen aanzetten van 'weet ge, ik wil hier iets van leren en ik ga dat nog nodig hebben' om het zo te zeggen. Vroeger dacht ik ook van 'les, waarom moet ik dat krijgen, allez, wiskunde, kan ik in de winkel ook wel gewoon optellen wat ik moet kunnen, en voor de rest wiskunde, waarom hebt ge dat nodig?' Dat was ook voor mij zoiets, en...

G: Het was wat ver van uw bed.

S: Ja.

G: Dat zat dinge, terwijl ge, als ge die Belgacomopleiding deed, dan wist ge waarvoor dat dat was en dan was dat voor u makkelijker?

S: Ja. Zeker, een pak makkelijker.

G: En ook om daar 's morgens te geraken enzo?

S: Die opleiding, 's morgens te geraken dat was ook wel wat moeilijker, aangezien ik naar *een andere provincie* moest rijden.

G: Ja, da's een stuk.

S: Dus daar moest ik dan ook elke morgen geraken. Ik moest er tegen 8u zijn, dus ik moest om 5u opstaan ongeveer. Vijf uur, half zes, zoiets. Ik ben er wel altijd op tijd geweest. Ik ben, ik heb geen enkele dag ook niet gemist om, dat was ook weer een heel toffe klas, alleja, de mensen waarmee ik daar heb gezeten die bel ik nu nog altijd. Dus daar spreek ik nog af en toe mee af, omdat dat zijn echt toffe mannen, daar kan ik eens iets mee gaan drinken.

G: Ah ja ja ja. Ja, ik denk dat dat dan wel goed was dat ge direct iets tof had dat erachter kwam, want anders, als ge dan zo in iets niks waart gevallen, dan wa

S: Nee, ik heb ook een paar maten die dat... helemaal niks doen, die dat... mij het voorbeeld geven van hoe dat het bijvoorbeeld niet moet. En dat wil ik ook echt nooit niet hebben.

G: En wat denkt ge dan dat het verschil is tussen u en tussen hun?

S: Eum, eum, ik heb zin in het leven, bij wijze van spreken. Ik wil... iets doen. Die mannen die zitten een hele dag achter hun computer en die doen echt, die steken niks uit, die gaan naar den dop en dat is echt het enigste wat dat die doen. Die zijn zelfs nog af en toe te lui om naar hun dop te gaan. Dus echt, die gaan halen, allez, ja, of om die kaart binnen te steken ofzo, die doen dat gewoon niet. Dus ja, da's...

G: Ja, inderdaad, zo heb ik ook een paar mensen gesproken, zo komt ge mij helemaal niet over. En dat maakt het voor mij ook wel moeilijker om het bij u te begrijpen, van hoe het is gekomen...

S: (lacht) Ja! Ons mama zei het ook van 'die gaat het nog moeilijk hebben, krijgen met u, want...'

G: Waar? In Belgacom?

S: Nee nee nee, hier!

G: Ah (lacht)

S: Dees gesprek, die gaat het nog moeilijk krijgen met u omdat ik soms ook zelf niet weet wat ik wil, om het zo te zeggen. En dat is ook heel lastig, maar... Nu dees die Belgacom, dat doe ik zó graag, dus ik sta elke dag met plezier op om te gaan

werken, ik doe dat echt supergraag, ik kan mensen helpen een hele dag, ik bedoel dees is eigenlijk echt voor mij iets wat ik zocht.

G: Ah ja ja.

S: Da's (lach), ja heel raar,

G: Ja nee, er zit ergens ook dat leerkrachtaspect in dat ge zei dat ge vroeger al wou doen.

S: Ja. Die opleiding, binnenkort, zei mijn coach, als die weg ging, dat hij, allez, als ik het heel goe heb opgeleid gekregen enzo, dat hij mij zelfs als coach wou geven, omdat ik ook eigenlijk al, ik heb al voor 50 man, een zaal van 50 man die erbij zitten, in een onderaanneming van ons eigenlijk, en er zijn nog andere onderaannemingen. We gingen praten over eigenlijk eum hetgeen er nog moest veranderen in het systeem, omdat ik ook zowat een nieuwe ervan ben weet ik ook waar ik op let, wat ik vind dat nog echt veel kan veranderen eigenlijk, wat dat slimmer aangepakt kan worden. Ik moest, ik heb dat dan allemaal aan mijn coach uitgelegd van 'hier, dat snap ik wel nog altijd niet hoe dat dat marcheert enzo' en die, die heeft tegen mij gezegd 'ja, oké, zeg, we zullen eens beginnen met de vergadering, we zullen het aan ene uit laten leggen die dat héél goed kan'

G: (Lach) Dan mocht gij het allemaal uitleggen.

S: Ik stond er van, voor 50 man dat ik nog niet kende, en hup zo, ja alle leeftijden ook zo! Dan voelde ik mij heel efkes niet op mijn gemak. En eum, maar na een tijd als ge weet dat die mensen er ook allemaal zitten voor het werk eigenlijk enzo

G: En dat ook wel boeiend vinden om zo te horen wat dat zo'n installateur ja

S: En dat die ook zo nog wel met alles wat kunnen lachen zo, dan vond ik dat helemaal niet erg. Dan ben ik ook gewoon aan de praat geraakt met iedereen, en dan was dat ook nog wel tof.

G: Ja, ik begin het ergens toch wel te snappen. Ik denk eigenlijk, school D was tof voor u, eh, ge moest daar niks, maar dat ge daar ergens ook wel zoiets hebt van, ge zegt 'ik wil wel vooruit', ge zei daarstraks toch 'ik wil die uitdagingen aan'. En dat dat misschien wel jammer was dat school D, allemaal leuk en ge moet er niet zoveel doen, maar dat BSO, dat theoretische deel, daar was voor u geen uitdaging meer aan. En inderdaad, ook van, als ge 'ik spijbel' en ge zegt 'oké, da's plezant', maar om dat jaren vol te houden is dat misschien ook wel maar vrij dinge...

S: Ja, ja dat was ook nog wel tof. Ik had ook veel mensen die dat toen, allez, veel echte van mijn vrienden die dat al van school weg waren en die waren al gedaan of gestopt ofzo. Dan konden wij ook afspreken in dat park. Tijdens goei weer zeker, gewoon buiten wat liggen zonnen en uw eigen amuseren.

G: Ja, en misschien dat gij na een tijdje, allez ik weet dat niet he, want ik ga niet helemaal [onverstaanbaar], dat ge zegt van 'nu, de [onverstaanbaar] gehad, maar ik wil nu nog iets meer dan dit'. Ik weet het niet he, herkent ge u daarin?

S: Ja ja, zeker. 'Had ik maar beter mijn best gedaan' denk ik ook heel vaak. Ik zit nu ook bij mijn vriendin vaak. Die heeft dan ook een zus, een veel jongeren zus, die dat er nog in eum, ook nog in het middelbaar zit nu, maar die waar ge ook aan merkt dat die geen

G: geen zin niet meer

S: geen zin niet meer heeft. En ik dram dat er dan ook altijd zo van hier in dat ik weet van zo hadden ze het tegen mij moeten zeggen. Want, allez, dat probeer ik dan ook zowat uit te leggen, eum, ge ziet dat dat ook niet veel nut heeft.

G: Denkt ge dat, denkt ge dat mensen dat er niet veel zin meer in hebben, dat ge daar niet, dat ge die geen zin kunt laten krijgen?

S: Da gaat wel, maar ge moet al wel heel goed weten met wat ge bezig zijt volgens mij, want het is ook niet gemakkelijk dan.

G: En wat denkt ge dat een goede manier is om mensen, allez, hoe pakt gij het dan bijvoorbeeld aan bij de zus van uw vriendin?

S: Eum... ik zeg 'ge moet eens naar mij zien' (lacht)!

G: Maar misschien ziet ze u wel als een voorbeeld!

S: Nee, nee, die weet ook wel van, dat het belangrijk is om iets te halen in het leven. Ik zeg 'ik heb geen, geen, allez, geen diploma, ik ben er zelf voor nog moeten gaan studeren ná mijn school', dus dat is iets anders...

G: En denkt ge dat dat helpt? Om dat zo aan te pakken?

S: Toch een beetje. Maar ik weet zelf niet hoe dat ik het moet brengen, om het zo te zeggen.

G: Ah ja, want dat is mijn volgende vraag. Zijn er nog andere manieren om zo'n mensen tóch terug zin te laten krijgen, in school?

S: Ja, ik weet het niet eigenlijk, daar kan ik eigenlijk echt niet op antwoorden. Gewoon, dat ja, het plezier maken.

G: Ja, maar ik vind dat wel heel goed, en hoe maakt ge het plezier?

S: Er zeker tegen praten. Allez, dat ge weet van 'die heeft problemen met op te staan, die heeft geen goesting om te komen enzo', zien dat ge die zijn aandacht ergens op kunt vestigen van 'zie dees is toch eigenlijk plezier' of iets zoeken dat die plezier vindt ook aan de lessen. Hetgeen dat bij mij was, ja, theoretisch vond ik het wel plezier als ik het snapte en als ze het goed konden uitleggen, als er genoeg oefeningen over ook gemaakt worden, dat ge kunt zien van 'ah zo moet dat!' Maar het moest eigenlijk vooral te maken hebben met iets wat ge nog mee kon hebben in het leven, om het zo te zeggen.

G: Ja, dat ge de link ziet met, van 'daar ga ik nog iets mee kunnen doen'.

S: Ja, dat ge de link ziet, inderdaad, telkens hoe dat ge het uitlegt, dat ge de link ziet van 'dees is wat ik ermee kan doen, dees is wat ik nodig heb'.

G: En dat was er niet?

S: In veel toch zeker niet. Nederlands, allez, dat krijg ik al heel mijn leven, dat praat ik al heel mijn leven, dacht ik ook altijd van 'waarom moet ik Nederlands leren?' Vooral Nederlands eigenlijk.

G: Ja, waarom moet ge weten wat de PV is, moet ge weten wat het gezegde is...

S: En op zich hebt ge dat eigenlijk ook niet echt nodig (lach) om eerlijk te zijn, dus.

G: Ja ja ja. Vindt ge dat dat zo meer in vraag moet gesteld worden? Van 'waarom hebben we dat nodig? Wat we op school hebben gedaan.'

S: Ja.

G: Als ge nu ziet, allez, ik heb nu op een ASO gezeten, wij stélden dat niet in vraag he, wij blokken dat en wij blokken dat goed en wij zijn erdoor. Punt. (lach) En wij gaan naar het volgend jaar.

S: (Lacht) Mijn vriendin is ook zo!

G: Terwijl jullie, jullie, als groep van mensen, mensen die daar wel vragen bij stellen, zoiets hebben van 'Ja, waarom móet ik dat eigenlijk leren? Wat ga ik daar nu mee doen?' Misschien kunt ge in die zin zeggen dat mensen die stoppen met school wat kritischer zijn, niet allemaal he, maar een deel, daar wel vragen bij stelt van 'waarom zit ik nu een hele dag hier op school, terwijl het buiten goed weer is, terwijl ik met mijn maten plezier kan hebben'.

S: Awel ja, dat is zo eigenlijk. Dat is, alleja, ik ben dan ook ja een levensgenieter zegt mijn mama altijd, en ik wil gewoon mij kunnen amuseren, dat is ook op mijn werk. Als ik bij mensen thuis kom dan wil ik ook zien dat die hun amuseren. Allez, dat die dat ook niet erg vinden dat ik daar ben. Dus ik praat er ook genoeg mee en...

G: Ja. Langs de andere kant zou ge wel, allez, ik ben maar aan het denken he, zou ge kunnen zeggen van 'eh oké, het is niet tof op school, want ge moet dingens leren die, die ge niet interessant vindt of die ge de linken niet kunt leggen', maar is dat later in uw leven óók niet? Moet school u daar niet een beetje op voorbereiden?' Van te zeggen van ja nu in uw werk, is álles tof? Of zijn er ook dingen die ge niet

S: Nee, het feit van school is, daar behandelen ze u nog altijd als een kind om het zo te zeggen. Eh ge moogt geen klak opzetten, ge moogt, allez, geen kauwgum eten, ze verbieden u zo veel dat ge u eigenlijk een kind voelt. Ge moogt niet roken op de speelplaats, zo van die dingen. Het is puur zoals ge zelf kiest eigenlijk he, maar daar houden ze u echt kort eigenlijk. Tegen dat gij eigenlijk in een bedrijf gaat stappen of ge gaat ergens naartoe dat 'hoe, roken? Dat mag hier?' Oh, ja sorry.

G: Ge vindt dat ge daar niet op wordt voorbereid, op later?

S: Nee, zeker niet. Zeker niet op school. Allez op school, allez ge komt dan bij uw compains, allez, de mensen waarmee dat ge werkt, gaat ge er ook helemaal anders naar zien. Technisch gezien (lacht), ik ga het proberen zo voor te zeggen, van, ja, die die collega's zijn allemaal leerkrachten bij wijze van spreken, daar moet ge naar gaan luisteren, terwijl dat dat helemaal niet waar is, ge moet er gewoon goed mee overeenkomen! En dat was dan in school D wel dat ze u dat goed hebben geleerd. Ze praten met u, ze doen vanalles met u, allez, ze, dat dat is niet alleen lesgeven dat ze doen, ze komen u ook te kennen om het zo te zeggen en als ge dan in een bedrijf stapt is dat ook al veel minder erg, als ge, ja, er tussen allemaal andere oudere mensen zit enzo. Dan kunt ge al wel wat, dan dúrft ge al wel wat meer praten, ik zal het zo zeggen.

G: Ja ja, dus ge vindt eigenlijk dat leerkrachten u ook zouden moeten, allez, dat hun taak niet alleen is om alle regels te leren, maar ook om te zeggen – dat vind ik wel een mooie – 'collega's, daar moet ge gewoon goed me overeen komen', dat ge dat eigenlijk niet kunt leren op een school, want wat leert ge daar? Dat ge moet luisteren, en niet hoe dat ge kunt overeenkomen met leerkrachten.

S: Ja, dat ge moet luisteren en dat ge geen klak moogt hebben. Allez, ik zeg het maar zo, al die regeltjes dat er omtreft en...

G: Ja. Er zijn te veel regels, op school, die er niet, die niet van nut zijn voor later.

S: Nee. Ja.

G: Is dat zo?

S: Ik merk dat nu ook, vooral bij mijn vriendin. Die moet ook studeren dat het niet normaal is. Vanaf de moment dat die niest of een beetje te druk is ofzo dan wordt die buitengezet! Dat is ook ASO eigenlijk om het zo te zeggen, maar dat is dan ook weer een supergroot verschil van... dat is daar 30 keren erger volgens mij. Gewoon.

G: Misschien wel dat dat bij ASO, ik weet niet of dat bij ASO nog een beetje nuttig is omdat die later wel meer jobs gaan hebben dat die zich ook wel meer aan de regels moeten houden.

S: Ja, dat is ook wel waar.

G: Terwijl iemand in een BSO die gaat meer een job hebben dat het niet zozeer belangrijk is om altijd goed te luisteren, ik weet dat niet he, ik zeg maar iets

S: Nee nee, dat is zo.

G: en dat het belangrijker is om goed overeen te komen met iemand, dat ge eens een goed klapke kunt doen, en dat ge, ja, graag gezien zijt, dat dat belangrijker is dan 'kunt gij goed luisteren?' en 'kunt gij u aan de regels houden?'. Ja, ik zie al direct nieuwe mogelijkheden voor onderzoek (lach). Eum... ja, ik vind het wel heel tof wat ge zegt. Uiteindelijk, allez volgens u, moet ge gewoon leren hoe dat ge met mensen kunt overeen komen, en niet zozeer van 'hoe krijg ik al die dinge, alles in mijn hoofd?'.
S: Ja.

G: Maar ja, ergens is het toch ook wel, als gij bij mensen gaat en gij wilt iets installeren, willen die mensen niet alleen dat gij sympathiek zijt, he, die willen ook wel dat gij dat kunt installeren.

S: Dat gij dat kunt installeren, maar ik kán dat dan ook, dus die praktische kant dat er meer aan, allez da's die die, dat testen, allez,

G: dat doen ja

S: dat doen, dat uitleggen ook ondertussen, ik leg dat ook graag mee uit he. Allez, er zijn veel mensen die zeggen van 'ik ga u gewoon laten doen, want ik ken er toch niks van!' en er zijn mensen die dat er ook bij staan en van 'daar ken ik toch eigenlijk niks van, maar er toch eens wat mee uitleggen'. En ge ziet van, allez, ik kan dat ook goed zien aan de mensen.

G: Wat dat ze liever hebben.

S: Wat dat ze liever, allez, zonder dat ze dat eigenlijk echt moeten zeggen. Ge ziet dat of die erin geïnteresseerd zijn of niet, en als ze geïnteresseerd zijn dan begin ik dat zo wat stelselmatig mee uit te leggen, zo. Maar nee, andere mensen, ja daar kunt ge over iets anders over klappen he. Gewoon 'en wat vindt gij tegenwoordig van het weer' of ja, ja...

G: Ja, er komt veel bij kijken!

S: Iets waar ge meer van weet dat die erover zou willen klappen, om het zo te zeggen, dus. Maar al bij al, ik wil altijd wel kunnen praten, ondertussen.

G: Ja. Ge gaat niet in stilte iets zitten installeren terwijl (lach) dat de andere de krant zit te lezen.

S: Nee. Dat vind ik dan ook niet beleefd, eerlijk gezegd.

G: Van die mensen naar u toe?

S: Nee nee nee, van mij naar hun toe. Want allez, ge komt er eigenlijk in iemand zijn huis binnen om het zo te zeggen. Ge komt daar dat installeren, dan kunt ge niet gewoon rap binnen en buiten zijn, allez vind ik persoonlijk. Ge moet, dat is ook voor Belgacom uit, daar heb ik al veel gehoord dat die dat heel tof vinden van mij. Dat heb ik al veel goeie commentaar op gekregen.

G: Die mensen bellen van 'ah dat was een goeie'? (lach)

S: Nee, dat wordt altijd, na een installatie wordt er altijd gebeld naar de klant.

G: Ah echt?

S: Om te vragen 'hoe was de service?', hoe vindt ge dat die dat heeft gedaan?' Ik heb al heel veel positieve commentaar gehoord.

G: Da's ook wel tof dat ge hoort dat ze, alleja, dat de mensen content zijn van u.

S: Awel ja. Dat vind ik dan ook weer, dat geeft zo

G: dat mensen dat laten merken van 'hey Seb doet dat goe!' en dat die u ook veel kansen geven. Als ik dat naar school trek, misschien kwam dat daar iets te weinig aan bod van 'ah Seb, dat en dat kunt gij allemaal wel goed!'

S: Ja.

G: Maar dat waren bij u soms zaken die dan op school niet (lach) dingje zijn.

S: Dat zeiden ze van op school dat ik dat wel goed kon, maar dat kan ook wel.

G: Ik probeer maar een beetje he...

S: Ja, ja, maar da's goe! (lach)

G: Ik heb nog 1, allez, tenzij dat gij nog iets wilt vertellen? Zou ik graag zo'n vraag stellen die heel hypothetisch (*veel te moeilijk woord!*) is. Maar ik vind die heel boeiend omdat dat soms heel toffe antwoorden eruit komen. Dus eigenlijk wil ik u vragen om zo ruim mogelijk te denken en u in te beelden dat gij minister zijt van onderwijs, of dat gij verantwoordelijke zijt van onderwijs van 't stad Antwerpen, het doet er niet toe, maar echt iemand heel belangrijk die veel te zeggen heeft over het onderwijs. En gij krijgt heel veel geld dat gij moogt iets veranderen aan hoe dat het school in elkaar zit. Wat dat gij daar zou veranderen.

S: Mmm...

G: En ge moogt daar efkes over nadenken, want da's niet zo gemakkelijke vraag.

S: Nee!

G: Dat gaat over van 'ik zie – dus gij – ik zie dat dit niet goed gaat en dat zou echt wel veranderd moeten worden'.

(Stilte)

G: Komt er iets? Of vindt ge dat...

S: Ja, da's zo, een beetje

G: Ja, zeg maar.

S: Ja, ik weet het nog niet direct ze. Maar ik kan u er zo al een antwoord op geven hoor. Ik zou weer, dat sociale aspect nemen, gezien dat de leraren iets kunnen geven aan hun leerlingen. Allez, op de een of andere manier zo.

G: Dus iets sociaals kunnen geven.

S: Ja.

CLX

G: Hoe bedoelt ge? Praat maar, ik vind het al goed (lach).

S: Allez da's zo... Da's nu maar belachelijk he (lach), puur eigenlijk een voorbeeld dat ik geef, pak nu bijvoorbeeld een snoepje kunnen geven als ge het goed hebt gedaan, bij wijze van, zo'n beloningssysteem bij wijze van spreken.

G: Dat vindt gij dat ze meer in het onderwijs zouden moeten zetten.

S: Technisch gezien helpt dat echt volgens mij heel goed. Dat is nu echt belachelijk met een snoepke ofzo maar

G: Nee nee, maar het gaat eigenlijk over het belonen van als ge iets goed doet dat ze het laten merken.

S: Ja. Da's zoals bij honden, om het zo te zeggen. Ge gaat ook bij een hond zeggen van 'ge hebt dat goed gedaan, ge krijgt een snoepke'. En ge zult zien dat die dat erna ook... beter zal doen. En ik vind persoonlijk om zo'n beloningssysteem dat zou wel goed kunnen helpen. Wij hebben dat vroeger in de klas gehad bij een leerkracht moesten wij een hele week braaf uw best doen. En dan ging die uiteindelijk, ging die met heel de klas laten bijeenzitten voor te, met heel de klas die moesten dan allemaal tesamen bijleggen van 'goh die heeft dat eigenlijk wel goed gedaan' en dan werd er zo iemand verloot tot koning van de klas.

G: Ah echt? En in welk jaar en klas was dat?

S: Dat was in het vierde.

G: Het vierde

S: Nee het vijfde, het vijfde. Dan zat ik in school D.

G: Ah ja! Dus wacht he, ge moest u aan bepaalde afspraken houden? Of hoe ging dat?

S: Ja inderdaad bepaalde afspraken houden, goed de les voortzetten eigenlijk en van al die dingen, zien dat ge, alle, altijd uw huistaken bij had, ditte en datte, en al degenen die dat goed deden, het feit is ook, ze brachten mee de klas er mee in, dus de klas had er mee inzeg over wie dat mocht doen, en zo kon de ook op het einde van het jaar, alle, het einde van het jaar is iedereen eens koning van de klas geweest. Dus dat was ook wel heel tof.

G: Zeg en hadden jullie leerlingen mee inspraak in welke afspraken dat ge u aan moest houden?

S: Ja!

G: Ja, dus de eerste keer komt ge samen

S: Dus uw klak opzetten mochten wij, da's zelfs afspreken dat wij dat wél mochten doen.

G: Ja, dat was niet het overtreden van een afspraak.

S: Da's geen, voila ja, zo van die dingens. Hetgeen dat gij van zei van 'dees vind ik wel belachelijk', dan zei die ook van, die ging er heel efkes over nadenken van 'eigenlijk, ja, technisch gezien hebt ge wel gelijk eigenlijk' dus we zullen dat ook doen.

G: Dus die kwam - ik vind dat een keigoede tip dus ik wil die helemaal kunnen snappen – die kwam af met een blad? En dan hadden jullie inspraak van 'wij, dit en dit vinden wij oké, en dit niet'.

S: Ja.

G: Ahja. En ge kon ook nieuwe dingen toevoegen?

S: Ja. En bijvoorbeeld ook, die leerkracht mochten wij ook gewoon met haar voornaam aanspreken. Da's ook alweer dat sociale. Ik zeg het, school D vond ik daar heel goed in. Dat was echt een, voor mij toffe school en als ge daar, ge voelt u er niet... als leerling gaande om het zo te zeggen, ge voelt u tussen ook al vrienden.

G: Mag ik, waart ge direct al lid - was ik aan het denken toen ge begonnen waart - voor het sociale?

S: Ongeveer.

G: Allez, ik vraag het omdat ge de vergelijking maakt met een hondenschool

S: (lach) Da's maar een voorbeeld.

G: Nee, zijt ge toevallig bezig nu met een hond te trainen ofzo?

S: Eum ik doe dat heel de tijd, ik ben een heel zware dierenvriend. Ik hou van alles wat... dierachtig is enzo.

G: Ah oké, ge zijt daar sowieso al mee bezig.

S: Ik ben er sowieso heel veel mee bezig.

G: Dan weet ik van waar het komt. Ah ja ja. 't Is niet dat ge iets hebt gezien op nieuws of dat ge iets hebt meegemaakt deze week dat ge dat voorbeeld geeft...

S: Nee, ik ben altijd al heel veel met beesten bezig. Ik ben... constant ook honden aan het trainen. Eum, wij hebben thuis een chiwawa rondlopen, dat is nu niet echt mijn ding van honden, maar ik heb die ook al zo getraind dat die achter mij blijft lopen zonder leiband of iets, die blijft gewoon achter mij lopen. Als die heel efkes weg gaat, ik moet gewoon fluiten en dan staat die direct terug.

G: En denkt ge dat leerlingen ook zo te trainen zijn?

S: Tuurlijk! Nee, zeker! Dat hangt er ook weer van af hoe veel tijd ge erin kunt steken. Dus dan komt dat aspect weer naar boven van in school D in het zesde dat ik altijd bijna van dezelfde leerkracht ook les kreeg. Dat was ook, ik kan mij inbeelden in een ASO dat dat ook heel moeilijk is aangezien dat ge allemaal verschillende vakken en richtingen hebt.

G: Ja ja ja. Oh ik vind het echt een tof idee dat beloningssysteem. Maar ik denk dat dat niet veel wordt gedaan omdat men ervan uit gaat van 'ja, ge moet u aan de regels houden, we gaan u daar niet voor belonen, want ge moet dat doen'.

S: Inderdaad!

G: Maar ge zou dan kunnen zeggen als het dan niet lukt, om u aan de regels te houden, misschien moet ge dan extra moeite doen om u wél aan de regels te houden.

S: Ja, en dan nog maakt dat dat de klas, allez, dat het naar school gaan veel toffer gewoon, vind ik persoonlijk.

G: Dat sociale? Of dat beloningssysteem.

S: Dat sociale, dat beloningssysteem en dat sociale, allebei zo'n beetje. Dat maakt alles zo veel toegankelijker, allez, toegankelijker dat klinkt zo weer zo raar, maar gewoon, ja ge voelt u meer op uw gemak, ge voelt u meer thuis en ge herkent, allez, ge leert een band te krijgen met die leerkracht dus ge gaat er respect voor krijgen eigenlijk, en dan gaat ge ook minder stoten uithalen, omdat ge weet van 'zie, da's een goeie leerkracht, waarom zou ik dat nu doen?'

G: Ja zeker...

S: Zo van die mensen die moesten maar 1 keer tegen mij zeggen van 'zeg, zijt nu eens rustig' en dan wás ik ook rustig. Maar dan hebt ge ook andere leerkrachten die er zeggen van '(roepend) hey! Ga ge nu eindelijk eens rustig zijn!'. Dan voelt dat eigenlijk, allez, persoonlijk, dan.

G: Ja ja ja ja. Ja het helpt als ge een band hebt met uw leerkracht, als ge die graag hebt, dan gaat ge er wat makkelijker naar luisteren en doen wat die

S: In plaats dat die op u ligt te roepen en dat heeft... In het vijfde hadden wij ook wel een leerkracht die dat heel streng was, maar die was dan ook weer dat sociale en die betrok ook al zijn 'en hoe was uw weekend? En goe gezopen' enzo, allez zo van die dingen. Die kon ook overal wel goe mee over praten enzo. En dat was wel een hele strenge. Dus 'k zeg, dat strenge dat kán er ook wel allez inzitten als ge weet over wat ge...

G: En dat strenge had dat ook iets positief? Voor u of voor de klas?

S: Iedereen was stil.

G: Ja.

S: Ge had niet veel... dat de leerlingen onderling met elkaar praatten. Dat was ook een praktijkvak, vooral. De... iedereen hield zijn eigen gewoon bezig met zijn ding. Dat vond ik dan wel het jammere eraan, aangezien dat ge niet veel mocht praten enzo, eum, ge kunt beter tesamen een paar leerlingen bijeen zetten dat die dat tesamen leren in plaats van het allemaal afzonderlijk zelf te doen, vind ik persoonlijk. Ge hebt veel leerlingen die dat er ook beter leren als ze het zelf alleen leren. Mijn vriendin moet ik dat niet vragen van 'zal ik u meehelpen?' want die, die gaat dat toch niet kunnen, dus alleja. Hetgeen ik bij mijn vriendin al wel gevonden heb, is dat ze mij mag over-, allez, dat ik haar mag ondervragen of dat ze het gewoon tegen mij mag uitleggen. Da's ook al gemakkelijk omdat ge dan het al voor iemand hebt gestaan, om het zo te zeggen. Maar ik ben eigenlijk nog altijd bezig zo met schoolingen om het zo te zeggen. Da's eigenlijk wel.

G: Via uw vriendin?

S: Via mijn vriendin dan, en ik help ook het kleine zusje. Da's nog een kleiner zusje. Eum, die help ik ook heel vaak gewoon met haar huiswerk, want da's nog Frans, het Frans dat ik nog kan, dus... dat ik in het vierde nog heb gekregen enzo, dus dat kan ik nog wel een beke met helpen.

G: Oh tof! Hebt ge zo nog andere tips, buiten dat sociale, dat ge nog aan denkt? Ik vind het ook opvallend dat, allez, het is eigenlijk de eerste keer dat ik erbij zeg van 'ge kunt veel geld krijgen, als minister van dinge', en toch geeft gij geen voorbeeld dat met geld te maken heeft. Gij geeft een voorbeeld van gewoon, het is hoe ge doet tegen uw leerlingen en hoe dat ge die benadert dat dát eigenlijk voor u een vernieuwing zou kunnen zijn, of iets nieuw.

S: Ja, eigenlijk bij mij heeft het ook niet veel met geld te maken. Ik denk daar ook niet veel over na, want.

G: Ja. Ge zou ook kunnen zeggen van 'de aula's, de lessen - hoe noemt dat - de klassen zijn te groot ofzo of het materiaal is kei verouderd ofzo, maar dat ziet gij niet in als

S: Nee, zeker niet.

G: iets wat u minder op school houdt.

S: Nee, zeker niet. Uw klas dat heeft er toch niks mee te maken van hoe dat ge les krijgt. 't Is eigenlijk de leerkracht dat het geeft, dat ik vind dat hij moet doen. Die moet er, alleja...

G: Ja, ik vind het heel ding, ik vind het heel boeiend. Hebt ge nog iets dat ge wilt vertellen?

S: Nee, ik ga eigenlijk, sorry, eens heel efkes naar mijn tijd zien, want ik heb ook nog met mijn vriendin afgesproken.

G: Ja doe maar!

S: Ja, half twee, dan zou ik wel...

G: Ja da's goed. Ik heb nog wel iets dat ik zou

S: Ik vind dat wel ambetant dat ik

G: Da's helemaal niet erg. Nee, want (lachje) het is al lang dat we aan het praten zijn. Ik wil nog juist die vragenlijst invullen en da's op 1 minuut gedaan.

S: Oké da's goe. Ik heb, dees is dan ook iets weer dat ik van mijn ADHD heb, ik ga het er maar bij zeggen. Ik mocht ook nooit kleermakerszit zitten.

G: Op school?

S: Op mijn stoel ja.

G: Ah ja.

S: En dat helpt voor mij heel zwaar om stil te zitten!

G: Ah echt?

S: Ja. Dus anders zat ik ook heel de tijd rond te bewegen enzo, maar als ik op mijn kleermakerszit zo zat dan kon ik wel rustig blijven zitten, maar ik heb al leerkrachten gehad die mijn voeten aan mijn stoel hadden vastgetaped enzo omdat ik dat niet zo stil kon zitten en dan hadden ze op mijn mond plakband gedaan enzo, allez dat voedt dat eigenlijk alleen maar want dan zit ik met die plakband op mijn mond 'mmmm!'

G: Dan wilt ge

S: Ja, voila!

G: Ah ja ja.

S: Ja, (lach) ik heb veel meegemaakt!

G: Aan de andere kant kan ik wel inbeelden dat een leerkracht zoiets heeft van allez, waarom zit die nu in kleermakerszit? Dat is, ge zijt dat niet gewoon in een klas. En da's een beetje gek, want eigenlijk, als ge erover nadenkt, waarom moogt ge niet in kleermakerszit? Er is geen enkel goede reden te bedenken. *[Niet nodig om mijn mening hier te zeggen! Trouwens er zijn wel goede redenen zoals bloedsomloop.]* Dat is zo een gewoonte van iedereen zit... met zijn benen naar beneden, ja. En ja, da's zo gek.

S: En ja, ik heb dat altijd ook al gehad... heel raar. Ik zit ook altijd zo, gewoon 1 been zit sowieso onder mij. Daar kon ik ook nooit

G: Misschien omdat ge er dan mee kunt trappen zonder dat dat gezien wordt?

S: Nee, nee. Als ik zo zit dan doe ik dat zelfs niet.

G: Ah ja.

S: Dan (lach) zit ik gewoon stil, maar als ik zo zit dan begin ik wel met mijn benen te spelen. Da's iets heel raars.

G: Ja... ja, ADHD is iets raars he (lach).

S: Ja, mijn vriendin vindt dat ook dat ik, dat dat heel raar is dat ik niet kan stilzitten. Ik kan, ik kan er ook niet in vatten, ja zo.

G: Ja, op zich, da's geen slechte eigenschap he, allez, ik vind dat eigenlijk zelfs positief, omdat ge zegt van 'ik wil heel de tijd verder doen en wil er vanalles...'

S: Ja, ik vind dat ook, ik vind, ik ben ook zo in mijn vriendengroep zelf organiseer ik ook heel veel. Ik gebruik facebook voor altijd ergens een planning, allez, iets te plannen voor bijvoorbeeld naar de Ardennen te gaan om daar een huizeke af te huren met iedereen enzo. Die dingen zo. Allez, ik kan ook niet stilzitten. Ik heb ook nog maar 1 maat van mij waar ik van weet, da' s de Ernesto, da's een Chileen, maar die is dat ook niet gewoon van tv te zien enzo, die moet ook altijd bewegen, die moet ook altijd sporten enzo, en da's de eerste dat ik altijd bel. Dan beginnen wij dingen af te spreken en... dan komen er zotte ideeën uit soms.

G: Oh tof!

S: Ja, da's wel tof. Die, da's er ene die dat ook wel goe bezig is in het leven. Die is een cursus aan het volgen voor kinderbegeleiding, die heeft ook zijn school niet afgemaakt.

G: Ah een jongen in de kinderbegeleiding? Da's goed he!

S: Ja, maar die heeft zo opleiding voor jongerenkampen gevolgd en die is nu bezig in een interimkantoor. Daar is die voor aan het werken nu. Dus als algemene manager zoiets van... benoemd geweest zijn ofzo. Maar die had ook geen getuigschriften enzo. Ik zeg het die heeft geen diploma gehaald of niks. En die is ook zo, 1 die hetzelfde volgens mij als mij heeft meegemaakt, da's ja.

G: Ja, ik zou zeggen, als ge hem eens wil vragen of hij een interview?

S: Ja, ah ja! Ik zal dat zeker eens... Maar ik zie hem nu niet meer zo heel vaak.

G: Of als ge, ja ik weet niet of ge zijn nummer zomaar moogt doorgeven, maar ge moogt mijn nummer altijd

S: Die heeft geen nummer.

G: Ah oké! (lach)

S: Die heeft dat nog nooit gehad. Die heeft geen GSM, die komt altijd gewoon hup in de spots, zo. Zeker als het goed weer is vindt ge die altijd in het park, komt ge die daar sowieso tegen. Die is daar aan het lopen een hele dag, of die gaat er naar mensen van 'kom we gaan shotten' of... dat is er echt ene die

G: Ja, als ge hem eens zou zien...

S: Ja, zeker!

G: Ge moogt altijd zeggen dat ik nog mensen zoek. Ook als ge nog meisjes zou kennen, want ik heb eigenlijk het gevoel dat jongens makkelijker is als, misschien ook omdat er meer jongens stoppen, ik weet het niet, ik heb al meer moeite gehad om meisjes te vinden als jongens.

S: Ja. Ja, dat kan ik mij zeker inbeelden.

G: Ge moogt mijn nummer altijd doorgeven of mijn mailadres. Of als gij het aan mij geeft, dan contacteer ik ze wel.

S: Ja! Ja, da's goe.

G: Ernesto, de Chileen. Nee, ik wou zeggen, als die kinderbegeleiding doet dat dat wel goed is, want er zijn eigenlijk veel te weinig mannen in de kinderbegeleiding.

S: Ja, da's gewoon omdat dat zo'n hele vlotte gewoon is he.

G: Ja da's echt, da's eigenlijk heel belangrijk. Het is jammer dat er niet meer zijn. Allez, da's nu als pedagoog (lach), vanuit mijn opleiding dat ik dat zeg... maar ça va. Geef het maar door.

S: Ja, zal ik zeker doen.

G: Nog effe snel, (invullen document 'Vragenlijst schoolloopbaan')

Interview 08: Ben

Datum: 25 februari 2012

Aanwezigen tijdens het interview:

- Interviewee: Ben (B) Ik ben met hem in contact gekomen via de zorgleerkracht van een school waar mijn zus stage heeft gedaan. Ben is de broer van Seb.
 - Interviewer: Gytha (G)
-

Het interview met Ben is bij mij thuis doorgegaan.

G: Eigenlijk wat voor mij het belangrijkste is, is te weten komen wat jij hebt meegemaakt, ervaren dus op school, in 1 van uw scholen of in alle scholen, en dat ertoe bijgedragen heeft dat jij gestopt zijt. Ik denk dat jij zelf wat moet zien of jij het per school wilt bespreken of dat ge zegt van ja, die school daar zie ik wel echt in van dát was daar wel belangrijk. Dat ligt eigenlijk een beetje aan u.

B: Ik heb geen idee (lacht verontschuldigend).

G: Ge hebt geen idee. Eum, misschien kunt ge gewoon in het algemeen, gewoon, vertellen hoe dat het was voor u om op school te zitten.

B: Ik vond dat altijd wel plezant, school enzo, omdat dat ja... er was altijd wel een toffe groep enzo waar dat ik bij zat, maar... ge had altijd zo dat leerkrachtgedoe en en zo flink zijn in de klas en dit en dat en, en dat was niet echt mijn sterke kant. Eum, ik had heel vaak discussies met leerkrachten, dus.

G: Ja. En dat leerkrachtgedoe, wat bedoelt ge daar mee?

B: Zo eum 'zit', 'in de rij gaan staan', 'flink dit doen', 'flink dat doen', huiswerk, taken maken, al die dingens.

G: Dat flink zijn... dat ging u niet goed af.

B: Ja, in zekere zin wel, maar... eum, zo vooral leerkrachten dat hun functie misbruikten, in de zin van zo meer macht proberen uit te stralen als dat ze hebben... dat was hetgeen waar ik mij niet goed mee kon vinden.

G: (Sleutelwoorden aan het opschrijven) Amai, da's al heel veel dat ge ineens zegt. Ik ga proberen wat dieper op in te gaan op wat ge mij vertelt. Eum... dat leerkrachtgedoe, dat was dat flink zijn enzo, en dit doen en dat doen, ge zei 'soms lukte dat wel dat flink zijn, en soms niet'.

B: Ik had leerkrachten waar dat ik heel goed mee overeen kwam, en dan had ik ook geen probleem met opletten en dit en dat. En... als dat een interessante les was dan kon ik mij er ook wel in vinden van... normaal te gedragen in de klas. Maar... ik had andere leerkrachten die dat van dag 1 eigenlijk het al in mijn ogen naar de kloten hadden gedaan (lachte).

G: En kunt ge daar een voorbeeld van geven?

B: We hebben een leerkracht gehad van Frans in school C en dat was al de eerste dag al direct begon die tegen mij ambetant te doen en dit en dat, en ja... dat is er nooit meer met goed gekomen (lachte).

G: En wat deed die dan, als die ambetant deed?

B: Eum... iedere keer, allez, als heel de klas aan het praten was en ik begon 1 woord te zeggen dan kreeg ik eum... allez, naar mijn voeten om het zo te zeggen.

G: Ge voelde u daardoor geïrriteerd?

B: Niet persé geïrriteerd, want ik... haalde ook wel het bloed onder die zijn nagels vandaan, maar eum, dat was gewoon, die, die, ja die persoon lag mij gewoon niet. Als leerkracht niet, als als... individu niet, dat was gewoon ja.

G: En... is er geprobeerd om daar iets aan te doen ofzo?

B: Ik heb er een aantal keren in privé mee gaan praten enzo en... af en toe kwamen wij ook wel overeen dat ik dacht 'allez, nu verschiet ik er toch van', maar uiteindelijk was dan, da's ook zo... onbewust in groepsverband gaat ge toch zo een beetje extra uitlokken en doen en dat had er ook wel mee te maken. Als ik alleen met hem was, da 'k wel iets normaler kon doen, maar (lachje).

G: Maar dat ging dus niet. Eum... dus ge zei, bij sommige leerkrachten ging het wel goed, bij andere niet. Hing dat wat samen met hun vak?

B: Nee, niet persé.

G: Niet persé.

B: Dat was gewoon, ja, tóffe leerkrachten en dan vond ik dat allemaal plezant in die klas en leerkrachten dat u iets toelaten, dat ge eens moogt babbelen of dat ge eens iets moogt doen. Daar had ik het iets meer voor dan voor van die... mensen dat streng willen zijn en en...

G: Ja. Dus ge zei, ja als ik iets meer mocht doen, daar had ik het iets meer voor, eum... terwijl leerkrachten die wat meer discipline eisten en wat meer 'opletten' en 'doen wat dat ik zeg' vroegen, dat ging niet, daar kon ge niet mee weg.

B: Nee.

G: En was dat in álle scholen zo? Of was dat in sommige scholen meer als in andere scholen?

B: Nee, dat was eigenlijk over het algemeen in alle scholen. Dat was eum, ik had altijd wel op 1 of andere manier ruzie met mijn leerkracht zedenleer en geschiedenis, maar da's gewoon ook omdat dat ja, ik ben gewoon tégen het feit dat ge die vakken moet leren in school dus ja dat...

G: En hoe was dat dan voor u als ge dat... ja, moest leren terwijl ge daartegen waart?

B: (lachje) Om eerlijk te zijn, ik heb daar nooit echt voor geleerd.

G: Ahja. En wat voor gevoel gaf dat u als ge bijvoorbeeld daarvoor in de les moest zitten?

B: Het irriteerde mij gewoon al die geschiedenisdingens. Ik vind dat misschien interessant, maar niet op de manier waarop dat in school gebracht wordt. Eum, als ik op discovery channel iets zie over vroeger vind ik dat interessant, en als ge dan ziet in school dat ge moet leren over weet ik veel wat dat vroeger is gebeurd 'den dieje heeft een steen verzet en daardoor kunnen wij nu in een boot' alleja, die dingens dat vind ik niet, alleja.

G: Ja, ge snapte niet goed voor wat ge moest leren. En was dat bij andere vakken dan minder?

B: Eum... ja.

G: Ja.

B: Interessante vakken. Niet allemaal natuurlijk, maar.

G: Dus die discipline, dat was niet dat dat voor andere vakken ook zo zou meespelen. Of heb ik dat verkeerd?

B: Nee. Dat was vooral bij leerkrachten dat heel veel discipline eisten, dat ik dat niet kon... Allez, ik kón dat wel, maar, ja, ge zijt jong en ge doet dat niet.

G: En kan je mij dat wat meer uitleggen waarom je dat dan niet wou doen?

B: Een beetje rebels zijn vooral en, en het gevoel hebben dat je er tóch komt, of je er moeite doet of niet. Dat had ik ook vooral.

G: Ja. Dat vind ik wel iets goed. Je had het gevoel dat je er tóch kwam.

B: Ja.

G: Kunt ge daar nog iets meer over zeggen?

B: Ja, eum... ik heb van het eerste tot het derde, allez van het tweede tot het derde, oké nu klinkt dat niet lang, maar dat léék lang, heb ik gewoon, ja, met mijn handen omhoog, om het zo te zeggen, door die jaren gelopen omdat ik gewoon... ik ben, ik kan heel snel dingen oppakken, maar... als dat mij niet interesseert dan gaat dat niet. Maar ik heb, ik had toen een hele goede leerkracht voor mechanica en voor elektriciteit, en dat waren mijn hoofdvakken. En dat was gewoon, dat was een kei toffe, die allez, ik praat er nu nóg mee met die leerkracht, dus eum. En ja, dat was gewoon, ik moest er niks voor doen, wij hadden testen, ik kon die allemaal nog voor ik ernaar had gezien, dus...

G: Ahja. Dus het was eigenlijk te gemakkelijk voor u?

B: Ja.

G: En hoe was dat dan voor u om in de klas te zitten, met dat gevoel van 'ik kom er hier toch'.

B: Ge begint andere dingen te doen.

G: Vertel.

B: Ja, op den duur was ik met een vriend van mij, gewoon heel de tijd ons aan het amuseren en aan het doen. Toen kon ge nog op het internet gratis op school, dan zaten wij heel de tijd gewoon met de GSM op het internet.

G: Amai.

B: Maar dat was eum, dat was niet in het tweede en in het derde. Dat was erna.

G: Dat was erna.

B: Het vierde beroeps en het vijfde beroeps en het vierde handel en het vijfde informatica. Dat was eigenlijk een beetje de rebel uithangen en het school platleggen, alle computers uitschakelen...

G: Ah, dat was dat ge ook waart binnengeraakt op de KUL of? [Bij het invullen van de geïnformeerde toestemming had Ben gelezen dat ik student aan de KULeuven ben en verteld dat hij eens is binnengeraakt op de website en daar iets op veranderd had.]

B: Nee dat is, dat was met de avondschoon.

G: Ah (lachje). Dus ge had gezegd 'ja ik had het gevoel dat ik er tóch kwam'. Is dat een gevoel denkt ge dat op dat moment belangrijk was? Of waren er andere dingen dat ook nog belangrijk waren toen op school.

B: In, ik had tóen, hoe nonchalant dat het ook klinkt, had ik het gedacht van dat school niet echt belangrijk is. Omdat dat, allez, ik ging er meer naartoe om mij te amuseren en ik vond dat gewoon een plezante tijd omdat dat zo wat... hangen was en doen. Ik zat er niet voor... op te letten (lachje).

G: Oké. Ge had het gevoel dat school niet belangrijk was. Hoe komt dat ge dat gevoel had?

B: Omdat dat gewoon, ja, ik weet dat niet, dat was gewoon... eum... ja... Ik weet dat niet! Langs de ene kant iedereen vertelt u wel altijd 'da's belangrijk' en dit en dat, maar ik had gewoon zoiets van 'ik amuseer mij hier wat, ik doe wat ik wil, eum, ik vind het plezant gelijk het nu is', dus ja, dat was allez.

G: Hoewel ge dat hoorde van verschillende mensen?

B: Ja, iedereen zegt dat altijd he, van ge moet

G: Ja, en wie is 'iedereen'?

B: Ouders, grootouders, familie, dit en dat.

G: Ah ja. Maar zij konden u daar niet van overtuigen.

B: Niet echt (lachje). Allez, de laatste keer als ik... mijn accident heb gehad en naar handel ben gegaan enzo, toen was ik heel goed begonnen. En dan, eens dat ge terug in die routine zit van 't school dan zijt ge terug vertrokken he dus...

G: Ah ja ja. Dan was het terug allemaal plezier en... het gevoel dat ge er toch kwam. En... ik vind dat wel zot, gevoel dat school helemaal niet belangrijk was, was dat dan een gevoel dat gij alleen had of denkt ge dat er toen nog wel meerdere mensen dat gij toch mee optrok dat gevoel hadden?

B: Ik denk dat ik vooral dat gevoel overbracht naar de ander (lacht), dat dat... Dat was ook zo, als ik nu efkes kijk naar de laatste jaren dat ik op school zat, ik was twee, drie jaar ouder als de rest van mijn klas en dat was zo ja, ik kwam er dan binnen, iedereen keek dan op naar mij, die mannen reden just met de brommer, ik kwam daar aan met de auto, dus dat was wel, allez, ik denk dat ik toen vooral naar mijn klas toe overtuigd heb dat het school niet echt 100 % belangrijk is.

G: Ah ja ja. En hoe kwam dat dat ge dat gevoel dan had? Weet, kunt ge, hebt ge daarover nagedacht?

B: Omdat, ik ken heel veel mensen die dat geen diploma hebben en tóch een school *préke* [loon] hebben, eum, ik werk nu ook, ik heb ook een heel, allez, ik mag zeker niet klagen dus eum, ja. Langs de ene kant is een diploma belangrijk omdat ge dan, dan zijn ze verplicht om u meer te betalen, maar als ge een beetje moeite doet en ge weet waar dat ge moet gaan kloppen, dan komt ge er ook, dus.

G: Dus eigenlijk vindt ge het nog altijd niet zo belangrijk, school. (Lach) Maar ge moogt dat zeggen he.

B: Ja... ik doe nu avondschoon en dat vind ik wel heel belangrijk omdat, ik ben er ook heel veel mee bezig en dat interesseert mij ook hetgeen ik nu doe.

G: Waar zijt ge nu mee bezig?

B: Informatica. Dus dat is eum programmeren enzo.

G: Ja.

B: En nu vind ik dat gewoon, omdat ik eum, ik ben er ook heel veel mee bezig en elke minuut dat ik vrij heb ben ik eraan aan het denken en...en... da's ook iets dat mij... allez, interesseert.

G: Ja, sowieso dat dat dan beter gaat. Ziet ge grote verschillen avondschoon en school – middelbare school?

B: Ja. Ze-ker.

G: Kunt ge die mij vertellen?

B: Da's eum... In avondschoon wordt ge direct meer volwassen behandeld. Het is niet als gij eens telefoon krijgt in de klas dat ze uw GSM gaan afpakken, da's gewoon, ge gaat efkes buiten staan of ge pakt uw telefoon op als dat... dringend is. En ge zijt ook iets vrijer. We hebben... eum... pauzes genoeg wanneer dat we willen, als ge zegt 'ik ben efkes weg' dan zijt ge efkes weg, als ge eum kwartierke later komt dan komt ge een kwartierke later, ge moet dat nu niet elke keer gaan doen, maar da's niet dat er problemen over worden gemaakt.

G: Goe! Zijn er zo nog verschillen?

B: De leerstof is wel... meer bijeengekropt om het zo te zeggen.

G: (lach) Wat bedoelt ge daarmee?

B: Dat er op een hoger niveau wordt uitgelegd. In, in... in het middelbaar gaan ze eum vijf lessen doen voor eigenlijk iets uit te leggen dat dat hé 'hoe moet ge een patat in twee snijden'. In de avondschoon zouden ze u dat op een kwartierke [onverstaanbaar]. Da's hetgeen dat ik bedoel.

G: Het is moeilijker eigenlijk.

B: Het is meer ineens. Dat zijn in blokken van vier uren, en als ik naar de avondschoon ben geweest en ik kom thuis, dan moet ik toch wel zo efkes denken van 'wów, wát hebben wij nu juist allemaal gedaan?'.

G: En het is, allez, ik weet dat niet, ik ken dat niet, is het misschien, moet ge dat voorbereiden ook? Voordat ge gaat?

B: Ge zou dat moeten. Ze zeggen een vier uur ginder is nog eens vier uur thuis. (Trekt een schuldig gezicht)

G: Maar dat komt er niet van (lach)

B: (lach) Nee. Ik ben al blij dat ik eum over de hele lijn nog redelijk veel ben geweest. Ik vind dat wel belangrijk, maar als ge dan thuis zit en ge zit goed en ge moet naar de avondschoon en er is juist iets goed op de tv, ja.

G: Goe, ziet ge nog verschillen tussen de avondschoon en het middelbaar?

B: Ik dóe het ook liever.

G: Ja, en hoe komt dat?

B: Dat weet ik niet, da's...

G: Nee?

B: Ik weet het niet... De rést is ook volwassener, da's een, allez, intelligente gesprekken dat ge kunt voeren, eum, da's niet zo van '(juicht) die heeft een scheet gelaten!'

G: (lach)

B: Allez, zo'n dingen. Oké ja, er wordt misschien ook wel mee gelachen, maar da's dan (lacht)

G: op volwassener niveau (lach)

B: Eum, maar ik vind, da's zo on- ja, in school bekijkt ge uw leerkrachten zo echt als leerkrachten. En in de avondschool had ik meer zoiets van da's gewoon een gast dat er staat dat er iets komt uitleggen aan ons en wij zijn zo flink om te luisteren naar wat dat die uitlegt. Da's niet, allez... en ook, constant mopkes aan het maken en aan het doen en aan het lachen, maar op een serieus niveau, en uiteindelijk kwamen wij er wel en wij zagen wat mij moesten zien.

G: Uhu. Goe. Ik zou graag wat dieper ingaan op die verschillen dat ge ziet tussen avondschool en middelbare school, als ge dat goed vindt. Het eerste wat ge zei is dat ge veel volwassener wordt behandeld. Hmm, hoe is dat voor u, om volwassen behandeld te worden?

B: Beter als eum gelijk een kindje he. Da's gewoon ja, eum, volwassen, ja, ge moogt wat meer, ge kunt al eens iets zeggen, ge kunt een discussie aangaan zonder dat die wordt afgewimpeld, om het zo te zeggen... Ik hou van discussiëren (lacht), ik kan, ik zou dat uren kunnen doen, en vooral met mensen die zo volledig het tegenovergestelde denken van mij, dus. En dat gaat ook op de avondschool, er is ruimte voor, er is, er is plaats voor voorzien om het zo te zeggen, allez, dus dat vind ik eum

G: Was daar in het middelbaar geen plaats voor?

B: (Zucht) Ja, eens een keer in het jaar tijdens Nederlands ofzo was dat zo wel, een debat dat ge moest voeren of weet ik veel wat, dat was een van de plezantste dingen die ik heb gedaan. Ja, allez, er was ook wel, maar ik, ik ging constant discussies aan met leerkrachten en... dat was heel de tijd dat ik dan ja, wist dat ik gelijk had terwijl iedereen wist dat ik gelijk had en ja, dan de leerkracht blijven doen, allez, niet afgeven.

G: En wat voor gevoel gaf u dat dan? Om zo discussies te starten?

B: (Enthousiast) Ik vind, ik vind dat kei tof! Ik zou dat echt, ja, dat vind ik bangelijk.

G: En voor wat is dat zo bangelijk?

B: Omdat ik dat gewoon tof vind, ik, ik, ja... Ik heb een heel aparte denkwijze over al die dingen en ik weet dat, als ik lang genoeg mijn uitleg kan doen dat ik andere van mijn denkwijze kan overtuigen en da's zo... Ja, ik vind, ik vind dat echt heel plezante...

G: Omdat ge weet dat ge daar goed in zijt.

B: Ja, ja! Ook wel.

G: Ik weet het niet he.

B: Ja, ik ga niet zeggen dat ik er goed in ben, maar ik weet niet, ik vind dat plezant omdat da's, ja, ge zijt er veel met bezig ook he, als ge der, allez, da's zoiets, da's intens voor uw geest he, zo discussiëren.

G: Ah ja ja. Ge vindt dat wel tof om na te denken?

B: Ja. Ja.

G: Wel ja, ik vind dat wel gek dat ge dat zegt van dat ge dat op school eigenlijk niet kón doen, of niet wou doen?

B: Ja, dat ging wel, maar... Als ik op de avondschool een discussie aanga, dan... stopt die niet totdat die is uitgediscussieerd. In 't school was dat gewoon van 'we gaan door naar het volgende' of 'we gaan dit doen' of 'we gaan dat doen' en... dat vind ik niet tof.

G: Ah ja ja. En ge vond dat dan gewoon niet tof om, of gaf u dat ook nog andere gevoelens? Als gij zo'n discussie wilde starten en die leerkracht ging daar niet op in, zei die 'ja sorry, maar we moeten nu naar het volgende'...

B: Ja, als die dat zo zouden zeggen dan zou ik daar geen probleem mee hebben, maar dat was meestal op een andere toon dan van u.

G: Ah ja. En wat voor een toon was dat dan?

B: Ja, gewoon, ja, ik eum, op een of andere manier geraakte ik altijd bekend in al die scholen, en ze deden ook wel specialer naar mij toe dan, allez, in mijn ogen he, ik weet niet, ze zeggen altijd dat dat niet waar is, maar dat lijkt altijd zo, dus...

G: En hoe bedoelt ge specialer?

B: Dat ze zo sneller iets tegen mij zouden zeggen als tegen iemand anders. Maar da's ook wel, ja, mijn moeder geeft er dan les in die school en misschien daarmee ook, ik weet het niet.

G: Ja ja ja... goe, ge wordt volwassener behandeld in die discussies, is dat ook op andere manieren nog, en ook in die GSM dat ge die moogt oppakken, is dat ook nog op andere manieren?

B: Ja... de basisingen he.

G: Zoals?

B: Ja, gewoon volwassener, allez!

G: Ja, ik wil zo graag te weten komen wat dat voor u betekent 'volwassener' zo. Daar ben ik nu zo achter aan het zoeken. Omdat, ik weet wel wat volwassen betekent, allez, ik heb daar wel een indruk van, maar ik wil graag te weten komen, wat is dat voor ú om volwassener behandeld te worden?

B: Ik vind vooral het feit dat ze u iets toelaten, of dat ge iets moogt zeggen, dat ge, allez, ge moet niet zo uw hand gaan opsteken enzo. Die, al die kinderregeltjes vervallen gewoon.

G: Ge vindt dat voor kindjes van uw hand te moeten opsteken.

B: Ja! Toch redelijk ja.

G: Ja, maar dat kan. En dat als kind behandeld worden in het middelbaar dat ging u echt niet af.

B: Nee, niet echt.

G: Hm, goed. Iets anders wat ge zei is, 'ja ge wordt daar vrijer behandeld, bijvoorbeeld er zijn genoeg pauzes en ge moogt pauze pakken wanneer dat ge wilt'. Wat is dat voor u om vrij behandeld te worden?

B: In't school was dat altijd zo van 'ge moogt niet roken' en dit en dat, en ja, ik rookte heel de tijd. Dus dat was ja, elke speeltijd zat ik zo wat moeite te doen om te kunnen roken en dit en dat. En daar is dat gewoon, ge hebt pauze, ge gaat naar pauze, als ge wilt kunt gij naar China rijden en terug als ge op tijd terug zijt. Ja, dat bedoel ik, ge moogt doen, alleja. Als gij wilt kunt gij een kwartierke in uw auto gaan zitten of allez, en ge kunt, allez,

G: En ge vindt dat dat meer in het middelbaar zou moeten?

B: Ja, toch wel. Ik vind, ge maakt zelf de keuze om te roken of niet. Als ge dan wilt roken, oké dat ge dat niet in school doet, maar dat ge dat dan buiten 't school doet of, of dat er iets voor wordt voorzien ofzo, allez. Ik vind dat wat stom omdat zeg tegen iemand dat die geen 100 mag rijden en die gaat 110 rijden. Alleja.

G: Ge vindt dat het school niet zo veel regels zou moeten opleggen?

B: Er moeten sowieso regels zijn, maar die regels moeten een beetje lééfbaar zijn, om het zo te zeggen. Ik heb in scholen gezeten waar ge zelfs niet buiten mocht 's middags, ja, ik was elke middag weg! Da's allez,

G: En voorwat deed ge, allez,

B: Omdat dat gewoon mijn, mijn basisingen zijn, allez, ik wil, ik wil 's middags efkes buiten kunnen zijn, ik wil kunnen rondhangen en doen, en ja. Ik vind dat gewoon, als ge een middag in school blijft, duurt school precies twee keer zo lang dan als ge 's middags buiten.

(Stilte)

G: Ja, als ge nog iets wilt zeggen, moogt ge dat altijd zeggen he... Het derde ding wat ge zei, dat de leerstof meer bijeengekropt is, da's op een hoger niveau, een niveau dat u meer aanspreekt, klopt dat?

B: Ja.

G: Eum... kunt ge mij nog meer vertellen over hoe dat dan wordt lesgegeven, hoe dat ge merkt dat dat op een hoger niveau zit?

B: Eum... ik denk vooral omdat dat met powerpoints wordt gedaan, en dan is dat gewoon, dat, ja dat wordt uitgelegd, ge ziet dat hoe dat marcheert, hoe dat eruit ziet, hoe ge dat zelf moet doen, en het is aan ú. En da's zo, ja, terwijl dat dat in school zo drie verschillende lessen zouden zijn is dit zo een kwartierke slides en dan het is aan ú.

G: Ahja. Ge moet meer ook doen in die lessen, of hoe gaat dat?

B: Ongeveer ja.

G: En als ge zegt 'het is aan u', wat is er dan aan u?

B: Awel, dan moet ge dat zelf gaan doen. Er wordt uitgelegd hoe dat ge dat programma moet schrijven en ge ziet al die slides en dit en dat, en ge ziet hoe dat marcheert, en dan moet ge dat zélf gaan proberen.

G: Ja. En op het middelbaar was dat niet? allez,

B: Jawél, maar dan was dat zo 1 les de slides, de tweede les een herhaling met een klein beetje eens zien hoe dat nu eigenlijk juist marcheert, de derde les was zo ja 'kunde 't nog? Probeer het dan.'

G: Ja ja ja, het was eigenlijk gewoon wat te traag.

B: Voila.

G: Ah ja. En ge vindt dat misschien wel belangrijk om direct dat te kunnen doen zo, dat ge daar niet op moet blijven wachten? Ik weet dat niet he.

B: Ja, ik was altijd al aan het voorlopen in de klas. Als ik een interessante les had dan was dat gewoon zo, ik wist wat er moest gebeuren vanaf dat ik informatie genoeg had was ik al zelf ook aan het invullen.

G: Gij wou zo direct beginnen, en ge moest dan nog twee lessen wachten voordat ge

B: Ja inderdaad.

G: Ja, dan wordt het op den duur inderdaad wel saai he. (Lach) Als ge zo twee keer 50 minuten... moet wachten... Ah ja ja. Eigenlijk, denkt ge dat ge gewoon, denkt ge dat iedereen in uw klas dat gevoel had van 'ik wil hier eraan beginnen', of denkt ge dat ge daar vrij alleen in waart?

B: Ik, eum, ik weet zeker van niet (lachje). Want wij hadden eum achterlijke mensen in de klas zitten, eum, het is gewoon zo (lach). Ja, en dat was altijd wel zo dat er een of andere dat niet snapte en daar waart ge daar ook nog eens tijd aan kwijt. Die, allez, ik vond dat nooit niet erg want dan kon ik ondertussen rustig mijn ding doen, maar

G: op het internet zitten enzo (lach)

B: Ja. Maar ja, ik weet niet, dat, dat stoorde mij wel dat het zo niet vooruit ging, dat ze, allez.

G: Ja, ik kan mij inbeelden dat dat heel frustrerend is...

B: Dat ligt ook een deel aan dat ik een té zwakke richting heb gekozen waarschijnlijk dan. Ja, ik had ook niet, allez, ik wou niet studeren voor school, ik wou gewoon thuis kunnen komen en naar buiten gaan, en ja.

G: Ja, 't school, ge zei 't school was niet belangrijk voor u op dat moment. Eum... ik vroeg mij af, was dat iets dat ge vooral in het BSO had, of was dat ook in

B: Ook in TSO.

G: Ja, en ook nog in K[ISO], ook nog in het ASO? Da's wel heel lang geleden.

B: Dat was het eerste jaar, dat was, het klein rebelleke was ik toen he, dat was zo, toen moogt ge dat nog omdat ge schattig zijt, dan is dat zo ja, dan was ik zo'n ros manneke met zo'n potteke (gelach), en mocht ik alles doen daar.

G: Ah ja ja.

B: Allez, de leerkrachten vonden dat niet zo tof, maar, het eerste jaar is dat toch, iedereen is rebels in het eerste jaar.

G: Ja. Er hingen toen niet zo veel consequenties aan vast.

B: Nee, voila.

G: En dan erna hingen er wél meer consequenties aan vast? Of hoe ging dat?

B: Erna is het bij mij gewoon allemaal (lachje) naar de kloten gegaan als ik het zo mag zeggen.

G: Hoe bedoelt ge?

B: Ja, gewoon dan, eum, vrienden leren kennen en, en dingen beginnen doen dat nog niet zouden mogen op die leeftijd, en een beetje ruzie maken en beginnen vechten en doen. Ja, dan begint dat he.

G: Ah ja ja ja. Maar dus dat was allemaal eigenlijk buiten 't school.

B: Ja en in 't school ging dat voort natuurlijk. Dat begon buiten 't school en zo heel stiekem achter iedereen zijn rug, op den duur, ja, gewoon in school, na school, op't school, ja.

G: En en dat was... die vrienden die zaten ook met u op school?

B: (knikt)

G: Ja. En ge had die leren kennen op school?

B: Ik had, ik kende die al van in het lager, allez, van vroeger. Die wonen ook in *mijn gemeente* enzo, dus eum. En wij zijn dan samen naar die school gegaan, allez, ik ben eerst naar een andere school gegaan en dan ben ik bij hun naar school gegaan, en dan eigenlijk (lach), dan was het allemaal begonnen he.

G: Ah ja ja. En op school dan, ze zagen dat ge met dingen bezig waart die eigenlijk niet konden? Klopt dat?

B: Nee, niet persé.

G: Nee, ze hebben dat niet gemerkt eigenlijk. Ah ja ja.

B: Nee, ik heb maar 1 keer eigenlijk, mij verdacht van drugs dealen, maar dan klopte dat niet (lacht), want dan was dat totaal niet, dat was, ja, ik ging gewoon naar buiten en ik ging mijn jointen smoren en ja, niemand wist er iets van en allez, ze wisten dat wel, maar ons moeder zat in die school dus ik mocht alles doen, allez, ik, pfff, die kónden er niks aan doen.

G: Ja.

B: Da's gelijk roken. In begin was dat echt zo, die wisten dat ik rookte, en al die leerkrachten die zagen mij roken en niemand kwam gewoon moeite doen om omdat 'ik zal het wel tegen uw mama zeggen' of alleja.

G: Ah ja ja. Ze zagen dat gij eigenlijk een regel overtrad, maar ze kwamen dat niet tegen u zeggen van 'hey, ge hebt toch ergens het schoolreglement enzo ondertekend...' Zijn ze dat nooit komen zeggen zo van?

B: Ja, op den duur wel! Maar in het begin was dat zo van, pfff, toen ik dénk dat dat hun niet boeide ofzo. Op den duur, ik heb eum, vooral in school F heb ik dat erg gehad. Dat was zo als ge gepakt werd met roken, dan kreeg ge zo een woensdagnamiddag dat ge in school moest blijven. En ik heb echt van in de helft van het jaar heb ik, moest ik élke woensdag moest ik blijven. En dat bleef gewoon zijn eigen opstapelen, en ja, ik bleef toch roken dus. Dat was wel grappig, als ik daar gepakt werd met roken, en ze zagen mij roken, dan kwamen ze naar mij van 'ja, he, ge hebt een woensdag aan uw been' en ik rookte gewoon mijn sigaret op. Ja pfff, ik had tóch al heel het jaar de woensdag, dus ze konden mij niet nog bijgeven.

G: En wat vindt ge daar eigenlijk zo van, allez, ge hebt het al een beetje gezegd, bijvoorbeeld dat ge daar niet mocht roken en dan krijgt ge als straf dat ge een woensdagnamiddag moest blijven.

B: Die woensdag was ambetant, maar... ik ging niet niet roken in school (lachje) dus...

G: En vond je dat een aangepaste straf of? Hoe zou je dat omschrijven?

B: Niet persé. Ik zou, moest ik in 't school een, daar een schoolbeleid daarover voeren, ik zou gewoon zeggen 'ge wordt gepakt met roken en ge moogt een hele dag lang niet buiten tijdens de speeltijd'. Oké dat ge 's middags naar buiten gaat, ja. Ik, tijdens de speeltijd ofzo in het secretariaat ofzo moet gaan zitten.

G: Ahja zodat ge niet tijdens de speeltijd kunt gaan roken.

B: Ja dan kúnt ge niet roken. Alleja.

G: Ja.

B: Da's gelijk dat ze nu, ik weet niet of ge dat hebt gevolgd op het nieuws, dat die twee vrouwen van de politiek, eum... van die mannen hun rijbewijs, een rijverbod gingen geven ofzoiets als ze hun kindergeld niet betaalden. Dat zijn twee dingen die totaal niet met elkaar

G: Huh?

B: Ja, twee politiekers hadden dat gestart.

G: Als ge uw kindergeld niet betaalt? Ah uw

B: Als een man uw kindergeld niet betaalt gaat hij een rijverbod krijgen.

G: Ja, zijn onderhoudsgeld bedoelt ge.

B: Ja, awel, dát. Maar dat zijn, ja, dingen die, dat staat niet verbonden met elkaar he, alleja. Als gij rookt tijdens de speeltijd moet gij woensdagnamiddag blijven, dat is, allez...

G: (lach) Ik zie u daar zo al discussies over houden met uw leerkracht! Dat dat toch echt niet in verhouding staat met elkaar... Hébt ge daar discussies over gevoerd met uw leerkrachten?

B: Ja, tuurlijk, tuurlijk.

G: Ah ja ja. En hoe reageerden die daarop?

B: Langs de ene kant, die begrijpen wat dat ik bedoel, maar ja, langs de andere kant, een regel is een regel, en dat snap ik ook wel, maar... ik vind dat ze die dan, allez, dat ze dat dan toch iets of wat aanpassen dat dat tenminste logisch lijkt in iemand zijn ogen.

G: Of in úw ogen om te beginnen (gelach). Ja ja ja... Ja, ik vraag mij af of dat, die regels of dat alleen met dat roken was of ook andere dingen? Dat ge zo zegt van 'ja, dat vond ik toch dat dat niet met elkaar te maken had, zo dat ik mij aan die regel moest houden en als ik dat niet deed, kreeg ik die soort... consequentie'.

B: Ja, als ge te laat kwam, moest ge vroeger komen. Dat snáp ik, maar dat was gewoon echt degoutant. (gelach)

G: Maar dat wil misschien ook zeggen dat het een goede straf was.

B: Ja oké, maar echt, dat was frustrerend! Da's zo ja, als ge zo veel keer te laat kwam dan moest ge om 8 uur op school zijn in plaats van dan om half negen. Dat was echt wel... pijnlijk.

G: Goe. Ik zou het zo met u graag nog eens willen hebben over die laatste jaren op school, en eigenlijk vooral dan de overgang maken van he, ik weet nu wel ongeveer hoe het bij u op school was, dat gij graag discussieerde, dat gij eigenlijk ook wel vond dat gij daar niet... volwassen werd behandeld, u moest houden aan regels dat ge niet goed wist van... allez, tot wat staan die in verhouding, opgesteld, weet ik veel. Maar dat is nog, allez, ik kan nog niet helemaal begrijpen met wat ge mij nu hebt verteld waarom dat ge gestopt zijt met school. Dus ik zou graag zowat over die laatste jaren hebben.

B: Het zit zo. Ik ben zo veel keer buitengeshot in scholen [in totaal is Ben 8 keer van school veranderd in het SO] dat ik gewoon op den duur iets had van 'het moet niet meer'. Ik ga niet nóg eens moeite steken in een school voor dan terug buitengeshot te worden. En dat was gewoon, (lachje), allez, ik was het ook echt gewoon beu. Al mijn vrienden die zijn een paar jaar ouder als mij en die waren allemaal al aan het werken en aan het doen, of aan het studeren, of allez, niks aan het doen (lachje)... Eum, en ik had gewoon zoiets van 'ik, ik zit hier mijn tijd te verschijten en ik wil ook gewoon werken en geld verdienen en iets kunnen doen en...'. Die mannen ook, die gingen elk weekend naar Amsterdam enzo, en ja, ik kon dan wel mee, maar ik kon daar twee pintjes drinken en ja, dat was 't, dus... En nu is dat gewoon, ja.

G: Ge wou meedoen met de grote mannen (lach).

B: Ja nee, maar, alleja... ergens wel, maar dat was gewoon, allez, dat waren mijn vrienden en ik wou er gewoon bij die mannen zijn. Als die gingen drinken ja ik ging daar nu niet núchter tussen zitten he, dus.

G: En ik snap ook wel niet, waarom kon ge maar twee pintjes drinken als ge mee ging?

B: Awel gewoon omdat ik nog geen geld genoeg had ofzo.

G: Ah ja, ge wou gaan werken om geld te verdienen.

B: Ja en gewoon om... op mijn eigen te kunnen zijn, allez, en al dat schoolgezeik (lach), ik was dat toen gewoon echt beu. Als ik er nu over nadenk nog altijd.

G: Ge zou nu wel hetzelfde beslissen.

B: Ja. Allez, ik ben nog altijd tevreden van mijn beslissing. Ik heb ondertussen héél veel geld verdiend (lach). Ik heb een heel goede job gehad die dat ik kwijt ben geraakt.

G: Wat hebt ge gedaan?

B: Eum ik heb zonnepanelen gelegd.

G: Ah ja ja. Verdiende dat zo goed?

B: Ja, dat was, dat was hárd werken, dat was van 7 uur 's morgens tot soms half 2 's nachts.

G: Amai!

B: Dat was wel, dat was... ik had acht-, negenhonderd euro per week soms! Dus dat was wel, allez, dat was de moeite. Dat was een grave tijd!

G: Ja, dan zult ge wel meer pintjes als twee kunnen drinken! (gelach)

B: Ja, dat was, ik zegt het, als ik nu zou kunnen, ik zou het direct terug gaan doen.

G: Ahja. En ge zijt dat kwijt geraakt, hoe kwam dat?

B: Ik heb, dat was in die drukke periode zo, toen die subsidies zo, ja. En eum, ik heb er toen gewerkt een twee, drie maanden, ik had na de eerste maand had ik al, allez, verlof aangevraagd, onbetaald, omdat ik met mijn vriendin twee weken op reis wou, en eum, ik had die aangevraagd en dat was allemaal in orde en dit en dat, en ik ben teruggekomen, ik heb er twee dagen nog gewerkt als ik terugkwam, ik heb iets voorgehad aan mijn schouder, eum met een slijpschijf ja op het dak gestaan en een dakpan aan het slijpen en die slijpschijf schiet weg, zo, en ik wil die tegenhouden, mijn schouder krakte er iets en...

G: Oei ja, klinkt niet oké.

B: Ja, ik heb er heel veel pijn aan gehad en ik heb er die avond nog met keiveel pijn in mijn schouder tot ik denk half 2 's nachts ofzoiets nog gewerkt. Wij hebben nog boetes gekregen enzo van de politie, omdat wij te veel lawaai aan het maken waren, en dan heb ik die 's avonds nog gebeld als ik thuis kwam om te zeggen van 'he, ik heb iets voorgehad aan mijn schouder, ik ben wel nog gebleven om die mannen te helpen, want anders ging het nóg later worden' en hij had er die avond begrip voor en 's morgens heb ik ineens te horen gekregen van ja, eum, ge moet niet meer komen, dit en dat. Maar dan heb ik er een advocaat opgezet.

G: Echt? (lach) Dan kan die discussie voeren.

B: Ja, want mijn opa is zo'n verzekeringsman en... ik heb er nog denk ik drie weken geld voor gekregen, van ziekteverlof enzo.

G: Ja, want uiteindelijk die moet u dat wel

B: Ja, en ge moogt niet als ge belt van 'ik ben ziek, ik heb een werkongeval gehad' mag die niet zomaar zeggen van 'salu he!' Dus ik heb er nog een drie weken pré (loon) van gehad ofzoiets.

G: Wat wel goed meevalt.

B: Ja, maar ik mis dat echt. Zo, dat was, ik vond dat echt graaf! (gelach)

G: Maar nu zijt ge ook aan het werken? Of enkel aan het studeren?

B: Nee, ik ben nu bij Belgacom aan het werken, door mijn broer.

G: Zoals uw broer, ah hetzelfde ofwat?

B: Ja, maar bij een ander bedrijf. Ik doe dat bij een ander onderaanneming. Maar da's wel, alleja, ik vind dat plezant.

G: Maar dat verdient minder als toen. Het zijn ook minder uren gewoon he?

B: Ja, dat wel.

G: Ge kunt niet, als ge ook avondschoon doet, kunt ge niet tot half 2...

B: Nee, maar ik zeg het, moest ik kunnen, ik zou dat direct terug gaan doen.

G: Ah ja ja.

B: Ja, ik mis dat echt.

(Stilte) [Ik had hier ook terug naar mijn onderzoeksvraag kunnen terugkeren, maar ik vond dat ik dan geen recht deed aan wat Ben mij hier probeerde duidelijk te maken, dus daarom heb ik nog een beetje verder gevraagd over zijn werk.]

G: En wat vond ge er dan zo tof aan? Het geld?

B: Dat was gewoon... Ja en kéitoffe mensen om mee te werken en... dat was zo, ik kwam 's morgens er aan en ik zei zo goeiendag tegen mijn maat en dat was zo, een hele dag gingen wij met twee zowat hangen ergens en allez, zo voelde dat voor mij. Dat was zo, niet echt werken, dat was gewoon zo, een beetje rondhangen en wat geld verdienen, en allez, dat was ook, in het begin snapte ik die jobben niet en op den duur na twee, drie weken ge waart uw job aan het doen en ge besepte het zelf niet dat ge ermee bezig waart! Terwijl dat gij zo ergens op de rand van een dak hangt uw leven te riskeren en een andere mens zou dat gevaarlijk vinden, hebt gij zoiets van 'ja, ik word ervoor betaald'. (gelach) En ja, ik vond, dat, dat was ook een belonende job om het zo te zeggen. Ge kwam 's morgens aan bij iemand en ge zag dat dak er liggen, daar lag niks op, en ge rijdt 's avonds naar huis en daar lag zo'n heel schoon installatie op en... En dat was altijd zo, als wij zo appartementen hadden ofzo, eens gaan zien bij de concurrentie (gelach) en die hun zonnepanelen inspecteren, allez dat was zo, ik vond dat een toffe job. Alleen wat was wel, ik zeg het, dat was níet normaal hard werken .

G: Ja, als dat tot half twee... en hoe laat was dat terug? Half zeven?

B: Ja, om zeven. Dat was in (een verre gemeente), dat was eum, dat was heel vroeg opstaan (lach), maar ik vond dat kei plezant.

G: Ja tof! Ge zegt 'daar zat iets belonends in', ik kan daar echt inkomen dat dat heel tof is om te zien van 'ah ja, dit en dit en dit dat hebben wij vandaag allemaal gedaan' of dat ge dan nog eens door die straat rijdt en ge ziet dat dan allemaal liggen en 'de die hebben wij wel gezet he!'

B: Ik heb dat nu nog, als wij zo *ergens*, daar hebt ge zo een heel grote boerderij. En wij hebben daar een installatie gelegd, 582 panelen ofzoiets, ja, ik heb die van het eerste paneel tot het laatste paneel gelegd, en iedere keer als ik daar voorbij kom, denk ik zo van 'dat heb ik gedaan!' (gelach) Nee, ik vind dat wel, da's wel tof.

G: Ja, en dan denk ik dat belonen, zo dat echt zien wat dat ge doet, dat is dan wel iets, om het terug over school te hebben, dat ge niet in de klas bereikt. [Beter meer open vraag gesteld!] Allez, wat ge daar kunt bereiken is 'ik heb mijn oefeningen goed ingevuld' of 'ik heb mijn taak gemaakt', maar dan hebt ge het minder denk ik...

B: Ja, inderdaad en met avondschoon is dat wél. Ge hebt uw opdracht en als uw programma marcheert is dat graaf want ge kunt dat gebruiken en dat is zo 'zie wat ik heb gemaakt!'. Allez, als ik van de avondschoon kom is dat ook kei vaak dat ik thuis kom en dat ik zeg tegen ons mama van 'hier! Ge moet zien wat ik heb gemaakt!' Allez, dat vind ik wel plezant.

G: Ja.

B: Da's zo, de stomste toepassing dat ge kunt bedenken, maar hoe veel wérk dat erachter zit! Dat is niet te doen, allez, dat vind ik ook plezant, zo iets kei dóm bereiken, maar er kei veel werk voor moeten doen.

G: Ah ja ja ja. Ook als mensen eigenlijk niet zien wat voor werk dat ge daar hebt uitgestoken?

B: Nee, ik vind dat vooral voor m'n eigen. Ik zou, ik zou vijf uur kunnen bezig zijn met een sleutel in een deur te steken als dat zo moeilijk zou zijn, allez, da's zo, alleja, een voorbeeld, een programmake dat eigenlijk een tekening geeft en ge hebt zo 12 dobbelstenen en gij kunt een getal ingeven en die gaat dan zeggen van 'vijf', dan gaat gij vijf keer die 12 dobbelstenen rollen. Maar ge ziet die echt zo rollen en per ding, het aantal ogen, dat wordt zo in een grafiekske bijgehouden en dan komt er echt zo van 'zo veel keren dat, zo veel keren dat, zo veel keren dat'. En dat lijkt simpel...

G: Ja nee, er zal wel vanalles achter zitten!

B: Als ge ermee bezig zijt, ik kan u beloven, da's een 24, 25 uur dat ge er toch mee bezig zijt voordat dat marcheert.

G: En vindt ge dat dan misschien ook tof dat ge daar zó lang mee bezig zijt, dat dat nóg chiquer is om dat af te hebben?

B: Ik vind dat gewoon, da's ook zoiets, als ik ermee begin, ik kan er niet mee stoppen totdat dat marcheert. Als ik dan ga eten ondertussen ben ik aan het denken 'ik moet dat zo en zo en zo doen'. Alleja, da's wel.

G: Ja 't is dat dat ge zegt dat ge er heel de tijd mee bezig zijt, 't is niet alleen als ge lessen hebt, maar ook ding... Ja, ik vraag mij dan af op school, dat dat dan niet is omdat ge altijd een uurtje les hebt en dan is dat weer iets anders, en dat ge zo minder op termijn, allez, ge kúnt eigenlijk niet met iets blijven bezig zijn, want ge hebt altijd een ander vak, en ge kunt niet écht in iets opgaan.

B: Ja, en 't is ook gewoon, dat wordt zo basic uitgelegd om het zo te zeggen dat ge aankomt, ge leert iets, ge kunt dat, en ge kunt dat. En dat was uw lesuur. Dan, allez, dit is echt zo, ge komt daar aan, ge moet iets kúnnen, ge er wordt uitgelegd hoe dat dat marcheert, ge zijt ermee bezig, ge gaat naar huis, ge zijt aan het denken van 'Godverdoeme hoe moet ik dat doen!' En dat vind ik, allez, dat motiveert mij ook meer om ernaar toe te gaan. Als ik weet van, als ik vástzit in mijn oefening dan kan ik er de les erna terug gaan en ik weet van 'zo moet het nu en dat is het voorbeeld' en allez.

G: En ja, ik vraag mij af, is het, zijn er op school nooit van die opdrachten gegeven?

B: Pfff...

G: Of hoe, want ik mérk het gewoon al als ik u zie vertellen, dat jij véél enthousiaster vertelt over uw werk bij de zonnepanelen en nu op de avondschool wat ge aan het leren zijt, of wanneer ik u ervoor liet vertellen over 't school. Ik merk dat gewoon al hóe dat gij vertelt.

B: Ja, maar dat is ook. Ik weet dat van mijn eigen. Ik, allez, dat is ook wel, als iets mij niet aanstaat dan staat mij dat niet aan. Dan kan ik daar ook niet posi-, allez, zo...

G: tof over vertellen, of?

B: Ja!

G: En mijn vraag was dan eigenlijk of dat gij ergens de mogelijkheid ziet dat dat op school meer zou worden zoals op de avondschool.

B: Eum... Er zou een manier moeten zijn, bij mij zou dat lukken, maar dat lukt niet bij iedereen van kinderen meer leergierig te maken naar iets op een, en volgens mij, op een vroegere leeftijd al een een kúuze te laten maken.

G: Vroegere leeftijd?

B: Ja. Omdat ik vind van, als ik u ga uitleggen hoe dat ge een voetbal moet maken, hoe dat die marcheert, dan gaat gij zoiets hebben van 'ja, dat is een voetbal'. Maar als ik u nu zeg van iets dat gij super interessant vindt, hoe dat dát marcheert en al hetgeen er rond dat ermee te maken heeft, gaat ge er meer van opsteken als dat ik... snapt ge wat dat ik bedoel?

G: Ja, maar ik vraag mij af of dat te maken heeft met keuze maken of gewoon dat het moet interesseren wat dat ge aan het leren zijt...

B: Awel, die keuze dat ge maakt als kind dat bepaalt of dat dat u interesseert of niet, vind ik. En het is nu ook zo, ik weet dat ge nu ook sowieso, ge zijt te jong voor eigenlijk al iets te beslissen wat ge wilt gaan doen. Maar als ge op een vroegere leeftijd al die keuze kunt maken, kunt ge ook zien van 'dat ligt mij echt wel' of 'dat ligt mij totaal niet'. En er moet sowieso nog altijd een basis inzitten zodanig dat ge makkelijk kunt overwisselen, maar het zou iets meer in mijn ogen...

G: En die keuze waarover, bedoelt ge dan een keuze qua studierichting?

B: Ja, of toch al een keuze van een deelrichting, in de zin van 'wat wilt ge doen?' Wilt ge economie in die richting, dan kunt ge nog 1001 dingen volgen. En wilt gij iets in de mechanica-elektriciteit in, dinge, die dingens, wilt gij in de beroepsdinge, hout leren snijden, allez ja.

G: En ge vindt dat dat vroeger als eigenlijk op uw 12 jaar wanneer dat ge begint met het middelbaar...

B: Misschien niet persé, maar ik vind dat ge als kind snel moet kunnen voelen van 'dat ligt mij' of 'dat ligt mij niet'.

G: Ah zo, ja. Dat ze u daarin moeten helpen om te vinden wat dat u eigenlijk boeit.

B: Ja! En gewoon dat ge, ge moet weten voor uw eigen van 'dat is echt wel iets dat ik zou willen kunnen' en dan gaat ge ook meer ermee bezig zijn van 'hoe marcheert dat' en 'ik wil dat kunnen' en 'ik moet mee volgen met de klas of ik ga niet mee kunnen', allez, in mijn ogen.

G: Ja ja, er zit zeker iets in. En ziet ge ook hóe dat dat mogelijk zou zijn? Hoe dat leerkrachten of andere mensen u daarin kunnen helpen van te vinden wat dat u... keuze best zou kunnen zijn?

B: Er zijn verschillende mogelijkheden he. Ge kunt eum iets van lesdagen, bijvoorbeeld het eerste nieuw, als ge naar het middelbaar gaat, de eerste twee weken of drie weken gaat ge eens een dag dat doen, een dag dat doen, dat ge overal die

feeling van krijgt. Of ja, eum, u laten begeleiden door iemand die dat er ook wat ervaring in heeft in die richting. Of... terwijl in het leerjaar had ge dat, allez, wij hadden dat, ge had zo uw petekind. Dat was zo iemand dat in het eerste zo of in het tweede zat, en gij moest dan zo als manneke van het zesde zo die wat wegwijs maken in 't school en

G: Hebt ge dat gedaan?

B: Ja! Ik vond dat kei plezant (lach).

G: Ah viel dat mee?

B: Ja, ik had er, ik had een kei tof manneke, dat was zo een klein gangsterke.

G: (gelach) En ge hebt hem gezegd van goed weg te blijven van alles wat dinge... Nee?

B: (lach) Dat zijn niet de dingen die, allez, ik vond dat gewoon plezant omdat dat was ook zo, die kwam zo naar mij en zo helemaal onder de indruk van 'wat is dat hier allemaal', allez, ik vond dat, dat was plezant omdat ge dan ook zelf iets of wat verantwoordelijkheidsgevoel krijgt in, in de lagere school.

G: Ah dat was in de lágere school?

B: Ja, dat was in de lagere school.

G: Dus dat gangsterke dat was er ene van 6?

B: Ja, die was, die was, die zat in het tweede middel-, in het tweede leerjaar ofzo, of in het derde leerjaar. En dat was zo een klein gansterke, ik vond die bangelijk (lacht). En ik zat dan in het zesde, in het zesde leerjaar, en dan ja, zo ik moest zo wat toezicht houden op hem en als hij problemen had moest die zo naar mij komen enzo en... ik vond dat wel plezant. Maar ik kende die ook al, allez, die zijn zuster ofzoiets, eum, dat was zo iemand dat bij ons in de buurt woonde en af en toe zijn wij er zo eens geweest en... was wel tof.

G: Ja tof! Waar ik het ook over wou hebben is, allez,(wijzend naar document Vragenlijst schoolloopbaan) ge zijt een paar keer buitengeshot, en hier ook voor gedrag naar een andere school gemoeten, dat is zo een beetje, ik ga het toch efkes terug over school moeten hebben he, ik weet dat u dat minder passioneert als al de rest (lach)

B: Nee, doe maar, gerust.

G: En dat is zo, hoe dat dat voor u was om aan de deur te worden gezet of buitengeshot te worden, als ge het zo noemt.

B: De eerste keer was dat zo

G: In het eerste bedoelt ge ofwat?

B: Ja nee, in het eerste was dat zo pfff, ja. Maar de eerste keer dat ik zo écht werd buitengeshot dat was zo, langs de ene kant voelt ge u zo 'shit, ik ben echt niet goed bezig', en langs de andere kant is dat zo 'da's wel graaf!' En dat is zo, ja, dat sprak elkaar wat tegen, en... ik wist ook gewoon, dat was school C waar ik uit werd buitengeshot, 'ik zal er volgend jaar toch terug naartoe gaan, ik geraak er binnen want ons moederke geeft er les', alleja. Da's zo, die waren nog altijd zo een beetje... minder dinge tegen mij. Maar ja.

G: En allez, als dat gebeurde, hoe is dat exact gegaan? Want da's ook in het midden van het jaar gebeurd he, dus dat is... Hoe, hoe ging dat?

B: Ja, door een opeenhoping van dingen en af en toe eens iets zwaar dat ertussen kwam.

G: Bedoelt ge drugs?

B: Nee nee nee nee nee! Maar gewoon eens een bommeke afsteken tijdens LO ofzo, die dingens, dat zijn, ja, dat direct op uw nek terecht komen en ge moet nog geen, niks hebben gedaan of ze komen al naar u. Ja, op den duur können ze u natuurlijk wel.

G: En is dat aangekondigd geweest in de zin van, dat ze zeiden 'als dat nu nóg eens voorkomt' of 'ge krijgt een contract'

B: Dat was zo met 1 dag uitsluiting, en dan krijgt ge 2 dagen uitsluiting of zoiets, en dan drie, en als ge dan nog iets deed dan werd ge buiten geshot.

G: Ah ja ja. Dus het is niet dat u plots dat overkwam.

B: Nee. Die... heb ik helemaal uitgelopen die procedure.

G: Ja. Dus bij wijze van spreken, ge hebt het een beke zien aankomen? Of mag ik dat niet zeggen?

B: Ja, ik... ik zag dat wel aankomen... maar ik had toen zoiets van 'ik ga er niet persé anders voor doen'. Terwijl dat dat wel

G: En hoe komt dat ge dat had, van 'ik ga dat niet anders doen'?

B: Omdat ik altijd wel het gevoel had van 'dat komt wel in orde', allez, 'wat er ook gebeurd, dat komt altijd wel in orde'.

G: Ah ja ja. Ja ge hebt dat gezegd he zo, dat gevoel dat ge er tòch ging komen. En dat gevoel is zo iets dat ge hebt blijven hebben? Over al die jaren?

B: Ja. Al was het soms naar de kloten, allez. Ik heb dat altijd wel gehad. Ik heb dat nu nog, 'het komt wel in orde' (lacht).

G: Ja, dat lijkt mij echt een superpositieve eigenschap om te hebben, maar eum...

B: Ik denk dat over heel veel dingen. Zelfs al kómt dat niet in orde, dan blijf ik dat nog denken. Ik heb ook al wel wat meer meegemaakt als de gemiddelde mens van mijn leeftijd, dus...

G: En bedoelt ge dan in uw schooltijd of?

B: Ja, onder andere. En ik heb een heel zwaar accident gehad, eum

G: Ja, ge hebt dat gezegd [tijdens het invullen van document Vragenlijst schoolloopbaan] dat ge een jaar niks hebt gedaan. Wilt ge daar iets over vertellen of?

B: Ik heb eum, ik heb, toen volgde ik werktuigmachines, en ik heb eum op mijn stagebedrijf een accident gehad, ik heb eum met mijn hand tussen een machine gezeten waar dat ik niet echt mocht tussen zitten. En eum ik heb er heel veel operaties en gedoe gehad

G: Ah echt? Ah ja ik zie het. Ah ge mist een vinger.

B: Ja die is weg.

G: Amai.

B: Maar dat is ook zo, ja... Dat is iets, ik vind dat heel sterk aan mijn eigen dat ik zo er normaal over kan doen. Ik, allez, in het begin is dat zo van ge steekt uw eigen weg, en dat is zo van 'ieuw, dat is vies' en dit en dat. Maar ik vind dat dat mij, dat heeft mij zelfs sterker gemaakt, ook als persoon, omdat ik, dat is iets, ja, da's een levenservaring en dat geeft u een andere kijk op, allez, niet persé een andere kijk maar ik vind wel dat dat, allez, ik merk dat aan andere mensen van mijn leeftijd dat ik

zo, op sommige vlakken zo iets, ja, beter ga ik niet zeggen, maar dat ik zo iets, eum, wijzer ben, iets meer ervaring heb in die dingens.

G: Wat relativeren denk ik dat ge doet.

B: Ja, ik denk er iets normaler over na. Bij hun is dat zo 'wow!' dit en dat, bij mij is dat zo 'het komt en het gaat' en alleja.

G: Ah ja ja. En dat is gebeurd op uw stageplaats?

B: Ja.

G: Terwijl dat ge bezig waart met school?

B: Ja. Ja, en dat was wel graaf ze. (Legt uit hoe het accident is gebeurd. Aanvankelijk was Bens vinger niet geamputeerd, maar na een van de operaties heeft een stagiaire op een foutieve manier zijn bloeddruk gemeten waarna er zich bloedklonters gevormd hebben. Ben heeft toen een spoedoperatie moeten ondergaan om de bloedklonters te verwijderen, maar de dokters konden zijn vinger niet meer redden.)

G: En dan hebt ge een heel jaar eigenlijk niet op school gezeten?

B: Ja, omdat ze dan die vinger hebben weggedaan. En dan kreeg ik psychisch verlof omdat ik dat moest verwerken en doen. Ik heb er toen ook, ik zeg het, een half jaar ofzo niet buitengekomen en er heel depressief over geweest en dit en dat. En dan is eigenlijk een maat van mij is mij komen halen op een avond, allez, ik babbelde er af en toe wel mee enzo, en die is mij komen halen op een avond en die heeft echt gewoon gezegd van 'zie, we gaan naar buiten. Gij kunt er niks niet meer op zeggen, kom u halen en we gaan naar buiten.' En dan zijn wij wat gaan drinken en doen, allez, dat was wel... en sindsdien heb ik echt zoiets van

G: Amai, dat is echt chic.

B: Ja ik ver-, allez ik vond dat tof. En sindsdien is dat zo van ja, dat doet mij niks, ze mogen er mopkes over maken en doen, allez, dat doet mij echt niks, ik voel mij er echt sterker in. Dus ja.

G: Da's kei goed, want ja, ge kúnt het niet wegsteken.

B: Nee, voila. En ik heb ook in de GB gewerkt achter de kassa en... niemand merkt dat! Geen een klant heeft daar iets van gezegd.

G: Nee, het was mij ook niet opgevallen, totdat ge begon.

B: Er zijn sommige mensen dat dat zien, maar dan nog. Als ge dat ziet, ja. Meestal is dat zo van 'wat is er gebeurd?' 'Ja, ik heb een accident gehad he.' Alleja, dat is.

G: En zeg, dat jaar, want ge zat ervoor in het BSO, in dat jaar hebt ge dan ook beslist om terug naar het TSO te gaan of?

B: Ja, omdat ik zoiets had van 'ik wil niet meer terug achter die machines gaan staan en doen'. Allez. Ze hadden mij gezegd van 'als ge wilt kunde gij uw jaar nog afmaken', omdat ik er redelijk veel kennis van had en dit en dat, dus ik mocht dan examens overslagen en... Ze zei 'als ge wilt dan is dat mogelijk' omdat dat speciaal geval was en dit en dat. Maar dan heb ik toch gezegd van 'laat het maar'. En dan eum...

G: Terug TSO. En dan hebt ge daar dan wel nog twee jaar gebleven.

B: Ja, dan heb ik een k itoffe klas gehad. Dat was, allez, dat was, die groep was jonger, maar dat waren k itoffe mensen. Ik heb mij daar echt eum, allez dat was een toffe groep.

G: Dat doet veel he. Eum... Ja, er is nog veel dat ik zou kunnen vragen, maar ik zou het misschien hebben, wat ik ook aan iedereen vraag is eigenlijk, ge hebt daarstraks zelf het woord onderwijsbeleid in de mond genomen, ik vond dat wel tof om van u te horen, eigenlijk een vraag die ik graag stel omdat ik altijd daar verrassende antwoorden van krijg, is 'stel dat gij mee het onderwijsbeleid moogt bepalen

B: Amai!

G: 'gij hebt die functie, dus minister of schepen of weet ik veel wat, of directeur, om daar iets over te zeggen, wat vindt gij dat aan scholen zou moeten veranderen?

B: Ik vind – en dat vind ik écht van mijn eigen zo'n brillant idee! – wij hebben dat op de avondschool gehad en dat is zo een, een soort van ding, ge komt een dag wel, en dan de dag erna, allez, niet de dag erna maar de week erna is dat zo een thuisessie eigenlijk. Dus dan moet gij gewoon zo, he, uw informatie dat gij hebt gekregen, die les moet gij dan zo verwerken en dit en dat, en en zien dat ge er een oefening over klaar hebt. En dan... en zoiets zou ik

G: Ah ja ja. En ge moet dan niet naar school gaan?

B: Awel ja. Ge moet dan niet naar school. Maar zoiets vind ik dat getest zou moeten worden en dat, allez, dat moet niet persé in dienst worden genomen direct omdat da's, dat kan falen op zo veel verschillende opzichten, allez, maar ik vind dat een interessant concept, omdat ik vond dat zelf ook heel tof, omdat, dan zijt ge niet beperkt op zo de rest van uw groep en dit en dat, en ge kunt op uw eigen tempo werken, in uw eigen omgeving, allez, dat vind ik eum...

G: En, wacht he, stel nu, thuisessie dat ge daar niet uitgeraakt, k nt ge dan ook naar school gaan tijdens de sessie?

B: Wij deden dat met een forum eigenlijk. Dus wij hadden voor die thuisles hadden wij een forum. En daar konden eigenlijk de leerlingen konden daar onderling discussies op doen en, en dingen vragen aan hun klas, die oefening oplossen van 'is dat goed zo? Heeft er nog iemand iets aan te merken?' En het is eigenlijk door dat gebruik van dat forum dat dat eigenlijk zo effectief was vond ik.

G: Ja, zeker, en dan denk ik ook van 'dat werkt omdat mensen daarin geïnteresseerd zijn, dat, dat willen doen', maar dan vraag ik mij ook af op een middelbaar, waar mensen vakken moeten doen die ze eigenlijk niet zo

B: Awel, ik zou dat vooral in, in, niet direct in de eerste jaren doen, want dan weet ge toch van, negen van de tien gaan die dat niet doen, of gaat er iets voor worden gedaan, weet ik veel wat. Maar zo in het vierde, het vijfde, het zesde, zou dat, lijkt mij dat een goed idee. Natuurlijk inderdaad, als dat lastige vakken zijn, dan... maar dan kunt ge daar wel als consequenties aanhangen, in de zin van 'gij doet dat niet', dan moet gij gewoon de week erna komen. En dan gaat gij die dingen moeten doen dat ge de vorige week moest doen  n de nieuwe dingen.

G: Ah ja ja. En wat is het verschil dan met gewoon huiswerk? Zo'n thuisessie?

B: Dat ge nog een extra dag thuis zijt. En, en ik vind huiswerk een... en goed concept, maar ik vind dat zo, ja, gewoon alleen al die naam is afschrikkend voor de jeugd. En ik vind... Ja, dat is gewoon!

G: Dus laten we het thuisessies noemen! (gelach)

B: Awel ja, niet persé, maar ik vind, dit is een interessant concept omdat ge als argument aan de leerlingen kunt brengen van 'wat zou ge liever hebben? Zijt ge liever dat ge naar school moet komen en dat ge het hier allemaal ziet? Of doet ge het

liever thuis op uw gemak?' En ik vind dat ge op die manier ook de keuze stelt aan de leerlingen van 'ik ga dat doen en ik doe dat thuis op mijn gemak' en de ene gaat er dan na een uur met klaar zijn en de andere gaat er zes uur mee bezig zijn. Zo zie je, allez, dat is, ik denk dat dat een interessant omdat ge dan ook het voorbereidend naar de toekomst heel... ge kunt op uw eigen werken en ge kunt problemen oplossen.

G: Want eigenlijk later moet ge ook zelf

B: Voila. En ge leert ook werken met zo forums enzo. En gelijk nu, met programmeren, ik ben constant op forums bezig. Als er iets is dat ik niet snap, ik vraag dat aan mijn goede vriend het internet en ik krijg daar een antwoord van terug. En da's allez...

G: Ja ja ja.

B: Da's iets, in het begin schrikt dat mensen af, omdat... da's ja, ge moet uw vragen kunnen specificeren, ge moet kunnen uitleggen wat ge bedoelt aan mensen, ge moet eum...

G: Ja, want da's iets, allez, wij moeten dat ook soms gebruiken zo'n fora, en da's helemaal niet zo vanzelfsprekend heb ik gemerkt.

B: Nee, voila,

G: Ge hebt mensen die gebruiken dat dan enkel om vragen te stellen en da's kei frustrerend want het is de bedoeling dat ge ook wat antwoorden geeft...

B: Ja, voila.

G: aan de rest.

B: Ja, zo ben ik nu ook wel ze (lacht).

(Gelach)

G: Da's echt frustrerend!

B: Ik ben ook zo: vragen stellen ça va, maar vraag mij geen antwoorden, allez, als ik het weet en ik zie het per ongeluk staan dan zou ik misschien eens moeite doen, maar ik kom er ook alleen maar op als ik een vraag heb.

G: Ah ja ja. En ik vraag mij af, hangt daar dan een resultaat aan vast? Moet ge dat kunnen laten zien dat ge dat hebt gedaan?

B: Bij ons een perm- perm- hoe heet dat zo?

G: Permanente evaluatie, ja.

B: En dan was dat gewoon, ge hebt uw deadline, bijvoorbeeld, dat was op dinsdag dat wij dat hadden. Dus eigenlijk dinsdag die ene week kreeg gij les, kreeg gij vier uur les, en dan kreeg ge de week erna moest gij niet gaan, maar eum dan moest ge wel zien dat die week daarna voordat die dinsdag les was, eigenlijk op zondag uw oefening gepost was.

G: Ahja, dus ge moest die wel laten zien.

B: Die moest, voor zes uur moest die gepost staan en om tien na zes stond daar eigenlijk de verbetering op, dat ge eigenlijk direct kon zien van 'zo was het' en 'zo, dat heb ik fout gedaan' en..

G: Ah ja ja. En dan verbeterde uw leerkracht dat? Of hoe ging dat?

B: Dat... werd in de klas wel overlopen, en er werd gezegd van 'dat en dat en dat had ge beter kunnen doen', want dat was ook, dat was een vak, dat was databanken, dus ja, dat hangt ervan af hoe dat gij beslist van 'ik ga die zo koppelen'. Ik weet niet of dat ge er iets van kent?

G: Nee.

B: Da's zo, ge hebt bijvoorbeeld 'leerkracht', maar onder leerkracht staat het vak, de leeftijd, dit en dat. Maar als gij nu 'vak' of 'leeftijd' gaat koppelen aan iets anders, dan is dat niet persé fout. En dat was zo, ja, vandaar dat dat ook handig was met dat forum, voor over te discussiëren van 'waar moet ik dát plaatsen?' Of 'heeft er iemand een idee?', Zou ik daar een aparte dingen voor maken?'

G: En iedereen heeft wel dezelfde opdracht?

B: Ja.

G: Dus ge zou het ook per twee of per drie kunnen doen.

B: Ja, eventueel. En er werd ook geen, allez, ge kreeg ook geen minpunten als ge bijvoorbeeld van iemand iets over nam ofzo, allez, het moesten geen twee dezelfde dingen gaan inleveren, maar ja.

G: Ja ja. Maar dat zijn misschien ook van die vakken, die kúnt ge niet helemaal kopiëren of overschrijven van iemand. Het probleem bij huiswerk, allez, vind ik dan nu, denk ik dan, als ik nog terugdenk als ik huiswerk maakte, ja, 1 iemand maakt dat en de rest schrijft dat over! Of 1 iemand doet een oefening, al de rest doet dat niet, ja ge schrijft dat gewoon... Maar dat is ook logisch, want ge vindt het gewoon niet! Dus dat, maar dat gaat misschien niet met die databanken, dat ge gewoon volledig dingen kunt

B: Ja, dat is zo.

G: overnemen van anderen.

B: Als ge exact dezelfde dingen hebt als iemand anders, dan hebt ge dat gewoon overgeschreven, want anders zou ge anders te werk gaan, andere stappen gebruiken, andere onderverdelingen, dus... of andere benamingen, dat kan ook he.

G: Ja, dus dat moet dan ook al zo'n soort vakken zijn dat ge dat kúnt doen zo'n thuisessie.

B: Da's wel waar. Daar had ik nog niet over nagedacht.

G: Ah maar nee! Ik vind het iets heel tof, maar ik probeer mij dat dan voor te stellen hoe dat ge dat dan voor wiskunde of voor Nederlands zou organiseren...

B: Ja inderdaad, voor zo'n vakken is dat misschien moeilijk realiseerbaar, omdat... ja dat is inderdaad gewoon, ge krijgt een taak, den dieje maakt die en al de rest schrijft die over of die stuurt die door naar iedereen, en die zitten een dag thuis voor niks. Op dat vlak kan ik er wel inkomen. Het lijkt mij gewoon een interessant idee, omdat dat maakt ook veel dat ge zelfstandiger wordt en dat ge op uw eigen iets kunt doen, en ge maakt uw eigen beslissingen. Als ge zegt van 'ik ga donderdag tot 4u 's nachts dit doen' en, maar ge moet wel zien, allez, ik zou dat dan in het onderwijs zeker zeggen van, pakt nu ge doet dat op vrijdag, en vrijdagavond moet sowieso uw oefening erop staan. En dan, pak tegen acht uur ten laatste, da's ook eum, allez.

G: Ja ja ja ja. Ja, het sluit ook aan bij wat ge daarstraks zei van, he, als ik vroeg naar het verschil tussen volwassenonderwijs en middelbaar, dan zei ge van 'ja, in het volwassenonderwijs, mensen worden veel volwassener behandeld, veel vrijer', ja,

zo'n thuisessie sluit daar helemaal bij aan eigenlijk. Ja, ik weet niet of dat zou lukken in het middelbaar, maar inderdaad misschien eens proberen.

B: Het lijkt mij een interessant idee, omdat, ge gaat mensen hebben dat, dat ertegen zijn en dat gewoon hun voeten eraan gaan vege, maar daar hebt ge dan tenminste een consistentie?

G: Consequentie

B: Ja, daar hebt ge dan een straf tegen in de zin van 'gij komt niet', allez, 'gij doet dat niet, ça va, ge komt volgende week en ge gaat dat van vorige week maken en dat van deze week.' Alleja, dat bezien, ge gaat nooit geen 12 uur bezig zijn met een oefening te maken he.

G: Ja ja ja. Hebt ge zo nog andere ideeën?

B: Minder school?

G: (lach)

B: Nee.

G: Ja, maar die heb ik ook al gehoord. Ik heb vanalles al gehoord.

B: Ja nee, niet persé.

G: Dus ideeën zo, hoe dat school anders kan zijn zodat jongeren liever naar school gaan of langer op school willen blijven.

B: De benádering naar leerlingen vooral.

G: Hoe bedoelt ge?

B: Gewoon, van, ge hebt verschillende typen leerlingen. Ge hebt de streverkes om het zo te zeggen, die moet ge anders behandelen als dat ge iemand zoals mij zou moeten behandelen. Alleja. En en die dingen, ik ga niet zeggen dat leerkrachten er slecht in zijn, want ge hebt er dat er heel goed in zijn, maar ge hebt ook eikels dat dat gewoon niet snappen en die dat niet snappen dat ge tegen een nerd niet moet gaan uitleggen hoe dat de voetbal gisteren was. Allez, zo'n dingen, dát vind ik vooral, en dat heb ik gemerkt, dát is voor mij ook een van de belangrijkste dingen in 't school. Als ik een goeie leerkracht heb die dat echt zo u begrijpt en doet, dan gaat ge ook minder problemen hebben met zo, niet meer op te letten, en al is dat een saai vak, dan.

G: De discipline te volgen dat hij vraagt.

B: Ja.

G: En is dat mogelijk voor een leerkracht? Allez, die heeft daar een paar nerds zitten, die heeft daar een paar strevers zitten, een paar... van die mannen dat er eigenlijk liever niet willen zitten... om daar op iedereen zo op in te spelen zoals voor hem de beste manier is?

B: Nee, da's niet persé mogelijk, maar daar wordt nu ook gewoon geen rekening mee gehouden. Ge hebt leerkrachten, ik ga het nog altijd zeggen, ge hebt goeie leerkrachten en ge hebt er slechte, maar ge hebt, allez, ge hebt leerkrachten dat u... dat ge het gevoel krijgt van 'die snapt mij, die weet wat ik bedoel, die begrijpt ook onze toestand' en dit en dat, en ge hebt leerkrachten dat zelfs geen begrip hebben, allez, geen interésse hebben in hoe dat, wat dat gij doet, of hoe dat gij zijt, of dat gij nu graag oplet of niet. Die is gewoon zo van 'ik doe mijn ding, ik geef mijn les, en ik word daarvoor betaald;' Alleja, zo... ge krijgt evenveel pré natuurlijk, maar ik vind... allez.

G: En zou, allez, de leerkracht zegt 'ik geef mijn les', is dat voor een bepaald type leerling dan wél de beste manier? Kan dat misschien dat dat bij ú niet aanslaat, maar dat die zegt van 'ja, misschien voor de meerderheid van de klas was dat wél... wat dat ze het liefste hadden'?

B: Ik denk dát sowieso niet.

G: Nee? Alleja, het is maar een vraag.

B: Ik denk niet dat er allez, kinderen zijn die dat geen, allez, er moet toch iets van contact zijn tussen de leerkracht en de leerling, dat die, allez, ge moet toch het gevoel krijgen dat ge... tegen iemand praat die u begrijpt. Als gij, allez, als gij nu alleen Chinees zou verstaan en ik ben tegen u in het Nederlands bezig, ja dan komen we nergens! Dus allez, in die zin, ik vind dat ge, een leerkracht moet een beetje... niet persé voor elke leerling, maar wel er, de klássituatie inschatten en begrijpen, aan de hand van dát lesgeven. Gij kunt hebben, als leerkracht, dat gij het ene jaar, ja, al uw lessen vlot kunt afgaan, en gij kunt hebben dat gij het ander jaar eigenlijk meer mondeling dingen moet doen of allez.

G: Ge vindt dat leerkrachten zich meer moeten aanpassen eigenlijk aan de leerlingen?

B: Niet persé aanpassen, gewoon begrip hebben voor de klássituatie.

G: En hoe kan een leerkracht dat tonen? Dat die begrip heeft?

B: Interesse tonen in, in de klas ook... onder andere. Allez, eum, ik bedoel, ik heb leerkrachten, als ik zeg van, 'he, ik moet morgen, eum, naar de tandarts' of weet ik veel wat, ik heb leerkrachten gehad die vroegen aan mij van 'he, hoe was uw tandarts?' Allez, niet persé dát als voorbeeld, maar ja, zo'n dingen, als gij zegt van 'mijn zuster trouwt morgen' ofzo, dat die daar interesse voor hebben en dat dat niet zo is van 'waarom vertelt ge dat?'. Dat heb ik ook gehad, als ik, als ge dingen wilt vertellen dat er totaal geen interesse voor is en, ja, dan, ja.

G: Misschien omdat ze dachten dat ge de les probeerde af te leiden?

B: Ja, dat kan wel, maar, ja, misschien, misschien, ja, misschien.

G: Ja, ik vind het wel belangrijk wat dat ge zegt. Ge zegt eigenlijk "Ik wil gehoord worden als leerling. Ik wil daar niet gewoon zitten van 'ik ben een van die twintig in die klas', nee, die leerkracht weet dat ik daar ook zit, allez, die weet

B: Ja inderdaad.

G: dat ieder van die 20 dat díe daar zit en dat die ook een eigen leven heeft. En die moet daar wat respect voor tonen..."

B: Da's goed verwoord! Ja, da's hetgeen dat ik bedoelde!

G: Ja, ik zeg maar wat ik verstaan heb...

B: Da's inderdaad. Allez, ge moet niet gezien worden als leerling, maar als individu. Niet zo van 'gij zijt een van die 20 kopkes dat hier zit. Alleja.

G: Ja, ik vind dat bijzonder interessant, ik vraag mij dan alleen, allez, en ik denk ook nódig he, niet alleen van 'dat klinkt goed', maar ook van 'dees is inderdaad de manier dat leerlingen zich aangesproken gaan voelen', ik vraag mij gewoon ook nog af of dat dat... gaat. Of dat een leerkracht dan ook nog tijd heeft voor al de rest.

B: Alleja, natuurlijk, als... ge kunt niet.... constant met uw leerlingen bezig zijn en met die hun situatie en dit en dat. Maar ik vind dat ge tijdens uw les kunt ge bijvoorbeeld, allez, wij hebben dat gehad, leerkrachten die gaven voorbeelden aan de

hand van ons en onze thuis situatie, en en... zo'n dingen dat zijn kleine dingen dat ge kunt doen, maar dat zorgt er wel voor dat ge zo... u wat meer vertrouwd voelt en ook met die leerkracht.

G: Ja ja ja. Ja. Het is goed uitgelegd.

B: Ik zeg het, discussiëren dat kan ik (gelach).

G: Ja, hebt ge zo nog dingen?

B: Eum...

G: Dus ik ga nog eens herhalen. Dus wat er kan veranderen op school, want we hebben het nu al heel veel gehad over lesgeven, maar ook op school gebeuren ook andere dingen die gebeuren. Ik denk bijvoorbeeld aan uw broer zijn verhaal, die had op een schoolfeest eens salto's zitten maken, allez, er gebeuren ook andere dingen op school. En wij hebben ook zo'n beetje gezegd van – allez, ik weet niet echt of ik dat mag zeggen, maar ge weet dat toch waarschijnlijk al – daar moet ook aandacht voor zijn, voor wat ge buiten het school allemaal doet. En ik vroeg me af of dat ge zo wat kunt weg gaan van dat leren enzo, en die leerkrachten, en dat, ernaast gebeurt nog zoveel meer op school, zoals ge bijvoorbeeld zegt 'met mijn maten, dat was wel tof'.

B: Awel ja, gewoon ook, hetgeen dat ik zou doen, is zo... ruimte maken voor zo leerlingen die dat dingen willen organiseren en doen. Er open voor staan en er vooral ideeën van verwachten. En zeggen 'dat mag, er is, er is ruimte voor voorzien. Er is materiaal voor voorzien.' En ik zeg nu maar als voorbeeld eum, die willen een soort van [The] Voice organiseren ofzo, zoiets, en daar ook, pak nu niet persé tijdens de lessen ofzo, maar zeggen van 'he, jullie krijgen zo veel speeltijden en materiaal kan voorzien worden' en dit en dat. 'Ge moet het wel allemaal zelf doen, wij willen onze hulp bieden, maar wij moeten ook nog ons werk kunnen doen.' En gewoon... proberen van ideeën te verwerken en zien in welke mate dat die mogelijk zijn. Ge moet nu geen kerel hebben dat voor komt spuwen, allez, zo brandstof en weet ik veel wat, zo'n dingen, oké, dat begrijp ik dat niet mag, maar als ge nu mensen hebt die een interessante hobby hebben en die dat die graag eens eum willen tonen of er andere mensen naar aanspreken, ik vind dat daar ook ruimte naar moet zijn. Allez, er is, ge hebt een hele speelplaats, in elke school! Dus allez.

G: Ja. Was dat op sommige van uw scholen dat daar wel aandacht voor was?

B: Niet echt.

G: Niet echt.

B: Nee.

G: Of niet constant, maar op bepaalde momenten?

B: Ik zou denken, moest ik een idee geven aan iemand dat daar wel mogelijkheid voor was, maar ik vind dat vooral 't school aan u moet vragen van 'wilt ge, zou ge zoiets niet graag doen?' En, want ik denk op zich, een leerling is ook een leerling die als hij niks móet doen, dan zal hij niks doen. En als ge dat vraagt eraan, dan, allez, als ge dat niet dwingt maar ge gaat gewoon zeggen van 'he, als ge dat zou willen, dat gaat, en er is materiaal voor en zeg maar wat ge nodig hebt' en dit en dat. En ik denk dat dat wel tóf zou zijn. En ik denk dat ook wel, in het begin... weinig mensen gaan zijn dat er zo hun eigen mee gaan bezig houden, ik denk dat dat op den duur echt wel, allez, dat ge elke speeltijd zou kunnen volplannen, omdat dat gewoon, als ge 1 origineel concept komt brengen, bijvoorbeeld, er komt zo iemand stand up comedy doen, dan,

allez, dat zou al een origineel concept zijn. En wat hebt ge ervoor nodig? Een klein podiumske, een micro en een box. En dat is iets, daar kunt gij een hele school mee entertainen!

G: Ja, ik vind dat heel mooi. Omdat ge dan ook zo die andere kant aan bod laat, allez, of nóg een andere kant aan bod kunt laten komen. Eh, want iemand die niet graag leert kan misschien wel super goed stand up comedian doen... zijn... en zo kan de school ook wat [onverstaanbaar]. Terwijl nu is het zo'n beetje eigenlijk 'ah gij kunt niet leren, sorry, maar dan vinden we u... niet tof, geen goede leerling.'

B: Awel ja! En gij hebt een beetje problemen met de leerkrachten en hup! Alleja, da's inderdaad eum, dat lijkt mij inderdaad een interessant ding.

G: En ik vraag mij eigenlijk af, ik denk dat dat nu een beetje de bedoeling is dat dat door de leerlingenraden wordt gebeurd, wordt georganiseerd zo'n dingen...

B: Ja, maar wat doen die in een school? Die zorgen voor nieuwe netjes in de voetbalvelden en allez, wat doen die voor de rest? Niks. Allez, er zijn misschien wel al ideeën geweest, maar wat voor ideeën! Wie wordt er ook geselecteerd voor zo een leerlingenraad, alleja.

G: Dus gij vond dat er op geen enkel van uw scholen een goede leerlingenraad?

B: Jawel, jawel, maar meestal zijn dat zo de ijverige mannen dat erin zitten en ja, wat kunt ge van die mannen verwachten? Die zouden verwachten dat ge 3D-brillekes moet opzetten voor... alleja. Ge snapt wat ik bedoel he?

G: Ja, er zou misschien ook gewoon meer een mix in de leerlingenraad...

B: Ja, niet persé, want ik, ik zou ook zeggen, iemand gelijk mij, ik zou mij er zelfs niet voor aanbieden.

G: Gij hebt nooit in de leerlingenraad gezeten?

B: Nee, pfff.

G: Want ik zie u dat wel goed doen anders...

B: Ja, maar ik zou, ik zou er zelfs geen, omdat dat gewoon, dat, dat pakt dingen weg van uw middagactiviteiten en en da's tijdens de speeltijd vergaderen en weet ik veel wat. En dat zijn dingen, ik zou dat tóf vinden voor erin te zitten, want ik zou er denk ik interessante ideeën in kunnen leggen, maar ik zou er gewoon mijn tijd niet aan willen verspillen.

G: En zou je dat dan wel willen verspillen aan zo iets organiseren op school in uw vrije tijd?

B: Ja, dat wel, omdat da's iets dat ge zelf wilt doen. En die leerlingenraad dat is zo, ge zit er ook omdat ge er zelf wilt zitten, maar 9 van de 10 zijt ge naar een ander zijn ge-... allez, naar iemand anders aan het luisteren.

G: Ah zo, ja ja ja.

B: Ja, ik wou (lachje), ik wou vloeken, maar, voor de micro...

(Gelach)

G: Ja, toffe ideeën wel. Zijn er zo nog dingen waar ge aan denkt?

B: Niet direct.

(Stilte)

G: Ja, ik heb het gevoel dat ik u al veel heb kunnen vragen. Mmm, eerst over hoe dat het voor u was op school, en erna dat stoppen, maar dat was dan als ik het goed heb verstaan vooral omdat ge zei van 'pff, ik had het gevoel van mijn vrienden waren al verder, ik zat zo nog op het middelbaar en ik was niet echt, ik was niet meer mee met die hun leven, die waren met iets helemaal anders bezig. En ik had ook het gevoel dat ik er niet zo veel aan had, dat op school zijn.' Hoewel dat het wel leuk was. Het was niet dat ge zei van 'ik zat constant in conflicten met leerkrachten of

B: Ik vond dat een plezante tijd, maar ik vind het het... nu, het geld hebben en het kunnen doen wat ge wilt... En ik vind dat veel beter als uw tijd verspillen en in het weekend nog zien dat ge bij de oma kunt langsgaan voor een zakcentje anders kunt ge niks gaan doen, en allez. Ik vind nu, als ik nu dit weekend zeg van 'ik ben weg, ik ga snowboarden', ja dan ben ik weg he, wie gaat er mij tegenhouden? En ja, dat vind ik, allez, da's eum, door geld te hebben kunt ge ook veel meer doen en... ik vind, allez, vroeger was dat gewoon, wij zaten elk weekend in 't park en dit en dat, en nu is dat zo, wij gaan snowboarden, wij gaan eens naar Amsterdam, en allez, ik vind, da's keiplezant.

G: Ja, er is veel meer mogelijk.

B: Awel ja, voila, en ge kunt gaan waar dat ge wilt en...

G: En hebt ge ooit iets, studentenjob gedaan ofzo? Als ge in het middelbaar zat? Of een weekendjobke?

B: Ja, in de garage heb ik gewerkt... (Uitleg in welke garage dat dat was.)

G: Nee, maar omdat ik bedoel, dat geld speelt wel mee, en ik snap ook dat dat belangrijk is, ik heb dat ook van anderen gehoord, en voor mij was dat ook belangrijk, maar ik weet wel, ik ging dan een weekendjobke doen en dan had ik ook tijdens het weekend 70 euro, dan kon ge ook dinge...

B: Ik doe meer op als ik verdien... allez, ik deed meer op als ik verdien, want ik heb 3 jaar lang ofzo, zoiets, in de GB gewerkt en ook in de vakantie werkte ik daar...

G: Maar dat was gewoon niet genoeg.

B: Ja nee, dat was, dat was zo, de week is ten einde, yes ik heb 60, 70 euro, en da's zo, de vrijdag is gepasseerd en daar was ze. Allez, snapt ge? Ja, nu is dat zo, de zaterdag, nee de zondag gingen wij altijd Cara pils halen, dat was zo bier van 20 cent... Allez, dat was ook wel tof, altijd zo onze laatste nikkel bijeen leggen en daar zo (lacht)...

G: Ja, tof. Oké, dan wil ik eigenlijk alleen nog graag dit (document Vragenlijst schoolloopbaan) verder invullen...

Bijlage 4: Voorbeeld van een reflectie

Deze reflectie heb ik geschreven nadat ik op een avond drie interviews afgenomen had (van Ahmet, Kerem en Mehmed). Het is de meest uitgebreide van alle reflecties, aangezien ik die avond echt geraakt was door de hoeveelheid aan informatie die de jongeren me verteld hadden, maar ook door hun persoon en de buurt waarin de interviews doorgedaan waren. Bij thuiskomst voelde ik echt de drang om alles van mij af te schrijven om terug tot rust te kunnen komen.

Memo

18th IV Japan Alpen Noord
- go boorhand nr Zennu-opp
wel heel nieuwsgo:
daar traid toe

200

+ geval v. versiering op keunwop:
happo & melkuiden geredent
go de tranw in namen
endoerzichtip & a allen mannen
korten on rouwen go straat
(toen koes nr allen) -> wa ken
de aanbelaad?

Dit is mijn land, mijn stad,
maar dit kerken is niet!

+ geval 'ok snap dat ande die
minder als ik v. avontuur / ver-
viegding kouden die nauwstink
to. Ok well me nr stur by de ge-
daken, het is een vast streep &
ik snap me of of je is zss dan
kan doen.

- toen IV Japan wel Zennu-opp: ne go ik
die jansen wel meekippen?
-> Is het niet in v. rijk was?

- Opgesponde sues, kon wel ewarigen
kinnemin & uitwerpen
Maar ik had gewel dat oeff stien
in het verschud v. en

Gesnapte of is nr noo ande dopen meespel
den, wie ik dink dat zijn ofher v. en
in zijn hoofde v. grote nauw spellet, kon er
moelijn van afstappen.

go dat moment soms koppeloor gewel omdat
koudt kinnwipde go leni.

Akteraf dink ik:

- het past den zijn beking erg veelge-
kend dat vooral ewarigen met
den noemt!

- mee koudt mijn gestukt vorm / v. men
oanpeweten pultest va deze doelgrap
(Alpen Noord) m. en zekerheid d. het
had ook het elde ze go alle vagen
nr veel te zippen kadden.

Gezicht in placi kouden

Toen ze dat in de Markten had geze-
ken, dakt in

- "Oei! Maar ik mag vs laten merken"

- "chance dat ik dankty stape niet
war is" (idem v. p.o.f.)

* Uyweelder *

Om had IV especially zoals voor, m. gevoel dat weinig duid. & had p.m. 1870

→ dream in and IVs. (Apin woord anders aangepast)

- miss. habbele dan uitleggen
- korte uitleg
- ⊖ Nt alles even expliciet gezegd (wie gaf, wat!)
- ⊕ Bureu concentratie

vo. vraag op het moment: "Ben jij student?"

Ja: "Maar jij dit voor school doen?" (van je lk?)

Ja: "Nee, ik doe dit omdat zelf wilt ik studeren aan universiteit en daarom mag je meer zelf kiezen"

↳ Gevoel dat niet doorhad wat de bedoeling was, want aan hem vraag uittelegd dat in 7 minuten wilt overlopen etc... (IV uitleggen → had daarna meer nu?)

- Tijdens IV gevoel dat ik er te veel mee had doen, dat ik om linken met te doen maken

Daen hij ook zag zei dat nu opnieuw begonnen met lezen, "let in meel vallen", "ik heb kaart te tot mijn doelgroep, en ben nu met wat hij me vertelt"

↓ ook omdat vooral een

- Beeld v. een:

* kennis arrangeren = moet een begrijpen ook bij

* Wat overlezen "ok", "universiteit" ook voor?

- ver van zijn bed die woorden met in uitleggen om hem mee te helpen.

↓ op einde een gevoel dat mee al denken was (op alleen vertellen)

Om nadere uit om te vertellen, en hij gaf in meer & meer op in

(Mog om vervolg-IV te doen? Nu kaart te een te doelgroep...)

Op met lezen foto of gevoel.

Memo

- Dit is een opgeluist of opgenomen munt
Fair ar
(of was van die wel?)
= heel jammer, want leuk nu heel nuttig
(kennisbalden dan
kamel - het alle dief stelen in de
nederland na een, kon weinig over
andere zaken spreken.
- Vlotte prater, vlotte verhalen.
Ik kan goed inhomen dat die rapjes
is zijn daar was (zo omringd) (za)
& die dat dit somer in ergende.
- Beeld is een! (~
Materie van typen & samen te laden.
Ma hou ook: wilde reis leren (~
Het moet leuk is, nu is vrijblijvend.)

- was ook 3 IV's die avond.
- 25 jaar oudst & vintje. "Hoe
willen mi? Ca va? Maar je hebt
kann nimmer niet gebruyen!"
~ Manopraat
Ook als ik jeugdwerken opzoek
om vonden te vinden (23 dat
nu vanden!)
Ik heb die vintje, dan alsof niet
gehoord - met mijn lie vintje
- Ik heb wel een beetje als of
niet ~~was~~ niet een beetje
aan de hand, eerst gebruyen
of in vintje vintje, koudje
gebruyen (!) - vintje
vintje, maar ik koudje
ontgebruyd, want daar al heel
over gebruyd.
- Ik was ook al wat meer op mijn
femal, na leef dat on
man, moet ik v. alle partijen -
ook al 2 5 maal in Mal gebruyen.

↳ op mijn naam, ik heb
heel leuk om te praten in
in Mal, nu was heel leuk of
te maken heel met vintje
door vintje. Geveel dat in
vintje vintje anou gebruyen

toen ik hoop of met elkaar
te maken had, maar
ontreide dit - tot mijn
verbaasde dat hij niet het
munt - had de hand tegen
de arm op mijn rug.

↳ Nog om in.

Wat deed
toen op een
appel op mij,
en ik heb
hem in het
ongewisse
geleken.

"Niemand sloopt mij"
over de die lens uitgedrukt
had. In een keer is op in-
gepaar, en nu is het
gevoelen, maar achting
blijft te zeggen als "Ik
vind het op in dat niet
te sloopte. Het is te veel
wat ik sloopt, en ik heb
te sloopt in hem en reke-
ning mee."

Memo

3de IV die avond:

- het ging slottet:

- en zinnen

- uitlip over afgetand:

- H. was reactie op
ishin → heb met gevoel
dat taal, in het en
vertellen was ipv uitlip

- M. M. W. → kwam ~~af~~
binnen & dan heb ik nog te
hoor uitlip, taal.

M had ook de uitlip, taal
→ met naar dat beproven
was dat is...

- In was moe → per se moe lijk op
and te luiden → heel fel afgedwaald
Hewel, ik heb ook ook die x d. gewild,
al dat H. vertelde over die is om te
leven in Apen Noord

- In zijn dacht ik: even kijken
later vertellen, want heb hem
veel meer mee dan want over
moed moet vertellen

- Dan zo in afgedwaald & in een
- rinde in wat an kippen was.

In heb ook te zo veel kunnen om
met jonge mensen v. Apen Noord te
spelen.

- Jim staan samen → bent die
land te weten afgedwaald →
dit soortje uit taal & alleen nog
reprenten van Apen Noord.

Mensen hier op, op rust werd, want op
werk & beproven dat het te naar echt
om.

Hier va ze op mee te. → ik heb aan te
tonen v. (wel) v. VORB, ~~355~~ TKO, ...
maar te at alle.

↳ "voor jou veel mee te, in mij te".

In kan heel moe lijk om met die
hopeloosheid! (ook op stant: 2 x L)

Ne jonge mensen die op hoop te op
beter op die dunn van in me ik
meer verded, en toen was in ook
nog een meedeloor v. m'a eigen
hopeloosheid over dat v. M.

- School licht me inselinge mood, wif doe bij mij vertelt:
 - > Wam joden meken daan ker? Als se jodig (lijken te) doen...
- Bijz dat stam was om te stoppen → ~~dat de moedert joden daan aan om vaden te doen~~
 - > Dan dach sei dat kan je van och bij ande, se je verlaad vertell!
- Als memo
 - o Soms nodig om op te wijken v. N-keiden, (de in v. stel v. joden v. ande v. d. en) om v. d. en v. d. en te bezeichnen
 - o We eigen mening zepen, wie zepen dat se met een info is v. d. en m. wam in gewel dus dat totul is v. d. en (j. een w. hou- diep se d. m. j. e) allen v. d. en (war v. d. belan is v. j. onel?)
 - + Wann v. d. en / ande, - st. d. en d. i. b. d. en st. d. en v. d. en komen we men tot een j. d. en = meer j. d. en v. d. en m. wam och se de v. d. en!
 - > Heel nye v. d. en v. d. en:
 - N: openly v. d. en, m. wam v. d. en / kant
 - E: j. d. en = m. wam v. d. en.

Bijlage 5: Vragenlijst schoolloopbaan

Gytha Burman
Studente Pedagogische Wetenschappen
K.U.Leuven

Vragenlijst schoolloopbaan

Deze vragen peilen naar je schoolloopbaan. Ze dienen om een beter beeld te krijgen van welke richtingen je gevolgd hebt in de basis- en secundaire school. De gegevens zullen vertrouwelijk behandeld worden.

- Wat is je geboortedatum? _____

- Ben je naar de kleuterschool geweest? Ja/Nee

- Ben je in de kleuterschool van school veranderd? Ja/Nee
Hoe veel keer? _____
Wat was de reden? _____

- Ben je in de kleuterschool blijven zitten? Ja/Nee
In welke klas(sen)? _____
Wat was de reden? _____

- Was je lagere school dezelfde als je kleuterschool? Ja/Nee
Indien nee: waarom ben je van school veranderd? _____

- Ben je in de lagere school van school veranderd? Ja/Nee
Hoeveel keer? _____
Wat was (waren) de reden(en)? _____

- Ben je in de lagere school blijven zitten? Ja/Nee
In welke klas(sen)? _____
Wat was (waren) de reden(en)? _____

- Was je middelbare school dezelfde als je lagere school? Ja/Nee
Indien nee: ben je om een speciale reden van school veranderd? Welke? _____

- Gelieve deze tabel in te vullen per jaar dat je in het middelbaar hebt gezeten:

	Naam van de school	Onderwijsvorm die je volgde (ASO, TSO, KSO, BSO, deeltijds BSO of BuSO)	Hoeveelste middelbaar ? (1 → 7)	Studierichting	Attest (A, B of C)
1 ^{ste} jaar					

2 ^{de} jaar					
3 ^{de} jaar					
4 ^{de} jaar					
5 ^{de} jaar					
6 ^{de} jaar					
7 ^{de} jaar					
8 ^{ste} jaar					
9 ^{de} jaar					
10 ^{de} jaar					

Hoe oud was je toen je bent gestopt? _____

Hoe lang duurde het voor je werk had? _____

Wat vond je van je eerste job? _____

Wat vind je van je huidige job? _____

Bijlage 6: Voorbeeld van de open codering

De open codering gebeurde in twee stappen: een eerste maal op papier en daarna met behulp van het verwerkingsprogramma NVivo. De dubbele codering had tot doel dat er geen interviewfragmenten overgeslagen zouden worden en dat de onderzoeker zichzelf kon controleren of er in de twee stappen dezelfde codes werden toegekend. Deze bijlage toont de eerste stap van de open codering van het eerste interview.

Interview 01: Silke
Datum: 5 juli 2011

Aanwezig tijdens het interview:

- Interviewee: Silke (S) ik ben met haar in contact gekomen via een organisatie die het opneemt voor jongeren die in kansarmoede leven.
- Interviewer: Gytha (G)

(Ik begin op te nemen terwijl we het document "Vragenlijst schoolloopbaan" aan het invullen zijn.)

S: De studierichting... hout.

G: Dus van het vijfde ineens...

S: ... naar het eerste beroeps.

G: Dus ge hebt uw vijfde leerjaar ook niet moeten overdoen dan.

S: Nee, omdat dat geen nut ging hebben, omdat ik sowieso terug gebuld ging zijn, vooral met mijn Frans enzo. En 60 ging ik niet aankunnen.

(Vorder invullen document.) Het eerste jaar had ik een A-attest. Mijn tweede jaar: naam van de school A, BSO, tweede, Kantoor-Verkoop,...

G: De hokjes zijn wat te klein.

S: Ja, inderdaad.

G: Ik had dat niet gedacht dat daar nog zo veel keuze in was. [Silke en ook Vera uit het eerste interview hebben in de eerste graad van het middelbaar studierichtingen gedaan waarbij ze kunnen kennismaken met een breed aanbod van verschillende studierichtingen.]

S: Ja, dat was toen he. Hoe het nu zit weet ik ook niet meer.

G: Maar ik vind het wel goed dat... je weet vaak niet wat je wil doen en dan kan je nog zien van dit ligt mij beter...

S: Ja, inderdaad. Mijn derde middelbaar [derde jaar in het middelbaar] was in School B, BSO, derde jaar, en dat was gewoon Opvoeding-verzorging. En daar had ik ook een A-attest.

G: Dus hier [toen je naar het derde middelbaar ging] moest je ook van school veranderen omdat dat alleen de middenschool was. [Silke had mij dat in het begin van het interview, tijdens het "informele kennismakingsbabbelje" al verteld.]

S: Ja, dat was alleen de middenschool, eerste en tweede middelbaar, en dan ben ik dus... Na het derde jaar heb ik mijn vierde jaar daar ook gedaan. Nee, wacht... Nu moet ik denken. Nee, mijn derde jaar heb ik daar gedaan... Ja, mijn vierde jaar heb ik daar gedaan... Heb ik daar 1 of 2 jaar gezeten? Nee, dat's juist, dat was na school C [Silke doorknapt iets op het blad]. Ik ga het hieronder schrijven.

G: Ja, ja.

S: School C. Dat was ook BSO, maar wel een Katholieke school. Het hoeveelste middelbaar? Het vierde. Voeding-verzorging. En daar had ik geloof ik een B.

G: Ben je dan iets anders gaan leren?

S: Nee, ik heb dan mijn vierde jaar in school C gedaan, ik had daar een B-attest geloof ik dat het was, maar dat was een Katholieke school, dat niveau was te hoog voor mij, en dan ben ik na mijn vierde jaar terug naar school B gegaan en dan heb ik daar mijn vierde jaar opnieuw gedaan.

G: Ahja. Dus dan mag je dat hier bij vijfde jaar schrijven. Dat is het aantal jaar dat je in het middelbaar zat. En dan mag je hier bij vier dit schrappen.

S: Ahja.

G: Dus dan mag je hier school B schrijven...

S: Ahja.

School B, dan wat was het nu weer? Ahja BSO. Dan het vierde, dat was ook Voeding-verzorging. Dan had ik wel een A-attest. En dan mijn vijfde jaar, daar ben ik begonnen maar dat heb ik niet afgemaakt, want dan ben ik gestopt.

G: Je mag dat nog invullen.

S: Dus mijn vijfde jaar dat ben ik begonnen ook in school B. BSO. Vijfde. Voeding-verzorging. [Attest] dat kan ik niet invullen he.

G: Nee, dat mag je zo laten.

S: Want ik ben in mijn vijfde jaar... Alleja, in mijn vijfde middelbaar werd ik 18, want ik verjaar in november. Ik ben dan gestopt in november, maar dan ben ik nog van school B uit naar het deeltijds gegaan en dan heb ik daar nog eigenlijk tot februari deeltijds onderwijs gedaan. En daarna ben ik volledig gestopt.

G: Ahja. En deeltijds, dan moet je stage doen enzo.

S: Ja, ja. Dat was de bedoeling. Maarja, ik vond ook geen plaats waar je stage otzo kon doen en dan dat ook ja opnieuw gepest worden enzo.

G: Ook in het deeltijds?

S: Ja, en dan heb ik ook gewoon volledig opgegeven omdat dat niet meer haalbaar was.

G: Oké, goed. Ja, ik wil je zo weinig mogelijk woorden in je mond leggen dus je mag gewoon vertellen wat je wil. Ik heb wel een paar keer gehoord van dat pesten, misschien kan je daar iets over vertellen? Of als je liever met iets anders begint... het is echt gewoon goed zoals jij alle zegt. Ik zal af en toe iets opschrijven van daar moet ik sebiel nog iets meer over vragen...

S: Ja ja ja, tuurlijk... Ja, eigenlijk de pestorijen zijn begonnen in mijn... in het eerste en tweede middelbaar. In de lagere school was dat ook al wel, maar minder. In de lagere school was dat niet zo hevig en alles. Omdat ja in de middenschool dan, in mijn eerste en tweede middelbaar, vooral in mijn tweede, zaten ook een paar jongens, echt zo een groepje zoals ge meestal hebt en die waren mij

ik ben begonnen
over... fck

A/I goede aanpak

F. goede band met leerkracht
op hoop van problemen

continu aan het pesten en aan het doen. Maar ik moet wel zeggen, in die school, dat hebben ze daar ook wel goed aangepakt, want als er iets was of als er gepest werd, dat werd direct aangepakt. En de personen die iets fout hadden gedaan kregen wel ook altijd een sanctie of een straf. Dus dat was op zich wel goed. Dat was ook een van mijn beste scholen waar ik ooit heb gezeten. Ja, de middenschool en de lagere school zijn de twee beste scholen waar ik ooit heb gezeten. En in de middenschool was dat vooral ook, ik had daar ook wel een goede band met de leerkrachten enzo. De meeste leerkrachten waren ook wel een beetje op de hoogte van de problemen daarbuiten dat ik nog had en wisten ook wel welke thema's voor mij moeilijk lagen en welke niet. Want met de ouderavond ook, dat was rond de periode van Allerheiligen Allerzielen, bij de les Nederlands gingen wij inderdaad een bundeltje krijgen van het thema van de dood enzo. Dan had mijn mama gevraagd aan de leerkracht of wij eventueel op voorhand al zo'n bundeltje konden meekrijgen om eens in te kijken om te zien of er eventueel dingen gingen instaan waar wij het moeilijk mee zouden kunnen krijgen, tijdens de les enzo. Dus we hebben dat dan bekeken, we hebben dat mogen bekijken en het liedje van Clousseau stond daarin van Afscheid van een vriend. Dat is een liedje dat ze bij mijn peter indertijd op de begrafenis hebben gespeeld, dus ik had dat gezegd tegen die leerkracht. Ja, dat liedje ligt wel moeilijk. Dat was dan zo'n opdracht van ga moet daar zo veel keer naar luisteren en ondertussen dingen proberen in te vullen. Dus die leerkracht had gezegd van "ja oké dat is goed dat ik dat weet, dan hou ik daar rekening mee en als ze het moeilijk krijgt dan mag je gewoon de klas uit lopen, dan weet ik genoeg" enzo, dus daar werd echt wel rekening mee gehouden en dat was ook wel tot. En dus ja, op een gegeven moment was het zo ver. De les was bezig, dat liedje speelt, en op den duur als je dat zo een paar keer hoort dan krijg je het sowieso moeilijk, maar alléja, ik was ook te koppig om de klas uit te gaan, omdat ik dat liedje op zich zelf ook wel graag hoor. En dat groepje van die jongens die begonnen te lachen en een beetje belachelijk te doen enzo. En in een keer had die leerkracht die muziek stopgezet en die begon keihard te roepen in het midden van de klas "Ja, en ga moet zo belachelijk niet doen en ga weet niet waarom dat dat is, en jullie kunnen nu naar de directeur en dit en dat" en die zijn dus effectief naar de directeur moeten gaan en die hebben dan een zware straf enzo gekregen. Dus dat was ook wel het leuke daaraan, aan dat te zien dat daar zo werd mee omgegaan.

G: Gerespecteerd.

S: Ja, inderdaad. En ik vind dat dat overal zo zou moeten zijn, zowel van leerlingen als van leerkrachten uit.

G: Denk je dan ook dat in die school de leerlingen de leerkrachten meer respecteerden?

n aanpak

S: Ja, sowieso wel. Want het was ook het minste als er een probleem was... Alléja, als de leerkracht zei ik ga de directeur erbij halen dan werd dat ook gedaan. Dat was niet van nu een venittiging... alléja, ze zeiden dat gewoonlijk wel 1 maximum 2 keer, maar dan bleef het dan ook bij. En daar stonden ze ook echt wel op hun strepen. En daar werd direct iets aan gedaan, ook al was de directeur er op dat moment zelf niet in school. Dan was dat wel iemand van het secretariaat die die uit de klas kwam halen en die moest dan wachten tot de directeur terug was. En de directeur moest dan altijd besluiten wel de straf of sanctie ging zijn van die persoon.

G: Dat was daar wel duidelijk beter dan...

S: Ja inderdaad. Ja van die school uit ben ik naar school B gegaan, Dat ging daar wel goed, op het eerste zicht waren dat ook wel toffe leerkrachten, sommige wat minder dan andere. Maar daar is eigenlijk de moeilijkste periode begonnen voor mij. Eerst en vooral was dat een hele aanpassing, in het eerste en tweede middelbaar was dat nog zo'n beetje... kinderachtig bij wijze van spreken.

G: Dat was een kleiner schoolje waarschijnlijk, je middenschool.

Context: school-
probleem

S: Ja ja. Ja dat zijn maar maximum twee-jaar en maar drie of vier richtingen. Aléja twee of drie richtingen ofzo, dat is echt enorm klein. Ja en ik denk dat dat op zich ook wel beter is omdat dat inderdaad meer dingen te kunnen doen in verband met pesten, en daarmee bezig te zijn. Want ja als je een school hebt van 1000 leerlingen dan is dat sowieso al moeilijker. Ook als je dat dan beziet, nu is het nog allemaal veranderd he, ik bedoel, ik ben nu wel van school maar er komen er ook altijd meer leerlingen bij... ik denk dat dat wel blijft verder gaan, dat pesten enzo.

G: Ja, het is niet omdat jij daar weg zijt dat het pesten gedaan is.

conditie: arme
lexie 2
= aanpak

S: Nee volk, 't is dat. En ik denk dat dat ook van de scholen zelf afhangt ze. In verband met pesten, je hoort dat wel vaak dat de scholen daarmee bezig zijn enzo, maar ja, wat is 'daarmee bezig zijn'? Ik bedoel, als je daar eens een uurtje op een hele week mee bezig bent in de klas, oké beter iets dan niets, maar ik wil maar bedoelen, als dat dan een school is van 1000 leerlingen, dan gaat 1 uurke of 1 dag niet veel nut hebben om daaraan bezig te zijn.

G: En wat denk je dan dat echt een goede aanpak is voor pesten?

is go pema
in de klas.
= conditie

S: (Denkt na.) Awel dat is echt moeilijk om daarop te antwoorden, want pesten heb je ook in verschillende vormen. Ge kunt pesten op puur - aléja hoe moet ik dat zeggen - puur met woorden, maar je kan ook pesten met daden. En daar zit wel een enorm groot verschil in, want in school B werd ik wel enorm hard gepest, maar dat was vooral met woorden van 'ja en jij zijt dik en jij draagt een bril en jij hebt geen merkklaren' en dit en dat. Oké, dat was mijn ding, maar ge hebt dan ook leerlingen die gepest worden dat er op den duur op beginnen te kloppen bij wijze van spreken, maar dat was bij mij niet héé geval. Bij mij was dat, ik stak me altijd weg en in een hoekje wegkruipen en ja...

G: Niet in staat om je te verdedigen eigenlijk.

S: Ja, inderdaad. En wat was dan het resultaat? Als ik 's avonds thuis kwam dat ik dat dan thuis begon uit te werken op mijn mama of op mijn broer. Dus ja, dat is dan ook weer niet het goede, maar aléja ik denk dat dat enorm moeilijk is om dat volledig te kunnen laten verdwijnen, dat pesten. Maar ik denk dat er sowieso wel mogelijkheden zijn om het alleszins te verbeteren. En aléja, dat is ook hetgeen ik zelf hoop dat gaat gebeuren in de toekomst toe.

G: Ja, ik verschiet... Alé als ik dan hoor van u en gisteren en ook als ik dan met andere mensen babbel dat dat echt wel een grote rol precies speelt, pesten, maar ik had daar daarvoor nog niet echt van gehoord, voordat ik met mensen begon te babbelen. Eigenlijk is dat iets dat scholen als ze duidelijke regels hebben echt iets aan kunnen doen. En dat is dan zo stoem dat ze daar niets aan doen.

aanpak
= conditie

S: Ja, 't is dat. En daarom, bij mijzelf in mijn derde jaar viel dat nog wel mee. Ik werd ook wel al vrij hard gepest enzo, maar niet om te zeggen dat dat mij echt gekraakt heeft. Gepest worden is nooit niet leuk. Je hebt dan wel eens momenten dat je zoiets hebt van "kruip allemaal den boom in", het interesseert mij niet meer, ik ben dat hier bou.

G: Had je dan nog een paar goede vrienden met wie je wel nog kon optrekken?

S: Ja, toch wel. Ik had één goede vriendin die ik had leren kennen daarvoor toen in de middenschool. Sanne, en ja ze dachten ook altijd dat wij zusters waren. Alleja, wij hadden ook alle twee blond haar, alle twee redelijk groot, dus ja dat was wel een redelijk grote steun voor mij, dat ik haar had leren kennen in het tweede middelbaar was dat en dat zij dan mee naar school B is gegaan met mij.

G: Dat was wel leuk voor u.

S: Ja inderdaad, omdat ik dan wist van ik heb toch iemand naast mij. Niet dat zij het altijd voor mij moest opnemen ofzo, maar dan voel je je sowieso wel beter en wat sterker.

G: "Het is niet iedereen..."

S: Nee vola. Dus op den duur zaten wij daar inderdaad met een vriendengroepje, dat was dan ikke.

S K Y , T enzo... Dus ja, op den duur zaten wij daar toch wel met tien mensen. Ik ga niet zeggen dat wij daar elke speeltijd met tien bij elkaar zaten, maar er waren er toch altijd vier of vijf die altijd bij mekaar zaten dus dat was dan wel leuk om dat te ervaren. En ik had daar in die school ook wel goed contact met de vertrouwensleerkracht van het CLB enzo. Maar er waren even goed een paar leerkrachten bij die echt lieten merken dat ze u niet konden hebben. Hoe dat dat komt, ik weet dat niet, maar dat is in elk geval niet plezant.

G: Ja. Dus toen in het derde viel het eigenlijk nog mee.

Ik vraag mij ook af, wat ik juist aan het schrijven was, misschien komt dat omdat je dat groepje nog had. Je zegt "ik ben niet gekraakt", je had dat groepje nog, je wist dat er nog anderen waren.

S: Ja sowieso, dat doet er veel aan. En ook gewoon het feit dat ik dan geregeld gesprekken ging doen met de leerkracht van het CLB, wat mij ook wel heeft geholpen om daar dan door te geraken enzo.

G: En die bemoeidigde je altijd...

S: Ja ja, 't is dat.

En ook als wij groepswerkjes hadden. Ik en S- zaten in dezelfde klas, de rest van dat groepje eigenlijk niet, die zaten zowat meer verspreid, maar ik en S- zaten in dezelfde klas dus dat was ook altijd wel leuk als we een groepswerk hadden deed ik dat meestal met haar of met de K- want K- zat ook wel in onze klas. Maar ja, in het begin was dat altijd ik met haar. Waarom? Omdat je komt daar in een klas, ze beginnen u daar al van in het begin van de eerste dag naar te bezien en te pesten, dus dan ga je niet zomaar aan de eerste de beste vragen "hey zeg, wil jij dat met mij niet doen?". Maar op den duur is dat wel gegroeid. En wat ik ook wel heb ondervonden is als we iets moesten meebrengen van materiaal om te knutselen ofzo, of als we iets moesten meebrengen van snoep iets te maken, dan stonden ze altijd wel allemaal bij mij van "oh hebt gij nog over?". Dan heb ik ook zoiets van ik ben nooit goed genoeg en als ik dan iets bij heb ben ik wel goed genoeg. Dan heb

Ik op den duur ook gezegd van weet je doe het allemaal maar zelf als ik alleen maar daarvoor goed ben. Ik bedoel ik ben geen stuk vuil ofzo, of geen slaaf...

G: Geen voorraadpot

S: Voila, 't is dat. Altså, maar uiteindelijk... dat is dan wel goed gekomen in dat jaar. Zeker weten.

G: En waarom was je dan veranderd naar het vierde?

S: Omdat... mede door dat pesten, en ook omdat er een paar leerkrachten waren die lieten merken dat ze me niet konden hebben of een pik op me hadden op mij. De reden waarom, dat weet ik niet, maar dat was inderdaad zo en ik zag dat dan ook niet meer zitten om daar te blijven. Dus dat was dan aan de andere kant ook wel moeilijk, want ja ik moest dan terug en nieuwe school gaan zoeken. Je moet dat vriendengroepje dan achterlaten, wat op zich ook al niet gemakkelijk is omdat dat de enigsten zijn die je eigenlijk kan vertrouwen en die je daar hebt. Maar ik heb uiteindelijk dat besluit genomen. Dan ben ik naar school C gegaan. Dat was een katholieke school, in een wat chiquere buurt. De moment dat ik daar binnenkwam... Maar dat was dan ook echt een megagrote school, ik had daar echt zoiets van "what the ... is dat hier". In school B, dat was ook wel een vrij klein schooltje, maar dan kom je daar in school C en dat was echt...

G: Waarom was je naar daar gegaan?

S: Omdat dat de enigste school was die ik had gevonden waar ik nog terecht kon.

G: In voeding-verzorging?

S: Ja ja. Dus dan heb ik mij daar laten inschrijven. En daar heb ik op zich wel een heel leuk jaar gehad. Leuk en wel zwaar. Wat de leerkrachten... dat was dan weer het tegenovergestelde. De leerkrachten waren daar allemaal heel goed en begripvol enzo. Als er daar een probleem was kon je dat altijd met de directeur gaan bespreken. Maar daar was dan weer het probleem dat ik ook gepest werd maar dan echt al met daden.

G: Heel gemeen.

S: Ja, want... in het begin zo niet, maar ik zat dan ook in een klas met zo van die meisjes van "ik ben het hier". Alleen met de chicste kleren en al tijd maar stoeven over vanalles en nog wat. Dus ja, wat doe je, je zet je automatisch al in een hoekje omdat je merkt, je weet dat en je beseft dat van "ik hoor hier niet thuis". Je voelde dat ook echt. Dus ik was dan wel blij dat ik dan zo'n goed contact had met de leerkrachten daar. Maar op een gegeven moment stond ik op de speelplaats. Ik had zo'n witte trui aan met een kap. En dan had er iemand van mijn klasgenoten niet beter gevonden dan gewoon een klokhuis van een appel daar in te gooien. Ové, dat is niet leuk, maar ik ga ook niet zeggen dat dat het ergste is, want dat is het ook niet. Maar inderdaad, als je daar op een speelplaats staat en je weet dat er een stuk of 300 leerlingen zitten die daar allemaal op zitten te zien dan is dat inderdaad niet leuk. En dan een tijd later, dat was zo in de helft van het schooljaar of wat meer tegen het einde, ik weet het niet, bij de les PAV Project Algemene Vaakken was dat. Wij moesten iets doen op de computer. Ik had zo een gewone zwarte broek aan, maar die was iets te groot. Ik had mij op die stoel gezet voor op de computer, maar blijkbaar was die vanachter een beetje naar beneden gezakt. Maar ja, wort je, als je zit, je voelt dat niet altijd. En dan hadden ze niet beter gevonden om daar in de klas met de

Van naar
veranderen. ja.
Laur cond. ←

Nt op p.mal

GSM foto's van te trekken zonder dat ik dat wist, omdat je dus blijkbaar een stuk van mijn poep zag. En dan hadden ze die op de bus aan andere mensen laten tonen. Dat was op een vrijdag. Ik ben dan maandag op school gekomen. Wij hadden maandag 's morgens de eerste twee uur tekenen. Ik zat dan al slechtgezind in die klas en de leerkracht ging altijd rond om te zien of onze opdracht lukte, en die zag dat aan mij dat er iets was, dat ik er met de tranen in mijn ogen zo'n beetje zat en er echt niet bij was. Die komt zo naast mij en zegt "Ja Silke, is er iets" en dit en dat, en ik zeg "nee, nee, nee". We zaten ook in een cirkel rond die tafel dus het minste dat je er iets van zegt, iedereen hoort dat dan. Uiteindelijk heeft zij mij apart geroepen en dan heb ik dat gezegd tegen haar, want er was een meisje van het vijfde of zesde jaar 's maandags 's morgens komen zeggen op de speelplaats dat er foto's waren getrokken en dat ze die op de bus aan iedereen hadden laten tonen. Dus ik was wel blij dat er dan toch één iemand was die mij dat is komen zeggen. En daar heb ik nadien ook wel goed mee overweg gekunnen en mee bevriend geweest. Ik heb dan uiteindelijk moeten zeggen aan die leerkracht PO. Die zei tegen mij "ga jij anders zien of die van het CLB er al zijn, dan zal ik hier in de klas al een gesprek doen. Als die van het CLB er nog niet zijn, dan wacht je maar efkes in de gang". Ik zeg "ahja, dat is goed", ik had ook geen andere keuze. Dus ik ga kloppen bij die van het CLB. Die waren er nog niet. En ik stond dan in de gang, ik was daar zo efkes blijven staan en die leerkracht was dan een gesprek aan het aangaan, maar ik kon dat echt niet laten om daar in die gang te blijven staan. Ik ben dan terug binnen gekomen en ik ben daar gewoon terug gaan zitten. Ze waren dan bezig over het een of ander. En in één keer was ik zo kwaad geworden en ik zei dat tegen hun. Ik was beginnen roepen en schreeuwen "Ja en vinden jullie dat normaal dat jullie foto's liggen te trekken van mijn poep en dat jullie die op de bus aan andere mensen gaan laten zien?" Weet je, ik was toen echt in alle staten en die hadden dat niet verwacht dat ik dat zou weten. Dan is daar wel veel rond gedaan geweest, maar dat was voor mij toen de druppel dat de emmer heeft doen laten overlopen. Dat was voor mij de grootste... alléja de doorbraak om te zeggen van "oké, nu is het genoeg". Dan ben ik dus terug naar school B gegaan om daar mijn vierde jaar opnieuw te doen. Dat ging dan wel beter, want er waren er heel veel weg van die er ervoor zaten, van die poskoppen enzo. Dus dat was dan ook wel goed. Maar ja het probleem bleef, daar waren twee of drie leerkrachten die mij niet echt konden hebben. Ik was altijd wel met alles in orde, en ik zorgde daar ook wel voor. Dan was dat ook wel lol, want in het vierde zat ik terug met S. samen in de klas, dat was dan wel heel leuk. Je hebt elkaar een heel schooljaar bijna niet gezien of gehoord en dan zo terug samen in de klas, dan is dat wel leuk en veel te vertellen. Mijn vierde jaar in school B dat was dan een vrij goed jaar. En ja, dat is het zowat dank ik. Dan was het mijn vierde (vijfde) jaar...

→ verder magen

G: Dan werd je 18.

S: Ik ben dan inderdaad in mijn vijfde jaar voeding-verzorging in school B begonnen. Ik ben dan overgeschakeld naar het deeltijds, ook om het feit van, wij kregen in het vijfde jaar moesten wij stage gaan doen. Maar wij moesten dan ook altijd stageverslagen maken. De leerkracht had ons gezegd van "jullie zijn verplicht om jullie stageverslagen op de computer te maken". Vanaf oktober ofzo waren wij verplicht om dat op de computer te maken. Dus ik had gewacht tot de les gedaan was en totdat ik alleen nog in de klas was met die leerkracht en ik zei tegen haar "mevrouw, mag ik eens iets vragen". Ik zeg tegen haar "zou ik eventueel mijn verslagen niet gewoon mogen blijven schrijven, want ik heb thuis geen computer en dat is onmogelijk voor mij om naar een internetcafé te gaan om dat daar te gaan doen." Ik zeg "of kan ik desnoods niet op woensdagnamiddag hier in school blijven om dat dan

Mijn
Achtergrond = chi!

te doen?" En die zei tegen mij van "nee, ge moet dat maar op de computer doen, en dat is uw probleem" en dit en dat. Aléja, weet je...

G: Heeft die dat zo gezegd?

S: Ja, die heeft dat zo gezegd van "Ja nee, dat gaat niet en je moet je plan maar trekken." Dus ja dan had ik ook zoiets van het interesseert mij niet, ik ga het gewoon schrijven, maar ik heb dan zoiets van die leerkracht mag bij zijn dat ik zelf naar haar ga om dat te zeggen en om dat te vragen of er geen oplossing of een mogelijkheid is, en dan doet die nog zo. Dan heb ik zoiets van ja...

G: Je hebt zelf oplossingen voorgesteld, en dan doet die zo precies van wat kom jij hier nu doen.

S: Ja volka, 't is dat. En aléja, dat komt dan wel hard over.

G: En kon je dat aan niemand anders vragen? Aan het secretariaat gaan vragen of je op de computer mocht ofzo?

S: Ja, ik had dat daar naden ook wel gaan vragen, maar die deden daar eigenlijk allemaal moeilijk over.

G: En was jij dan de enigste op heel die school die geen computer had? Was er niemand anders die hetzelfde probleem had?

S: Nee, dat scheelt toch niet veel, ik was bijna de enigste. Op zich is dat dan wel erg om zo'n antwoord te krijgen, want je wil dan nog moeite doen om toch te kunnen doen wat de leerkracht je vraegt. Ze zeiden tegen mij "ja, dan moet je maar bij familie of vrienden gaan". Ja sorry, maar mijn familie woont [in verre gemeentes]. Weet je, als ik al iedere keer naar daar moet... Die mensen hebben zelf ook hun werk en hun huishouden erzo. Die hebben zelf ook kinderen die hun schoolwerk...

G: Dat is eigenlijk helemaal geen moeite om als er nabewaking is ofzo de computerklas open te zetten...

S: Ja 't is dat. Dus aléja, dat was echt wel een heel ding en dan ben ik in november...

G: En hebben ze je dan gebuld omdat die verslagen met de hand geschreven waren?

S: Eum, dat weet ik niet. In september is het schooljaar begonnen en in november met heel dat gedoe erzo ben ik dan willen stoppen. Dan hebben eerst die van het CLB en mijn thuisbegeleidster erzo samen een gesprek gedaan om mij toch te laten doordoen met school. Dan hadden ze dat voorgesteld om deeltijds te gaan doen. En ik had zoiets van ja oké, waarom niet. Dan heb ik inderdaad een tijdje deeltijds gedaan. Daar heb ik van november tot februari 2008 gezeten. Maar dan bleek dat daar een paar van die kerels van in mijn tweede middelbaar zaten.

G: Die zaten daar ook!

S: Ja, die zaten daar ook. Dus ja, wat was het resultaat, dat die al direct vanaf de eerste dag opnieuw begonnen en heel die zever. Ik had daar echt geen zin in, want die periode zat ik zelf ook zwaar in een depressie. Dus ja, dat kwam er dan ook nog eens bij. En dan was dat helemaal te moeilijk om dat te kunnen volhouden. Dat was ook die ding, hoe ik leefde, dat was gewoon niet meer haalbaar.

Ik woonde toen op die moment alleen, samen met een ex-vriend van mij. Ik stond dan 's morgens op, ik deed daar alles thuis. Alle alles, ik bedeel, ik dekte de tafel en legde zelfs die zijn propere kleren erzo klaar. Dan vertrokken wij tezamen: hij naar zijn werk en ik naar mijn school. Maar dan kwam ik 's avonds thuis van school, dan was dat rap rap de douche in, andere kleren aandoen, dan nog tot 11 uur of 12 uur 's avonds gaan werken in de pizzaak, en dan kwam ik thuis, maar hij was dan te lui om te koken of het een of ander, want hij was te moe van het werken erzo. Maarja, als je dan om 12u 's avonds thuis komt en je moet dan nog beginnen met stageverlagen maken of toetsen leren of andere taken... Dat was op den duur te veel.

G: Is dat voor iedereen dat dat zo zwaar is? Iedereen die in het deeltijds zit? Of was het bij u zo zwaar omdat je nog extra geld moest verdienen?

S: Ja, omdat ik in die periode samenwoonde met mijn ex nu. Dat was gewoon, hij ging wel werken en wij hadden wel een studieke, maar ja, als ge met twee zijt en er is er maar een die gaat werken, dan is dat inderdaad niet voldoende om echt...

G: En van je deeltijds... Normaal heb je dan toch maar 2 dagen les erzo? En de andere dagen kan je...

S: Ja ja, maar ik had geen, ik vond geen plaats.

G: Die andere dagen was je overdag thuis.

S: Ja ja. Dan was ik overdag thuis, maar ja, ik zat wel moeite te doen om een plaats te vinden maar dat lukte mij dan niet. En er was toen ook een leerkracht van in het deeltijds die vlakaf tegen mij zei "Ja, moest jij zo naar mij komen, in verband met uw haar..." Ja mijn haar is een tijd blond geweest, maar dat moest toen eigenlijk terug gekleurd worden, want dat was helemaal aan het uitgroeien en die zei tegen mij "dat is niet moeilijk dat ze u niet willen aanvaarden voor een stageplaats, want moest jij nu bij mij komen voor te werken..." ze zei "ik zou u sowieso al niet aanvaarden willen voor uw haar, en dit en dat, en jij zijt niet hygiënisch, en bla bla bla". Aléja, echt zo, en weet je, dan heb ik gezegd van zo is het genoeg, ik ben het beu... en dan ben ik volledig gestopt.

G: Omdat die dat gezegd had? Of gewoon...

S: Nee, gewoon die pesterij... Ik zat dat zelf in een zware depressie, en ook dat alleen wonen er nog eens bij, dat was gewoon te zwaar. Ik kon dat niet meer blijven combineren. Ik was echt kapot.

G: En ge dacht, ik ga nu gewoon werken...

S: Ja, inderdaad. Ik had zoiets van, weet je, ik wil gaan werken en ik zal wel zien wat er gebeurt. Maar ja, uiteindelijk is er niet veel van gekomen.

G: Ik vroeg mij ook af, het feit dat je zo goed met S optrok, heeft je dat wat tegengehouden om met school te stoppen? Of hoe ging dat: jij was gestopt en S bleef dan op school? Of hoe ging dat?

S: Goh nee... dat is op zich wel moeilijk geweest want sindsdien, wij hebben nog wel contact, maar dat is echt zo eens heel af en toe. Zij heeft ondertussen ook zelf al een kindje rondlopen erzo, dus... Maar mijn vijfde jaar, wanneer ik ben gestopt, dan was zij blijven zitten in het vierde, dus dan moest

Geen stage-
plaats
vinden

Ondertst ik.

zij haar vierde jaar over doen. Dan ben ik naar het vijfde gegaan en is zij in het vierde blijven zitten. Dus dan zaten wij niet meer in dezelfde klas. Op zich was dat wel spijtig, maar langs de andere kant, je bent dan zelf ook al ouder, slimmer enzo, dus uiteindelijk maar tijdens de speeltijden enzo zaten wij nog veel bij elkaar en dat was dan wel leuk.

G: Je zei dat je ouder en slimmer was, heb je dat echt zo gemerkt dat je wat ouder was als je klasgenootjes? Omdat je zo was blijven zitten in het kleuter en in het lager?

S: Nee, dat nu niet, maar ik wil gewoon bedoelen dat sowieso, als je in het eerste of tweede middelbaar zit, dat is sowieso anders dan tegenover dat je in het vierde of vijfde middelbaar zit. En ik wil daarmee bedoelen, ik was zelf wat veranderd, ik was wel ietske sterker want ik durfde al wat meer mijn mond open te doen als er iets was, maar het was niet zo dat ik mij helemaal kon verdedigen. Maar ik merkte dat wel dat dat stukje voor-stukje iets toch wel verbeterd was, en dan met terug naar het deeltjds te gaan, terug dezelfde kerels als van vroeger en terug heel dat gedoe, ja dan is eigenlijk al de rest terug mee boven gekomen van ervoor. En dan ben ik gewoon dichtgeklijpt en geblokkeerd en dat was voor mij dan druppel.

G: Ja, ik vind het al heel interessant wat je verteld hebt... (S. lacht.) Ik ben eventjes aan het kijken... Over je leerkrachten... Ik heb gemerkt dat het van school tot school erg kon verschillen. Heb je het gevoel dat ze respect voor je hadden of... En hoe merkte je dat dan als ze respect voor je hadden of niet?

S: Dat was gewoon zoals ik had gezegd. In de middenschool en in school B daar waren sowieso wat leerkrachten die echt wel begripvol waren en respect hadden. Sowieso. Dat hang... dat hangt niet van school tot school af, dat is gewoon nog de persoon zelf die die lessen geeft. Ik denk soms ook – dat is mijn mening – ik denk soms ook dat leerkrachten soms te weinig op de hoogte zijn van de achtergrond of de thuissituatie van de leerlingen. Alléja, zoals bv. in school B, daar was een leerkracht en die was ook wel van de kanten van een rijkere gemeente en had dan ook zo'n beetje iets van ik ben het hier, snap je, en dan denk ik in m'n eigen, misschien zou het niet slecht zijn... Ik zeg ook niet dat leerkrachten in een keer heel het verleden van hun leerlingen moeten weten, maar de leerkrachten misschien wel wat meer ermee zouden moeten bezig zijn om inderdaad, als ze leerlingen hebben die het thuis wat moeilijker hebben op verschillende gebieden, dat leerkrachten er dan ook wel voor open staan om die leerlingen en die ouders te begrijpen en daar ook een klein stukje mee in te ondersteunen door dan mee samen oplossingen te zoeken zodat die leerling wel zijn taken op de juiste en goede manier kan doen enzo. Ik denk dat dat soms een groot probleem is, dat leerkrachten niet goed weten met wat... niet met wat dat ze bezig zijn, maar...

of stagewagen

G: Met wie

S: Ja, en dat ze zelf misschien ook niet... Alléja, dat kan goed zijn dat ze zelf die ervaring ook niet hebben, want niet iedereen gaat dezelfde ervaring hebben en dat verwacht ik ook niet. Maar op zich denk ik dat het gewoon goed zou zijn dat de leerkrachten eens 1 of 2 keer op een jaar zo eens daar zelf mee bezig zijn en daar ook voor – ja, opleiding kan je dat niet noemen – maar...

G: Dat ze eens meekomen naar een organisatie die zich inzet voor kansarme jongeren bijvoorbeeld

S: Ja, volia. Of zo van die dingen dat leerkrachten ook wel een ander ding krijgen, van ah ja er zit meer achter dan dat wij soms denken of weten.

G: En denk je dat leerkrachten dat vaak niet doen?

S: Ik denk dat soms niet... Ik zeg het, dat hangt gewoon van persoon tot persoon af. Want ik heb echt schatten van leerkrachten gehad. Als ik nu in de kleuterschool of in de lagere school binnen kom, die zeggen daar allemaal een goedendag, die vliegen er bij wijze van spreken rond mijn nek. "Hoe is't? En hoe is't met de mama? Hoe is't met de broers enzo?" Alleja, dat is dan ook wel leuk om dat te ervaren. Maar inderdaad er zijn ook wel leerkrachten bij die doen of ze u niet zien staan of die doen van "Ahja het zijde gij maar, ik loop gewoon door".

G: Dat is wel jammer...

Ja, en vind je ook dat dat een goede leerkracht is die duidelijk zegt van dit zijn de regels? Of vind je dat die daar soms wel uitzonderingen op moeten kunnen maken?

S: Goh, ik denk sowieso dat dat wel nodig is van echt wel op uw strepen te kunnen staan. Maar een uitzondering maken, dat gebeurt altijd wel eens. Dat is ook zo moeilijk om daar een onderscheid in te maken, want op welk ding kan je een uitzondering maken en op wat niet? Dat is echt moeilijk om daar nu zo op te antwoorden.

G: Ja, omdat je zei dat bij dat pesten dat je dat wel heel goed vond dat die ziden van "iedereen die pest de krijgt een straf, die wordt bij de directeur geroepen en die gaat dan zeggen van dat is je straf".

S: Ja, op zich vind ik dat wel een goed systeem, want uiteindelijk... Als dat 1 keer gebeurt, als die 1 keer gestraft worden, dat had geen zin. Maar na 5, 6, 7 keer dan werden die dat zelf ook wel beu.

G: En hoe werden die dan gestraft? Moesten die dan nablijven?

S: Ja nee, dat is zelfs geweest dat die geschorst werden voor een bepaald aantal dagen en dan moesten die in het secretariaat naast de bureau van de directeur was een klein kotje, dan moesten die daarin en dan kregen die van de directeur taken of dan moesten die gewoon straf schrijven ofzo. Maar dat merkte je dan wel dat die op den duur terug wat rustiger werden. Ik ga niet zeggen voor een langere periode, maar dat had zeker en vast wel een invloed.

G: Ik vroeg mij ook af, zijn er op school leuke dingen geweest die jij hebt meegedaan? Bv. projecten die er zijn geweest of dat er zo een hobby verbonden was aan de school dat je hebt meegedaan... iets dat je had van dat je niet alleen op school was tijdens de schooluren, maar ook buiten de schooluren. Een schoolfeest ofzo organiseren...

S: Goh dat was eigenlijk vooral in de lagere school dat ik dat had, dan was dat wel geregeld dat er rommelmarkt werd gedaan. Zo van die dingen. Maar daarbuiten, zoals in de middenschool en in school B enzo, in de middenschool deden ze pannenkoekenverkoop en dat was dan juist tijdens de periode van de Ramadan dus dan waren er sowieso al niet veel leerlingen op school en dan stonden wij daar in de keuken allemaal pannenkoeken te bakken en dan maakten wij daar pakkes van zes pannenkoeken en die verkochten wij dan voor een euro. Dus zo van die dingen wel altijd, van dingen verkopen, dat heb ik wel altijd meegedaan. Ik was ook altijd degene die het meeste had verkocht.

Hoe dat dat komt dat weet ik niet. Dat was al van in de lagere school, al vanaf in het eerste leerjaar van de lagere school, want dat was wel grappig, in het begin in de lagere school als je zo in het eerste leerjaar dan krijg je eerst maar vijf lotjes mee. Dus ik kom daarmee naar huis, ik ga daarmee naar huis en kom 's anderendaags in school "mevrouw heb jij nog lotjes want die van mij zijn allemaal verkocht". Allé dan had ik er tien mee. 's Anderendaags terug naar school, terug verkocht. Maar op den duur, alléja dat bleef dan zo maar opbouwen, dan gaven die er twintig mee, dan gaven die er vijftig mee, en dan hadden die er mij eens honderd meegegeven. Serjeus die hadden mij er honderd meegegeven. Maar ik had dan vroeger zo'n roze barbiezakje waar ik dan al dat geld in stak van die lotjes. En ikke, ik kom zo 's morgens zo kei blij terug in school met mijn barbiezak, zo ken je dat, met al dat geld in zo naar de leraarskamer en al die leerkrachten die zaten al te zien naar ons en ik zo "Juf, ze zijn allemaal verkocht." Echt die hun mond viel open, dus alléja weet ge dat is dan wel leuk.

G: Dat is wel een talent eigenlijk dat je zo kan verkopen!

S: Ja en dat was ook, wij kennen ook heel veel mensen. Onze familie is al heel groot, mijn broer die indertijd voetbalde, mijn mama doet dan [iets met bakken], ik zat dan op de korfbal, mijn nonkel vroeg dat dan ook op de voetbal enzo, waar dat mijn broers naar school gingen werd dat gevraagd, op de turnkring dat ik deed werd dat ook gevraagd, dus ja dat was direct een hele hoop mensen dat je kent. En ook, ik woon in appartementsblokken, dan ga je dat daar ook aan de burens enzo vragen...

G: En die kopen dat dan allemaal?

S: Ja, niet allemaal, sowieso niet, maar er waren er inderdaad al veel bij die dat altijd wel deden en dat dan wel leuk vonden.

G: En dat was ook nog in het middelbaar, dat je zo lotjes verkocht?

S: Ja in het in het middelbaar... in de middenschool waren dat weer pannenkoeken, en in school B was dat – nu moet ik denken – ahja dat was rond Pasen, dan was dat vanalles die tasjes enzo, alléja allemaal paastukskes. Daar zaten dan passieieren bij of marsepein of dingen voor Sinterklaas. Dan kwam mijn moeder zo iedere keer met een caddy naar school en dan konden we het nog niet allemaal meenemen.

G: (Gelach) En ge vond dat wel leuk precies, wat ge hier allemaal over vertelt...

S: Ja, dat is sowieso wel leuk he, weet ge, gewoon omdat dat zo onnozel is. Ik bedoel, mijn mama komt daar dan met een caddy aan in 't school, zit dat allemaal mee te nemen, ja amai, kon die 's anderendaags of twee dagen later nog eens terugkomen om de rest te komen halen. Dan is dat toch wel grappig.

G: En apprecieerden je klasgenootjes je dan, dat je zo veel verkocht voor hun klas?

S: Iedereen kwam altijd aan mijn vragen of ik niet voor hun wou verkopen! Want in de lagere school werden er altijd zo grafieken gemaakt, van welke klas dat het hoogste stond. En vooral in de lagere school was dat erg, dan kwam iedereen dat echt aan mij vragen "Ja, wilt gij geen lotjes voor mij verkopen, wilt gij geen lotjes voor mij verkopen?". En ikke zo "Zeg nee, jullie moeten dat maar zelf doen". "Ja, maar hoe kunt gij, hoe doet gij dat zo veel lotjes verkopen?" "Ja, moette doen he en veel mensen kennen he!" Ahja, wat moet ge daar anders tegen zeggen? Dat waren dan wel weer van die

leuke dingen, of zoals met carnaval, alléja zo rond carnaval ofzo, dat was wel weer leuk om te doen he.

G: Dat was verkleeden?

S: Ja, dat was nu wel niet verplicht, maar ik had ook niet echt iets om mij te verkleeden, maar ik ging meestal gewoon ofwel in mijn pyjama en sloffen naar school, oftewel pakte ik gewoon zo'n grote zwarts vultzak. Dan knipte mijn mama daar gaten in en dan trok ik dat over mij.

G: Dan waart ge ook verkleed.

S: Voítal

G: Dus het was soms ook nog wel leuk op school.

S: Ja ja, soms wel.

G: Een andere vraag is of de richting die je hebt gekozen, of je die zelf hebt gekozen, of je daar echt achter stond, van ahja "ik wil voeding en verzorging doen, ik wil daar mijn job van maken"... of hoe komt het eigenlijk dat je daar beland was?

S: Ja, dat is eigenlijk al van kleins af aan. Van kleins af aan ook al met kinderen bezig geweest. En sindsdien van, zelfs toen ik nog in de lagere school was, dan gebeurde dat dat... Nee, in de middenschool was dat. De vriendin van mijn mama moest 's morgens altijd keivroeg vertrekken naar haar werk enzo, maar die had een kleine van een jaar of anderhalf jaar, maakt nu niet uit, die moest 's morgens naar de kribbe. Dan stond ik 's morgens altijd rond half vijf ofzo op, als het niet vroeger was, mij douchen, eten, mijn boekentas klaarmaken enzo, en dan vertrok ik naar haar thuis. Dan was dat die kleine wakker maken, die wassen, die een boke ofzozets geven, dan naar de kribbe doen, dan naar huis mijn boekentas ophalen en dan zo naar school.

G: Amel, zot. En hoe oud was je toen, toen je daarmee begon?

S: Goh, hoe oud was ik toen toen ik dat heb gedsan. Ja ik zat toen in het eerste middelbaar ofzo zeker, dus ja...

G: Amel, dat is wel veel verantwoordelijkheid.

S: Ja, inderdaad. Maar ervoor, werkte ik ook altijd op een Sociaal Centrum. Mijn mama zat daar vroeger dan altijd in de koffiepoel, en in de vakanties op maandag gingen de kinderen altijd mee. Maar als ik er dan bij was, erover had je dan een klein speeltuintje, en als er dan kinderen bijwaren die dan nog wat klein waren enzo, dan vroegen die ouders altijd aan mij "Ja, kunt gij met hun naar de speeltuin gaan hierover?". Alléja, dus dat is toch ook wel een teken dat die mensen mij wel vertrouwden, want uiteindelijk, als kleinen drol, zelf van een jaar of twaalf, dan zit ge daar met die kinderen van zeven, acht jaar. Dus alléja, dat gaat ge ook niet zomaar doen he. Dus ja, dat zit er al van kleins af aan in en ik heb dat nu nog altijd. Alléja, ik zou eigenlijk het liefst van al met gehandicapte kinderen werken. Dat zou ik nog het liefste van al doen.

G: Maar moet je daar een diploma voor halen, of hoe gaat dat?

S: Eum, sowieso wel. Aléja, je hebt daar normaal gezien sowieso een diploma voor nodig. Maar ik heb nu ondertussen al wel, via de interim enzo, al een paar vacatures gekregen, in de zin van, vooral persoonlijk assistent, inderdaad voor een zwaar gehandicapt kindje of voor een vrouw die zware MES heeft en in haar rolstoel zit enzo. Aléja, nu beginnen er zulke dingen wel binnen te komen...

G: Is dat een volwaardig loon? Als persoonlijk assistent?

S: Dat weet ik niet van buiten, want ik heb het zelf nog nooit gedaan als werk. Dat is nu sinds kort dat ik daar wel aanbiedingen voor heb gekregen...

G: Je hebt dat nog niet gedaan.

S: Nee, ik heb dat nog niet gedaan, als persoonlijk assistent zelf. Maar ik heb wel toen ik in school zat, dan zijn wij eens met de klas een dag vrijwilligerswerk gaan doen in een school van buitengewoon onderwijs die een sportdag gingen doen. Maar er zaten dus ook enorm veel kinderen bij... Aléja, je hebt er bij die niks meer zelf konden, je had er bij die in een rolstoel zaten maar nog wel zelfstandig konden eten of drinken, je had er bij die zelf nog wel vrijwel alles konden, maar toch ja... Dan zijn wij daar gaan helpen een dag. Op het einde stonden wij klaar om te vertrekken. Er was zo 1 jongen van een jaar of zes, zeven, en die zat ook in een rolstoel. En die kwam zo echt iedereen om te beurt een knuffel geven. En dat was echt zo schattig. Maar de moment dat die mij vastpakte, ik kreeg gewoon de tranen in mijn ogen, gewoon van het besef van wij als mens wij kunnen alles zelf doen, wij hebben geen hulp nodig bij het eten, bij het wassen etzo. En zun wel, en gewoon bij het kleinste ding eerst ziet je een glimlach op hun gezicht. En dat is hetgeen mij enorm heeft geraakt, en sindsdien is dat bij mij van "ik wil dat doen". Dat heeft mij op een of andere manier zo veel voldoening gegeven. Weet je, dat kinneke heeft ons misschien 1 dag gezien en dan toch zo blij, en je voelt dat ook gewoon, die vriendschap. Want dat was ook tijdens die dag, ik was continu bezig. Maar er waren er ook een paar leerlingen bij die daar rookte, ja ik zelf ook, maar die andere leerlingen staken hunzelf altijd weg achter een hoekje, want die zagen dat helemaal niet zitten en dit en dat. En ik was zo echt continu bezig, en op een gegeven moment komt die leerkracht naar mij en die zegt "Zeg Silke, nu gaat jij tien minuten zitten en jij gaat eerst een sigaretje roken voor jij verder doet." Ik zeg "waarom?" "Ja, jij hebt al genoeg gedaan en dit en dat." Aléja, die was echt wel heel content over mij, en sindsdien is dat echt zo van "ik wil dat doen". Dus we zien wel of het daarvan komt he.

G: Oh zalig. En had je dan geen spijt toen je gestopt was met school dat...

(De maatschappelijk werker komt binnen om te vertellen dat ze bijna naar het park vertrekken en om te vragen of we nog veel tijd nodig hebben.)

MW: We gaan bijna vertrekken naar het park, zijn jullie bijna gedaan of hebben jullie nog meer tijd nodig?

S: Ik moet nog eten!

MW: Ja, ik wil wel sandwichjes smeren als je wilt.

S: Ja, ja va, maar wat is er van beleg?

MW: Heep, paté, kaas,...

S: Is er kipoury?

MW: Nee.

S: Pak dan maar kaas.

MW: Kaas? Alleen kaas?

S: Ja.

MW: Oké.

S: Merri!

(Maatschappelijk werkster vertrekt, ze zegt dat we nog wel eventjes tijd hebben.)

G: Ik wou nog vragen, had je er geen spijt van... alléja, wist je niet toen je ging stoppen van 'ja, dan kan ik daar niet direct in gaan werken'?

S: Ja, ik wist dat sowieso wel, ik wist dat sowieso wel.

G: Dat heeft je niet tegengehouden ofzo?

S: Nee, eigenlijk niet.

G: "Ik ga toch proberen vol te houden, want dan kan ik later die job doen."

S: Ja inderdaad. In het begin had ik zoiets van "volhouden, want ik wil mijn diploma behalen". Zo heb ik dat ook gezegd tegen mijn vertrouwensleerkracht. Maar uiteindelijk is dat gewoon niet doorgegaan, omdat ik zodanig ook onder de stress zat en dan die depressie erbovenop. Ik zeg het, dat was gewoon te zwaar voor mij, want anders had ik misschien wel blijven doorzetten om dat doel te bereiken. Maar ik ben mij er ook wel bewust van... Oké ik heb mijn diploma niet, maar ik weet ook wel, er zijn nog andere mogelijkheden om eventueel aan een soort diploma of getuigschrift daarvoor te geraken dat ik dat wel zou kunnen doen.

G: Ja, ik vraag mij dat af omdat je zo heel hard hebt laten merken... allé, je lijkt me heel enthousiast, maar je hebt daar ook echt wel een diploma voor nodig om zo met mensen te mogen werken... Ik heb nog iemand gesproken, die wou echt heel graag in een crèche staan, ze zei "ik zou niets liever doen, maar ik weet dat ik daarvoor moet bijstuderen". Die was nu aan het werken en zei "ik heb gewoon geen tijd meer om bij te studeren". Allé, ik vraag mij dat dan af, als je weet dat je dat heel graag wil doen... of dat dat toch niet je schooltijd kan rekken...

S: Ik denk dat niet. Ik denk dat dat ook een beetje van persoon tot persoon afhangt. Maar als je echt continu gepest wordt, je zit dan in een depressie erzo, dan is dat gewoon onhaalbaar. Ja volta, dan sta je daar zo niet bij stil. Dan denk je in de eerste plaats puur aan uweigen en aan uw gezondheid. Want dat is echt... op den duur, ik liep echt rond als een zombie. Ik kon niet meer wakker blijven, ik was altijd slechtgezind erzo...

G: Ja, dat's echt geen leven.

S: Da's echt geen doen enzo. En zeker niet voor op zo'n leeftijd. Ze zeggen dat he "18 jaar, ge zijt in de fleur van uw leven". Dat moet een van de tofste periodes zijn in uw leven, maar dat was bij mij eigenlijk totaal niet zo. En ik vind dat ook niet spijlig ze, ik bedoel, langs de andere kant, ik ben blij dat ik dat allemaal heb doorstaan en dat ik die keuzes heb gemaakt. Maar ik ben mij daar ook wel bewust van, moest ik later ooit zelf kinderen hebben en die zouden daarmee afkomen naar mij van "ja, ik zou willen stoppen met school", dan zou ik toch wel proberen enorm, alléja, proberen er goed en deftig met hun over te praten om te zeggen van "oké, ik heb die fout ook gemaakt, maar waar sta ik nu?" Ik bedoel, je moet zo lang sukkelan en doen vooraleer dat ge werk kunt vinden of vooraleer ge recht hebt op een uitkering enzo, dus allé, ik ben mij daar wel bewust van voor moest ik ooit zelf kinderen hebben, dat ik echt wel zou proberen om te blijven verder doen.

G: Nog effe heel kort. Uw slechte punten – allé, slechte punten – je hebt 1 keer slechte punten gehad hier [oen Silke is blijven zitten in school KC], maar dat heeft nooit een rol gespeeld met stoppen met school... Of heb ik dat fout?

S: Nee, eigenlijk niet, want ik zeg het, mijn jaren gingen altijd wel goed en mijn punten waren op zich meestal wel vrij goed, behalve mijn Frans want dat was een ramp voor mij, mijn Frans. Maar ik heb dat gehad bij Frans, ik heb van vrijdagavond tot zondagavond aan het studeren geweest voor mijn examen van Frans en ik had juistkes 51. Dus langs ene kant, ik was blij dat ik erdoor was, maar langs de andere kant was ik wel een beetje teleurgesteld dat het zo juist met 1 puntje was. Omdat je hebt dan drie dagen volenbak gestudeerd en dan zo juistkes 51... ik ga nu ook niet zeggen dat ik direct 70 of 80 had verwacht, maar ik had dan toch gehoopt van dan minstens 55 ofzo te halen. Maarja, ik was er wel door, dus ja goe.

G: Goe, ik heb ongeveer alles kunnen vragen. Allé, er was nog 1 vraag maar ik denk dat dat wel sl... of je ondersteuning en begeleiding hebt gehad. Je hebt vooral die vertrouwensleerkracht gehad, je hebt gezegd dat we leerkrachten ook echt goed was, je kon bij hen terecht bij pesten enzo...

S: Ja, zeker weten.

G: Ja, dan heb ik hier alles ongeveer overlopen. Is er nog iets dat ge zou willen zeggen?

S: Nee.

G: Dan wil ik nog een beetje reclame maken [lachen]. Ik ben zelf moni bij Kazou en ze zoeken altijd nog mensen die mee op vakantie willen met de JOMBA's... [etc.]

Bijlage 7: Resultaat van de open codering

Deze bijlage toont het resultaat van de open codering van de eerste vijf interviews met behulp van NVivo. Ten gevolge van een technische fout werd het document na de eerste vijf interviews gedeletet. De open codering van de volgende drie interviews vond daarom alleen plaats op papier – en geen tweede maal met NVivo. De codes uit bijlage 6 zijn gemarkeerd ter illustratie.

Aangezien we gebruik hebben gemaakt van een codeerschema, is er in het resultaat van de open codering al enige samenhang waar te nemen tussen verschillende tekstfragmenten. Strikt genomen behoort dit tot de axiale codering.

Tree Nodes *na 18k 5 IV's*

1) SK
2) SK

3) SK

4) AK
5) SL
6) RDP

7) SK

8) SK
9) RDP

10) SL

Name	Sources	References
Aanpassen aan informele klasregels	1	1
Begripvolle Ikn NIET; Rekening houden met	3	3
(Interactie - reactie van Ikn	3	5
Wederkerigheid	1	1
(Interactie - reactie van II	2	3
Conditie - Ikn zitten met stress	1	1
Gevolg - geen ondersteuning	1	3
Gevolg - II uitgeschreven	1	4
Begripvolle Ikn WEL; Rekening houden met	4	10
(Interactie - reactie van Ikn	1	1
Helpen, adviseren	1	2
II laten doen	1	1
Praten	2	3
Vragen hoe het gaat	1	1
Conditie - al lang kennen	1	2
Conditie - op de hoogte van thuis	1	2
Context - thuissituatie	0	0
Gevolg - goede band met Ikn	1	2
Gevolg - Ikn doen wat hun gevraagd wordt	1	1
Gevolg - Ikn halen goede ptn	1	1
Gevolg - ondersteuning	1	3
Gevolg - precies vrienden	1	1
Gevolg - Wederkerigheid	3	5
Bijleren	1	1
Blijven zitten	1	3
Buiten staan, voor de deur staan	1	1
Gevolg - ik ging weg van school	1	1
Conflict met leerkracht	1	2
Conditie - contact met Ikn	1	1
Conditie - problemen zelf oplossen	1	1
Gevolg - conflicten beu	1	1
Gevolg - geschorst & erna Mol	1	3
Die geloven ons niet, die vertrouwen ons niet	2	3
Discipline is nodig; School moet discipline vragen van Ikn	1	1
Conditie - school moet dingen terug doen	1	2
Geen stageplaats vinden in deeltijds	1	1
(Interactie - ondersteuning Ik	1	1

(RDP → AK)
(SK → RDP)

Tree Nodes

	Name	Sources	References
	Context	1	2
	Gevolg - gestopt	1	1
11)	AK	Gevoel van zelfvoldoening	1
12)	SK	Goede vriendin + groepje vrienden	2
	Gevolg - je voelt je sterker & beter	1	2
13)	SK	Iedereen heeft zijn eigen plek	3
	Conditie - culturen klinken samen over klassen	1	1
14)	AK	Instructie	0
	Goede instructie	1	1
	Onduidelijke instructie	1	2
	Gevolg - slechte ptn	1	1
	Saaie instructie	1	1
	Lk lokt agressie uit	1	1
15)	SK	Lkn roepen en overdrijven	2
	Gevolg - ln slecht gevoel	1	1
16)	AK	Motivatie	0
	Ik wou iets bereiken	1	1
	School is niet relevant voor later	1	3
	Ln moeten te veel tijd in school steken	1	2
	Studiegerichtheid ln	1	1
17)	RDP	Niet openbaar straffen (SK → RDP)	1
18)	AK	Niveau - moeilijk	1
	Overstaps	0	0
19)	SS	Pauze & speeltijd	0
	Conditie - er is geen speelplaats	1	1
20)	SK	Pesten	2
	(Inter)actie - aanpak pesten	2	6
	Conditie - aanpak pesten	1	4
	Conditie - niet op gemak in de klas	1	1
	(Inter)actie	1	1
	Conditie - verveling	1	1
	Context - schoolgrootte	1	1
	Gevolg - bau worden	1	1
	Gevolg - dat verprutst de sfeer voor iedereen	1	1
	Gevolg - je kan niet opletten in de les	1	1
	Gevolg - van school veranderen	1	1

Tree Nodes

Name	Sources	References
21) RDP Regels	0	0
De regels veranderden; er werden meer dingen opgelegd	1	5
Conditie - ik had altijd losse regels geke	1	1
Context - beslissingen op macro- en me	1	3
Gevolg - de directeur kon minder begrip	1	2
Gevolg - niemand moest directeur nog	1	1
Gevolg - gevoel van zelfvoldoening weg	1	1
Gevolg - het was niet meer leuk	1	1
Gevolg - ivm passie	1	4
Gevolg - Iln verlieten de school	1	1
Gevoel dat disciplinesysteem niet klopte	2	2
Regels verschillen bij verschillende Ikn	1	2
Voor Ikn andere regels als voor Iln	1	1
22) SK Schrik om naar klas te gaan	1	1
23) SL Silke - Van school veranderen	0	0
Causale conditie	1	1
Gevolg - vriendengroepje achterlaten	1	1
24) SL Slagen-falen	1	1
25) SL Studierichting niet mogen kiezen	1	2
26) RDP Verplichting vs. vrij willen zijn	1	2
27) SL Willen stoppen vs. gestopt worden	0	0
Ahmet	1	1
Silke - willen stoppen	1	1
Conditie	1	2
Context	1	4
Gevolg	1	2
28) SK Ze geloven me niet	1	1
Dat is normaal hel	1	1

Bijlage 8: Voorbeeld van de axiale codering

13/4 (SK)

8/3p

- β. 1) Aanpassen aan informeel klasregels
- α. 2) Begripvolle lkn NIET, nek houden met
- I/A: reactie v. lkn
 - I/R: " " lkn
 - Conditie: lkn zitten met smelt
 - Gevoel: pn onderst
 - Gevoel: lkn uitgesmeven } = gevolgen v. lkn
- α. 3) Begripvolle lkn wbt; nek houden met
- I/A: reactie v. lkn
 - helpen, adviseren
 - ll laten doen
 - praten
 - vragen hoe het gaat
 - Conditie: al lang kennen
 - Conditie: go om loopt v. thuis
 - contact: thuisstb.
 - Gevoel: goede band met lkn
 - Gevoel (I/A): lkn doen wat kun je raapaat w.
 - Gevoel: lkn kalen goed pm
 - Gevoel: onderst
 - Gevoel: precie vrienden
 - Gevoel: wederkerigheid
- α. 4) Conflict met lk
- Conditie: contact met lk
 - Conditie: probeer zelf op
 - Gevoel: conflicten lkn
 - Gevoel: gehoor & er na Hal
- α. 8) Die geloven ont nt, die vertrouwen ont nt. (→ 2)
- β. 12) Geerde vriendin + proepje vrienden
- Gevoel Silke: je heel je stuur abeten
 - Silke: gepnt.
- Ma deze factor in kun verhaal wijzig invloed op uitval?!
- β. 13) Jed lft eigen plek
- Conditie: alle metten namen over klamen
- α. 15) lkn rapen & overdujen (→ 2)
- Gevoel: lk niet goed
- β. 20) Bertin
- β. 22) Schrik om naar klas te gaan (→ 20)
- α. 28) Ze geloven me nt (→ 2)
- Oat is normaal te!

2. [7]

Um zu zeigen dass π oder π aus π ($2, 2^2$)

Um zu zeigen π aus π (2^2)

Beispiel um π zu zeigen, mit π (2)

Um zu zeigen dass π aus π ($2, 2^2$)

Körper π aus π

Um zu zeigen mit π (2)

Nicht Beispiel, π zu zeigen

3. [2]

3) π π π

π π π

Beispiel π

Goldene Regel mit π

Dann war π

π π

Preis π

π

Goldene Regel

3)

Um zu zeigen dass π aus π ($2, 2^2$)

Körper π aus π

π π π

Nicht π π π

Beispiel π

Goldene Regel mit π

Dann war π

π π

Preis π

Goldene Regel

+ 7) Conflict mit π

B.

12) Goldene Regel π π

22) Schritt π π π

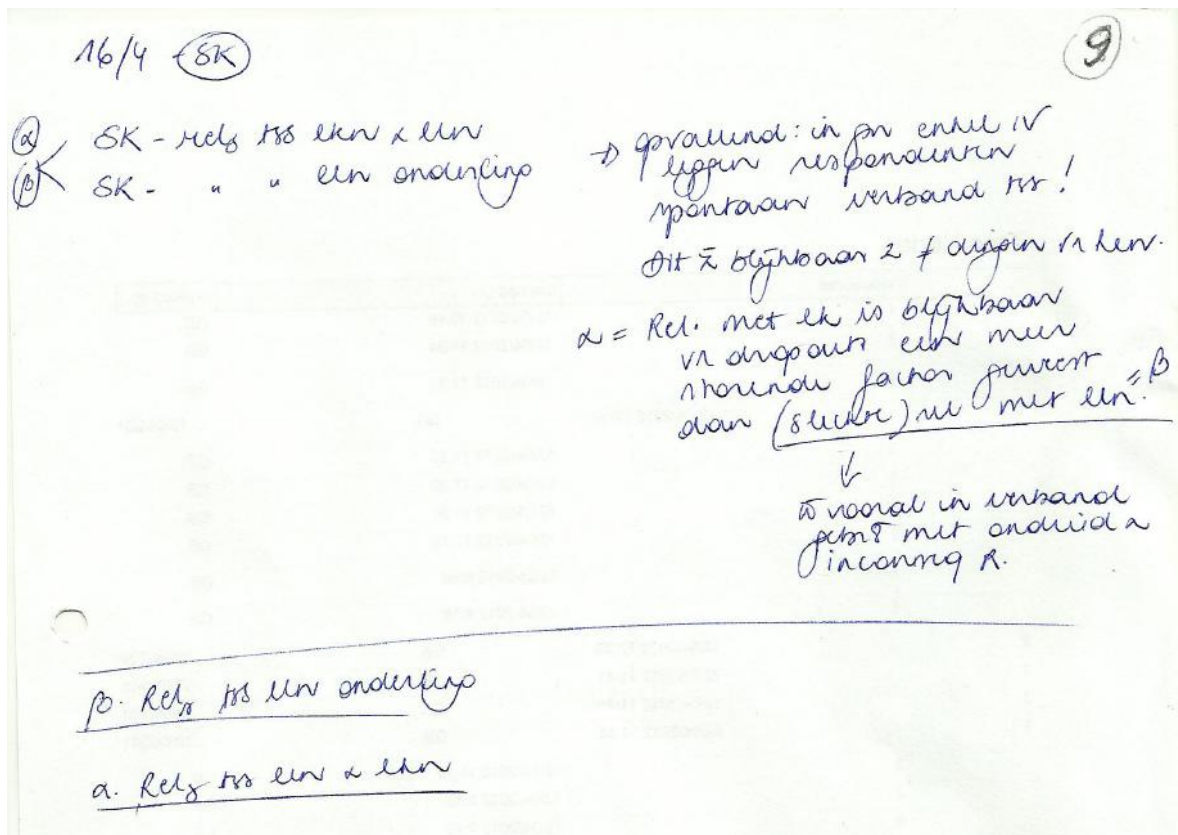
Rest π

+ 1) Anpassung π π π

+ 13) π π π

Bijlage 9: Voorbeeld van de constant vergelijkende methode (1)

In eerste instantie werden zowel de codes m.b.t. de relatie met leerkrachten als de codes m.b.t. de relatie met medeleerlingen gelabeld als kenmerken van het 'sociaal klimaat' (zie Bijlage 6 en 7). Bij het herlezen van de codes viel het de onderzoeker echter op dat geen enkele respondent van de tot dan toe verwerkte interviews een verband legde tussen de relaties van leerlingen met leerkrachten enerzijds en de relaties met medeleerlingen anderzijds. Hierop werd besloten om deze twee soorten relaties als twee afzonderlijke categorieën te beschouwen. Bij de verwerking van het empirisch materiaal van de volgende interviews (interview 6 t.e.m. 8) was de onderzoeker extra alert voor eventuele raakvlakken tussen de twee nieuwe categorieën, maar de aftoetsing bracht geen rechtstreekse overlapping aan het licht.

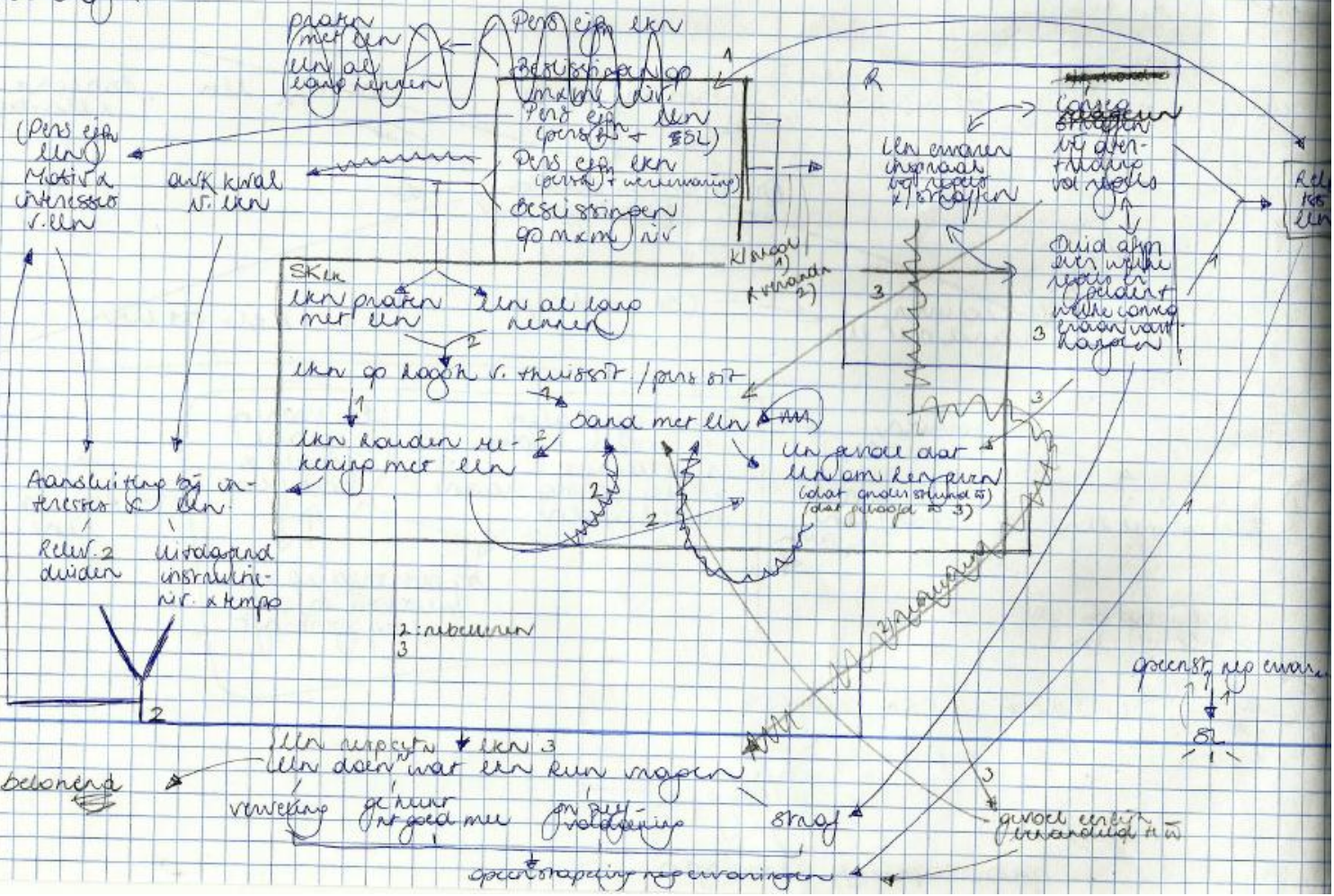

Bijlage 10: Voorbeeld van de constant vergelijkende methode (2) en van het zich ontwikkelend pijlschema (selectieve codering)

De cijfers bij de pijlen verwijzen naar het nummer van de interviews. Bij de ontwikkeling van het theoretisch kader werd er voortdurend op toegezien dat iedere pijl gegrond is in de data.

19/4. ①

Basistoppen

1374 (3)

